

1.1A - 105 - 1-7

د دولت لوانې ديوان

مقدمه

د پوهاند عبدالشکور رشاد

خپروونکی

پشتو ټولنه

دادب او فولکلور لوی مدیریت

د

عزیز الله او محمدعارف غروال په اهتمام

یوزر ټوکه

۱۳۵۳ کال د مرغومی ۵

د چاپ شمېر

نېټه:

افغانستان

کابل

بایزید روشن

1-7-09

Handwritten signature or scribble, possibly reading "J. H. H. H." or similar, located in the lower left quadrant.

سريزه

دبايز يديرونيان دوفات دغلورسوسي كاليزي دنما نخلو په سنا سبت ، پښتو ټولنې پر پكې د وگړو
چه د دولت لوانې ديوان ، دواصل اشعار، د خير البيان د قلمي نسخې فوتو كاپي ، (دروينا نيانو
ملي نهضت) رساله ، ادبي ستوري ، او (په خارج كې پښتو غږ ونگي) چاپ كاندې .

د خير البيان د نسخې چاپ د ادبياتو او بشري علو مو پو هنغي په غاړه واخست . د روڼان
د حالنسي فوتو كاپي چه د خنده عليگر غږه را غوښتل شوې وه په خپل وخت راونه رسیده او
له عمدي اسله د چاپ غږه پاتې شوه . همدارنگه غوړو غې مخكې پښتو ټولنې ته يوه بله نسخه
په لاس ورغله چه ټاټوبي درويان او يادده د پيروانو له خوليكل شوي وي . دوخت د كمالي
په وجه دغه نسخه هم چاپ نه شوه . البته پښتو ټولنه داخپله وظيفه گڼي چه د دغو قلمي
نسخو د چاپولو په برخه كې اقدام وكړي .

د دولت لوانې د ديوان دپاره د ادبياتو د پو هنغي استا ذ ښاغلي پوها ند عبدالشكور رشاد
يوه مفصله علمي سريزه ليكل ده پښتو ټولنه د پوهاند رشاد له پر له پسې مرستو په تېره له هغې
همكار يو غږه چه درويان دمې ښي د غلورسوسي كاليزي په سنا سبت يې كړې دي د زړه له كوسې
خوښي كوي . ددي اثر د چاپ او سحافت په چارو كې ښاغلي عزيز الله او ښاغلي همدعارف غروال
د ير زحمتونه گاللي دي . سربيره هر دې دمطبعي كار گرانو او ورو كار كړو و نكړو هم د دې
كتاب د چاپ په برخه كې زيار ايستلي دي . ددوي ټو او خوشحالي مؤفقت او نيكمرغي غواړم .

محمد صديق روهي
د پښتو ټولنې رئيس

لوانی دولت

مستیسیمز Mysticism داسانی فکر او عناید و عنایت واده چه په هغه کې یوازی یو «حقیقت» په گوته کیري او انساني روح دیوه دانمی او بې زواله حقیقت یو داسی جز بولي چه په موقي ډول بې دانسان په جسم اوتن کې خای نیولی دی یه نۍ داچه دلوی روح دازره او داږخه په یوه تپه تیاره تروږمی کې راپسار شوې ده. دا روح (دلوی روح داوږه برخه) تل په دې هڅه کې دی چه دسادي تپ او تیاره تن څخه خان خلاص او «دلوی روح» سره یوځای شي د مستیسیمز د تعالیماتو په اساس اسکېتیسیمز Asceticism (ریاضت، ترک دنیا) یوازی نۍ لارده ده چه انسانی روح له دې تپه تیارې څخه راوباسي او د حقیقت پر اوته بې رسوي.

د همدې مفکورې او آیدو یالو جی علم پر دارانو ته د دنیا غم او بډایۍ رڼه او خور... او داسی نورې تفاوته لیدل کیري داسې کسان د تخمکني ژوند په باره کې فکر لول او خان ستړي کول بې ثمره بولي او دغه ډیر ورتښندي. دوي یوازی د «نوی روح» او «حقیقت» سره د یو خای کیدو او وصات د لارو او چارو د پوندلو په فکر کې ډوب تللی دي او ټول هاند او زیار یې په دې خوا کې په کاراچولی دی. سوفیزم ته اخلاقي قوانین معیار و نه او دانسان اجتماعی مکلفیتونه او مسئولیتونه، اجتماعی

راشه در شهر وابط او داسی نور بی تفاوته معلومیږي . بی تفا و ته په دي معنی

چه که حقیقت ته د رسید و په غرض

پر پور تنیو قیودی پیښو - ټرگی هم پتی شی نوم تاوان نه لری او
ایمانی کمز ورتیا نه گڼله کیږي .

- و فیزمه په نامه پیږي کی په اسلامی نړی کی پیدا او تر ننه پوری
په بیلو بیلو اشکالو په انسا نی ټولنو کی څر گند او خپور شوی دي .

د افکا رو او عتلا یس د د ا د ول حرکت (تصوف) په پښتنی نړی کی هم
په نفوذ نه دي پاتې شوی او د پښتنی ادب د تاریخ په بیلو بیلو دورو کی
په څر گندی غځو نی لیدلی کیږي .

عرقانی طرز تفکر په پښتو ادب کی جوت رول لو بولی او د پښتو ژبی
ادبی پانگه یی د کمیت او کیفیت له مخی غنی او خوند وړه کې ده .
دي جها نیني چه دخپل ما دي او معنوی چا پر یال زیړ نه ده .
د روښا نیانو دا دی نهضت د پیر وانو او اراد تمند انو په افکا رواو
اثارو کی په سلکی ډول تبارز کوی .

همدا وجه ده چه د پښتو اکا دیمی د ادب او فولکلور ځانگی د موضوع
د اهمیت له مخی د روښا نیانو دا دی نهضت د پوره او بشپړی مطالعی او
غیږ نی دپاره په لومړی مرحله کی د ځینو نا درو او کمیاب قلمی نسخو
د چاپ دپاره گام اوچت کې او په دی لړ کی یی د بایزید روښان د څلور
سوسی کالیزې دنما نغنی په نیکمرغه فرصت کې پر سپره په روښانی واصل د
لوانی دولت د اشعارو دیوان هم د ذوق خاوندانو ته وړاندی کې .

او د پښتو ادب د غیږ نی او پلټنی سینا نو ته یی په ډیر اخلاص په مخکی ږدی
تر څو چمد روښا نیانو د ادبی نهضت د ټټو اوتیا رواړ خو نو د روښانو لو

دپاره دا کادیمی کې مطالعی مواد غیر و نکو ته په لاس ورشی
د بایزید روښان د څلور سوسی کالیزې دنما نغنی پو ترڅ کی خود
لوانی دولت (د روسا بنو د ادبی نهضت پو پوخ او خوږ ژبی شاعر) د اشعارو دیوان
د چاپو لومړی ورت ځکه پیدا شو چه نو سوری شیخ د روښا نیانو

دا دېي نوښت نو بيا وړي او مسلکي شاعر دي او تر ډيره حده پوري يې
د تصوف پر پيچلو او غامضو پر اېلمو نو باندې رڼا اچولي ده .
له بده سره تر اوسه پوري د دې پياوړي شاعر داشعارو ديو ان
ډير لښه او غر چاته په لاس نه شو ورتلاي .

زموږ په گران عيواد افغانستان کې د لوانې دولت داشعارو د ديو ان
دوي قلمي نسخې موجودې دي يوه نسخه يې د اطلاعاتو او کلتور
وزارت په خطي کتبخانه کې او بله يې په غزني د البير وني په
کتبخانه کې ساتل شويده .

په خارج کې هم د لوانې دولت داشعارو د ديو ان قلمي نسخې نادرې
او تر اوسه پوري په شمير سره درو ته رسيدې چې يوه يې د لندن په
بريتيش موزيم کې او دوي نورې يې در امپور په رضالاير پري کې بندې پاتې دي .
د لوانې دولت داشعارو د ديو ان چه د محتر مولو ستونکو په مخکي
پروت دي ، د اطلاعاتو او کلتور وزارت د قلمي نسخې نه زموږ بيا غلي
ملگري محمد اسماعيل سپين (سپين صاحب بخواداد پيا تو د ځانگي مسلکي
غړي و او اوس نوموړي د پښتو تدريس او لوي مدير دي) را نقل کړ
بيا دا نقل شوي ديو ان د ادب او فنونکلو رځانگي دوو تنو محترمو غړو
محمد عارف غروال او عزيز الله د غزني د البير وني کتبخانه د قلمي نسخې
سره مقابل او هر تله کړ چه د ادي تقريباً په مکمله بڼه پښتني ټولنې ته وړاندې شو
دلته دا هم ديا د لوانو ورده چه د اطلاعاتو او کلتور وزارت په
قلمي نسخه کې د نوموړي نسخې د ليکلو نېټه او د ليکونکي نوم نه دي
راغلي مگر د البير وني کتبخانه په نسخه کې پورتنۍ نيمگړتيا وي
نه ليدلې کيږي .

داده د ادب او فنونکلو رځانگه د لوانې دولت د ديو ان د ليکونکي
اختتاميه متن او د لوانې دولت داشعارو وختني نموني د نوموړي
تصوف شاعر د پيژندگلوي او پيژندنې د پارو په لاندې ډول
لوستونکو ته وړاندې کوي .

۱ - اختتامیه متن: به اتمام رسید نسخه مشتمل بر دیوان دولت
بحسب فرمایش حضرت صاحب زاده باند مکان میا نصاحب میان محمدی
چو قدس سره بدست خط فقیر الحقیر العباد گل محمد پیپوری بچندی
تمام تاریخ هشتم شعبان درسته بکھزار یکصد و عفا د چار و هجری تحریر شد.

۲ - دلوانی دولت داشه اروغینی نهو فی :-

ای شیخ دولته سبا تل بو به چه صفت وایی له لو به
دکمکو تی ثنا مه کبه (دادو نو حانی) زویه
به صورت د دولت پلار لو حانی می دما دراصل می بزرگ سید وردلادی
پورتنی متن اوداشعا رونمونی دلوانی دولت دد بو ان په کاتب ددبو ان
دلیکلو به نیبه او د شاعر په حال اواحوال با ندی تر هفی پوری چه
نور استا دنه وی پیدا شوی به لازمه اندازه ر نا اچو لی شی
په پای کی دادب اونوا لکاور خانکه له هغو تولو زواتو غنچه چه
دلوانی دوات ددیوان دقلو نو ، مقابله کولو ، چا بولو او دلوانی دولت
په اشعاروباندی می دغه لیکلو تلیف پرخان منلی دی د مطبعی د کار
گرانو په گه ون دزره له کومی تشکر کوی او د دوی دی علمی او
اکادیمیک خدمت ته د قدر په سترگه کوری

په درنا وی

خیرنعل دکتور سیدال شاه پولاد

د پښتو اکا دمی دادب اوفورلکاور

خانکی لوی مدیر

دولت لوانهی

او

دری نیم سوه کاله پخواند هغه عروضی نظمونه

څو ک چی په پښتو ادب کی مطالعه لری هغه خبر دی چی د پښتو ژبی
دنا ستو شاعر خوشال خان خټک (۱۰۲۲ - ۱۱۰۰ هـ ق) له زیر ید نی څخه
دری سوه دوایا کاله تیر سوی دی . خو په دې به لیر ښاغلی خبر وي کله چی
خوشال خان د ژوند په ډاگه کی لومړی گام ایښو و ، ناله د پښتو ژبی
د یوه بل پښتانه شاعر عروضی شاعر ی خپل بها رته رسید و نکي
یا رسیدلی وه او نو سوری دخپلو اشعارو د تدوین په فکر کی او یاد دیو ان
په ترتیب بوخت ؤ .

لومړی

دغه غرضی شاعر چی درویشانی تعریفک له غنبتلو سلفینو او تکړه پلرندارا نو
محله شماره سی دداد الله (۲) زوی (۱) دولت الله حسن خپل لوانی دی (۲) چی موری
ور دانه و (۳).

(۱) دولت الله خان ته ویلی دي.

د ککو تی نامه کړه

د داداو نوحانی زویه!

(پښتانه شعرا امه انوک ۸۷ مخ)

د پښتو په نومو کی دادو (Dado) ددادچلنده سوېږه ده مگر ددولت دپلار
نوم دده په دیوان کی داداو (Dadaw) کښلی دی، که په دغه نامه لی دویم
الف دیوان دقنو و نکیزیاتونه نه وی نو کیدای سی ددی لپاره چی د پښتو له رواجه
سره سم دپلار او زوی نومونه پر یوه سجه برابر وی (داداو) د (دادالله) لښوی شکل و بولو.
(۲) دولت الله خان ته ویلی دي:

ای دوا ته رویتا نی!

حسن خپله نوحانی

تل صفت دیوه وایه

توبه کارشه له ثانی

لوانی یو پښتنی قبیله ده چه د کسی غرمختیز ی خوا په دامن کی او سی کندهار پور
سرو ت او پته غرمه ورته پر اته دی دشمالی هندوستان د پښتانه پلجا
سلطان ابراهیم لودي ۹۲۳-۹۳۲ هق په وختو کی ددغې قبیلې څینو شرانو
د گنگا سند پورې خواته دخپلو اکی پاچهی تیره کښ پښو و له اود سلطان عادل
شیر شاه سوري (۹۳۷-۹۵۲ هق) تر وختو یې پاچهی و پانیدله. لوانی قبیله په کندهار کی
لونی (Lawan) بلل کیږی، د کندهار په احمد شاهي ښار کی د لونو په نامه یوه
کوچنی کوڅه هم سته، په کندهار یولو نوکی اسلام لونی یو مبتکر شاعر تیر سوی
دی داسلم لونی د ژوندانه حال او د اشعارو نمونی د پښتانه شعرا په درېم ټوک کی
راغلی دي

(۳) رویتا نیان د مغلو تاریخکیان ۱۳۸ مخ.

دوهم

داچه مشهور انگریز ختیځ پوهاند میجر جارج راورټی (۱۲۴۰-۱۳۲۴ هـ) دولت هندو مسلمان بللی دی یوه داسی تیر و تنده چی د دولت پدیوان کی د دولت له نامه سره د شیخ کلمی له ذکر غځه پیدا سوی ده او در اورټی دې ته نه دی هام سوی چی پښتانه د هندو-نازیانو په غیر د شیخ کلمه دهند و مسلمان دپاره نه استعالموي بلکه دوی د شیخ کلمه یا خو د پیر په معنی ځکار وي لکه د پیر روښان مشر زوی چی به شیخ عمر او غارو او پاپه دینو-میو کی سریدانوته شیخان وایی او کلمان کیری چی د وات لوانی به عم له خپل نامه سره د شیخ خطاب په دغه وروستی معنی راوړی وي.

په خپله د دولت لوانی یو بیت چه په غځه کی بی د پیر روښان له دولت نومی زوی سره د شیخ خطاب راوړی دی د میجر جارج راورټی خبره ییځي ماتیو « هغه بیت دادی :

نوره دین مځر دین ، لهاله دین ، دولت شیخ

په کوښښ یې خپل وړای نفس دا وړو

د میجر راورټی د دغی خبرې رد داخوند درو یزه په دغه بیت عم د پیر ی:

در ویزه شیخ و فقیر شر یعنی دی

په مذهب هم د سراج الاستی دی

(مخزن الاسلام - ۸۸ مخ)

د روښانی تحریک په هغو وحدت ا لو جو دي مېلنو شاعر انو کی چی سرتب آثار او بشپړ دیوانونه ځنې پامه دی زما په خیال شپږ = سړی دولت الله لوانی دی ، دولت الله لوانی د پښتو ژبی په ادبی ساحه کی د دولت لوانی په نامه یاد پیری اود پښتانه شعراء په اوږدې ټوک کې هم په دغه نامه راغلی دی .

د دولت الله پخپله زمانه کی (فقیر دولت) په نامه یاد یده ، لکه چن پخپله وایی:

شیخ دولت الله می نو مدی عارف ایښی

پر زبان دخلکو یا ده فقیر دولت . یم

خوشال خان عم لکه چی د خپلی شاعری د زمانې په لومړی نیمايي کې

(له ۱۰۳۲ څخه تر ۱۰۷۰ هـ ق) پوری (۳) دخپلی زمانې دشا عرفانو په باب
تضاوت کوي، دی (تغیر دولت) په نامه یا دوی:

چی لاف و می د شعر
نن په د اوردی دیر
خدای دې نه کاچی به وایم
حال ددو یو تیر و بیر
څوک پاوی څوک نیم پاوی دی
قلندر پکښی نیم سیر
دمو په حساب دی
میخ می نه دی واصل غیر (۵)
بل د و ل ت تغیر دری پاوه
زه ترې څو شیر شاهي تیر

(دخوشحال دیوان ۳۸۶ مخ)

(۳) مخنی کسان دخوشحال خان د شاعری ابتداء له ۱۰۳۲ هـ ق کاله څخه پولي او دده په دې بیت استاد کوي

زما عمر په حساب تر شلویات دی
د عشق غم بهی په لیر کاله کې زوړ کا

(خوشحال خټک کیست ۹ - ۳۸ مخ)

زما په خیال که په دې بیت استاد سوی وای ښه به و:

په شل کاله کې دیگه زما د شعر په اوربا رشو
په داد و رمی پوخ کړ چی شپته کاله می تللی

(دخوشحال مرغلي ۷۰۰ مخ)

(۵) واصل د روپاني تحریک یو بل تکړه پیر و او غښتلی شاعر و چی د د پستان
مد اهب مؤلف و سره لیدلی دی او دروښا نیا نو به عمر نه کی یی دده له وینا وو څخه
کنه اخستی د. د واصل د اشعارو یو مجموعه - پر کال د پښتو ټولنی له خوا په کتابی ډول چاپ سو یه.

مخلوړم

س ر درو پانی ادب له مطالعی څخه داسې څرگندیږي چې ددغه تحریک
هر شاعر دخاکسارې د څرگندونې له پاره له خان سره د فقیر کلمه
کېښله اویایې خان ته د فقیر په نامه خطاب کاوه. د مثال په توګه ارزانی
ویلی دي:

داوینا وایم په خله

فقیر ووی په خو خله

د فقیر پښتو خبرې

لکه سپینی سرغلرې

مرزاخان اورسې ویلی دي:

مرزا ذوق په فقیری که

فقر پته لویه لمن ده

* * *

دی پخپله د خپل راز په ژبه وایی

دا فقیر مرزایی ولې په بد نام که

(ددیوان ۱۱۴ مخ)

دا فقیر مرزا ثنا د پاک الله که

په دانش چې سر بلندوي لکه شمع

(ددیوان ۱۰۴ مخ)

کریمدادروپناني ویلی دي:

له یو لاسه دي خال له یو زلفی

د فقیر زړه گرفتار په افتین

(ددیوان ۹۰ مخ)

په کاته دي فقیر اوسی، بیا دي خان په غوغایب که

د فرهاد د حال پوښتنه، ولی نه کړی اوس شیرینی؟

فقیر د یرسیل دی کړی، محبوبان یې ډیر لیدلی

باری تا غوندی یونه و گلهذاری، مه جبینی!

(ددیوان ۹۱ مخ)

د دولت دزو کړی کال :

د پښتانه شعراء په لومړي ټولګ کې د دولت دزو کړی وخت د زرم هجري کال شاوخوا اټکل سویږي.

خو ځکه چې له یوې خوا دولت پخپلو اشعارو کې ځان د پیر روښان (۹۸۰ ق م) سرید څرګند کړی دی اوله بلې خوا د دولت په نامه د پیر روښان یو خلیفه هم سته (۶) اوس بیرته پر دې د بایزید روښان په (۵۵ مخ) او دروښان په (۹۲ مخ) کې دغه خلیفه دولت او دولت لوانی شاعر یو بلل سویږي نو ماته دا اټکل لږ څه د څیړنې وړ ښکاري په دې ډول:

د دولت لوانی په دیوان کې راغلی دی:

پیر روښان لکه ملاح مددې راګر

په گرداب کې مې زورق و په داننډه

* * *

معنوی روښان خو رشید بله دیو ده

دالفیر دولت دې څارښه له دیدنه

* * *

چې داسې د معرفت ځنی حاصل شو

پرسکین با زید به وایه سلام زه

* * *

که پیران په جهان هر څو ډیر دي څه شو؟

په اسرار دروښان نشته برابر یو

لکه دی د طالبانو رهبري کا

په جهان کې هسې نشته بل رهبر یو

(۶) د خیبرالیا ن د مقدسې په (۲۶ مخ)، اودروښان او د مغلو تاریکیان

په (۲۹ مخ) کې د حالتاسې په حواله کښلی دي:

«پیر روښان یو خلیفه دولت نومید» دده په لاس یې خپل یو کتاب

«سراط التوحید» د خپل مسلک دیو تبلیغی پیغام په توګه د دهلی مغل پاچا

جلال الدین اکبر (۹۶۳-۱۰۱۳ م. ق) ته ولیږي.

د پير روښان په نامه د دولت دزو کړی وخت د زرم هجري کال شاوخوا اټکل سویږي.

د نلام تاثیر یې گوره ابارو کړه .
دی تحقیق دنور مظهر دی د سروړیو
دیر بېشماره سر به بیا مومی دولته !
که د ده په امر ویا زې خپل سروړیو

زه فقیر دولت سر ید دسیا رو بیا ن یم
له فیرا که به یې نه کا یم اسان لاس

نمغه هم د دولت دیوان له مطالعی څخه څرگندیږي چی دولت له روښانی
مبلغ د دیوان تینتن شاعر علی محمد مخلص (۷) اود پیر روښان دلمسی او
پیا وړی وحدت الوجودي شاعر میرزا خان انصاری (۱۰۴۰ هـ ق م)

(۷) دولت د مخلص په سرثیه کی ویلی دي :

غم دید زړه می مجزون شو
په مخلص یا ر پسی خون شو

بل ځای وایی : یی سرزا یی ارزانی یی مخلص یا ره

بل شاعر برابر نه دی پښتون ستا یو

دولت د مخلص پوښت داستعانی په دول داسی تضمین کړیدی :

همه دان مخلص دولته !

ددی دروڼه سفتی دی :

«چی ترسرو مال تیر نه شی

د عشق لاف کاږو غزن دی»

(۸) میرزا خان انصاری دنورالدین زوی د پیر روښان دلمسی دی

دولت دده په باب ویلی دي :

سرزا گنج راته خپل کو روښو غنی شوم

یی هو ده منت به ولی د بل چا وړم

د سرزا د نورالدین صفت یې څو کړم

میا روښان د پوهی شهر دی یی ورو

دها دي په زړه چی پت و په دیر کاله

د میرزا خوله د هغه علم مظهر و

څخه روحاني، مسلکي او ادبي استفاضه کړېده، مگر دده پورتنۍ پېژندنه له وړاندې شاهدې لري، چې دده پېښه (مستقيماً) د پېر روښان د روزنې فيض موندلې ده. کله چې دولت د پېر روښان پېواسطې مريد ومانه سي نو دا لازميږي چې عمريې هم بايد د پېر روښان دسړينې په وخت (۹۸۰ هـ ق) کې لږ تر لږه شلو، پنځه ويشتو کالو پېش او خواکې وټاکو او په دې حساب نو د دولت زوکړې وخت نور هم څلوېښت، پنځه څلوېښت کاله دمخه کېږي او د ۹۵۵ هـ ق کال شاوخوا بايد وټاکل سي، چې د خوشال خان د زوکړې په وختو (۱۰۲۲ هـ ق) کې دده عمر څو شپېته کاله تخمينيږي. مگر دا چې خوشال خان دې پخپلو معاصر و شاعرانو، کې راوړي دده کيدای سي چې د خوشال خان د ځوانۍ بها راو د شاعري لومړي کلونه د دولت د عمر له خزانو وروستيو کلوسره مخامخ سوي وي.

بله توجه يې دا هم ده: دبايزيد پېر روښان تلقين داؤ چې په زمانه کې يو کامل پيروي، ځکه نوچا چې دده له خليفه گا نوڅخه د خلافت خرموندلې وه هغه به هم دده خليفه گا ن بلل کيده (۹) او دغه راز دده دما ذوقا مريدانو به هم ځانونه دده روزلي شما رل لکه کريم د ادروښاني (تر ۱۰۲۸ هـ وروسته زوکړې) چې ويلي دي:

کريم د احکمت موندلی

له روښان د دين سقراط

(د ديوان ۶۹ مخ)

ښايي چې دولت به هم ددغه تعامل اوتمايل په اغېزه ويلي وي:

«زه فقير دولت مريد د ميا روښان يم»

د دولت د مړي کال:

د دولت دسړينې کال نه دی څرگند. مگر د ميا روښان دلمسي رشيد

(۹) وگوړي: د خيرالبيان مجلده ۳۷ مخ.

خان الهداد انصاری (۱۰۵۸ هـ ق م) (۱۰) مرثیه دده ژونف تر ۱۰۵۸ هـ ق
کاله پوری یقینی کوی چی ددغه کال شاوخوا د خوشال خان د عمر له
اواسطو سره برابر پوری .

دولت درشید خان الهداد انصاری په مائده کی و یلی دی :

په یوه آه یی ارواله تنه بیل شو

په تاریخ دغین ونو نخی یې سفرؤ (۱۱)

۱۰۵۸

د دولت قاقوی :

د پښتانه شعراء په لومړي ټوکن کی د دولت قاقوی په احتمالی دول سره
«رشیدآباد» یتوولسوی اوقاضل مؤلف د دولت له دغو یتو څخه د الاستدراک کړی دی :

په «رشیدآباد» به عید شی که یو محل بیا

د دکن په سفر تللی یا ران راشی

(۱۰) الهداد د جلال الدین (۱۰۰۹ هـ ق م) زوی ، د بیا روښان لمسی و ،
لومړی وار په (۱۰۲۶ هـ ق) کال د شمالی هندوستان پاچا مغل جهانگیر
(۱۰۱۳ هـ ق - ۱۰۳۷ هـ ق) ته ایل سو ، جهانگیر درشید خان خطاب ورکړ
زوی او ورور یې پرته ځنی وگرزول او دی یې د جنگیدو له مغلی حاکم (سهاپت خان)
سره بیرته «روه» ته رخصت کړ ، الهداد په ۱۰۲۸ هـ ق کال بیا مغلو ته
پورته سو ، تر ماتې وروسته جهانگیر لره هندوستان ته وروستل سو ،
جهانگیر بیا ونازاوه منصبدار یې کړ او په دکن کی یې د جنگیدو نځو مغلی لښکر و په
مرسته دهندوستان جنوب ته ولیږه ، الهداد د مغلو په نوکری کی غلو رزری منصب
ته ورسیده (وگورئ، ترک جهانگیری ۱۹۲، ۲۷۱، ۲۹۰ مخونه؛ مآثر الاسراء ۲/۲۳۸ مخ)
(۱۱) د بایزید روښان د کتاب په ۵۶ مخ کی درشید خان د سرگ تاریخ ۱۰۶۸
هـ ق راپستل سوی دی مگر د الاستخراج سم نه دی او د مآثر الاسراء ۲/۲۵۱
مخ او د دبستان مذاهب د ۳۱۱ مخ تر لیکنه ځکه لس کاله زیات دی چی یوه
(۱۰-۱) په تاریخی مائده کی یې محایه زیاته سويد .

دقا در به قدرت هیخ مشکلات نه دي

چی «رشید آبا د» ودان و هسی بیاشی

دچی رشید آباد چیری واقع دی به دی باب دپیتانه شعر ۱ به لوسری توک کی
به تفصیل نسته ، د مآثر الاء د دوهم توک به ۲۵۰ مخ کی
مصفا = الدوله شهنواز خان کنبلی دي:

«رشید خان (الهداد روینا نی) دمنو به شمس آبا د کی یو کلی ودان کړی
و ، باغونه یې جوړ کړی وو ، کله چی دی به ۱۰۵۸ ق کال دنا ندیر به
صوبه داری کی مرسو ، دده مری یې دغه کلی ته راوور او هلته یې پنج کړه ،
د مصفا الدوله ذکر کړی شمس آبا د د شمالی هندوستان په اتر ایدیش
(UP) ایالت کی د گنگا د سیند پر غوږی غاړه باندی د اوسنی فرخ آباد
په سیمه کی دیو هخای نوم دی چی پخودا = منو ، نوی سیمی نه
مضا فافا تو خغه شمیرل کیده او د دولت لوانی ذکر کړی رشید آبا د دغه
شمس آبا دته غرمه پروت و .
کریمداد روینانی عم پخپلو اشعارو کی شمس آبا د او گنگا رشید آبا د
ته غرمه ذکر کړی دی :

دریغا سیر گلگشت رشید آبا د سی خواهم
تما شای پر یرویان شمس آبا د سی خواهم
می و معشوق گلر خسار و آواز خوش مطرب
کنار گد و سر وو سوسن آزاد می خواهم

په حالنامه کی هم در رشید خان دپنخید لوخای صریحاً رشید آبا د
نیوول سوی دی هلته یې کنبلی دي :

« چون خانصاحب (رشید خان) صوبه دار اورنگ آباد بود ، در حویلی
خود باغی خوب داشت (وی را) در آن باغ دفن کردند ...

آخر بعد از چند گاه نعتی خانصاحب را از آن جاکشید به رشید آبا د
آوردند و رشید آبا د از مقدم مبارک شان از سر نو آبا د انی گرفت .

وخیلخانه ها و فرزندان پیر دستگیر و آزر دم روشنایی که بد کن رفته بودند باز آمد، در رشید آباد ساکن شدند و این شهر ویران بی رونق را از سر نو رونق دادند.

دحا لنایمی یو بل مثنوی هم ددی مطلب داسی ملاتر کوی :

روضه اش و اقح شده بر بحر گنگ

لنگرش دایم روان بر کورولنگ

بیش ازین دریا ازین جارفته بود

در ته این شهر اندک سائده بود

خان همی می خواست در حین حیات

تایبارد با زاین بحر حیات

لیک مقصودش بر آمد بعد موت

در ته اقدام آن شه باز رفت

دلته داخبر ، دیا دونو ورده :

رشید آبا د دولت لوانی هغه تاتوبی دی چی غالباً تر ۱۰۲۸ ق کال وروسته له رشید خان الهداد رویتانی اونو زو رویتانیا نوسره دی هلته میشت سوی دی تر رشید آبا د دمخه یی په روه کی دقا توبی تاکل گران غونډی ایسی .

د دولت مذهبی عقیده :

په رویتانیا نوسه مخالفانو دالهاد دیر تورونه لگولی دي ځینی یی ایا حتمه بولی ځینی یی حلولیه او ځو ک یی دتناسع .تلو په تومت کانرانو ک او ځو ک یی بیادنبوت ددعوی په توره وژلو ثواب گڼی . پښتانه وایی : « څو مړه خو لې هومړه خبری » ، راسی ! دخلکو خبری یوی خواته کښیږدو . یو وار ددولت رویتانی مذهبی عقیده دده پخپلو اشعارو کی ولتو واوو گورو چی دده له خپلو وینا وو غځه څه راوړی ؟

دده خپلې وینا وې دادي :

یوولسم

کړایم ۷ رنهم ۷ رحمان دی

پر ز مین هم پر اسمان دی

دواړه لاسه پرې محکم نیسه دولته !

تر ان پرې له اسمان دی د صمد اوږد

چی یاری هر شوک لږده شوازی دولته

د محمد ز سول ددوو کونو غم بندی

د صفت دېک رسول دی

چی غا هر باطن قبول دی

دی خاتم المرسلین دی

په تن پس په روح پشین دی

په اسمان یې نوم احمد دی

کوز پر مخکې محمد دی

دده نور و چی عالم شو

عرش و کرسی و لوح و قلم شو

شریعت و بیتی و یل د پیغمبر دی

حذر کړه له غلا ز قالا غیبتونه

پنچ بڼا حرام حلال پیر نه گوی ده

عمل کړه په واره حکم به رکنونه

زه د دولت د سني سام چا ربار منم

هم په خدای رسول ر اوړی دی ایمان ما

چی د خدای د رسول نوم پکی یاد یږي

شا غری بڼه نور مه گڼه تر دا ښه

د دولت دیوان:

د دولت لوانی دیوان چی له درود فقر و خخه جوړ دی تر اوسه پورې نه و چاپ

وښ او دادی اوښی واریښتو توانی توفیق ومونده چی دغه ناولاته اثر پښتني جامعی

د جامعی توگه وړاندې کړی .

د دولتسم

د دولت دغه چاپي ديوان ۳۸۲ غزلی (۳۶) قعدي (۱۱۱) رباعیات

او (۳) ستوي گاني لري.

دغه ديوان دغې قلمي نسخې له مخې څخه چاپ سوی دی چی دیر کډونه د پښتو ټولنې په کتابخانه کې خوندي وه، بیا یې د مطبوعه توبه کتابخانه او وروسته یې د عامه کتابخانې په قلمي څانګه پورې اړه درلوده.

د دولت ديوان یوه بله قلمي نسخه په ۱۳۲۸ م ګڼه په برېښ موزیم کې ساتلې ده، داسې څه د خوشال خان ترسره یې یو کال وروسته په ۱۳۰۰ هـ ق کال نقل سوېده (۱۱۱) له دې څخه څرګندېږي چی دیوولسم هجري فرن پای ته د دولت د دیوان مطالعې د پښتو په ادبي حلقو کې ښه رواج موندلی و. او د ذوق تشبثا نوې نقلونه اخیستل پښتو شاعرانو یې د غزلو په اقتفاء اشعار ویل او تضمینونه یې ځنې کول د مشهور صوفي شاعر رحمان بابا چی خوشال د مرګ په وخت یې ادبي شهرت عروج ته نژدې سوی و، د تضمین دغه مدعا ښه ثابتوي:

چی امید په عمارت ددې دنیا د

د کاغذ په کښتۍ سیر دد ریا کا

د اجواب «رحمان» غږه کاجی «دولت» وي :

«که دلیر د دیدن می بیای رآ کا»

(د دیوان ۳۶ مخ)

د دولت د دیوان دوې قلمي نسخې در ا میوړ په رضالا لیري کې هم سته دغه لایبري د هندوستان د اترا پردیش (UP) د ایالت په رامپور نوسي بازار کې واقع ده، چی د پخواني روهیل کهنه سرکز و او غږه وخت د «آنولې» په نامه یادیده. (۱۲)

د دولت دوېدانه ونه:

غږه کس چی نور همت بنند پرواز دی

د وفا طبعه به نه کاله کړد ونه

پخپل حکم یې په هر لوري جازباسی

چی په خوله یې کړه ځنا س د طمعی ملونه

(۱۱) پښتانه شمراء لومړی ټولک ۹۱ مخ

(۱۲) رضالا لیري د رامپور پریخی نواب رضا علی خان (۱۳۳۹-۱۳۸۵ هـ ق) ته منسوب ده.

د یار لسم

ددیدن له ذوقه خځه یې نصیب شول
 په دنیا پسې پریشا نه یې سکو نه
 دوحده دباغ په سېل وټای نشی
 په سرداري باندې بندلکه و راغونه (۱۳)
 دجهان په طیبانو به روغ نه شی
 چې په زړه یې دآزوني دزرغونه (۱۴)
 فاتما - مرشد دهر مسلم دښمن دی
 خلقه یې فریفته کړه په مکر ونه
 دنا دا نو وخصلت وته عجب یم
 چې په جسر باندې کړي دي کورونه
 کیم همت د تنو تکل دوخته نه کا
 په څرگند ورڅخه یې دلاری سلونه
 دزړه حال په ژبه هیڅ ویلاي نشم
 داخراب خاطر می خوړدی له پیلونه
 درده سحت دعا رف زړه می روښان کا
 لکه نمری صافی موسی له صابونه
 د فقیر دولت په زړه پیغمی نشته
 نصیب دان صاحب خبردی له درونه

(۱۳) وراغ - کارغه، کارکه .

خوشال خان ویلي دي :

یوښه یاز یې خپل بابالره راڼه غی
 د«اشرف» مرغی که د پردی ترورغو

(د دیوان ۱۰۲۳ مخ)

(۱۴) آز - حرص .

اشرف خان هجری ویلي دي :

دتن شاه دی و زیران اری دڅنگه
 یو ته عقل وای خلك بل ته از

(د دیوان ۳۳۳ مخ)

خوار اسم

رب یارب زما سبق و به دانن شپه
 له ژوندونه می رقی و به دانن شپه
 هسی سخته لارېرې تلمه به تیاره کی
 سهربان رقیق می حق و به دانن شپه
 پیرو وینان لکه ملاح مددی راکی
 به کړ داب کې می زور و ځو به دانن شپه (۱۱)
 توره شپه می لکه ورځ هسی رناکه
 د آشنا دمخ رونق و به دانن شپه
 انسانه !

اې عجب به صورت عجبکله موزون یې
 آئینه د حق یې میله یې چگون یې
 په فی احسن التقویم په قرآن یادی
 هسی نه چی نور حیوان به شانی ځون یې
 خدای کریم به یر عنایت درباندي کې
 درست په لاس د قدرت روغ درون بیرون یې
 ستا به شان صورت بل نشته به جیان کی
 ته انسان خبر له لوی علم لدن یې
 واره دی ستا له طفیله پد اشوی
 به تحقیق د سغکی نور، غراغ د گردو ټپي (۱۲)

(۱۵) زورق - کوچنی کینې، کمنکی پېرې .
 کریمداد روښان قی ویلی دی .

د عقلم درباب په مخ یې دی جارېلی

پخپله حکم دزبون لرگی زورق

(د دیوان ۳۳ مخ)

(۱۶) د غراغ کلمه دلته یوه هجایی ده .

دل پر بنیو ستا و باباته سجدہ کری (۱۷)

د غہ عیبی بختو ر سعید بیسون بی

تو تابه به پیدا یس کی وجود نشسته

نملوی پیر کاسلی دھر چار ہمنون بی

د دولت د شاعر کی روح:

دولت روپانی شاعر دی، دروینا نیانو د شاعر ی روح دو حلت او
یقین (باور) تبلیغ اودشیرک و گمان (پند ار او شک)، غندنہ دہ، ددوی وحدت
امانتا د، ترقیت او حلو لہ ہزارہ دی او خلا (بعد منظور) روح، او
زمانی تمدن دای بہتر گم نہ گوری، شکہ نو د ایی:

د توحید و پناہی شوہ پر زرتہ نزلہ

سچرا دہ لہ الحاد ہم لہ حلو نہ

دغہ راز دروینا نیانو یقین دایما فی بدتوت سرہ حیان لیدہ دی، عارف چی
د توحید مقام تہ ورسی تھری خوا تہ چی گوری ذ (فالتینما تولوا فیم وجہ اللہ)
تند ارہ ورتہ پر پیتی او ہر لو ورتہ چی غوہو نیسی دہ انا اقرب الیہ من جبل
الوریدہ از انگلی بی تر غو د لیری، شکہ نوشیح فرید الدین عطار ویلی دی:

چون یکی باشد ہی نبود دوی

ہم تنی پر خیز داین جا ہم تو بی

اوسولانا جلال الدین بلخی ناری و می:

ای قوم بدحج راتہ کجائید کجائید!

ممشوقا تمینجا ست یا ئید یا ئید!

ممشوق نو عسایہ دیوار بہ دیوار!

دروادیہ سرگشتہ شما درجہ ہوانید!

(۱۷) پر بنیو کلمہ دلته دوی عجایی دہ

شیخ الاسلام

گر مورت بی صورت معشوق یقین
 هرخواجه و هم بند و هم قبله شما ید
 گر قصد شما دیدن آن کعبه جان است
 اول رخ آینه بصیرت بر داشتید
 دولت نوازی دغه مطلب داسی بیانوی:

د یقین په نظر یو راته ښکاره شو
 له اوله چی سی خوځ په نظر سل ککوت
 چی خبر ئی له مقامه د تو حید دی
 هغه کس د سکه کمال مرید دی
 له نو حید به خبر شی بی گمانه
 چی په نمونه درویشان مسکین یازید دی
 چه یقین دانا ملانوپه گفت نه که
 هغه لوی مشرک گمراه بدبخت عنید دی
 مشرکان نه «نحن اقرب» خبر نه شو
 حق و هر چانه نزدی «جبل الورید» دی
 د خو دین سترگی رندی دی نه بی وینی
 داسی نه چی حق غائب شو ناپدید دی
 ددی حال گواهان حسن یازید چنید شوه
 ملاروم شمس تبریز عطار فرید دی (۱۸)

(۱۸) حسن، خیر التامین حسن پوری چی په ۱۱۰ هـ ق م اوپه مصره کی ښخ دی
 یازید - سلطان العارفتین یازید طیفور بسطامی په ۲۰۱ هـ ق (؟) کی م
 اوپه بسطامه کی ښخ دی، طیفور په طریقه ده ته منسوبه ده.
 جنید - سید الطایفه ابو القاسم جنید بغدادی چی په ۲۹۷ هـ ق کال م
 اوپه بغداد کی ښخ دی، جنید په طریقه ده ته منسوبه ده. حسین بن منصور حلاج
 چی په ۳۰۹ هـ ق کال په بغداد کی ووژل سو، د جنید له مریدانو څخه و.
 ملاروم - مولانا جلال الدین بلخی رومی چی په ۶۷۲ هـ ق د ترکي په تونیة *

مغربي، سعدي حافظ جامي، خافاني (۱۹)
 ارزاني، سیرزا، مخلف، احمد، سعید دی (۲۰)
 چي ياري مرغوك لوده غوا پي د ولنه
 محمد رسول د د و و و کو نو عميد دی
 د وحدت مقام مکان د مو حدانو
 يادول په هر يو اسم کيل اسونه
 په قمری دريا ب چي گدشي صو پيادی
 په جهان که هر شو ډیر دي دريا بونه

* کي سراوه له منځ دي، مولويه مریه چي د کيو ر به طریقي يو مخانگه ده، ده ته منسوبه ده.
 شمس تبریز - د مولانا جلال الدين بلخي له ملکو و و غځه و، عرفاني
 ابرار پي شرگندول، په ۶۳۵ هـ ق کال په قونیه کي و وژل سو
 عطار فرید - شيخ فرید الدين عطار د تذکرة الاوليا، منطق الطير او
 نوروسمف په ۶۳۷ هـ ق کال مړ سو و و وژل، په نيشاپور کي ښخ دی.
 (۱۹) مغربي - مولانا محمد مغربي نائيني د شيخ سحي الدين ابن عربي له منسوبو غځه
 پي دخلافت خرقه سو ډلي و، له شور د دیک شعرونه پي ويل، په ۸۰۹ هـ ق کال مړ دی.
 - مدی شرف الدين، صلح بن عبدالله سعدي شیرازی چي د ۶۹۱ او ۶۹۰ هـ ق ترمنځ سراو په شیرازي ښخ دی
 حافظ شمس الدين محمد حافظ شیرازی چي په ۷۹۱ هـ ق سراو په شیراز کي ښخ دی
 جامي - مولانا نورالدين عبدالرحمن جامي مړی (۹۱۷ - ۹۹۸ هـ ق) په هرات کي ښخ دی
 خافاني - افضل الدين بد پل بن علي شرواني آذربايجاني چي په ۹۰۰ هـ ق
 کال سراو په تبریز کي ښخ دی.

(۲۰) ارزاني - روښاني شاعر ارزاني د برهان خان نصوري خو یشکي
 زوی چي تر ۱۰۱۰ هـ ق پوري پي ژوند يقيني دی.
 سیرزا - روښاني شاعر سیرزا خان او و مړ چي په ۱۰۴۰ هـ ق کال په دکن شهید شو.
 - مخلف - روښاني شاعر علي محمد مخلف.

احمد

سعید

د دولت عروضي اشعار:

پښتو نظمونه که په عروضي مېچ تللې کيږي. زيا توره پر سيلابو نو نیک
 (هجايي قضا) سیستم پر ابرخيږي. مگر په پښتو ادب کې داسې نظمونه هم شته
 چې د خليل بن احمد غزالي او دهغه ډير وانو مسخرچ سیستم باندې
 برابر راځي، زه د خليل بن احمد عروضونه درکنې عروض وایم او رکنې
 عروض زما د څيړنې له مخه په پښتو ادب کې تقریباً غلو رسو، ګانه سا بڼه
 لري څو لږچه په پښتو منظوم ادب کې څيړنې کوي، هغه د پښتو پر رکنې عروضي
 نظمونو هم پېښيږي او سنجوړسي چې څه پلورېږي.

په دې لړ کې ما د (دویمې) د ۱۳۴۰ ش کال په یوه ګڼه کې د عبدالعلی
 اخوندزاده ګاڼې (۱۲۹۹-۱۳۶۵ هـ ق) پنځه غزلې له رکنې عروضو سره
 سم تقطیع او څيړې کړې (۲۱) تر دې یو کال دمخه هم د نو موزي
 ورومې په مجله کې د یوه بل پښتانه شاعر شرف درکنې عروضي نظمونو
 په باب رما یوه مقاله خپره کړې وه (۲۲) په دې مقاله کې ما د شرف
 شاعر درې غزلې په هیواد کې عروضي سیستم تقطیع کړې او څيړلې وې.
 د دغو دوو غزلو رکنې تقطیع ته د شرف شاعر دې بیت زما پایله
 رااوړی و:

فعلن	فعلن	فعلن	فعلن
ستا که باور	په کلام شی	د شرف کم	دی هنر
واخله میزان	د عروضی را	پشه هر حرف	وتله

د شرف شاعر درکنې عروضي غزلو له لوندو سره د پښتو رکنې
 نظمو موزونو سا بڼه دوه سوه کاله قدیمه سوه څنګه چې نو موزي شاعر د
 دسټر نوالواک غازي لوی احمد شاه بابا معاصر و.

مگر د دولت لوانې درکنې عروضي غزلو لو پېدا کیدلو داسا بڼه توره
 هم زیاته کړې اود ژونیمو سو وګانو ته یې ورسوله.

(۲۱) وګوري! د دویمې مجله د ۱۳۴۰ ش کال د قوس او جدي ګڼه.

(۲۲) وګوري! دویمې مجله د ۱۳۶۵ ش کال وروستی ګڼه.

د «دولت» در کني عروضي غزلو موندل دخوشال خان دا ادعا چي په ۱۰۹۵ هـ ق کال يې پخپله پوه غرا قصيده کي کړې ده هم ساتوي دى وايي :

بند و بست د پښتو شعر ما پيدا کړ

کنه شعر د پښتو وغير سيال (۲۳)

نه يې وزن نه تقطيع نه يې عروض و

دوه مصرع يې د حقيقت بحر دوه تال (۲۴)

(دخوشال خان مرغلي، ۶۰۷ مخ)

«دولت» در کني عروضي غزلو په تنظيم کي عروضي بحر او وزن ته خاصه توجه لوله او دده دايت دې مطلب ته صريح اشاره کوي :

« دا وزن دى صحت يې وکړه نظر فاعلاتن مفاعلات »

دادې دنوموړي دغزلو په ر کني تقطيع لاس پورې کوم او (نه) غزلي يې تر عروضي

غير نې لاندې نيسم: (۱)

داجهان دى عجب په مثل بهار	مرکتو پيلتون پسي خزان لکه خار
د سناق دې بد خو يو نه خلور	خو د نمایی، کبر، حسد، انکار
بيوفايي ظلم، فساد که په محان	نفس ناقص، لثيم، بغيل، بد کار
غوک تفاوت نه کامکريو، يو	پاک و مشکوک، پليد، حرام، مردار
په قناعت، صبر عز يزشی سړی	په حرص ناصبوروي تل ډېر خواړ
محای يې دوزخ شه جاودان پيشک	چی که نا حق ستم، ددل آزار
توله د نيا د حق په نزد لاشی	ور که نادان په هيڅ دروغ گلزار
ډير عنايت کوي په هر مؤمن	خدای قادر، کریم، رحيم، ستار
غواړي هر يو عطا له رحمه دده	محيني د نيا محيني بهيت و ديدار
نا اهل کم ادب سړی لکه اور	و قنار بنا عذاب لانا ر
چی «انا الحق» ظهور ووي منصور	په ملا ست يې کړ غريب پر دار

(۲۳) دا کلمه په اصل کي (سال) ده (؟)

(۲۴) د دې قصيدې دو يلو کال خوشحال خان داسې راوړی دی :

نوی میا شتد، حرم (غصه) يې کال دی په غلیم مي غصه ورپه ا کال (۱۰۹۵).

هاك خالق ته هر صبح، بېگاه
سجده كالمر، قمر، فلك، اشجار
يو حقيقت نه جا بيجا ظاهر
دېرو مسجد، كشت په هر بازار
دارويې نشته بې ديدن هرگز
داد «دولت» د عشق په تير انگار

(۲)

چی لعل لب یی دي ځکلی دده
غه بی حاجت، غرض په آب حیات
په قلم کښلی خطی کوره عجب
په ښه عارض وغم، له غیبه دوات
زنده دل زده قدرت یارد مخ
څه خبر دی په دار موزا موات
په سبب بل په غاړه نکړي ادا
چی دور کړ و فکر یی نکړي دځان
هر عبادت چی که په خود ښی
غه خبر یی په تا د چاشی برات
دانه طاعت مگر چی دی سیات

دښه دلبر صفت له ډیر و (غه) لږ

وايي «دولت» فقير په دا ابيات

دا وزن دي صحنی یی و کړه نظر

فاعلاتن (۲۵) مفا علق فعات

دا دواړه غزلۍ چی لوسړي یی «غورلس» او دوهمه یی «اته» یتونه لري په شپږ یزېک
«مسدس خفیف» بحر کی ویلی سوي دي، چی سالمه ښه یی داسی ده:

فاعلاتن- مستفع لن- فاعلاتن (۲۶)

فاعلاتن مستفع لن فاعلاتن :

د ابحر چی په رښی بحرونو کی تر ټولو ښک بحر کنیل کیږي، سالم وزن یی مطبوع
او مستعمل نه دی، بلکه سزافو شکلونو یی زیات رواج او قبول موندلی دی، ځکه
نویستانه شاعر «دولت» هم خپلی دغه دوې غزلۍ په سزاف وزن کی ویلی دي،
دده په غزلو کی «مستفع لن» چی دیتونو په حسوه یعنی دوهم او پنځم وکتو نو کی

(۲۵) په قلمی نسخه کی «فاعلاتن» کښلی دي.

(۲۶) د «مستفع لن» رکن وټد په خفیف بحر کی مفروق وي.

(شرح محمد بن علی الصبان، ۳۱ مخ)

يووېشتم

راغلی دیو مخبون شکل لري یعنی در کن دو هم صحیح ساکن توری (س). غورخید لی دی چی (مفعولن) مخنی جورسوی او بیا (مفاعلن) ته او پتی دی (فاعلاتن) چی په عروض (دریم) او ضرب (شپږم رکن) کی واقع دی لوسری مقصورا و بیا مخبون سوی دی دقصر په اغیزه یې وروستی نوون «ن» غورخید لی او تر «نون» دمخه «تی» ساکنه سویده چی (فاعلاتن) مخنی جورسوی او بیایې دخین له اسله لوسری الف غورخید لی دی او «فعلاتن» ترې ها ته دی .

ددغو او بیتنو (تغیراتو) په اغیزه ددې غزلو وزن شپږیز «مسدس» مخبون مقصور خفیف بحر نومل کیږي چی ارکان یې داسی باید واول سی:

فاعلاتن مفاعلن فعلات

فاعلاتن مفاعلن فعلات

پارسي مثال یې :

زلف هارا	بتا ن چوتا	ب دهند
فته را آ	گهی ز خوا	ب دهند

داوون شرف الدین عبدالقهار سمرقندي «۸۹۶ هـ ق م» دخپل کتاب : میزان الاوزان په «۵۷ مخ» کی دخفیف بحر له خوندورو «مطبوعو» وزنونو څخه بللی دی ، دنظامی کنجوي (هفت پیکر) دابوالحسن اسیر خسرو بلخي دهلوي هشت بهشت (۲۷) دحکیم ابوالمجد سجدود آدم سنایی غزنوي حدیقه (۲۸) دسولانا نورالدین عبدالرحمان جامی هروي سلسله الذهب (۲۹) دشرف الدین نام حق او نور په دغه وزن کی ویل سوی دی. دلته د اباید وویل سی چی زموږ دپښتانه شاعر د لوسری غزلی په پنځه ویشونو ځایو او ددوهمی غزلی په لسو ځایو کی داغلور راز په تغییر پېښی دی :

(۲۷) د«هشت بهشت» مشوي چی دنظامی کنجوي دهفت پیکر په جواب کی ویلی سوی دی په ۷۰۱ ق کال نظم سوی دی .

(۲۸) حکیم سنایی دحدیقی له نظم څخه په ۳۰۵ هـ ق کال فارغ سوی دی.

پانصدوسی وچار رفته زعام پانصدوسی و پنج گڼت تمام

(۲۹) دسلسله الذهب لوسری دفتر په ۸۷۷ ق دوهم په ۸۹۰ ق او دریم تر هغه وروسته تنظیم سوی دی .

دوه ویشتم

۱- فعلا تَن : چی د «فاعلاتن» مخبون شکل دی په لومړۍ غزله کې یوځای دیت په صدره لومړی رکن» اودوه ځای په ابتدا «علم رکن» کې راغلی دی په دوه غزله کې فقط یوځای په صدر کې لیدل کېږي داراز تغیر یو سطر د اوجا نژ تغیر دی دلسان النیب شمس الدین حافظ شیرازی په کلام کې یې مثالونه دادي :

فاعلاتن - حال دل باتو گفتم هوس است
 فعلاتن - خبر دل شنغتم هوس است
 فعلاتن - طمع خام پس که قصه فاش
 فاعلاتن - از رقیبان نهفتم هوس است

۲- فعلن - چی د «فاعلاتن» محذوف مخبون شکل دی، په لومړۍ غزله کې دوه پلااو په دوه غزله کې شیر واره په عروض «دریم رکن» کې راغلی دی، په معراج العروض کې دداسې تغیر دجواز قنوی کنبلی نه، دحافظ شیرازی په کلام کې یې مثال دادي.

از برای شرف بنوک مژه - فعلن
 خاک راه تورفتم هوس است - فعلان

۳- فعلن :- چی د «فاعلاتن» مشعت محذوف (۳۰) یادځینو په قول اصلم (۳۱) یا مقطوع (۳۲) یا اتر (۳۳) شکل دی، په لومړۍ غزله کې شیر ځلی او په دوه غزله کې پیل په عروض کې لیدل کېږي، ددې جائز او سطر دتغیر مثالونه دحافظ شیرازی په کلام کې ولولئ :

وکه دردا نه چین نازک - فعلن
 در شب تا ر سفتتم هوس است - فعلان
 برخ سا قی پرې پیکر - فعلن
 می خرو شو بنوش با ده ناب - فعلان

۴- فعلان : چی د «فاعلاتن» مشعت مقصور (۳۴) یا اصلم مسبغ (۳۵) یا مقطوع محذوف مسبغ (۳۶) یا اتر مسبغ (۳۷) شکل دی. د لومړۍ غزلی په ضرب «شیرم» وکن

(۳۰) (۳۳) رساله معراج العروض، قواعد ادبیه ۱۹ مخ .

(۳۱) (۳۴) تحقیق انتقادی در عروض فارسی ۱۲۹ مخ - میزان الاوزان ۷۷ مخ.

(۳۲) (۳۵) د چهار گلزار ۳ گلزار ۱۲ مخ - ۸۰ مخ، عروض سیفی ۳۶-۳۷ مخونه - معیار الاشعار.

(۳۶) (۳۷) محیط الدائرة ۱۲۴ مخ - معراج العروض .

دولس واره او په عروض «دریم رکن» کی دوه پلا لیدل کیږي، «داز خلف ددوهمي غزلي
په ضرب (شپږم رکن) کی هم دوه محابه پېښي دي. ددې جائز او سطر دتغییر مثال د
حافظ شیرازي په کلام کی وړاندې کوم :

ای صبا	شبم بدد	فرمای - فع لان
که سحر که	شگفتنم	هوس است - فع لان
هر گل نو	که شد چمن	آرای - فع لان
انروز	گشاده	بت اوست - فع لان

ددغو دوو غزلو تقطیع په لومړي او دوهم جدول کې وکورو :

(۳)

هر نفس هر زمان په لیل و نهار	جلوه کړدی خفی بجلی دلدار
مخ بی دی یې فنا، بقا خورشید	پاک و نازک بدن، لذت کفتار
د لبري کا په زلف و خال ابرو	په کرشمه کبر په کج رفتار
باغ کامل شه میوه پر رنگ و رنگ	خونډویوی گوښی وي دهر انمار
صاد قان عا شقان له شوقه دده	هر نفس غمینی دغم شرا ب ناچار
تول عالم د عشق په می مست دی	خار و خس د ادغه د رو دیواز
خود تماشا که خود عشق معشوق	هستی یا قی نه ده دهیخ اغیار
ته کریم رادشک له اوره اسان	و فنا ر بنا عذاب النار
کاته په تور که تل ونورو ته نور	چه ده «دولت» شه مخ و مخ ته دیار

(۴)

ای چی دایم جابجا غر کند	نه و ینم غیری له تاغر کند
هغه دانشته هیخ له تاسره بل	له هغه شر که بی جدا غر کند
چی په توحید بحق نظر لري تل	کل خلق پت و ینی خدا غر کند
داهسی مخ به چالیدلی نه وي	بی ردا پت یار دا غر کند

«دولته» دل پسي پر نعم مه تړه

داجهان تطمی دی فنا غر کند

غلاور و یستم

نشته اول آخر نهان غر کنند بی دیدله شان نشان غر کنند
 ذات سازج چی جلوه و کره دسخ توله عالم ته بی که بخان غر کنند
 خو پسی تیر نشی له سال و سر دې نه کاسخ چیری آسان غر کنند

«دولته» گوره تل و سڅ ته د دوست

بل وجود شرك كنه كمان غر كند.

دادري غزلی چی لومړی بی نه ، دوهمه بی پنځه او دریمه بی غلوریتونه لري په خفیف مزاحف بحر کی ویلی سوی دی ، ددې غزلو په حشو کی واقع مستفعلن رکن هم بخبون دی چی مفاعله لحنی جوړسوی دی په ضرب شپږم رکن او عروض دریم رکن کی واقع (فاعلاتن) فعلان ته اوښتی دی (فعلان) (د معراج العروض) معیار الاشعار او محیط الدایره د مؤلفینو په قول د فاعلاتن اتر مسبق شکل دی چی دایتر (حذف + قطع) په اغیزه فعلن لحنی جوړ او بیاد تسبیح له اسله تر وروستی (نون) د سغه الف ورزیات دی لحنی بیا وایی چی په (فاعلاتن) کی لومړی د تشعیه په اغیز د مجموع و تده (علا) یو متحرک توری (ع) غور مجدلی او (فالان) نوی دی بیانو د قصر له اسله د وروستی خفیف سبب (تن) نون ایسته سوی او (تی) ساکنه سوی ده (فالان) لحنی هاته دی او فاع لان ته اوښتی دی.

سیفی عروضی او د چهار کلز ارمؤلف له فاعلاتن څخه دغه جوړسوی شکل (فع لان) مقطوع مسبق بولی ځکه چه ددوی په قول له فاعلاتن رکن څخه د وروستی خفیف سبب او دو تده مجموع د وروستی ساکن توری غور محول او بیا په هاته برخه کې د وروستی توری ساکنول قطعه بلله کړي چی فاعل (بی) حاصل دی (فعلل) چی مشهور وزن ته وارول سی (فع لن) لحنی جوړیږي او بیاد تسبیح په اغیزه تر وروستی نون وروسته یو الف ورزیاتوی چی (فعلان) سی. د میزان الاولی مؤلف عبد القهار سمرقندی و پرویز خان لري بها (دفع لان) نوم اصله مسبق اېښی دی خو په هر نامه چی وی ددې وزن افعلیل داسی اوډول کېږي .

فعلاتن مفاعن فع لان
فعلاتن مفاعن فع لان

په لومړي مثالونه يې:

يار پورخ زخه قلب انداخت
پرده آخر به روي ب انداخت

* * *

از طبليع هر آنچه مو جو د است
آدمي ز ان سيا مقصود است

د پښتانه شاعر دولت لوانی د درېمې غزلې په نهو ځایو کې څلور رازونه
د څلورمې غزلې په څلورو ځایو کې یو راز او د پنځمې غزلې په درو ځایو کې
دوه رازونه تفسیر و نه پېش دي دداسې تفسیر ونو د جو از و رواج بحث
د لومړي او دوهمې غزلې د تفسیراتو په څېر نه کې تیر سوی دی دلته یې
کتبت په دغه وزن کې څو مثالونه وگوري.

په اردو ژبه کې :

واعظاچوو	پډکر نعمت	خلد - فعلان
کر شراب و	کباب کې	باتی - فع لان
عشق هی تا	زکا روتا	زه خیال - فعلان
هرج گهاس	کي الک نثی	هی چال - فع لات

(سر)

په لومړي مثالونه يې دشيخ فخر الدين ابراهيم عراقی (۶۸۸ هـ ق م) په
يوه غزله کې ولولي :

۱- فعلاتن - دل ودين و خر دزدست بد اد - فعلان - ۲

۲- فعلاتن - هر کر اجر عه بدست افتاد - فعلان

وانکه دل بست درسر زلفش - فع لن - ۳

ماهي آسا سنان شمت افتاد - فع لان

شېر ویشتم

هر که پاپوس جهان نهاد - فلان

هست او عظیم هست افتاد - فع لان

فعلاتن - سر جان پاپو جهان ندارد آنک - فع لان

درسش با دالست افتاد - فع لان

هان عراقی ببرزهستی خویش - فع

نیستی بهر هات هست افتاد - فع لان

نور مثالونه می:-

فعلاتن - تایید بچاشنی کیری - فع لن

شگراز مصر و سعدی از شیراز

(کمال خجندی)

چشم گریان کجا وابر بهار - فعلان

زان چکد آب و خون ازین بسیار - فع لان

شیخ ما لید دست و پیش نشست - فع لا

برد اول بنان و حلوا دست - فعلان

(جامی هر ووی)

ددغو دروغز لو تقطیع به دریم، غلورم او بنشم جدول کی و کوری .

(٦)

ای چی عاقل می رحم - ره به کم زاد باندی

چی سبق و اخلی ملا مت که به استاد باندی

چی توکل به نصیحت و که طالب شه دحق

توله دنیا له لاشی ده به آزاد باندی

به جهان - ره محبت به قرآن و کرمه نظر

چی ارم غیله دوزخ شه به شداد باندی

اووه و هشتم

بانه فرمونو په لیکر په خه در یاب شه علیه

یابلا یاد شه دعبرت (۳۳) ولی په عادی باندی

زیاته ظالم چی ظلم کاندی عبادت ته دوی

عسی باو ری ددل نشی په ایداد باندی (۳۴)

چی مسافر دطریقت یی پر ابر نه په لار

نیر (دی) رحمت وی دپاڅنو په امداد باندی

په ارادت دی دقدرت کړم خلق و ازمقرار

عرشو کړسی زمکه آسمان همه پر باد باندی

که نه خالق په فقیرانو نفقت نه کوي

بل دربی کوم دی چې غللو و که فریا نه باندی

عسی رحمت کړم په «دولت» لکه پر شاه عرب

چی عبادت یی نړی نه وی و نی داد باندی

د دولت او انی داغزله په رمل مشن (اته یز رمل) بحر کی و نی سوی ده نه سین سا

شکل دا دی :

فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن

فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن

پام سی مثال یی :

داشتم خوش رو زگاری با سر زلف ننگاری

خوش بود با زلف یاری داشتم خوش رو زگاری

ارنو مثال یی :

هم ظفر همین اس به مفتون خوار و رسوا زار و محزون

و به مانی یا نه مانی و به جانی یا نه جانی

مگر داغزله په سالم وزن دی ندده خکه نو پردغه وزن نه برا بریږي د دی

پښتو غزل په حشو (دوهم دریم شپږ اووه) (رزن) نی فاعلاتن مخبون سوی دی یعنی

(۳۸) دا کلمه په متن کی غیرت هم اوستل کیدلای سی

(۳۹) ایداد - توبیخ - مجازات - حمید و بی دی .

چی په مادی هم له مادی پر فاحق دبل ایداد کړم

انه ویشتم

لومړی الف ځنې غورځېدلې او (فعالتن) پاته دي په ضرب (اتم) رکن عروض
(غورځولن) دې فعالتن په (فع لن) او ښتی دی چې د رایو په اختلاف د فعالتن ابتر یا
مقطوع یا مشعت محذوف یا اصلم شکل بلل کېږي (م.) یعنې د فعالتن رکن وروستی
سبکتنسبب - تن) او دوهم مجموع (م.علا) یو متحرک توری غورځېدلی دی درمل
بهر دغسی مزاحف وزن رمل مشتمل مخبون ابتر وزن بلل کېږي ځینې کسان یې
د ابتر پر ځای مقطوع یا اصلم یا مشعت محذوف هم بولي - ددې وزن افاعیل داسې اوډل کېږي .

فاعلاتن فعالتن فعالتن فع لن
فاعلاتن فعالتن فعالتن فع لن

پاړسي مثال یې:

مژده ایدل نه سسپا نفسی می آید
که زانفاس خوشش بوی کسی می آید
(حافظ شیرازی)

اردو مثالونه یې:

عشرت آفره می دریامین فناوجانا (م.)
درد کا حدسی گذرنا هی دواوجا نا
(غالب دهلوی)

* * *

دردهی جان کی عوض هر رگ و پی سین ساری (م.)
چاره گر هم نون عونی کی جودر مان هو کا
(مؤسن)

(م.) ددې اختلاف تفصیل ددر ویمې غزلې په څېړنه کې تیر سوی دی.
(م.) (م.) دار دوژبی په دغو دوو بیتونو کې (مین) کلمه چې دپیتو (کی) معنی
لري په دوه ډوله تقطیع سویده په لومړي بیت کې دلنډې یا مطلقې هجا او په دوهم
بیت کې داوړدې یا مقیدې هجا پر برابري راغلي ده یا په بل عبارت په لومړي
بیت کې د(مین) کلمې مخه له یاه پر حرکت او په دوهم بیت کې پر حرف
شمیرلې سویده.

نه ویشتم

«دو لټ» دغه غزله نه پيژونه لري او په لسو ځايو ټي پي (دري) رازونه تغير
پيژ دي :

۱- فعلاتن: چي يو ځای په ابتداء (پنځم رکن) او دوهمه پلا په صدر (لومړي رکن)
ټي (د فعلاتن) پر ځای راغلي دي ددغه جائز او مروج تغير مثالونه دادي :

فعلاتن- ځم اېروى تودر صنعت تير اند ازي
فعلاتن- بستد اژد ستهر آژر له کما نې دارد
(حافظ شيرازي)

فعلاتن - ازين هر مژه ام آب روانست بيا - فعلن
فعلاتن - اگر سيل لب جو و تماشا باشد - فع لن
(حافظ شيرازي)

۲- فعان: چي او وده ځايه په عروض (غلوړم رکن) کي راغلي دي ددې جائز او
مروج تغير مثالونه دادي:

خوش بود جانب گلزار رونسيم- هري - فعلن
غفل بلبل ود و ر قد ح گلناري - فع لن
بسکه اژاشک منت پاي فرورفت بگل - فعلن
مرد - چشم مرا از تو حيا مي آيد - فع لن
(حافظ شيرازي)

۳- فعان: فقط پيلا په عروض (غلوړم رکن) کي راغلي دي ددې جائز او مروج
تغير مثالونه دادي :

نکوت مشک ختن مي وزد از باد نسيم - فعان
کارواني مکز از ملک خطا مي آيد - فع لن
(حافظ شيرازي)

شادي مجلسين در قد - مقدم تست - فعان
جاي غم باد بر آن دل که نخواست شادت - فع لن
ددې غزلي تقطيع په شپږم جدول کي وگوري:

دير شم

اې چې عاشق يې په اشنا باندې نور نظر مکره په هېڅ چاپاندې
 در چې عاشق شی ددلبر په جمال غم شه شیرین لکه حلو ا باند ی
 دا جهان پل په حقیقت یا ددی اخیر کا و لی ما و ابا ندې
 نه نصیحت کوي ته سم نه په لار رانده تهمت که په پینا باندې
 دا په غدر را لکه واسی شه مین یا نه مجنون شه په لیلایا ندې

زربه شی کا نی د کامل په رضا

که نظر و کسې دکمیا با ندې

داپښتو غزله هم په رمل بحر کی ده خوارکان یی سپړ دي ځکه نورمل مسدس
 بلل کیږی ددې غزلی په حشوه (دوهم و پنځم رکن) کی د فعلان رکن
 لوسړی الف غورخیدلی دی ځکه نو مخیون بلل کیږی او په عروض (دریم رکن)
 او ضرب «شپږم رکن» کی له فاعلاتن څخه «فع لن» جوړسوی دی چی ایترا یا
 مقطوع یا شعث محذوف یا اصلم بانه سی داوزن چی رمل مسدس مخیون ایترا یا دځینو
 په قول دایترپردای مقطوع یا اصلم یا شعث محذوف بانه کیږی افاعیل یې داسی بایدواوځل سی:

فاعلاتن فعلاتن فع لن

فاعلاتن فعلاتن فع لن

یا رسی مثال یی:

ساخت محراب ملائک رویش

سجده بردند یکا یک سویش

«سجدة الابرار جاسی»

په دې غزله کی چی سپړ بیتونه لري دوه راز ه تغییر سته چی په څلورو ځایو کی
 بین دی دداسی تغییر و نور وراج دسولانا عبد الرحمن جاسی ه روی په کلام کی وگوری:

زغم یی زریست چهر = چوزر = فعلین

سرخ رویی دهدت درمخشر = فع لن

«سجدة الابرار ۹۴ مخ»

کرده عالم کُل منزل دل - نعلین

از تو تا عالم دل صد منزل - فع لن

د - بجهه الابرار ۶۰ دسخ

شاه والا دهر دریا آف - فع لن

که فلک کو هر او راست صدف - نعلین

(غنت اور نک ۹ دسمخ)

سر د مهرون سی فلک دال نه ؛ الا که بن اک - نعلین

نخل سرما زده کی طرح می جل جا وُن کا - فع لن

* * *

دیگه آخر نه که بهو ری کی طرح بهوت کنی - نعلین

هم بری بینی توی کیون آپ نی چه پراهم کو - نعلین

(ذوق)

د دی غزای تنظیم به اووم جدول کمی و دوری:

(۸)

سرتکوي بهتر له هسي عمره چي جانان نلري

مخ يي دی شمع جهانيو زه نورانی بر تو

که ددنيا به خزانوشي په فرعون وعزيز

ماهر ويان دجهان کل بيوفا دي لکه کل

په طريقت دحقيقت درومه «دولت» چي (دی) يار

حاجب و شهنه و بيا ده د رود ر بان نلري

(۹)

سره دی دل چه شب و روز يي محبت نلري

دل دمو من دا هسي نه وی مگر دل دشني

عام نادان که له درويشه کربزان وي څه شو

مال به يي مار چي پخيلي که نشي که سخاوت نه لري (۱۰۳)

(۱۰۳)، (۱۰۴) داخايونه ددولت په قلمی ديوان کې نه ولو بتل شوه .

ملک عجب زینب و نمایش ده آرایش به عدل یک بهشی زره له یفا است چي عدالت نلري

له عزیز یی غوازی «دولت» (د) قناعت گنج دی

خوار و سائل وي غغه کس چي قناعت نلري

«دولت» دوامه غزایی به رمل مشن بحر کی دی- به حشوه (دربم او غلورم و کنونو)

دی واقع فاعلاتن رکن دخین به اغیزه (فاعلاتن) - سوی دی به عروض (خلو و مرکب)

او ضرب (اتم رکن) کی واقع (فاعلاتن) فعلن ته او پستی دی چي د فاعلاتن مخبون

محدوفش ل دی یعنی حذف به اغیزه فاعلاتن و دوستی سبب (مکن) (تن) او دخین

له اسماء دلوسری سبب (مکن) الف غور خیدلی دی داسی وزن عروضیان بحر رمل مشن

مخبون محذوف بوی افاعیل بی داسی او دل کی یی :

فاعلاتن فعلاتن فعلن

فاعلاتن فعلاتن فعلن

پای-ی مثال یی:

هر کز نه نقش توازلوح دل و جان نرود

هر کز از یاد من آن سر و خرامان نرود

دغه وزن دپشتو به لوسری غزله کی دوه رازه تغییر به دو وخابو کی پین دی

به دو و عه غزله کی بیا دغه دوه رازه تغییر به دو وخابو کی لیدل کی یی:

۱- فع لن: دلوسری او دو و عه غزلی به عروض (خلو و مرکب) کی و اعلی دی جواز

او رواج لري مثالونه یی دادي :

حافظ از چشمه حکمت اف آور جاسی- فع لن

بو که از لوح دلت نقش جهان برد - فعلن

- -

کوئیا غنچه به آن لب زلفا فت ده زد - فع لن

فعلاتن - که دهان خود کند باد صبا از دهش - فعلن

(کمال خنجندي)

دری د ارشم

فعلاتین	مفاعیلین	فعلان	
داجھا دی	عجب پ مثل بہار		
مرگ بل تن	پسی خرا لک خار		
فعلاتین۔ دماغ	دبد خیسو ن خلور		
خد مالی	کتو حسد انکار	فع لان	
بی وفا بی	ظلم فسا لک خان	فع لان	
نفس نا قص	لزم بخل بد کار	فع لن	
خو تفاوت	نکا مگر یو یو	فع لان	
پاک مشکک	یکد حرا مردار	فع لن	
پ قناعت	صبر عزیز ش سری	فعلن	
پ حرص نا	صبر وتل دی خار	فعلان	
جانی دویخ	ش جا ودا بی شک	فع لن	
چی لک ناحق	ستم د دل آزار	فع لان	
شول دنیا	د حق پ نیز لا شنی	فع لن	
وراثت دا	پ بیخ درخ گلزار	فع لان	
دی عنایت	کوی پ ہر مسومن	فع لن	
دای قاہر	گرم رجم ست نار	فع لن	
وار مریو	عطال رجم ددہ	فعلن	
فعلاتین۔ خن دنیا	خن پھشت د داہ		
نا اہل کم	ادب سری لک اور		
فعلاتین۔ وقارب	بنا عذا بتن نار	فع لان	
بی آشل حق	ظہر دوی منصور	فع لان	
پ سلامت	ی کر عرب پردار	فع لان	
پاک خایق	ت مرصبا بگا	فع لان	
سجد کا سر	قمر فلک اشجار	فع لان	
یو حقیقت	ش جا بجا ظاہر	فع لن	
دیگر مسجد	گیش بہر بازار	فع لان	
دار بی نشست بی ددن	ہرگز	فع لن	
دا د دولت	د عش پ تر افکار	فع لان	

فاعلات	مفاعِلن	فَعْلان	
هر نفس	هر ما پ لیل	تَهَار	= فعلان
جلو گر دی	خفی جلی	دل مدار	
خجی دی بی	فدا بقا	خُرشید	
پاک سازک	بدن لذذ	گفتار	
دل بُدی کا	پُر زلف خا	ل ببر و	= فعلن
به کِشیده	کِبَر پُکچ	رفتار	
باغ کا گل	ش مپو پُر	رَن رَن	= فعلن
خُند بی گو	بنی وی دهر	اثمار	
صادقا عا	شقا ل شو	وت دده	= فعلن
هر نفس بنی	دغم شرا	ناچار	
هو ل عالم	د عشق پ می	مَس دی	= فعلن
خارخس، دا	دغه، درو	د بوار	
خُند تما شا	ک خد عشق	معشوق	
هست باقی	نده دهخ	ایغیار	
قافله محی	پ هر نفس	را نخی	= فعلن
		پل وار	
ته کرم را	د شک ل او	رامات	= فعلان
مُحلاتن - وقتارِب	بنا عدا	بَن نار	
کات به نو	ل تل ونو	رُت نور	
چی د دولت	ش مخ و مخ	ت دیار	= فعلان

	فاعلاتن	مفاعِلن	فعْلان
- فعلن	ای چ دا یم نه و تم غیُر بُ ل تا فعلاتن - هَغ دالشت هَخ ل تا	ی جا بجا خرگند خرگند	خرگند
- فعلن	چي پ توجِد کُل خَلق پَت	د حق نظر و نی خدا	خرگند
- فعلن	دا هسِي مَخ بُ رِدا پَت	ب چا لِدَلِی نَوِي و با رِدا	خرگند
- فعلن	دولته! دِل دا جها قَطَع دِي	ی پَر نَعَم مَتَرَه فنا	خرگند

فاعلاتن	مفاعِلن	فعلان	
نشت او وُل	اَخِرُ نِها	خُرگند	
بے د بے حد	لَشا لَشا	خُرگند	
ذاتِ سا دَج	چ جَلوَوَک	مخ - فعلن	
توَل عالم	ت یی لَک حَا	خُرگند	
خو پِی تیر	لَشی لَ ما	لُ سَرو - فعلن	
دَی نَکا مخ	چِرِی اَسَا	خُرگند	
دولتہ، اگو	رَنتل ومخ	ت ددوست - فعلان	
بِل وُجُدُ شَر	گنہ گما	خُرگند	

فَاعِلَاتِن	فَعْلَاتِن	فَعْلَاتِن	فَعْلَن
ای چ عاقل	اچ رحم مکر پ کم ز	باد ی	
چی سبق وا	اچ ملامت	اچ پ استا	باد ی
چی توک کل	اچ نصیحت	و ک طالب	شحق
تو دل دنیا	اچ لا شی	اچ پ ا	باد ی
اچ بها مکر	اچ محبت	اچ قرا و ک	نظر
اچ ارم خنک کل	دو زخ	اچ پ شد	باد ی
اچ افر عو	اچ پ لیکر	اچ پ خ دریا	ش غلیم
یا بلا با	اچ د عبرت	و ل پ عا	باد ی
یا ت ظالم	اچ ظلم کا	اچ عبادت	نکوی
اچ اهرس باور	اچ دول نه	اچ پ ایدا	باد ی
اچ مسافر	اچ طریقت	اچ پ برابر	لار
اچ د رحمت	اچ د پ کا	اچ پ مدا	باد ی
اچ ارادت	اچ قدرت	اچ خلق وا	اچ قرار
اچ کر سز	اچ مکت اسما	اچ هم پر با	باد ی
اچ خالق	اچ فقیرا	اچ شفق	اچ نکوی
اچ دل دردی کم	اچ مظلّم	اچ فریا	باد ی
اچ افسر رحمت	اچ دولت	اچ یر شا	اچ عرب
اچ عبادت	اچ کری ند	اچ و شی دا	باد ی

فاعلاتن	فعلاتن	فع لن	
ای چ عاشق	ی پ آشنا	باد ی	
نو نظر مک	ر پ هخچا	باد ی	
هرچ عاشق	ش د د لبر	پ جمال	- فعلان
عم ش شبرن	لک حلوا	باد ی	
دا جها پل	پ حقیقت	یادی	
نا خبر کا	ول ما وا	باد ی	
که نصیحت	کوته سم	خ پ لار	- فعلان
را د قهمت	ک پ بینا	باد ی	
یاد عذرا	لک وا مق	ش مین	- فعلن
یات مجنن	ش پ لیل	باد ی	
زرب شی کا	ن د کا مل	پ رضا	- فعلن
ک نظر وکر	دکیما	باد ی	

فاعلاتن	فعلاتن	فعلاتن	فعلن
مرو بهتر	آهسي عسچ جانا	نلري	
که طلب کا	دد قربت سُرُسا ما	نلري	
مخ تي دني شمع جهاسو	زُئرا ني	پر تو	فعلن
خيف عاشق	چد لو جا	پت دقربا	نلري
کد د نيا	پ خزانو	ش پفرعو	ن عزيز
خازمفلس	ی گنه قطع	چ عرفا	نلري
ما هرويا	دجها کل	پو فادي	آلت گل
آشنا	يکسر دلدا	رچ هجوا	نلري
په طريقت	د حقيقت	زَم دولت	چ د يار
حاجبو شهن	و ياده	دُر دُر با	نلري

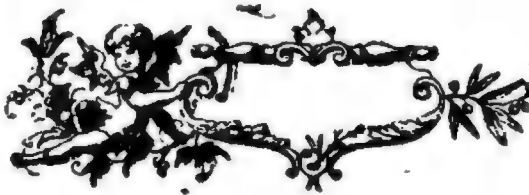
فاعلاتن	فعلاتن	فعلاتن	فعلن
مرد دی دل	چ شبور و	ی محببت	نلری
که ارادت	و عبادت	کو قوت	نلری
دل دمو من	داسی نل	و مگر دل	دشقی
چی همه عد	دری سلامت	و ملامت	نلری
عام بنا دا	لق در و	ش گریزا	و خ شو
ل ملائک	سر صحبت	نلری	
مل عجب زد	لب نمایش	لق آرایش	پ عدل
دک بشی ره	ل بطلالت	چ عدالت	نلری
که عزیزی	غایر دولت	دا قناعت	کن دی
خار سایل	دی هغیکن	چ قناعت	نلری

و اگر کتبه فاعلاتن بر وزن دی بهشت کسی درسی قید مال دغو نو د شهو شاعر الو الطیب الممشی
 ۲۰۵۰ ق مریه کلام کنی و گوری

لَا تَلُومُنَّ الْيَهُودَ عَلَىٰ مَا ظَلَمُوا وَلَا يُخْذَلُونَ
 وَلَا تَلُومُنَّ عَلَىٰ مَا ظَلَمُوا مِنْ قَبْلُ مَا بِهِ جَعَلُوا
 ۲۰۵۰ ق مریه کلام کنی و گوری

دو قی طبعی د لومری مصرع هشوه نل لومری - فاعلاتن در دو هم مصرع هشوه نل فاعلاتن در دو هم مصرع
 هشوه د تم علی حرا - فاعلاتن او د خلم مصرع هشوه بعد مایب - فاعلاتن ر علی دی

- ۲- فعلان : چی دیوسپی غزلی په عروض کی دوه واړه او ددوهمی غزلی .
 عروض کی بیلا راخلی دی درواج مثالونه یی په پاریسی کی وگوری :
 سالن از نور هدایت ببر داره بدوست - فعلان
 نه بجایي نرسد گر بضالات برود - فعلن
 (حافظ)
 شاه راهه بود از طاعت صد ساله زهد - فعلان
 قدریکسانت عمری که درود ادا کند - فعلن
 (حافظ)
 ددغو دوو غزلو تقطیع په اتم او نهم جدول کی وگوری .

دو خو ضروری خبری

دادی دینور غونو شاعرانو د دیوانو نو دجا پونو په لړ کې دروینا تیانو ددوري د پوښا وړې او زېر دست شاعر دولت لوانی دیوان هم د چاپ دگرته را ووت « داچه ددی دیوان په برخه کې څه لیکل لازم وو غځه د پښتو ټولنې ښاغلی رئیس، د ادب او فولکلور د لوی مدیریت مدیر ښاغلی داکتر سیدالشاه پر لاد او داد بیاتو- د پوهنځي د پښتو څانګې استاذ پوهاند عبدالشکور راتاد لیکلی دی ځکه نو موږ د دیوان په برخه کې له څه لیکونه تیر یو او غځه څه چه د دیوان د چاپ په برخه کې پر سوږ پورې اړه نري په مختصر ډول یې بیا ټول شواړه .

له څه هم تر... ځکه حله یوړې ښه شوې دد ترڅو دیوان په خپل اصلي شکل چاپ شي او لاس کې ونه و غل شي خو ځینې داسې پټونه او مصرعې ښځې نه را غځل چه سیلا پونه یې کم وو او له نورو پټونو سره یې د سیلا پونو له اچانه سفایر ت درلود. او غالب گومان دادی چه دا به د کاتب سمه و ی دا ځکه چه دولت لوانی دومره دقت یې پای شاعر نه دی چه دیواو یا دوو سیلا پونو د نمبود په ذریعه خپل ټول قیمتي اشعار له ازربت نه وغور زوی ځکه نور موږ مجبور وو د سیلا پونو د پوره ټولو په غرض یو پوری او بیا یوه نلکه چه د بیت معنی نه تعیر نه وړ نوی زیات لړ وچه داز بات کړی نوری او کمې مو دښیدی () په منځ کې نیولې دی لکه (و) ، (ی) او داسې نور. یا داچه کومه کلمه دوه مصرع او یا کوم بیت سم نه دی لودل شوی نو دغه برخای مو ټکي ایښې دی دا ځکه موږ ایله ددو قسمي نسخو په پرتله کولو بریالی شو و چه له نیکه مرغه دواړه قلمی نسخې دننه په گران عیواد کې موجودې دي . نورې کومې قلمی نسخې چه تراوسه پورې دهغوۍ موجودیت معلومات شته دوه قلمی نسخې و را سپور په رضا لا بیر بری کې دخطې نسخو په نهمه نمره نید او بله دلندن په بریتش موزیم کې د دچه البته په دې کمه موده کی موږ ونه شوای کړای چه له دغو قلمی نسخو سره هم نو موږې نسخې مقابله کړو ونو محار - لوستونکی به زموږ و غذر وسنی . په دغه

(محمد عارف غروال)

اول صفت به کوم (۱) له بیچگونه
 دواړه کونه دنیستی په وجود و
 پراختګشت دارادت یې اشارت که
 پراو به یې رنگ کښیښوه په لرزه شوه
 نه لګون ګنډ ساز (۲) که یې الته
 شب وروزی له کر د شه پیداکیري
 غلور طبعي یې په لاس دېل وروزي
 درحمت ابر باران یې قیاس و که
 هر یو ګل چه په بوستان کښې شګفته شو
 سیوه دارې ونې غولونه پیدا شوې
 په آسمان زمکه چه شته دده ټناکه
 له یوه ونګه یې غورنګه جدا کړه
 د بېشت مهتر شفیع دامت دی دی
 د سراج په شپه د عشق پر اراق سور شه
 چه پیدایې کړل هژده هزار قا مونه
 په قدرت یې کړل غر ګندله کاف مونه
 په ګردش یې کړل یې پښې (۲) نه آسمانونه
 پرې د پاسه یې محکمه کړه په غرونه (۳)
 شمس قمر باندې بل کړه مشعلونه (۴)
 په قدرت یې در ولي بیستونه
 مخنی روغ یې کړل غولونه صورتونه
 د کثرت باغ یې رنگین که په ګلونه (۶)
 د بلبل په زړه یې کښیښوه دیر داغونه
 دي هر هر یو یې کپې پېل پېل لذتونه
 دیو، دد، سړي، پري، فرجتي سرغونه
 لایزال دریاب چه وو هل سوچونه
 په وروستی ورځ چه ودري صفونه
 په یوه نفس یې پر یښو طبقونه

- (۱) دالبیروني کتابخانه په قلمي نسخه کې «بګنیم» راغلی دی.
- (۲) دالبیروني کتابخانه په قلمي نسخه دپښې، پرځای «پښو» راغلی دی.
- (۳) دالبیروني کتابخانه نسخه ته پراوښه یې زمکه کښیښووه په لرزه شوه بری دپاسه یې محکمه کړه په غرونه.
- (۴) دالبیروني کتابخانه نسخه ته «ګنډی».
- (۵) دالبیروني کتابخانه نسخه ته شمس قمر یې باندې بل کړه مشعلونه.
- (۶) دالبیروني کتابخانه په قلمي نسخه کې له دی بیت نه وروسته بیتونه نشته داځکه چه په نوموړې نسخه کې اوله او دویمه صفحه ورکې شوی دی.

چهل دوسته یې وروړه پرې آياتونه
 تاله ما سره دي کړي مجبونه
 د همت په زور راواخله قدسونه
 دديدار په زورمې سونجي وزرونه
 تجلی به زما و سونجي څنگونه
 له فتراکه مې دې نه وکښه لاسونه
 يوه فوځ ملائیک کړي و وسوالونه
 يا رسول الله را و بڼه امر و نه
 بارد یگر داهسې مه کړې حجتونه
 دده قام اولاد به کړي دیرفسادونه
 دوی به کړي زیار زله ناحق خونونه
 زه له تاسې دیر دانایم په غیزونه (۱)
 تر قیامت به پر تې وې سرنگونه
 کافران دې ورته نه دی یې مجبونه (۲)
 د عظمت نامه یې لاره په ملکونه
 د کسری قیصر یې وران کړه محلولونه (۳)
 کوره غولونه په موسی غذا بونه
 دا اخبار دی نوشته په کتا بونه
 صدر حمت په هسې شان کامل مې ونه

جبرئیل کرم پر لاسو مخې باتو
 ورته وې رسول دا نا مخلصه باره
 اوس له مابهیرته ولې پاته کيږي
 ده وې یار رسول الله په تا معلوم دي
 یوویشته کله مقامه پورته تیر شم
 چه مې لځای د قدم و د سره تللم
 چه رسول له هغه لځایه کښته راغی
 چه په دوی باندې دې کوم امر راوړی
 ده وې ما په تاسې داسر راوړی
 چه ادم خلیفه مه لیږه پر ز مکه
 دوی صرف بند کي کوي په پاکي تلستا
 خدای وې اې فریتو داهسې لافې مه کړی
 هغه فوځ فریتې هسې شرمند شوې (۲)
 هر ساعت چه نصیحت رسول آغاز کړي
 په ناگشت یې اشارت که ماه دوه نیمه شوه
 درجه در سالت یې شوه بلند
 چه دده د شرع بار پر سر وانه خلي
 لسیاران در سولتې بهشتی دي (۵)
 چه ایمان یې په دهر اوړه په خدمت شوه

(۱) دالبیرونی کتابخانه نسخه نسخهای وی فریتو داهسې لافې مه کا نیو

وه ستاسې نه ویر ..
 (۲) دالبیرونی کتابخانه نسخه هغه فوځ دفریتو و هسې شرمند شوه.

(۳) دالبیرونی کتابخانه نسخه کافرونو ورته نوی یې جتونه.

(۴) دالبیرونی کتابخانه قلمی نسخه.

دبدیه د رسالت یې شوه بلند د کسری قیصر یې وران کړه محلولونه

(۵) دالبیرونی کتابخانه قلمی نسخه کړی. موقتې بهشت واخلې دی .

چهار یار یې خلیفه ؤ گوښی گوښی
 ابا بکر صدیق یا رغار یاد شوی
 یو کهنه کلیم یې واغوست جر پده شو
 دوم یار عمر عادل په ده رحمت شه
 کرک، کوسپند، سزری، سری به سره کله تله
 دریم یار عثمان غنی شب زنده دار ؤ
 دی دا نا حلیم له کل نهی بری ؤ
 غلورم علی ستار د اسلام فتح
 خمس حواس بندي کول د فرشتو خوی دی (۳)
 حقیقت د زړه طاعت دنی حال دی
 د مولا ذکر د زړه صیقل یاد شوی
 معرفت غیب دیدن دی بې جهته (۵)
 دباطن په سترگو هر چیرې لیده شي
 د قربت ذکر مقام د سماع ندي
 یې مشلې عجب آواز په زیرویم که
 په وصلت د واصلانو یو کیده دي
 چه همه جودونه یو واړه یو (۸) جود که
 وحدت یکا نګي مکان د موحدا نو
 په قمری (۹) دریا بېمه گدشي یو یادیري
 سکونت بلند مقام له واړه پاس دی
 د مسکین په رضا واړه چارې کیري
 چار مقام غلور سیرونه مې بیان کړه

د غلور واړو به وایمه خو یونه (۱)
 چه صفت یې قد اقلح المو منونه
 به رضا (۲) دخدای (یې) بزل کر مالونه
 چه په نځای یې کر مددین واړه شرطونه
 روی زمین یې هسې زیر کړه په عدلونه
 په پاکی پر هیز یې تل کړه طاعتونه
 بنا یسته د معرفت په خصلتونه
 د کفار لښکر یې نیست کړه په زرگونه
 په صافی پاکی همیش ریا ختونه
 المدام د مذکور یاد دی په نقلونه (۴)
 پرې خلا سیري له کښې له غیر تونه
 د جمیل جمال یې شبه یې نمونه
 د عارف مقصود په نځی تر شېرو نه (۶)
 پوهیده په تسبیحا تو او اوزونه (۷)
 دا افلاک لکه سرود اشیاء تارونه
 په یوه وجود شمیرل واړه وجودونه
 په دغه حساب تمام شي حسا بونه
 یا دول په یوه اسم کل اسنونه
 په جهان که هر څو ډیر دي دو یا یونه
 نور د ده د پله نشته مقامونه
 په هر هر یوه کښې کاندې خپل حکمونه
 د هر هر یوه صفت د وه د وه پیتونه

- (۱) د البیرونی کتابخانه قلمی نسخه کې د غلور واړو به وایم خو یونه، واغلی دی.
 (۲) د البیرونی کتابخانه قلمی نسخه کې «به رضای» واغلی دی.
 (۳) البیرونی: خمس حواس لړه بندي کول د فرشتو خوی دی.
 (۴) البیرونی: المدام د مذکور یسلا په نفسونه.
 (۵) البیرونی: دین هیته. (۶) البیرونی: د عارف مقصود لیزو تر شېرو گونه.
 (۷) البیرونی: د پوهیده په تسبیحات د اوزونه. (۸) البیرونی: د وجود که.
 (۹) البیرونی: د به قمری.

د مو لا له پټه گنجه په خبر شي
د زړه حال سې په کا غډ باندې اظهار که
د معنی شاهد به مخ درته څرگند که
جانبازان له سره تیر شوه یارنې بیا موند
چه وصال ئې له دلدا رسره و شي
دل داده به بې د بد نه نه رغیږي
د هغه ایمان هرگز مکمل نه وي
هغه کس چه بلند همت بلند پروا زوي
له اسیله د بدی طمع نه شي
معرفت به بې اخلاصه حاصل نه کا
عبادت د زړه صافي صدق اخلاص دی
یورسق د حال له ذوقه خبر نه دی
قانمان د قناعت د ملک شامان دي
په خپل حکم ئې په هر لوري جار باسي
د دیدن له ذوقه ځکه بې نصیب شو
د وحدت د باغ په سیل وتی نه شي
ناصرینې قناعته خواز گدای دی
د جهان په طبیانو به روغ نه شي
نا تمام مرشد د هر مسلم د پښمن دی
که سړی په ډیر و بریتو سرد کیدلی
د نادانو و خصال و ته عجب یم
د چار پای په دود بې غمه سرگ ئې هیردی (۷)

په اخلاص چه عمل کا په داپند و نه
بل یادگارې بې شې پاتې په کالونه (۱)
که په دا کلام عمل وکړې پښتونه
خود پرست په حجاب شوه په نام تنگونه
پر عاشق باندې هغه روغ وي میمونه
چه د درد علاج ئې تیر شي له قانونه
چه عام خلق ورته نه وایي جنونه (۲)
د وفا طمع به نه کاله گر دونه
نه هرگز د بیو عمل کیري له دونه
که په ډیر نماز (۳) لغر کا زنگونه
ناصرینې گدایان گرځي په د رونه (۴)
حکایت کاله فردا یا له پر و نه
ناصرینې گدایان گرځي په درونه
چه په خوله ئې کره خناس د طمع ملونه (۵)
په دنیا سې پریشان دي بې شکونه
پر سر داره باندې (۶) بند لکه ورغونه
په دنیا که زیات توانگر وي له قارونه
چه په زړه بې د آرزو لې وي زرغونه
خلقه بې فریفته کړه په مکرونه
د موشک دوزه هم شته (دي) ډیر یتونه
په خپس باندې بې کړیدي کورونه
په دنیا په زن نا زيری په استونه

(۱) البیرونی :- «بل یاد گارې شې پاتې په کالونه»

(۲) البیرونی :- «جنونه»

(۳) البیرونی :- «نما نغمه» (۴) البیرونی :- «نه چه ډیر رکوع رکوع سجود»

نفل لمتغونه»

(۵) البیرونی :- «ولونه» (۶) البیرونی :- «پښه» (۷) البیرونی :- «چار پای په دود»

د وي غا فل بښمه گرغي لکه پسونه
سيم و زري خاطر غواړي بڼه لايونه
په غرگند و غځه غي دلارې سلونه (۲)
چه بي تربيت اخيستی له ملو نه
کاشکې زخت دهستی يوسم له سون نه
داخر اې خاطرې خودی له بېلتو نه
بي شماره بي را کښې ايښي دي دمنه
دهغو شاهانو خاوري شو ه و نه
په دغې لارې ډير لاره کاروانو نه
اوس ددوی له خا و دو زيري گيا هو نه
چه ستيزه (۳) بي له موسی کره له هارونه
و نادانو ته غولڅخه وايي ورسونه
بل به چيرې بهره موسی له مقبونه
چه باطن بي اراسته وي له پير و نه
دهمت درو پزه غواړي له محزون نه
غيب دان صاحب خبر دی له ذرو نه

درد سخت دعا و فرزه هسيرو پيان که

لکه نمرې صاني موسی له صابو نه

چه حضور په هر مکان دی
عظيم بحريې پايان دی
د جمله هستيور کان دی
را نيز دې وغان تر لغان دی
الان کما کسان دی
کل يوم هو فی شان دی
هر مشکل پر ده آسان دی
نور کل من عليها لان دی
پر زمين پر زمان دي (۶)

مزا نيل چاره په لاس ورته ولاړ دی
د ژوندون اميد او پديقين بي کم شي (۱)
کم همت د تلو تکل دوخته نه که
دنیکانو نصيحت په مکر نفوي (۳)
مسان په ښې هر گوره بي نيازي که
د زړه حال په ژبه هيڅ ويلی نه شم
دو نيا دله ښه سر ايد په رحلت کړم
چه له کبره ني قدم په حمکه نښود
هېڅ خبر د هېچا نه راغی په پير ته
گل اندامو پر پالنگ با ندې خوب نه کا
د مارون و فرغون حال و گوز څه شو
نصيحت و عا قلا نو و ته کړای شي
چه عمل په علم نه کوي زبان کاردی
په درگاه دها ک غني هغه قلیري
اې درد ان دخو و له حاله خبر نه دي
د نفي دولت په زړه پيغمي نشته

ښه صفت دها کيز دان دی

حد پی نشته په هيڅ لوري

کل هستي له د پداشوه

نخن افر باب اليه

لکه وی هسی به تل وي

روز و شب هميشه کار که

يفعل الله ما يشاء

يود بدن و خداي باقي شو

دده امر جاري شوي

(۱) البيروني :- حکم دی (۲) البيروني :- په غرگند و غځه دی دلارې ملونه.

(۳) البيروني :- دنیکانو نصيحت په چيو نفوي.

(۴) البيروني :- دچ ستره (۵) البيروني :- ديودين و خدای باقي دی.

(۶) البيروني :- ددی امر جاري شوی پر زمين و پر زمان دی.

کله عالم یې په نظر کښې
 هیڅ حجاب نهې هډمخ نشته
 نه کمیري یې نه زیاتیري
 په قدرت یې پیدا کړي
 یو و جو ددی غیر نشته
 چیري ژاوي چیري خاندي
 چیري مري دوستان یې غم که
 په و زیر سپا هی پیاوه شه
 په هر غوږ او از خپل آوري
 په غورنگه نهې مخ پټ که (۴)
 کله له ده په ده پیدا شو
 مکر و ا و مکر و الله
 خلقه یې شمار و ژني
 دده هیڅ نقصان نه کمیري
 ددی لمحکې پر مخ کوره
 مخلوقات یې ډیر پیدا کړه
 طمع کړي دده له خواله
 چه نوید شي د رحمته
 دسري درزق په زیر مه
 دی پخپله خا من شوی
 لمحکه تخت داسمان پامه (۵)
 چه پشکل (۶) تیزگرخي په اسر

همه بین و همه دان دی
 حجاب عین خپل گومان دی
 همیشه په یوه شان دی
 عرش کړسي دوزخ چنان دی
 دي (۱) خرم چیري گریان دی
 چیري سو دچیري په زیان دی
 چیري ذوق خیر و اسان دی (۲)
 مخي (۳) کدای عاجز حیران دی
 هم په هره خوله کوپان دی
 چندان یو شی یو چندان دی
 نور د لمحکې د اسمان دی
 په ډیر مکرروي پوښان دی
 غه عجب یې نیاز سلطان دی
 تل به باني جاودان دی
 زنده سر په غو غو شان دی
 بهترین پکښې انسان دی
 که پادشاه کدای یاخان دی
 هغه کس مکر و شیطان دی
 فلک با دا برو باران دی
 د همه روزی خوران دی
 یې تنا به سایه بان دی
 د قدرت په لاس کړدان دی

(۱) البیروني :- «خای خواجه»
 (۲) البیروني :- «جوری فوق شهر داند»
 (۳) البیروني :- «دغو دنگ پر مخ پټ»
 (۴) البیروني :- «محکه تخت اسمان»
 (۵) البیروني :- «دپامه»
 (۶) البیروني :- «پشکل»

له انسان سره نېکي
 یې یقین هغه ته وایي
 قانعان درزق غم نه خوري
 د اتلس زړه قوم
 چه دکنده (۳) رزق غم نه خوري
 خپل قسمت به کم زیات نه که
 د دنیا مایه سره سپین زر
 توکل وکړه به ویریه (۵)
 لکه ته چه پرې عاشق نې
 وخت پروخت به درته رسي
 به طلب رزق نه زیا تپوي
 یې نصیب به پاتې نه شي
 په قدرت یې رسولی
 تو کل یقین یې نشته
 سخت عذاب لره یې یولي
 یاران دوه جنسه یاد شوي (۶)
 به مقدار داسمان محکمې
 کم د لیل له نا پوهی یې
 له کماله خبر نه شي
 کوم ساعت به غنې و وغي
 کاشکې ژړو وغي زهیر شي

پهغو (۱) دیر لونه احسان دی
 چه په رزق پسې پریشان دی
 درزق غم خواره عصیان دی (۲)
 هره روځ روزي رسن دی
 یې یقین شي کم ایمان دی
 که ناست او سي که روان دی
 زن فرزند کبنت وخوریان دی (۳)
 رزق پر تا عاشق جویان دی
 دی هزار هوسر وخواعال دی
 وهم مگر «خدا ی ضمان دی
 هر صناک پسې گرځان دی
 غوچه داجهان ودان دی
 رزق د وار و مخلوقان دی
 زار په لحان د غافلان دی
 به عمل دحان تاوان دی
 یو جاني بل یار دنان دی
 له ناني به یار دجان دی (۷)
 به صورت پورې چسپان دی (۸)
 دین مذ هب نې د صبیان دی
 داصورت دروح زندان دی
 به سفر کې یې او طان دی

(۱) البیروني کتابخانه: «پهغو».

(۲) البیروني: «درزق غم خواره عصیان دی».

(۳) البیروني: «کانه» (۴) البیروني: «زن فرزند کبنت وخوریان دی».

(۵) البیروني: «ویریه».

(۶) البیروني: «یاران دوه جنسه یاد شوي».

(۷) البیروني: «له ناني به یار دجان دی».

(۸) البیروني: «کم د لیل له نا پوهی یې به صورت پورې چسپان دی».

خپل و لمن ئې نه هیریري	هرسا عت پسې تپان دی
دېدن په غاه کښې بند شو	وتی نه شي په ارمان دی
خوب دمرگ برادرته چه (۱)	روح سرغه هرشب پران دی
که خوب نه وي روح به قبض شي	بې وطنه خو کښاد مان دی
د بدن سره پیوست تل	غیب سیل دروان دی
دی په حمکه نه خو ښیري	پر اسمان دده مغان دی
قل الروح من امر ربي	دروح امر له سبحان دی (۲)
تاریک تن په ده روښان شي	دی د یوه دهر د کان دی
دارواح تجلی کوره	له خورشید درخشان دی
د یمن تر عقیق دیر به	هم تر لعل دیدخشان دی (۳)
هرکلام چه معنوی دی (۴)	به لې دره له مرجان دی
که مو من ئې وهې نغوړه	پاک کلام دخدای قرآن دی
✓ چه منکر وي له قرانه	په حساب ددوزخیان دی
✓ دیر درود زماله لوریږه	پر جمله پیغمبران دی
✓ بیا پر محمد بې حد چه	راست خاتم دنیان دی
✓ په صورت له واپروېس و	په روح پیش له مرسلان دی
عرش کړسي حمکه هیڅ نه و	ندامان و چه عیان دی
مو منان دده له نوره	دی له نوره درحمان (۵) دی
بل رحمت په جمیع یارچه	په رسول پسې روان دی
ا یا بکر یا رر ښینی	سر حلقه د حدقیان دی
عمر عدل په اخلاص کا	میر سر وردا میران دی
چه په شرم ښایسته و	نرم دل غني عثمان دی
علی خدای سخي شجاع که	هم ستا رهم پهلوان دی

(۱) البیروني :- محبوب دمرگ برادرته غه .

(۲) البیروني :- «قل روح من امر ربي» روح له امر درحمان دی .

(۳) البیروني :- «هر تر لعل بدخشان دی» .

(۴) البیروني :- «هر کلام چه معنی داروی» به له در مرجان دی .

(۵) دابیت دالبیروني کتابخانه په علمي نسخه کی نشته .

(۶) البیروني :- «سبحان» .

۱۰۰. سعید، طنجہ، زیر
 ۱۰۱. وانی پریارا نو
 ۱۰۲. بخت پنخہ بنیا دہ
 ۱۰۳. داخ زلات کلمہ حج شو
 ۱۰۴. بخت حواس تول دی
 ۱۰۵. نا دی ہمیشہ (۱) طاعت کر
 ۱۰۶. بخت وایم (۲) کر مذ کر
 ۱۰۷. پرذکر مشغو لی کا
 ۱۰۸. معرفت عنیت، دیدن شی
 ۱۰۹. مخیمخ دی خاتہ گو ری
 ۱۱۰. اخلور واره چه زده که
 ۱۱۱. به مقام مقام دی پوه شی
 ۱۱۲. چه طلب لری طلب کا
 ۱۱۳. دقربت ساکن فریب شی
 ۱۱۴. به آواز چه نه پوهیری
 ۱۱۵. نه وصلت دوا صلا نو
 ۱۱۶. چه خبرد وصلت نه وی
 ۱۱۷. به وحدت کی دوئی نشته
 ۱۱۸. داحاصل به سربا زی شی
 ۱۱۹. سکونت دروخ خصلت شی
 ۱۲۰. نه کینینی نه لی نه خوری شه
 ۱۲۱. نه برده لری به مخ کینی
 ۱۲۲. نه به عرش کرسی به محمکه
 ۱۲۳. مخ وخت نی پیزاند نه شی
 ۱۲۴. عبید، عبد الرحمن دی
 ۱۲۵. خارجی، را فضی نادان دی
 ۱۲۶. پری عمل که چه نفوتان دی
 ۱۲۷. بل روزه د رفسان دی
 ۱۲۸. له هغه چه نی نقصان دی
 ۱۲۹. خوی عمل د فرشتگان دی
 ۱۳۰. خیرن زره به یادر ویشان دی
 ۱۳۱. به حساب دذا کران دی
 ۱۳۲. تل به زره سر نهان دی
 ۱۳۳. خان و خان وته نمایان دی
 ۱۳۴. پسې چار سیرد بیان دی
 ۱۳۵. چه سلوک کی ساکن دی (۳)
 ۱۳۶. به مقصود پسې پویان دی
 ۱۳۷. به همه آواز پوهان دی (۴)
 ۱۳۸. بد تر یاد تر چارپایان
 ۱۳۹. خپل وجود دوا به جهان دی
 ۱۴۰. کل طاعت کی گناهان دی
 ۱۴۱. یگا نه یگان یگان دی
 ۱۴۲. هسی نه چه رایگان دی
 ۱۴۳. به صورت نی عمل گران دی
 ۱۴۴. نه وسال نه نی هجران دی
 ۱۴۵. نه (و) چاوتنه سریان دی
 ۱۴۶. نه بیرون نه تر دامیان دی
 ۱۴۷. درست ظاهریاطن یکسان دی

(۱) البیرونی همیشہ۔ (۲) البیرونی نه «ایم»۔

(۳) البیرونی نه چه سلوک دساکن دی۔

(۴) البیرونی نه همه آواز پوهان دی۔

په مانند دده هیڅ نشته له افتابه زیات روښان دی
 نه فرشته نه جن نه حوره نه هلك نه زورنه خوان دی
 ددغه هغه ځان بولي (۱) نه دغه نه دا نه آن دی
 غیر نشته چه دی کوری جان و ځان ته نگران دی
 ننداره د خپل سڅ کاندې جلوه کړ په ځوالوان دی
 پرو حدت کښې زه ورته چیرې شاه گدای گدای خاقان دی
 پت څر گند اول آخر کل یو وجود واحد همان دی (۲)

پرقیر دولت تل شبه ورځ

دیر کرم که سوربان دی

چه ها دي پشوا یې نه وي لار هغه کاندې غاڅه (۱)
 سمه لار به چیرې موسې چه مخفاستلی وي په پرته
 خود را یې که بل سود رومي د ها دي له هدا یته
 په ها دي چه باورنه کا خدای و هلی دی په لته
 جداني په اختیار مه کړه وشه دوست له رفا قته
 به قوت به دې اسلام کړي د کفار لیکر غار ته
 د زد تنها لیز پروڅي ترس کوي له جما عته
 نا لایق بد بختان تښتي د نا صح له نصیحته
 چه رفا شي تیاره نه وي بې گریز بی عز یمته
 نفس ناقص درو ح دین دی دده حب له شقا و ته
 غد خودي کړې غملو یې کړې داو مو خا ورو و مو رته
 د دښه په نفو ته یل شوې د خا صا نو له صحنه
 درویشان د دین شاهان دي بې لیکر و بې رعیته
 ولې بې نو اغمگین دي نه خلا صیر ی له زحمته
 ددر ویش بحر هورې ده تل تر تله له فرحته

(۱) دالبیرونی کتابخانه قلمی نسخه: دادغه ځای بولي.

(۲) دادوه بیتونه ددالفه په قلمی نسخه کې نشته او دالبیرونی کتابخانه قلمی

نسخې نه نقل شول.

(۳) داغزل چه ټول اته پاڼې کښې دالبیرونی کتابخانه قلمی نسخه کې نشته.

مسرت دد نیا نه دي
 ترس کوه په زړه کېږي ډیره یو
 دی په نورد خدای بښادی
 نه خلا صیږي له سر یو
 درنده لیوه حساب دی
 دریا عمل دی وار
 عبادت چه که قبول شي
 چه عمل علم یې نه وي
 مثال گل دی بوی یې نشته
 ته را غلی سودا گرنی
 سودا نه شی په بازار کې
 د بها و په وخت بلبل زده
 دعاشق سترگې خوب نه که
 دد یدار طالب بیمار دی
 د بیمار بیچاره غه دي
 دهر ثواب دی باور وکړه
 د ما تم زده غم نه غي
 د بیمار قدر سم نه دی
 زړه چه پاک شي ونې زیږي
 له غنیا نو و بهشت ته
 پانصد سال به وړاندې ورشي
 رسول پا غیده په ... شو
 اخرت یې یې میرمن ده
 هغه خام سرد وي چه گوري
 دچا خوان لره مه درو مه
 دعقبی یې سفر ته
 دمو من له فراسته
 خبردی ستاله فکر ته
 واجب فرض له سته
 نافرمان یې شرعیه
 یې رونقه یې زیسته
 متقیان یې معصیه
 سورت هیخ دی یې سیرته
 شایسته یې ښه خصلته
 اوس مه له یې تجارت ته
 یې ټاوع یې بقضاعته
 ددې کل له طراوته
 دشپې اوسي له شوقته
 زړه یې خوږدی له فرقته
 له هوس ښادی عشرته
 د بیمار له عیادت ته
 دا صحاب یې تعزیته
 له تند رسته سلامته
 هر دم غو لونه حرفته
 وحې راغله له حضرت ته
 فقیران ستاله امته
 ډیر خوشحال شو یې غایته
 د نیا کمینه سر یته
 ترسیرمن وینغذ زیادته
 یې بللو یې دعوت ته

له دې و بولي روان شه
 د بڼه يار يې لاسه قدر هم
 پر طعام يې بد مه وايه
 خدای رازق دی رسوی دی
 په قیامت به پوښتیدو شي
 ښه جواب به کړی نه شي
 که يې عدل کړی ښه وي
 که ظالم وي زار به کاندې
 کاشکې شاه نه وی گداوی
 پادشاهي دخدای رښتیا ده
 د دنیا باد شا هي غه وي
 شاه به خوار عاجز مسکین شي
 نام نښان اثر به نه وي
 نه به شاه ولي باقي وي
 نه به هيڅ نښان شي پاتې
 هغه ورځ به توبه کار شي
 تعاقب به يې غذا ب شي
 مومن پند اخلي له هر څه
 مومن صبر لري شرم
 مومن باوري تازع وي
 مومن بلند همت لخوا نمر دوي
 مومن مهربان په هر چا
 مومن رحم دل سخي وي
 مومن ښه غوازي دخلکو
 په مومن کښې طعام نور شي
 مومن يې کښې يې طمع

هر غووي ډېر مسافته
 بې مزه بې حلاوت ته
 و بې خوره بې کراهته
 رزق د هر چا بې منته
 حاکمان له عسد الله
 چه د لې دي بد خلقت ته
 خوښ به شي له سلطنته
 له شامی له شوکته
 نن ورځ به وی فضیحت ته
 چه مدام ده بې آفته
 یو څو ورځی لږ مدته
 بې سپاهیانو بې حشمته
 نه له توغ نه له راپته
 نه بې زوی نه لوراور ته
 دوزیر له و زارته
 ملوکان له ریاسته
 چه بې روځ لخي له صورت ته
 منافق دی بې عبرته
 منافق حر بیض نیت ته
 منافق بسی قناعته
 منافق بسی سخاوت ته
 منافق سخت دل بې پته
 منافق وي کم همت ته
 منافق بد خواه بد نیت ته
 منافق شي پر شهوت ته
 منافق دک له غیر ته

منا فبق رعسوتني وي
 موښن خلاص له رعوتنه
 منا فبق اجتناب نه که
 حذر که له خيانتنه
 دچارهای په دودېې حبوي
 له د روغ فحش غيبتنه
 ژبه نه ژغوري په خوله کښې
 د سول ووي زمبياز يم
 دکذاب په غاړه طوق دی
 دلسوزي رحم يې نه شته
 د سپړه قدر څه نه دی
 په هر ملک قحط وبا وی
 عاشق کړم او شوتې دی
 چه د عشق پر لارې درومي
 يو څو ځايته به تحرير کړم
 چه نظر يې پر لیلی شو
 بې لیلی يې هر څه هیر شول
 په صحرا گر زیدو وووت
 پر هر لور چه يې نظر که
 دلوسو زارته مينه داروی
 یوساعت يې صبر نه شي
 زن فرزند نیا قبله که
 دچارهای په دودېې حبوي
 ژبه نه ژغوري په خوله کښې
 د سول ووي زمبياز يم
 دکذاب په غاړه طوق دی
 دلسوزي رحم يې نه شته
 د سپړه قدر څه نه دی
 په هر ملک قحط وبا وی
 عاشق کړم او شوتې دی
 چه د عشق پر لارې درومي
 يو څو ځايته به تحرير کړم
 چه نظر يې پر لیلی شو
 بې لیلی يې هر څه هیر شول
 په صحرا گر زیدو وووت
 پر هر لور چه يې نظر که
 موښن خلاص له رعوتنه
 حذر که له خيانتنه
 له د روغ فحش غيبتنه
 لذت موښي له عزلته
 نه سهيږي بې شر کته
 کړيزان اوسي له خلوته
 بې انيسوه مخا لپته
 متکر شي له اخر ته
 له خو ردن مجامعته
 منافق له اها نه
 له کاذب بد دپا نه
 له غضبه له لعنته
 احسن دل بې شفته
 له خاف بې مود ته
 پا به نه ځي تر قیامت
 د حيوان له طبیعت
 بې سخا بې شجاعت
 د بدا نوله شوبته
 زاهد سور بې حمیت
 خالي نه وي له تهمت
 د مجنون له حکایت
 ست یخود شو بې طاقت
 له رښتیني محبت
 د سپړول له زحمت
 شوه لیلی ورته ور پته

ځکه وايي له رويته
 سبر ا له شش جهته
 چه خبر شي له وصلته
 بې د حق له اراد ته
 د د وي له ذلته
 خو پتر قند شهد شربته
 هيڅ وخت نه وي بې نصر ته
 زړه بې وين شي له غفلته
 د عارف له بصيرته
 له تقليد ربا عادت ته
 بل نه گوري له حير ته
 هلته نشته بې وحد ته
 وحدت يودی له کثر ته
 له کينې له عدا و ته
 بې هوده بې روايته
 له کتاب حدیث آينه
 سوددې نشته له وصيته
 له غذا باندو محتته
 مرده د له کسم حرمته
 د دې درو له قيمته
 دخالق له مشورت ته
 هم دده له بشار ته
 له بلا اند و کربته
 هيڅ ارواح بې سکر ته
 څو کر اذی بې غوشت ته
 بخرې له اول فطرت ته

دعارف رويت حاصل دی
 عارف يو يوازي وکوت
 عارف درست جهان خان ويني
 عارف نه خو لي نه کاغه
 عارف خدای سالم ساتلی
 عارف پاک ديدار موندلی
 عارف جنگ غزا کوي تل
 عارف ذکر که بيدار وي
 حقيقت دغيز پټ نه دی
 دعارف عبادت پاک دی
 دعارف نظر په خدای دی
 دعارف مقام توحيد دی
 دتوحيد پر مقام باندې ✓
 موحد پاکشي په توحيد کښې
 که موحدی زيات مه وایه
 موافق کلام بهتر دی
 که عمل باور پرې نه کړې
 په دوه کونه به خلاص نه شي
 دښه د قدرتې نه زده
 قد رشناس شاهان خبر دي
 څو ک خبر دي حال چاغه زده
 که ولي نتيغه ووي
 شکايت په زړه خو له مکړه
 نه بيلېږي له بد نه
 اخرت دی غاښی غاښی
 هر چار او پرې قسم قسم

مکړه شک چه کافرنه شي
زار به کړي که ويې وايي
هر مو من به زيری وشي
کافران به ولمزير ي
مورو پلار به پښتيد وشي
وبه وينې او سر غه وایم
په حیات پا غه تو به کړه
ستا تو به به نه قبلير ي
نفس غلام ادب نه اخلي
فریشتې خلاص وي غه نه کوی شي
خدای فقیر مومن وژغوره
خدای دې هېڅ مسلمان مکړه
خدای نصیب د مومنان کړي
خدای قا دريې مدگا ر شه
خدای په خپل علم دانادی
لکه و هسې دې ووي
خدای ساتر دې نگهبان شه
امان نه مومي له بد خوک
خپل وطن لره خو بش درومه
جهد کړ چه پور ته ولاړ شي
په قیامت چه بر ویتځکړ کيږي
خدای يې کل مقصود حاصل کړي
روح خوش شي په محشر کښې
بل نه شته نه به يې مومي
نه کښيني پاڅي نه خوري غه

د اسمان له انشسته
خپل سیزان يې ثقلته
د جنت له از لفته
د جحیم له معر ته
د فرزند له قتلته
د نجوم له کد رته
له زنا قمار سر قته
يې ژړا انکو لار قته
يې تر تلو يې ضرر ټته
له تنها خاموش سکنه
د قیامت له خجا لته
د عمل تله خفته
همیشه له سعادت ته
مومن مه شه يې عصمته
د هسر چا له حقیقه
زیات به غه وايي دولته
دد پښه له شعاعته
بي د حق له صیانت ته
له سفره له غر بته
پا ټي نه شي له رفعت ته
شکر ته يې کم ته سپلته
چه در شي ستا تر تر بته
د فریتو له تهنیته
پر مقام له سکونت ته
مسکین خلاص له حرکت ته

د مسکین په وضا کيږي

چارې واره يې ظلمته

پر داغذباندي بهو کښم يو غو بښه غو داستانه (۱)
 معجزه به در سول کړم په تحقيق در ته بيان
 غه شب چه دی پیدا شو زړ په لا الاگو ياشو (۲)
 الاله الحمدی و لوست تو رشب (۳) روز شو روښانه
 چه جدا شو له مادره و پي کړه سجده زود تره
 نور پي ولاړ شو تر ډلکه جهان ډک شو له رڼانه
 اور د فارس شوی کشته وچه هز ارساله تافته و
 د کسری محل هم پر یو ت شو چهار ده کنگر مویرانه
 عم ختنه ناف پریده و بهترین ساعت زده و (۴)
 سرنگون ساجد بتان شو کعبه پاکه شوه له بتانه
 د صورت سیوری پي نه و هم تر مخلوقاتو ښه و (۵)
 نور ئي زیات و په عالم کښي تر خور شید تر ماه تابانه
 په انگشت ئي میاشت پاره کړه دوست دښه ئي (۶) ننداره کړه
 چه ئي ستر کړي ږندي نه وې هغه و لیده عیانه
 معجزه تر سوسمار شو عنکبوت کو تره یار شو (۷)
 سنگر یز مئي کړه په لاس کښي خدای په خپل قدرت کو یانه
 چه تیار مسجد ممبر شو پیل له ستنې پیغمبر شو
 له فراقه حنانه شوه مرده و ښار غو ږندي کړ یانه
 (۸) دوست عقاب موزو و پای شو چه رسول پر یو له دپای شو
 عقاب پورته موزو و یو و وولي مار پر یو ت له میانه (۹)
 نباتات جماد وړ حکم هیچ یو نه وه صم و بکم
 دوی دا ناشنو ایینا و هم گویا و پي زبانه

- (۱) البیروني :- (پر کاغذ باندې بهو بښم یو غو بښه غو داستانه)
 (۲) البیروني :- «هغه شپه چه دی پیدا شه زړ په لا لاگو ياشه»
 (۳) البیروني :- «دا توره شپه» (۴) البیروني :- «دا دمه»
 (۵) البیروني :- د صورت سیوری پي نه و تر همه مخلوقات ښه و
 (۶) البیروني (دښمن) :- (۷) البیروني :- (معجزه پي بزسو سماره عنکبوت کو تره ماره شو)
 (۸) البیروني :- (دوست عقاب موزو و پای شه چه رسول پر یو ت یی پای شه)
 (۹) البیروني :- (عقاب پورته موزو و یو و ځنی پر یووت له میانه)

له هر چاچه دی پرسان وهغه څيز ورته کړو يان و (۱)
چاڼې سر غږ ول نه شو له خدمته له فرمانه
چه لښکر تشنه ييتاب شوله انگشت يې پيدااب شو
مشکمنې ډک کړ پر خړوب شو خلو تويي يې نانه (۲)
سچ بڼه کښينا ست پرې باندي بينايو شان وروسته وړاندي
نور مخلوق دی وړاندي کوري ده پس پيش ليده يکسانه
پر غار مه چه به روان شو پرې به ابر سايه بان شو
تر سايه لاندي به خو بښ ته (۳) يې پر واله سايه بانه
خلوتي کم کړی کم خواړو وېښ ويده يوشان بيدارو
دخوی خو بښ بوی زيات و له غنبر مشک زعفرانه (۴)
يوه کس يې مستخره کړه خدای يې خوله قی الحال کړه کړه
خوله يې نه سمیده نوره د پر ايام وکچ دهانه
غوزاري ژړانې وکړه خدای يې خوله سمه ها له کړه
هيڅ عا صي لره به نشته تر دعا زاري ژړا نه
يو هلک نوی زاده (۵) و مور او پلار پيښ او رده و (۶)
ورته وې رسول زمغوکيم وړو کي وي نېي قد کانه
درخت دپاره دکنف وده و بلبل له هر طرف و (۷)
ونې درې يو لځای شوي جمع دی پسيان کښی شو پتها نه
بزغا له زهرالو د وگړو ياشوي ورته زود و
په اجزا کي يې دي زهر گوشت مې مخوره مهر بانه
ديوه عربله ماله وزه زړه و چه د یرکا له (۸)
په دعا يې در رسول شو (۹) شیر روان له خشک پستانه

- (۱) البيروني :- وله غيزی چه دی پرسانؤ هغه غيز ورته مويان و .
(۲) البيروني :- مشک يې وگړو و غړوب شه خلقه تری تا بانه . (۳) البيروني :- تل .
(۴) البيروني :- دغوی خون بوی يې همزيات و له غنبر مشک زعفرانه .
(۵) البيروني :- = نوزاده و .
(۶) البيروني :- = پيش وی اوارد .
(۷) البيروني :- = درخت دپاره دکنف وده وبل هر طرف ده .
(۸) البيروني :- = ديوه عرب له ماله وزه زړه وچه وگا له . (۹) البيروني :- = ده .

یوی بنی غوی خوش کریو دکړي یې ورپېش کش کړ (۱)
 رسول ورکړ ویاړانو پرې ماره شو خوبا رانه
 ورته وې یې پرکتنه (۲) ستا پر ژي باندې رحمت شه
 خالي مه شه له غوړ یو مدام پور اوسه یې زیاته
 هغې بنی غوړ خواړه تل په محو اناو پر زړو تل
 هیڅ کمی یې ژي نه که په امان و له نقصا نه
 لږ خواړه چه به پاخه شول ډیر کسان به پرې ماره شول
 تر درې زره سیر و زیات شو پور غومی یو محو فانه
 یوه ورځ توشه نور نه وه په شماره خرما او وه
 درست لیکر خواړه درې ورځې کم نکلیده هیڅ شانه
 روان کړی ئې یار شب وده ورکړی چوب عجب و
 هغه چوب شه بله شمع یې شوره یې د خا نه (۳)
 دکو هی او به ترخه وه شوره لږه کم مزه وه
 چه یې لارې پکښې توکړې شوه خو به نفع رمانه
 یو آهوله اهو نو په بند کښت د سپا هیانو
 فرزند ان لځني جد او زړه یې وېسې پریشانه
 چه رسول ورته پید اشو ژر آهو ورته گویا شو
 یو ساعت زما ضامن شه چه ورشم تر فرزندانه
 چه رسول ددې ضامن شو سپاهي پریتود په اذن شو (۴)
 شیر یې ورو فرزندان که بیرته واغی تر زمانه
 چه و تلی په غزاؤ د جنیب یا زو جد او
 چه یې ستر کي ووتلې اتاده بسن نعمانه

(۱) البیروني :- د یوی بنی غوی خدای بودک ژي یې ورپېش کشی کړ ..

(۲) البیروني :- د ورته یې ووی پرکتنه.

(۳) البیروني :- د هغه چوب شه بله شمع یې شوره یې د خانه.

(۴) البیروني :- د پرې اذن شه.

دواړه یار یې ډیلي رسول لاس وو پرې ځکولي
 دواړه روغ هغه ساعت شول لکه اول وو هم چنانه
 په جنگ بدر عکاشه وچه شمشیر دده شکسته و
 رسول ور کړ په لاس چوب یوه تیره توره شوه پرانه
 دی د خدای په لار کې (۱) شیر و غون قام یې د شمشیر و
 په ډیر جنگ کې یې په کار شوه هغه توره بعد ازانه
 د سراج په شپه روان شو په یراق د عشق پویان شو
 په یوه نفس کې تېر شو تر اووه واړه اسمانه
 جنب نام دده یو یار و په کعبه شوی پر دار و
 درست له مدینه ده و کون حجاب لرې شوله میانه
 جبریل ورنه عیان شول موخ د نماز دیگر کذران شو
 په د عایې یې ته ستون شو غروب شوی شمسرخشانه
 نورغه به نشته دولته د حضرت له پته صقته (۲)
 له ثنایې خاموشه شوه خود یې ژبه ده کړ دانه
 میار و بن د خدای هادي کامل رهبر و میراثي صادق پیرو د پیغمبر و
 طالبان به ژر مقصود ته رسیدل پرې دکلام تاثیر نثي هې زور ورو و
 یې کومانه زریو مقام دی د قتر (۳) دی کامل له زریو و واړه خبر و
 هیڅ مقام نې دیارانو (۴) مخفي نه کړ پر طالب باندې شفق لکه پدر و
 په تلقین نې ډیر تاریک زړونه روینان کړه په جهان باندې ختلی لکه لمر و
 شور زامن د میان هادي له پشته پیداشوه (۵) پدې شپه واړو کښې مشر شیخ عمر و
 یو ورځ نې یار نهار و پرې خبر شه ده خورده طعام قی کړی (۶) بشر و

(۱) البیروني :- په لای.
 (۲) البیروني :- د حضرت له ښه صفت نورغه به نشته دولته لای نای خاموش
 شه غوی ژبه نه گویا نه .
 (۳) البیروني :- د یو کومانه زریو مقام دی د قتر بنو (۴) البیروني :- «له یارانو» .
 (۵) البیروني :- مشر زامن د میان هادي پشته پیداشوه (۶) البیروني :- «قی کړ» .

نورالدین خیرالدین کمالالدین دولت شیخ
 هر همه ددین پر لاري شهیدان شوه
 د بختان نې شر منده په دوه جها نه
 چه له هسې کا ملا نو نې ستیزه کړه
 شپږم لمخوی جلا لدین په ده رحمت شه
 په دیدن یې یاران سست وېې شرابه
 بر ابر ورتنه چا خیر کتلی نه شول
 په هیڅ دود یې له غلیمه ویره نه شوه
 دغزني په جنگ نې وار د صورت تیرکه
 د احد سفت هر گوره له حد یر دی
 ماها نه نې پاک دیدن و دیا را نو
 توکل نې پر خدای تیر ترس به نې نه شوه
 پر خواره اوبه نې یر واته کړه
 د دنیا خزانه هیڅ ور څخه نه وه
 میرزاخان دنور الدین صفت به خو کړم
 دها دي په زړه چه پټ و په ډیر کاله
 هیڅ افغان ده غوندي شعر کړی نه دی
 په دنیا نې محبت تکبر نه که
 د دکن په جنگ شهید شو خوشنوداوسه
 الهداد (۳) دجلال الدین غازي له سلیه
 په مثال یوسف ثاني و په جهان کښې
 په نایست په خوی په خوان په ورکولو

په کوشش نې خپل وژلی نفس کافر و
 صدر حمت خدای تبارکړی پر هر و
 زهوزا نې پریشان شوی درېه درو
 . . .
 قتل کړی نې ددیر اغیار لښکر و
 په مانند نې مخ د خوار لسم قمر و
 نوراني جمال نې هسې سهم آور و
 بېړنی شېر دل خواند عادل سرور و
 دی غازي ددین پر لار شهید کړ و
 داسلام په کار تیر شوی تر خپل سر و
 پک (۱) اسپ پکجامه شاه یې سیم وزر و
 پرد پته باندي به ورغی زرو و
 دیداري کم خور کم خواب شاهد دلبر و
 د غني دقتا عت په گنج توا ډگر و
 میار و بنان دپوهې بنار (۲) دې نې در و
 دسیرزا خوله دهنه علم مظهر و
 دی په خپل زمان تر هر شاعر بهتر و
 په ظاهر سیننه جاسه کښې قلندر و
 په قاریخ دده دز رخلوینت کذر و
 انصاف عادل سخي صاحب نظر و
 دوست دهنن نې له دېدنه بهر و و
 بل اسیر دده غوک چېرې برابر و

به حجاب نطفه منظور دهاچا هانو
 به دست نسی رسیده یتیم بیوه ته
 به بیوه اعی (۲) آرواح له تنه بیل شو
 از مرداد بیان دادنی ورونه ووباور کره
 به دست شهادت بیا منته دوارو
 به پیردادد کمال الدین محب ریتنی
 به بارانونی کرم مهریا نی کره
 به ای لریمز حیم نی بیاسر زمرحوم شو
 به ای کول نی وری وله عرچا
 به شمت نی دیرد پنه به نظر لرو
 به ای کول او چل کت و اغو متی تیار شوی
 به ریخ وخت نی ماته نه وله پاورپی
 به خردم بی روح دخدای په یاد کی وور که
 به داحد فرزند عبدالقا در مغفر شه
 به دیدن به هر سړی دده سین شو (۶)
 به بار یکی دده دوراند ی تبتید له
 به دشمنان به ورته ودریدل (۷) نه شول
 به صاحب داد در شید خان خدای بیاسر ز
 به خوانی له دنیا ولا رشویه ارمان کی
 به هادیداد خان حکیم خان بیاسر زخدای دوازه
 به محمد زمان صادق دپیر داد زوی

به میدان جنگ سرتیری دلاور و
 به بان په درویشان لکه پدر و (۱)
 به تار یخ دعین، نون، ح، ی، سفر و
 به هر هر یوه کتبی شو لونه هنرو
 به رحلت نی د لکیر شوی پوارا کترو
 به ساعت دحرب شجاع د لیر حیدرو
 به دد خوا به شان کرم تر اخگر و (۳)
 به هادیداد هم دجلال الدین غازی پسر و (۴)
 به جهان دشان پر دل د لیر کترو (۵)
 به یواز ی خان ددرست لیکر سپر و
 به تل پرده به مردانه تمام عسکر و
 به همیشه پر دشمنانو مظفر و
 به دی نیکه بغت از لی هسی بختور و
 به به صورت صیرت شیرین تر نیشکر و
 به بنا بسته قد نی بهتر تر صنوبر و
 به نورانی مخ نی تابان رخشنده خور و
 به به لویار نی پر غلیم بان دی خطر و
 به دستا تعریف نی تلی به کشور و
 به دهب تال خورال دده به خان خنجر و
 به رحمان داد سخی خر کند بلند اختر و
 به کم دده له نیکار خلاص دتیر اغرو

(۱) البیرونی :- منقطع بی رسیدنی یتیم، بیوه ته میران به درویشان لکه مادرو.

(۲) البیرونی :- باقی.

(۳) البیرونی :- ددخوا به خان سوزان کرم اخگر و

(۴) البیرونی :- هادیداد جلال الدین غازی پسر و (۵) البیرونی :- به جهان

بردل دلیر دشان کترو.

(۶) البیرونی :- به دین هر سړی دده سین شه.

(۷) البیرونی :- ودریدی.

مشرزی دهای داد عبدالرحیم و
 نور لبکرو به بی ساتی و ریوازی
 ددارا و اورنگ زیب په جنگ شهید شو
 خلو خان عبدالواحدله هادی داده
 عبدالواحد تعریف دنیا پست شوی
 په سخامجلس په شجاعت بهترو (۱)
 په میدان کې ایستا ده دسو کرو
 سپرنی ده شان کمتر په بحر و برو
 په خلقت هریو شیرین لکه ثمر و
 خلو خان خوانمر دیو کر انبهاکو هرو

دیر صفت به بی نور غه وایي دولت

زیات فرزند د میان لای د تخت افسرو

هر سریدچه نه شي تېر له ننگ و نامه
 هر چه مراد په ناسردی (۳) سیدل نه که
 راست آواز الهام په هراو لیا کیري
 اولیا بی او لیا نه پژني خوک
 د خوشبوی بدبوی چه فرق پری و کر نه شي (۴)
 په ښه خوی داناسری له فرښتو به
 عام نادان په دا خبره غه پوهیري
 د سریدچه نیت عمل باور ثابت وي
 ظاهري سقرې ښو نه پوره کیري
 درویشان که طعام خوري عیب بی مه کره
 پاک دیدن به لوړ په لوړ ورته ښکار شي
 په رسول ښی چه خدای عنایت و که
 که د زړه په در باب هر زمان غوته بی (۵)
 یو قدم له خانه وا خله بل له خلقه
 د صورت په عمر هیڅ اعتبار مه کره
 پر هغه د معرفت د عوه حرامه (۲)
 دخپل مراد برخه به نه موسي تمامه
 هیڅ و لې په خپل وخت نه دی بی الهامه
 د خاصانو حال دی پت وي له عوامه
 دخو دین دماغ خلاص نه وي له زکامه
 په بدخوی بی علمه کم دی له انعامه
 داو نیا می پر خا صانو ده اعلامه
 په اول آغا ز خبر شي له انعامه
 د باطن سفر په زړه شي بی اقدامه
 غوث و لې ښی خلاص نه و له طعامه
 د توحید شراب که و څکي یو جو جامه
 دیر عالم بی بهر مند شوله پیغامه
 بی بهادریه حاصل کړې په غوږا مه
 حقیقت لره به را شي په دوه کامه
 دا ژوندون دی یو غوړ و لې لړ ایا مه

(۱) دابست او ورپسې دوه بیتهدالبیرونی له نسخې خط نقل شول .

(۲) البیرونی :- پر هغه د معرفت د عوه حرامه . (۳) البیرونی :- هر چه مراد په دنیا مرادی
 مندل نه که .

(۴) البیرونی :- پری تمی نه شي .

(۵) البیرونی :- غوته خوری .

په کوبښ به څو ک خلاص نه شي له دې دامه
 چیرې نه چه پښیمان شي بې سرا نجا مه
 عاقبت به واره و خوري دمر ک زامه
 په غذا ب به بې روح کاپی له اجسامه
 چه بې سخت هډونه یوشي له رغامه
 چه فرختي بې درنگه ورشي له نماتامه
 ام گوشت پوست جدا کاله عظامه (۱)
 داو عده تر فهم ډېره به شي خامه (۲)
 نه فلکه مې روغ کړی دی نه بامه
 عاجزا نو تا مې لوی یاست له کداسه
 په یوه آواز به پاڅو اتمامه
 زندگي به تل باقي مومي مدامه (۳)
 ذوق شوق تما شا کړه له دل آرامه
 رنگارنگ خوږې رنگه رنگه سرادي غلامه (۴)
 کبرجن په زړه منکر دی له کلامه
 مدبران چه روی گردان وي له اسلامه
 په حشر به شي حساب له دد ودامه (۵)
 هغه قام چه بې نصیب وي له امامه
 مه شه داجهان هرگز بې اهتنامه
 مرگ انسان پر نیکبخت هسې دی دولت
 لکه په خو ب ویده چه وینی شي له منامه

مرگ صیاد دی هر زنده ته لومه ایښي
 لوی منزل دې وړاندې شته تیارې وکړه
 هر زنده اکل ماکل دی پیداشوی
 په دارو په مال فروز ندې بې نه منشي
 پس له مرگه به بې پیا سولازنده که
 هغه وخت که تو په کافایده به نه وي
 کانر وایي هرگز به ژو ندی نه شم
 درست صوبت به ام شي خاوره ژو ندون چیرې
 خدای وېاي نادانانو زه قادر توانايم
 داسمان وړاني سازل پر ما آسان دي
 حلقه بې شماره هر څوک ډیر سره وو (۶)
 هر سړی به خپل وطن ته (۷) روان شي
 په بهشت کې مرگ بیلتون نشته وصال دی
 هر مومن لره نعمت په څو څو شان دی
 چه د خدای رسول کلام اعتبار نه که
 همیشه به غذا پیري په دوزخ کې
 په ظاهر سړی لیده شي باطن مسخ دی
 وداني بې طمع مه کړه ژر به وران شي
 بڼه عادل حا کم ددرست جهان نیاست وي

(۱) البيروني :- د کافرانو وی هرگز به ژوندی نه شم چه ام گوشت، پوست جدا کاله عظام .

(۲) البيروني :- داو عده تر فهمه ډیريشی خام .

(۳) البيروني :- خلقه بی شماره هر څو ډیر سره وو .

(۴) البيروني :- لره .

(۵) البيروني :- زندگي تل باقي مومي مدام .

(۶) البيروني :- رنگ رنگه روی غلام .

(۷) البيروني :- په غیري شي حساب له دودام .

هر چه نوش دتو حیدمی کا	دخودی مرکب به بی کا
یودیدن به دد وست وینی	هر نظر چه پر خه شی کا
د هغه زه ته پر ده یم	به پرده کی بازی دی کا (۱)
وا بی نه یم نوازه شی	غه عجب اشارت نی کا
چه د شک گومان مچ و خوری	د توحید نعمت په قی کا
کا مل لحکه غلط نه محی	تک د پیغمبر په بی کا
هغه نمری تل باقی شو (۲)	چه سر زره به ذکر حی کا
دخیر نساج به شان به (۳)	په رضا دده سر کی کا
درست بدن دذا کر ذکر	گوشت پوست هلمغز رگ بی کا
هریا بان سجنون جاروخی	لیلی سیل د خپل حی کا
یوصفت دخدای په خپل زبان	چین ختن په هندروم ری کا
په قدرت له یوې خاوری	سوار پیاده شترمزی کا (۴)
دیگ طباخ سرپوش ججری (۵)	خم پیا له بد نه کمری کا
بیل دغو بی له صورت ته	بی شودوش و می غوری کا (۶)
باد شاهان بی خلعت هسی	لکه ښه عاجز مریسی کا
اولیا په یوه دم کښی	تر مشرق مغرب لار طی کا
له رسول سره خبر ی	دام دد کانی مار لرگی کا
دشمنان د دوست خدای مسخ	بیل، بیزو، خنخیر غوڅکی کا
په قیامت به ظالم واره	نوب تر حلق پورې په خوی کا

(۱) البیرونی :- د هغه زه ته پرده یم په پرده کی بازی کا.

(۲) البیرونی :- دشی . (۳) البیرونی :- «دخیرالنساج په شان به».

(۴) البیرونی :- «سواره پیاده شترمزی کا» .

(۵) البیرونی :- «دیگ سر بوس طباخ ججری» .

(۶) البیرونی :- «بی شوده شلو بی غوری کا» .

ما ت د غریو د مغزی دا	خو را نیل به په آخر د
زن فزوند به پری غی غی کا	سردان زیرمه دکښن گور
گناه پوی غسې تر کی دا	برشتې تېتې پر آما ن دي
خوړول له د مگن حی کا	د مسلم همراہ سالم وي
پسر جینه مجب سپی کا	داد نیا جیفه نو مړې
یار آشنا عزیز پر دی دا	چه د نیا دوسته که خپله
پر جا مه خپس برگی کا	چاته نه گوري له کبره
نه خپل پیر (او) نه نری نا	په پیر حرص به قسمت هیڅوک
به په خپل جهل سپی دا	حمل به دخدای (ج) په حکم
حیر (و) شربب کل دی دا	غیر مه گور د ولته
د غسې لا فې لوگی کا	په ساعت کې نیست نفی شي (۱)
راشه درمند یو پلي کا	چه خان محوه که تمام خپل
سرد پیر د پښی تلی کا	مرا د هاله مومي مریږ چه
خلعت ورنوی سپر لی کا	په خزان ونې پر غنه شي
تنن تن تما له لیکا (۲)	عا شقا ن دده له نسوکه

په بهشت کې گفت کم دی

بې سلا مه بې علیکا

داند صفت هر گور ره دی بې حد اوږد	په صفت به څو که په سو که د احداوږد
مگر دی ورسره وکاندی دد اوږد	غیځ مجال د ژبې نه رسي د هیچا
د مولی د ذات صفت دی بې عدد اوږد	په سپرې پیرې ، فرشتو به تمام نشي
په حضور بې حه حاجت دی دد اوږد	من یمینا علیم خبیر د زړه له نیته
په حساب د بې غلطه دغه د ابد اوږد	د نو حید علم یو د نقطه یا د شوی

(۱) البیروني :- « په ساعت کې نیست نفی که » . (۲) البیروني :- « لی که » .

گنا خان به دفعه واره مغفر شي
 نفس سلطان باجوج ماجوج پرزړه فتنه وي
 چه په لاله کېښه را کابې مداوېد
 د صادق طالب تر منښته په دوه کونه
 شامکندر غوندي محکم و تپه سداوېد
 له فاني جهان ووت و عقی ته
 دمو من رشتیانی (۱) حقیقي خرداوېد
 شفت به ئې ضائع نشي زړه هم
 چه دخدای باد کاهه رنت و آسداوېد (۲)
 نمونخ روژه په اخلاص کېر سجده کېر ه پیره
 سر و پای دستار به در که لم یو اد (۳) اوېد
 چه پر چادخدای رضا د پیر عذاب وي
 ورپسي خو ورځې مزی کاږد اوېد
 خپل طاعت عمل به رسي هغه کس ته (۴)
 سعدل اندام د غرسې خوښیږي
 چه غوصه جمع ئې پیره وي سداوېد
 میانه قسری دانا عاقل زیرک وي
 بنایسته دلبران زیښه کاپه حد اوېد (۵)
 چه دمو رو پلازړه بدنه کاسا دمي
 بیخونه تکبر مکوه به تداوېد
 دغه جهان ئې درست حال دریکاره شه (۶)
 لوی نعمت عزت پیامومي و لداوېد (۷)
 چه دخدای رسول له اسره بار و لخي (۸)
 تر ښکګان به ئې شکوي محکم ئولی
 رسید فکری غسې دا حمد اوېد
 گنا عکار په بي غوزي له لړي و اوري
 په دوزخ آواز وي لازيات تر اسداوېد
 پرمالك به محکم ئې در پاله لوري (۹)
 دى به کاپه دار داور سور د سداوېد
 به او یا گزه منځیر د سداوېد
 به توبه زاري به خلاص نشي هغه ورځ
 دوزخ آواز وي لازيات تر اسداوېد
 چه په غره ورځ سفر که و به رسي
 دى به کاپه دار داور سور د سداوېد
 سخت عذاب دى د ظالم متناق دداوېد
 که منزل ئې په کالونه وي تر خداوېد

- (۱) البيروني :- د وښتني .
 (۲) البيروني :- چه دخدای دپاره کاندې رفت آمد اوېد . (۳) البيروني :- لم پلند .
 (۴) البيروني :- خپل طاعت عمل به رسيږي هغه کس ته .
 (۵) البيروني :- بنایسته دلبران زیښه که په قد اوېد .
 (۶) البيروني :- لوی نعمت عمر به پیامومي و لداوېد . (۷) البيروني :- دغه جهان
 تندوست حال و ښکاره شي .
 (۸) البيروني :- دله امره و جاوځي . (۹) البيروني :- پرمالك به محکم شي درې
 کا پوری .

نفخت فیہ روح من اسریری خاکه عمرئی باقی دی تر ابد او دد

نو او دلاس پری ستمکم نهسه ددو لته

قرآن پری له آسمانه دی سمد او دد

و تو حیدوته په هر نفس قدم دده	نوره غلت پرلاری بد قدم سم دده
پر هر کار چه حق یار نه شي ناتمام نی	پر کا غذ اول دده پتا م قام دده
داغیار له بد زنگه زده ساف کړه (۱)	یو په یو ددو حد حرف باندې رنم دد
د جلیلی کمې طواف کړه حاجي نه	هر نفس پر لب بیاهه دآب زمزم دده
مه پر چاغیت تهمت وایه مه نبله	مه د به نامه پر عیش بنیاد م دده
دا کبر جهاد ته ستون شه له اسغره	د فکر توره سپر پر دوش علم دده
لکه عیسی له نادان محنتین تپسته	دراحت پیلو له شکنجه دسحر م دده
په توحید کښې پیگانګي کیږه کنا ده	خدیر خد شنت پر لب دیار همده دده
غیر وده عشق مړ و دد او د نبي شان	انگشتان دسبت په زیر و بم دده (۲)
دا دنیا کښې تل استوګه نشته	تپسته و احرب ته پهر دم دده (۳)
دعو ان پدو د لالم دل آزار مه شه	لکه طیب پر زغمي زړه باندي سلوم دده
حس باطل له بله کونښي کړه فارو قسه	عسې نه دروغ و بنیت یو خای باغم دده
چه باقی د دین فایده دې پکښې نه وي	پر هغه لوري - یوه در و مه پل کم دده
عمار ت پر باد او بو باندې وڅه کړې	د خانه بنیاد پر ښه مقام سچم دده
دراحت دنیا دی قدر قیمت کم دی	د باقی جیان (۴) یو ښه مشقت عم دده
د نیاجوي حریض سر کش هوس ناکه شه	پر زړه داغ د سجت در دو الم دده
خدای قادر خپل معرفت اړه پیدا کړه (۵)	عسې نه کړه عسیم زړه غواړه درم دده
که پالنګ نیالي مسند زلیجه نه وي	نازیرو ورازخ پر خاک شایر عدم دده
د نیالی پر خای شپن پوزکی بسوي	د بالیت پر خای پر ستنګ سر پر ماتم دده

(۱) البیرونی: داغیار له بد زنگه زده سفا کړه .. (۲) البیرونی: څووه د عشق

سرود داو دنی شان انگشتان د سبت پر زیر پریم دده .

(۳) البیرونی: «د دنیا په سرای کی تل استوګه نشته تنسته و آخرت ته په مړم دده».

(۴) البیرونی: «جان» .

(۵) البیرونی: «پدا کړی» .

یر بهیت نجاست خوب مه کړه غیڅ ښائي
د بورا په دود ښیر پر گل خړه وده
غږ بخیل لیم سخي کریمه بولید
د غه نوه لایق پر محمد خاتم وده
یر خیل خان بیان انصاف عدل اختیار کړه
مه بنیا د د بند عمل مه دستم وده
د خشک نفس پر طریق مدد و مه دد لته

د مقصود پر لار که غي قدم یو پم وده

تیرین یار په غرمکان خم معین شه
چه می خان په لانفي که دی مبین شه
دد لیر خالک پای پر اتر نه دي
که شاعده هند مکمل (۱) د چین ماچین شه
عشق ساقی د حقیقت له سی را کړه
مجازي اسلام کډه توحید می دین شه
دد و کونو ننداره په غر نفس کرم
و معنی کښې می غي رنگ د وین شه (۲)
خام خاطر می شوشو په عجز ان کښې
چه تمام د عشق پر اور و سوتین شه
رجبت د غم لیکر و ایا ندي ساز کړه
سیاله لاشوی نه و موی می سپین شه
هر سبا د سوت پياله په دعا غواړه
خبل سورت راته د شوار لکه سچین شه
د جاري مقیم یاری و فاني نه که
و فادار نگا رخ رکن د ووح الامین شه
چه قانع د قناعت گنج که نه لاسه
دد نیا اعلیٰ واره خوشه چین شه
کم غمت نادان په رزق پسې پریتان دی
په رازق اعتقاد نه که بی یقین شه
داذل عهدی واره فراموش که
د زړه محب ئې زړه نند په آسپوزین شه
د پدر (په) پشت کې یو خا حکي اوبه و
په زیدان کې مستغنی و له طلبه
د د کمان ئې د یقین ستر کې رنډې کړې
د د خلصت په اوږه که سوزي غه عجب دی
د دد ر د میرات پر خه ئې ونه شوه
د دتو ئې په آب چه خپسرنمازي نه که

(۱) البیرونی :- «چکل» (۲) البیرونی :- «دی معنی می غي رنگ د وین شه» .

(۳) البیرونی :- «په حرم کښو ته چین شه» .

(۴) البیرونی :- «مقدم می پشوانه گانه پسین شه» .

۱. د بهرنيان په عبادت وروته ولاړ و
 ۲. د سلطان لعین آدم ته سجد نه کړه
 ۳. د بهرنيان په آسمان پاس و
 ۴. د بهرنيان په غمانو بې پروا و
 ۵. د ملايان چه په غفلت بېغمه خوب که
 ۶. د ملايان کا مقصود به مومي
 ۷. د بهرنيان په خاوره د درگاه د
 ۸. د بهرنيان په نفس تريخ دی لکه زغر

د سايمان په لاس چه معنوي نکلين شه
 د لکه دا غ لعنت ئي پر جين شه
 د د بښنه نفو ته ئي و لکه پر زمين شه
 د محبت ئي د جمله قلب الاخرين شه (۱)
 د وسکه و غريبي د خدای امرا و لين شه (۲)
 د بهرنيان ورس پر بازید مکلين شه
 د خام ساد کلام ئي غرنگه شیرين شه
 د بهرنيان د با ندي خو بڼه انکلين شه

دغه زړه به د پندار له ویرې خلاص وي

چه د معرفت خو ر شید باندي مبین شه

۱. د ناهق نار واز وړ په مظلومان کا
 ۲. د کړسي آتد بهشته ئي وړان کړي
 ۳. د بهرنيان روی به باخي په محشر کښي
 ۴. د بهرنيان خت که پيښماني کا سوتد به نه وي
 ۵. د مذهب به ئي روح و وځي له سورته
 ۶. د ملايان شقي تر گوره پورې وړينه
 ۷. د بهرنيان خوا به د ثواب وړ کړي نه شي
 ۸. د بهرنيان قبر به هسې پسر تنگ شي
 ۹. د بهرنيان به د ده مال سره ویشينه

د لايز ال به دده خای آتش سوزان کا
 د بهرنيان چه دمو من خاطر پر يشن کا
 د بهرنيان به ئي داخل د دوز خيان کا
 د بهرنيان به ئي له ناني سرايه روان کا
 د بهرنيان به ئي ماتم خپل زبان کا
 د بهرنيان به باندي ډير حيرت گذران کا
 د بهرنيان به ئي و پوښتي فرمان کا
 د بهرنيان به ئي ريزه هر استخوان کا
 د بهرنيان به ئي نقل دکر مان کا

(۱) البيروني :- د محبت یی له جمله قلب الحزين شه .

(۲) البيروني :- وسکه ویري د خدای امرا و لين شه .

در داعضاء به نې کم نه شي تر آېده
د ژوندون په باغ دې هېشو لکه ناز بېري
دا فلک چه په تعجیل پر بله کړزي
مار فان دې پک ديدن ته نندار چي دي
د جنت ددر ياسان بهر ضوان باله شي (۲)

په افسوس که لاس مدام بېري اړمان کا
زمانه (په) پد هر کړل يا ندي خزان کا
د جهان عما رتونه به ويران کا
نا تمام زاهدان مينه بر چنان کا (۱)

دمو من د زړه ژغري خود ر حمان کا

د دولت په نصيحت نې باور نه شي

خجالت (په) نې په خپل عمل پښيمان کا (۳)

دلر يا که و عاشق ته مخ عيان کا
د طبيب د تر بيت مجال به نه وي
دنيايست کړ و نې را نيو له خو بانو
که لعلدار چه مخ غر گندو باغ ته وځي
لعل لمر چه پاس و خيري به سپهر
رنگتوبوی دوفائي ور څخه نشته
عاشقان د محبت په ترو یشلي
د عاشق دستر کو شو څاڅکي اوبه وه (۴)

دغه گل چه نې په خپل حسن غره دی
چه تند باد داجل شته دی په جهان کښي
پاچاهان گدای چه ويني په دادر
که دلیر سرو دپه قصد د سماع واخلې
عار فان له دواړو وکو نومبر ادي
د مقصود خیره به وويني عيانه

شېرور و ز به نې په خان پسې کړيان کا
دغه در دبه نې بېجدوبې پایان کا
سخندان دده صفت په کوم زبان کا
د بوسنان گلونه سر په گريبان کا
سر اسر په نور کي غرق ستارگان کا
په پوه ده په گلونه مينه بلبلان کا
در د نې لاهسي زياتيري خودرمان کا
دا چه ډير حلا يتونه له طوفان کا
دخزان ياد به نې ژر ور ق کړدان کا
په پتايست تکبر شه لره خويان کا
داجل نسيم به واره يک سامان کا (۵)

نلسيان به په آسمان کښي دست افشان کا
دلېستي په فاني غميز پورې نادان کا
چه په لالا لافي غير کو مان کا

مهربان که حجاب لري کاله مخه (۶)

د دولت په دود به ډير گدای سلطان کا

- (۱) البيروني :- « نا تمام زاهدان مينه بر چنان کا »
(۲) البيروني :- « د جنت ددر پېسېان رضوان باله شي »
(۳) البيروني :- « خجالت به په خپل عمل پښيمان کا »
(۴) البيروني :- « اوبه وي »
(۵) البيروني :- « ديك همېان کا »
(۶) البيروني :- « مهربان که حجاب لري که له مېان له مخه »

د یاز بوی هر چه یار کا په خپل مرادني اختيار کا
 آه نریاد له هسې دوسته چه له دوستو بل ته زار کا
 یار که زهر د یار وړ که قند حلوا دې (پې) په شمار کا
 رنګ د لبت دې پې نه کوري په خوس دې پې په کار کا
 د د لبر له لاسه زهر خوند له نې شکر بسیار کا
 چه ترخه پیا له نوتینه خفته عقل به پیدار کا
 درد مچنت رفیقان به وي چه په دا طریق رفتار کا
 که ساقی پیا له جار باسي زاهدان به پیر می خواړ کا
 چه لذت د می پیا موسی ژر به کړوسر و دستار کا (۱)
 کور د عشق په خرابات دی نیکنا می نځې فرار کا
 چه د عشق لېلې پرې ورشی پیدار = عقل خه کار کا
 خولک خمول شي په عالم کې خولک منصور غوندي په دار کا
 دیار مخ په مراد ویني چه د زړه لرې غبار کا
 لا تنحر لک تی = (۲) چه خه کار پر وړ دگار کا

ای دوتنه نیست نې نې کې .

هست به مخ در ته اشار کا

د عاشق چه دیدن و شول ه جانانه (۳) پر خاطر نې د عشق شمع شوه تابا نه
 په دنیا په آخرت پې قدم کښېږود وباقي عالم ته و وتله نقصا نه
 د بشر له منفعته مستغنی شو پر زړه کې باندې نې نشته بې رحمانه
 همیشه د دوست؛ مخ ته مقابل دی (۴) ملا دلت نې ژدا که په خولسانه
 در حمت ابر و باران پر باندې و که د زړه باغ نې اراسته که له جانانه (۵)

(۱) البيروني: تذکر به مکر و دستار کا.

(۲) البيروني: لا تنحر لک تی = .

(۳) البيروني: - وشی له جانانه.

(۴) البيروني: - همیشه دوست و مخ ته دیار مقابل دی .

(۵) البيروني: - «جانانه» .

د فنا غمی به عیش پرې اړ نه ده
د خاشی یو ه تنی پرې تره نشوه
د د نیا بقا بې لږ ده ژرفا نی شي
د عوا په نفو ته پوره کښته مه ځه
د نوبې در هغه ساعت بسته شي (۲)
د مسلم زلفار دار تفاوت څه دی (۳)
د یقین سترگې کړه روڼې که دانا نې
مخ به مخ احد و خانته نظاره کړه

چه پخپل اختیار تیر شوی له خانه
د فنا په دریاب پوپ شوه پیر کار واته
حیات وی (۱) د غار نا نو جا وانه
د سولا په طلب جهنم کړه نا دانه
چه اجل ددې ژ وندون خونه که وړانه
که مقصودنی حاصل نه وی له ایمانه
په راعر باطن څو ک نښته بې یز دانه
ما توی تقاب چه لرې شي له میا نه

داستا جمال به وو ینی په کل کښې

د دولت په دود ده وځي له کوکښه

ای فانع د خرابات کو چه نشینه
دا داغ د محبت پر لمبه کښه ده
د د نیا د آخرت چاره پستر کړه
نفس کلب دی و جیفه و نه را کاږي
د مر دانو په دود د کار و زار اختیار کړه
په فانی دنیا کې عیش استو که نشته
د دانا په نظر پیر نادان لیدم شي
ته پیر تل د وخته و تپه تیار شه
غر زنده چه ددې خمکې پر مخ رم (۵) شي
همیشه له خونریزی سره ئی کار و ی (۶)
ای دولته که عالم سرا سوسري
چه بې زړه دیار په مینه زنده شوی

داسر ده زړه دې ژ وندی لره په مینه
ځای په ځای دیار حضور دې ویر وینه
په دالیر حاصل خوش مه اوسه کمینه
ملا دده په مر ځی و تپه مینه
د جعل په دود د محب سکره له سر گڼینه
دغه سرا ی دی یو کښېنې بل ځنې ځینه
چه په سرا ی کښې معلو نه ر غوینه
نور په لور جرمن دوتلوناړې و هینه (۴)
دا خونې فلک ئې تویه کا ند ی وینه
عیش زنده ئې نه خلاصیږي له کمینه
حقیقی دوستان به عیش کله نه سرینه
دا په مینه زنده مر ګت چیرې لری نه

بې خبر په دا خبره با وړ نه کا

عارفان به بې د زړه په تخت (۷) کوکښه

(۱) البیرونی :- « حیات » (۲) البیرونی :- « دتوبی دربه هغه ساعت بسته شي »
(۳) البیرونی :- « مسلم دناز دار تفاوت څه دی »
(۴) البیرونی :- « لور په لور جرمن دتلوناری و هینه » (۵) البیرونی :- « پر مخ راشی »
(۶) البیرونی :- « همیشه له خونریزی سره کار و ی » (۷) البیرونی :- « تخته »

- لاسا مينه مې نهاله شوه په سر کښې
 - انقلاب اې دجمل روښنا ئې زياته
 - حسابيه مخاو قات چه غر گند ږي
 - دى عالم دده پدخان کښې دسې غرو دى
 - دى عمادريا په څاڅکي کښې ځاى وکه
 - د زرگو نه انبيا اولياء نير شول
 - د پخپل عقل ناقص ئې نقصان وينې
 - د سابع په پرورش دې زينت بيا موند
 - د وښو ئې به ئې تر غر چاپورې ورتي
 - د مسام دريا صفت په اور کښې ايشي

اى دولت د بقا وملك ته ووځه

عشق دانا استوگنه کاپه خطر کښې

- داوفا له هيجانه کاندې روى زرده (۳)
 - د جنت په دود غر گنده دکا فرده
 - دوى ئې لاندې کړه ترخمکه داشوه قرده
 - داند نيا مثال خا نه دراهمگذ رده
 - داصر نه په هچا نه کاندې ناسر ده
 - دافرمان دسوت را غلى پراکتر ده
 - دبايسته څيرې ئې ډکې شوې له کرده
 - ديواسعت سې زړه فارغ نه دى له درده
 - دپرخا طر مې دد نيامينه شوه سرده

(۱) البيروني - کل عالم دده په ذات کې هسې غرق دى

لکه په روزچه ستورې غيب شې په نمر کې

(۲) البيروني - لوى عما درباب په څاڅکي کې ځاى وکه

دوست شجر څيسر مظهرې که په نمر کې

(۳) داغزل دالبيروني کتابخانه په قلمي نسخه کې نشته .

تهځانه امید واخله مه ویر یوه

دعا شق سوزا همیش به تر کمرده

ای دولته دوست به مخ در ته غر کدند کا

تجلی یی د جمال زیاته دل مرده

د دو نیتور، بیان هست په کوم سبب شوم

چه په داسنی خبر نوم غجب شوم

د نیستی په طریق می قدم کتیبود

په خبر یی سر پرې کړی په طلب شوم

د همت سر کب می عسپ کرم رودی

په نفس کپ له مشر ته په مغرب شوم

په اختیار یی تر حضوره پوری راغلم (۱)

اوس مخ روئی په غلو روار منده شوم

روحانی پاچاه می پیامو ند په خیل کور کپ

دی زما په خولې کلام تازه یی امپ شوم

له هوسه می په حمکه تر اړ نه شه (۲)

په آسمان باندې می خای وکه کو کب شوم

په غفلت می مزدوری کم له مزدوروم

اوس د کل جهان پاچا بنده درب شوم (۳)

دوسال شراب می خبلی په ازلاوو

عسپ نه چه نن سی و خبیل په طرب شوم

چه ساغر باطن غبتن دی غیر نشته (۴)

وای زه و ته تمیل په کوم سبب شوم

ماوی نوره اشنایی له دیچانه کرم (۵)

بیلتا نه نصیحت را کم په ادب شوم

ای دولته که عارف یی دل می کوره

چه تر تاوته نژدی نحن اقرب شوم (۶)

دار بتیا خبر ډیر کران بهادرده

د نفسک پر اعل سختی لکه مرده (۷)

شیخ کرسی د عشق به غواړه که دانایی

له سړی سمخ تر یخ داو را نږبر ده

په سورت که سور سپین روغ شه بهتر نه دی

له دا نا لقمان حکیم به جرده

(۱) البیرونی :- «په اختیار تر حضوره پوری راغلم»

(۲) البیرونی :- «له هوسه می په زهم کی قرار نشته»

(۳) دابیت دالبیرونی کتابخانه په قلمی نسخه کی نشته

(۴) البیرونی :- «ظاهر باطن غبتن دی غیر نشته»

(۵) البیرونی :- «ماوی نور به اشنایی له هیچانه کرم»

(۶) البیرونی :- «زه تر تاوته نژدی نحن اقرب شوم»

(۷) داغزل د البیرونی کتابخانه له قلمی نسخی نه نقل شو

د مردانو مرتبه په چیرې سومي
د تو حیدکو اعي هاله باندې زواشی
چه د خدای د بیستګرې پر میخ خیز نه که
د کامل استقامت لوی کراماتوي
خدای ادم خپل خلیفه که د دوه کونو
عنه کس به وړی توی پنیسان نه شي
غافلان د غفتمی په هسې ذوق غیبي

ای دولته چه نوس لاندې کاتوي دی

له رستم د زال له اسفند یار کړ ده

چه به زړه مې د یقین دیوه شوه بله
قانمان به هیچ ساعت درز قغم نه خوري
چه ئی پر خې دعوس بنا دی ویشلې
هر سړی چه یو خیز دوه ویني احوال دی
چه دلیر بی پرده مخ راته ښکاره که
عمل هر چیرې بې علمه ناتمام دی
چه عمل علم ئې د واره سره یو شوه
لانفي غیر کوي نیت پرې نهي کړه
هر امان در غځه ولار ییغمي مکړه
چه د جنگ پروخت میدان پر یو دي و تبتتي
چه د عمر شپه تمامه شي اجل دی
چه باني ژوندون ئې ولیده په مرک کښې

د مخلوق له درومي شوه د خواست پښه نله ()
چه ضامن بې قادر خدای دی عزوجل
در دمحت د دوست نصیب نوله ازله
یکانه احد مخفي دی له احو له
د اعلی پر مقام را غلم له اسفله
علم هم کمال نه مومي بې عمله
هر سالک باندې کل کړانه چار شي حله
الا الله درو ح سبندی تل بي ثوله
په خپل ملونو پسې څه بیره کړه حله
کم همت سړی که خپله زیړه که
هیڅ سړي لره مرګ نشته بې اجله
د اختیار دولت که تل و مرګ ته خله

پژمرده کلاه تازه زپو نمبادسان کړه (۱)
 به شپه شپه یاران هر خان عیان کړه
 پرې په خپل کرم داو بوابر لریان کړه
 په ورځ ورځ دا برزنو سا په بان کړه
 دگلزار په دودرنګین درست غنډ وستان کړه
 بری یو ځویر د ګنې باران د یزان کړه
 په رکوع په سچو دواړه چار پایان کړه
 دطوفان په اوبو دود بده جال ګان کړه
 به مدد یی دمیډي اخر زمان کړه
 له دغه پس کل من سېلها فان کړه
 سر دا ان دچیان راږه یې سران کړه
 تر اعلی اسفل کل عالم ویران کړه
 دواحد قهار خطاب په خان و خان کړه
 سوسنان د غرش په سیوري په امان کړه
 نیر وزه زمر د دلال سر بان کړه
 ددیدار په شراب وړه یې هوشان کړه
 تل تر تله یې باقی د خان په شان کړه
 پر فیر دولت همه شکل اسان کړه

د هجران غمونو زور که په خوانی کې

دوال په ذوق یې سر دسره خوان کړه

پاکیره یې له ثانی کړه (۲)	زړه منظر د رباني کړه
له ګناه پشیمانۍ کړه	همیشه په توبه اوسه
شقت تنده گرايي کړه	په خپل خان باندې اختیاره
ترک عادت رو حانی کړه	وېي گوښی خاموش کښینه
روح پاچا جاوداني کړه	نوسک و تره په بند کښی

با ابد لعالمین رحم له یاران کړه
 چه نېد او غمګین زړونه پرې ازمنې
 د لیا غل حق وچ شو په زانګو کښې
 د افتاب کړمې د شمسرونه و سول
 د رحمت باران پرې راستوه خوزیری
 و تګارنګه گل به پیدا شي په پتي کښې
 د سوله د سپرې غور لخواه پر زسکه
 د سیدی نشان بلند کړه په عالم کې
 چه عیسی له خلور ه امان ته راشي
 چه عیسی سیدی د خپل حکم وارنیر که
 با د سر هر لرزه راستوه پر زمکه
 د شیخ زنده یې خانه مه پر بیرده ورځ
 پر اسمان زمکه به یخو کښې پاتې
 د قیامت په ورځ چه خلق په لمر سوزي
 کښوړي کوزه ګړی دیوال سحلي
 خود په خود پیا له پلاس واخله ساقی شه
 چه تمام یو نور خندا دیدن د یدار شي
 د نغوري جدانی سرګ قیامت عذاب دی

(۱) داغزل دالبیرونی کتابخانې په قلمی نسخه کې نشته .

(۲) دالعنیده دالبیرونی کتابخانې په قلمی نسخه کې نشته .

د خناس په نفو ته مدد ده
بدیونس دی که دې بند که
که دې نافع رشتیا شي
دین وړخ په چار کې څه شي
له دیننه سره دینن نه
د نیکخواه و میت نفوره
له ناني رښ نه تښه
عروش لوسی بشت به ستا شي
هر یوه یې بله دردی
چه غند و دې صفت و ابي
رو پنايي زده راو څه
د باز ید په طریق درومد
د احمد پر ځای چه ورشي
د موسی د حال په ژبه

پس روی درو ماني کړه
پر خوا څه سلما ني کړه
دل تر لکه دا ماني کړه
کار و بار د جهانې کړه
پر خپل دوست مهرباني کړه
اجتناب له نفسا في کړه
محبت له یار جاني کړه
سرسنوا هوس ناني کړه
شب و روزې پاسباني کړه
هسې شه مسلما ني کړه
خوی هل درو پاني کړه
یاد امانه اعظم ثانی کړه
پرې گواهي دمن راني کړه
خو ابدالن تراني کړه

د خپل فکر رڼه بیا په

نو ردولنه شباني کړه

د فقیر و پنا رشتیا ده
په رښتینې لار سفر کړه
پر غر چا باندې نن فرض
اول سر نې کړه ده
کا قران ځنې محبوب دي
دوه نمونځ فرض پادشوی
غند لمونځ چه زړه مضوړوی
هر چه فرض په ځای نکه
څو رم فرض ذکات دی
تن ایمان مال ذکات که

وه نې مه باسه له یاده (۱)
راسته لار دانیاء ده
دا سلام پنځه بیا ده
داد درست جهان ریا ده
د مسلم په زړه بسیا ده
دا سې چار د انبیاء ده
نه بندگي چه په ریا ده
پرې طعنه د کبر یا ده
په مقدار حو نې د نیا ده
چه له خدا یه یې حیا ده

پنځم فرض عین حج دی
د حاجي مرتبه یو رته
خا صه چا ردا و لیا نه
تر سعا تر تر یا ده
ددې در قدر هغه زده
هر چه پوه نی در یاده

د اقایان بهرې پوهیږي
د دولت وینا ریختیا ده

کمر او خیرې په لور ده
معنوي اشنا به مو مې
د گویان له بله خوړه (۱)
په ختمت خود دی تر گور ده
د دست دی پت د شک په لور ده
دي مې روغه جا مه سپر ده
په غه به دی له گیدر ده
د یقین او به نی خړ ده
چه نی لویه سړی نڅر ده
په گناه یی کړه ککړ ده
نفس نا قص دی تو ره لږ ده
خه اختیار غواري له سپر ده
چه نی خپله وعده ژغړ ده
ای په خدای پر رسول پر ده
نن کړه توکه داجو نگر ده
گو ندي ستا بازی شی ور ده
د کمر او خیرې په لور ده
د یار مخ پکښې نه ویني
د د تبتو ویر نگر ده
داده جا مه ده پا که
د معنی افتاب یې پت که
د غفلت په نوړه مې دی
په حشر شرمند نه شي
تا وعده ولې خلاف کړه
که ریښتیا د دین سودا کړې
داجهان سترنج بازی دی

ای دولته که عاشق یی

سر پری کړی درته ژغړه

د مقصود په لار روان شه په سريعه
مهربان به ستا مراد وان محاصل کا
له کریمه کړمه گڼه بدیعه (۲)
د باور لاس مه وکاږه له شفيعه
پاک دیدار جنت به ورکه و مطيعه
بیهو ده فحش ډیر مه وایه شفيعه
د نافرمان به په دو زخ کې غذا پیږي
چه گو پاژ به یی در کړه مذاکرا و سه

(۱) داغزل د البیروني کتابخانه په قلمي نسخه کې نشته

(۲) د القیله د البیروني کتابخانه په قلمي نسخه کې نشته

حیوانات جمادات اسمان وزمکد
 هم قربتی صفت دحق کاندی جمیه
 دمیروی دپشوا واز په غورواوړي
 هیڅ ند اپو شیده نده له سمیعہ
 حدای چه زده دمو من یاد پخپل وطن که
 نر کړسي تر عرش یې ډیر گڼه وسیعہ
 زړه محصور کړه په قیام کښې
 په قعود سجود رکوعه
 بې گناه حساب هغه لمونځ
 چه بې کاندی یې خشوعه
 هر غا بد پوره موندلې
 په دعاءت کښې له خضوعه
 داتو حید مثال یو درخت دی
 سیوه پای یې شي فروعه
 خښې تنخ خښې شیرین شي
 رنگل دت بوی یې ستو غه
 میوه زار یی دکر د دی
 تر ابدۀ نا مقطوعه
 پدگومان مه شه مه گوره
 اسلام کفر یې او به خښې
 مرگ به وار په وار کل لوکه
 سر تپه د غا رفانسو
 تر اوه ناک مرفوعه

د تیسرد ولس خبرې

له کتا به دي سموعه

نه عاشق یې صفت یلی کړې دیا رکم
 مکر حب دې شو په زړه کښې ددندار کم
 بلبلان نریاد که دیر په زار زار زاري
 د خزان په وخت چه گل شي دپها رکم
 دگوانو په وصال هسې خوشحال وي
 اندېشنه په زړه کښې که د بیتون خار کم
 همیشه د آخرت په کار مشغول وي
 روانیزي وسو داته دبا زار کم (۱)
 حرمناک شب وروز زیر مه د دنیا که
 د مشغولي که د باقی جهان په کار کم
 د عجب په ندو دپې حب دی له سر گینه
 د دیدن په هوس دروسي وگزار کم
 له یې (۲) غرغو ټولوي صبر یې نه شي
 سرگردان پسې جار وزي که قرار کم
 ومثام و ته هغه مرکب زورسي (۳)
 چه پر شا باندې یې وي لبلې با رکم

(۱) دابیت دالبیرونی کتابخانه په قلمی نسخه کې نشته .

(۲) البیرونی :- « کمی »

(۳) البیرونی :- « مقام و ته به غم مرکب زورسي »

نامردان و پوي ز ت کار په بهان ډیردی
 په بدخوی ظالم سړی د اور لایق شي (۲)
 نو انگریزي نیاز ماره عزیز کار هم
 د خپل نفس په نفو ته څی چه پي ر ضاوي
 مرزندان په امر اوسي دمور پکار هم
 تر غمي چه پاني ډیري نري بار هم
 د دیدار دپاره شویدی وز کار هم
 زیاسړی د دین و دنیا په کار او بار لښلي (۳)

په لیر رزق د خدای خو بنر اوسه دولته

که فاذع یې نظر مکره په بسیار هم

لا اله الا الله تل لول له سبق نور
 د خپل زړه په اړسی مه پریږده ربق نور (۴)
 د باطن په زور نې عسې سسفا ډره
 چه تمام عمرو نه نيسي غسق نور
 مشقت د صیقل لږ په دود اختیار ډره
 زنگ د زړه په اړسی مه پریږده ربق نور
 هر مفسود لکه چه دی عسې بیان ډره
 له سپړیو سره ډیر مکره، لبق نور
 په ظاهر باطن څوک نشته پي احده
 هېڅ شریک ورسره ډیر مکره مطلق نور (۵)
 استرو د غصب مذهب رسول ویلی
 دمکوی خبر یې په کښه په ورق نور (۶)
 پر منصور عالمانو د سیاست تیرکه
 چه هر تقلید یې فاش نکه انا الحق نور
 مرگ قیامت عذاب د کورچه شته روادی
 نه جامه دغم اغوندي ارزق نور (۷)
 په قدرت یې عرش کړ سي اسمان پیدا ډره
 بر او بولي زمکه کښینه هفت طبق نور
 په عظیم دریاب کښی ډوب وینه زورق نور
 په حیث شان دخلاصیدو اندیښنه مه کړه
 که مومن یې هرگز مه شېبه می عرق نور
 په ایات حدیث چه نارو ایاد شوی
 قل به ستا دوراندي وری نشان بیرق نور
 په دغه جهان باقي منصب به در که
 په رنیا اعتبار مه کړه د شفق نور
 د توحید پر لار د زړه په رویتانني خه
 میاشت یې کړه په اشارت پر آسمان شق نور
 در سول معجزه یو نشان قران دی

(۱) البیروني :- نامردی و پي نسبت مکره په جهان ډیر دی

توانگران یې نیاز ماره عزیز کامکار کم

(۲) البیروني :- « په بدخوی ظلم سړی د اور لایق شي »

(۳) البیروني :- « زیات سړی د دین دنیا په کار او بار لښلي » - د دیدار دپاره شوی دی

او کامکار کم

(۴) البیروني :- « د خپل زړه تخته هېڅ مه کوښه مطلق نور »

(۵) البیروني :- « هېڅ شریک ورسره مه گڼه یې حق نور »

(۶) البیروني :- « استرو د غصب رسول ویلی دمکوی خبره مه کوښه په ورق نور »

(۷) البیروني :- « که جامه که غم اغوندي ارزق نور »

رضایې چوپ جماد حیوان کو یادی خانانه (۱) - سمار سنگ یاد کړ دخندق نور

لوی لښکر یې د حبش د نورو د لیس - نه

خوار (۲) سپاهی تر ابا بیل کو - دی تر یق نور

ای زړه تل - شغوني ډډه پاس انفاس نور

لا اله الا الله ذکر - عجیب نور دی

د تلقین توره درواخله که عارف یې

له نسیمه خړید وغرو خته یزاري کړه

د پیچد هر لور درزه پر پښو (۳) روان شه

عبث حب پر دنیا مکړه پیغامبر و یې

ده یې حال دقتا یې ورته ښکاره شي

چه غني دخداي یې حکمه داد کړی نه شي (۴)

ستا قسمت به په کوښښ کم وزیات نشي

پیر کامل رښتیا رحمت العالین دی

چه د پیر کسل نه غو ته یې جار پاس شي

که د حق په عبادت کښې مستقیم شي

نې دا نش علم عمل یې معرفته

یا د تاري په ډېر کالونو یا تې کچي

نه به لیر نعت د حق شکر به لځای کړي

خړ یو زمره مانجیر نارنج کتل ام

چه یې مخ تر لمر تابان ورته غر گند که

شیخ دولت به تل کوي د حق سپاس نور

اشنا یې نه پیچا مکړه په لبا س نور

تې مولی وریه واره پدا داس نور

هیڅ د زړه په سلک لښې مه پریږدمو اس نور

له دې په قل سودا کړه لاس په لاس نور

پر دالار مدام تیزه د فکر آس نور

توکل دنیا خای د جمعه عبادت راس نور

په دنیا لښې به هر کز نیو دې اساس نور

هیڅ درویش - وړه بهتر نشته تر یاس نور

په زیاتې پسې دیر مه کوه و سواس نور

ترینه به نیکخواه به نه موسی عیسی ناس نور

بد د بدن دطا لب نشته تر خناس نور

هره ورخ به ستار یارت که خضر الیاس نور

د ناس به تري شه ده تر ناشناس نور (۵)

حقیقت د زړه حال تل کښه په قمر طاس نور

رنګ رنګ ډیر ژر به در که خوند اچناس نور

سیب ازار انگور به موسی اناس نور (۶)

۳

(۱) البیرونی :- «خانانه» . (۲) البیرونی :- «خودو - سپاهی» .

(۳) البیرونی :- «پښی» . (۴) البیرونی :- «چه غني دخداي په حکم داد کړی نه شي» .

(۵) البیرونی :- «د اناس به تري شه ده تر ناشناس نور» .

(۶) البیرونی :- «خړ یو زمره مانجیر، نارنج، کتل، انب، سیب، ازار، انگور به موسی اناس نور» .

دعاشق پر خاطر نه گزاري بي يار هيش
 نعمتونه دخداي دیر لونه يادشوي
 که يو خلې له وصال سره عادت شي
 چه محب (۱) محبو با سره يکتاشي
 ياد ول په ژبه دیر کم د بي دي
 عبادت په اخلاص کره پرهيزگار اوسه
 لکه دی پر خپل بنده باندې مين دی
 لکه دی شاعديه روی نازک زيبادی
 لکه مار زلفي ديار عاشق چچي سخت
 نور عالم واره تندوست عاشق بيمار دی
 خای په خای د محبت خبرې کيري
 که عاشق نداء ديار و منځ ته کوري
 د يوسف په بعهده پر خلق حضور و
 ده په ده در په در گزوه مقصود غواړه
 نفس سر لاش درياخت په زور عاجز کره
 زاغ حريص پر جيفه پورې دل های بند که
 دل داده بلبل پر گل هسي عاشق دی
 که جهان و ازه باغونه گل گلزار شي
 که د حق د نام ديار مسجب نه وي

خوني درست پد سرک په کور قيامت پاک نکه
 پاک بهشت د غومو منا نوحای دی
 يو نفس د ياد پاله له لاسه مه ږده
 چه لمر که پس عذاب جاو يدان مومي

اشنایي محبت نه که دا غيار هيش (۱)
 بيه دولت په جهان نشته ترديد ار هيش
 يو زمان به جدا کړای نشي قرار هيش
 هلته نور په میان کېږي نشته د چاکر هيش
 د زړه حال چه مخني نه دی له دلدار هيش
 ستا قسمت به کم و مير نه که کردگار هيش
 هسي چپ پر فرزند نه که سو راوبلار هيش
 هسي پنا يسته بل نشته گلزار هيش
 هسي سخت خوږول نه کندي بل مار هيش
 و نې ته يو پېتنه نه کړې د يدار هيش
 له دغې سو دا خا لي ندی با زار هيش
 نه شي تسلي بي دل بي بو س کنار هيش
 ز ليخا غو ندې بي نه وه خر يدار هيش
 له طلبه خالي مه پريد ده در بار هيش
 دی سر کب سور لي به تن ټکه شهسوار هيش
 د بلبل په دود کشت نکه د گلزار هيش
 اند پينه نکه په زړه د بيلتون خار هيش
 زړه سيل تدو و قټکه بي ټکار هيش
 د تسبیح بز رگي به نه و هيرانار هيش
 و بوشت ته به پرې نژدې کناه کار هيش
 چه وچا و ته بي نر سي آزار هيش
 دا شراب حقيقي نه لري خمار هيش
 هغه هسي چار هر گز نه که هوښيار هيش

غر آسمان زمکه دریاب راته لوی وینه دیحد په نظر د یانک بیا رهیڅ
کل خاړنو رنیاړه گنج مار سوذیان سره دي له نه بکه خالي مه کنه بجا ره یڅ
په دست خپل صبر شکر کمه راضي شه تر کریم رحیمه تان شه به غم خوار هیڅ

همیشه دده په یاد او سه دونه

په غفلت مه تیروه لیل و نهار هیڅ

دنوحید وینا مې شوه په زړه نزوله سیر اده له الحاد هم له حالو له (۱)
یوا الله واحد بی جهته تجلی که پوشیده دی له دوین ظالم جهو له
خود بخود احد سانی د شرمه مه کړه د توحید لشراب د که کمه کنبکو له
هیڅ بنده یې له رحمته خا لې ندی د بیحد هسې پر شاه نکدای شموله
خپل مقصود په تر شاه رگت نزدې نیاسومي که طائب یې مخ سون مه کړه له ماسوله
د غیبتن معرفت نن نقد دیشت دی له (دې) هسې نعمت وایې مې معزوله
د موحد په نظر قطعی با و رکړه د توحید کام شیرین دی بر غوله
بې د زړه له حضوری لمونځ روانه دی دا حدیث دی وارد شوی له رسوله
عبادت په اخلاص کړه چمدز دې مومې د ریا بنده کي د واپه نا قبوله
د صاحب په حضور یې رکوع سجود کړه کل طاعت گناه حساب دی یې حصوله
دوی لارې غولان ډیردی گمراهي که د غلو لو آواز مه نوبده له غولاه
دا عالم چه لیدم شي محسوس یې بولي دی هغه جهان یاد شوي له عتوله
با شنده د جهان هیڅو ک کرار نه دي هر دمه و ورځ له خروج هم له دخوله
د خدا ی مردانو له یه مرتبه ده هر نا مرد برابر ندی له بشکوله
عوج فرزند د عتق هسې قد بلند و چه او به یې د طوفان وې تر پچوله
په یوې عصا موسی و واده مېشو د قدرت په نر دیک کم وله خر غوله
په شهرت خود نمایي کښې ډیر افتدی عیڅ غاړه به نشته له خموله

بو په بودې خدای و پوښتي له درڅه
نادیده لوانی هرگز تېوله نه وی

ځای په ځای الله حضور کوره دولته

د فاعل جدا نې نشته له مفعول

دلر با ښایسته په حدد کمال
د لیری لږې په ند په زلفو په مخ
په ز نغدان په غود په پوزه په خټ
غم په بانه په سترگو دیر کاته
غم په گردن پلندید سینه سفید
هر چه تا کوري پت غیا ن همه ځای
هر چه ستا دل غرق و غکل
په برابر وتانه کوري په دیر
که محب ستادیدن و کوري عیان
ستاود رځانه هیڅ عاشق ندر سی
ستا په محفل صباح مسا که امید
ستا په ښایسته شوکل عالم پر زب
که یې سیزه که یې جدا کړه له تنه
و رکه تا حسن عاریت د همه
که به بیا پس له سر که دیر ارمان
نا ا دل کم آدب سری دی کمین
دی دعا شق ددل مرادیه دیدن
چه په دنیا یې آخرت و رکه

ستاد ښایسته ددور نشته زوال (۱)
په ښه خندا په غاښ په شونډو په ځال
په ښه شیرین زبان په حسن مقال
غم په کسو سیاهور یخو غلال
غم په باز و بدست و پا هم حال
نډه به شي هیڅکله په غم کښی ملال
خه یې حاجت غرض په آب زوال
عسې کلک نظر د چا وي سجال
دین و دنیا به که فداوی الحال
که و کوي له شوقه حدیر و بال
امراگان شاعران په صف د تعال
و ی فیمت چه پر له آب وي پکا ل
د عاشق مال دسر په تا وي حال
دی د هر چا حسد ځان محال
چه نن عاشق نشو په ځان جمال
هر چه یې تا کبر لو یې که په مال
همه وقت هر چیرې په هر همه حال
و کښه زری یې بدل کړل په سفال

نعتی دی دمع لاری - چا به
 به زکات ورنکه دمالن روغ
 خه به بنادي که پس له سر که غه
 وې پیغمبر له اغتیا د بهشت
 زره زره اجر به مو می سبا
 د رقیعت دچیز عیان شي داند
 بیژندل نه شي چه بتر وي په ستر
 مرنه خای به یې داند وي بند
 د که خالق همه عالم جفت جفت
 نمپا دي زیان سودوژ وند سر که

تر چه حق کړی دقضا غه شي
 چیا ره فاکک به راشي عیسی
 د د قیامت نشان ظاهر شي په خلق
 سب نسب به پس له سر که نه وي

عجب زړې دافک مات که
 تر سر وي (بې) آخر تنه تدم
 د بې شوه شو یو پهره فرسنگ
 دا سلام په کار شهید شو غه
 د نه نشته مرگ قوی لره دل
 ده دل نه نفووي آواز د سرود
 د نه سیخ که سنگ شجر حیوان
 د سره لار به مستقیم نه مو می
 د سر نه په هر زمان دلدار
 د عالم به یو وجود و ویني

سیمو زراس ستر به مال و مال
 شي به فرات مال دپا پا مال
 چه په دنیا کښې شي دمال حمل
 کال پانصد به خي پخوا دنگال
 هر چه نن که دنیکو بدافعال
 چه په بازار یې بیدو کړي دلال
 وریچې اور بشې می غم په جوال
 چه فراغت شو کم که ډیر قیل و قال
 سر غه حیوان پري نساو رجا ل
 نیکه بد کفر دین جمال و حلال

مه کړه دل بدنه شي په بدپه پنه قال
 که دمه دي په ښک لار شي دجال
 شي به تور کاني نمر روپان شمعال
 وي دهر چا قدر قیمت په خصال

هر طور تي لوبی چه یې روغ که کولال
 هفته مه نیم منزل شودرست یوکل
 پنه کلام گل دی دې به دل کړه نهال
 په فراغت به یې وي سگور سوال
 که په سرو نه خورې ز هر هتال
 زنده دل که سماع په ساز دقوال
 ابرد ریا فلک زمین و جبال
 که په ډیر ریاضت بدل که حلال
 وخیل عاشق و ته تما له تما ل
 که دتو حیدله جامه ور که کلال

مر تبه سرتبه طاعت دعا بد
دی عظیم شرک کنه په نزد وصال
د به دلبر صفت په سوو که فقیر
شي په اول تذا کو یا په ژبه لال
دیمند میخ صفت کمی نه اری
که به غوک که به هر ساعت ماه و سال
دار بارو حانی یقین کړیدی

درست د دولت په شکل دی به مثال

ای به مال منجیب سفر وړه
د د وني دنیا مزد وړه (۱)
سرگردان پسې جا روخي
خان دې خوار که به شعوره
نه خا صلیري پغیر وي
دروغ زنه ده به زوره
بلار زوی ورونه غلیمان که
موردینه کاندې له لوره
په هیچ دور خالی نه دي
آسمان زمکه لهفتوره
خدای غولونه نعمت در که
شکر و کړه ناشکوره
دینه صبر سبق واخه
له ایوب نبی صابوره
تر فریتو به صبر به به
په نه خواست له به چاره کړه
په خدمت مثال ناسور دی
په د خدای له عنایت
ثمه خواست له به چاره کړه
ستاد زړه په حال دانادی
په د خدمت مثال ناسور دی
چسو داني په لاس وکړه
په د خدمت مثال ناسور دی
خو به عدل دشوید میچ که
د ذکر جدا نئي نشته
په کومان کېنې پوشیده به
اغیار قتل کړه که سردی
په آسان زمکه چه شته غه
پیدا دي له یوه نوره

د کړت و نه شوه کوره
 حق په خپل شناخت کړې ماموره
 اې په خپل کومان مستوره
 د خپل زړه له کوه طوره
 یاد کړي دی له طیفوره
 له بیکس شهید منموره
 غیب علم له سه ووره
 له دانا کشف قبوره
 له دیو، دد، حیوان، طیوره
 له کعبې بیت المعموره
 خا لي ستا سرغه جیوره
 خوشبوی وي له مشک کا نوره
 د مقصود پیا له آڼه پوره
 چه یې ښه دي له انبوره
 روغ به چیرې شي رنځوره
 له تر رات انجیل زبوره
 کڼه کوچ دی له نروره
 چه آواز و شي نه سوره
 موستان خوښ له سروره
 له رباب یربط تنبوره
 نه تاز یات له د ستوره
 قتل دل که یې سا طوره
 له بعل بعل له سوروره
 یې نصیب پایې مه پوره
 تر فریتو پري تر حوره

دوحدت په سیوه پای یې
 په ازل چه یې پیدا کړې
 دد بند ارعاش یې نیاز دی
 پر عارف تجنی و شوه
 سبحانی ما اعظم شایې
 انا الحق کواخي نه پایې
 په حکمت د حکیم خایې
 حقیقت د خیر پ نه دی
 په قدرت علم محیط دی
 جلیلی حاجي خبر دی
 د مقصود له دانی مه شه
 دا شراب خواږه تر شهد
 رب ددې شراب ساقی دی
 بن دمه شراب حرام دي
 چه دمل طبیب دې نه شته
 تغل مه کړه یې قرا نه
 مسا فریې تو پنه واخه
 حیخ زنده به پاتې نه شي
 با تي سرای لره به درمي
 تسبیحات دآواز و اوره
 غیبت مه وایه د هیچا
 هر چه مدح مخ په مخ که
 دترسا په دودحې مه کړه
 جه له خوان اسماني نه شي
 حق پیغمبره ښا پسته دی

پاک جنت د غوغو سځانو خای د نږ
 په حنبی به فراري راحت په سوو نه
 عام و خاص یې د دوست به ثاني ولي
 دمو لاطاب به چیرې نږې زیان ډاره
 سر څک سمیت به ملاقات دوسره وکه
 سرکه جاب د خدای دده تر میان غیځ نه شته
 د جانان د جان تر میان غیر جو دگر ددی

له راحل پا چاغي غو، نږي دونه

فیول کړه فقر نیستی په اختیارن ورځ

یا اله اله انین بر ما احسان کړه
 سعید عذاب د کور ویاست دوزخ بیلتون دی (۱)
 اخر وخت چدسې خلق وچ به در نه شي
 په له تنه مې روح کاډي ستا په حکم
 چه ساعت را باندې گران شي بې طاقت شم
 چه مې روح له تنه کوچ که مې ستر شي
 چه مې تن په خاورو پې کاځل کنتون شي
 چه منکر نکیر مې وپوښي په کور کې
 یک تنیا ستو که گرانده په کور کې
 په رضا دې وایه چارکن نیکون شي
 چه دوه لارې شي ښکاره یوښی بل کین روغ (۲)
 پل صراط دیر شزړه کله لار دراز دی
 چه طاعت کناه تاله شي غم وخت

مر څک قیاست د کور عذاب بر سالسان کړه
 ما کدای له غم متکل ته په امان کړه
 په خفي ذکر مې تر خلق و زبان کړه
 عز را نیل راته په ښه سورت عیان کړه
 دشيطان له کیده خلاص زما ایمان کړه
 دتو حید په نور مې پر وړاندې سخا کړه
 ذکر نکیر مې کړه غراغ کور مې رویتان کړه
 ته په خپل ثنا یې جوړ د مالان کړه (۳)
 ښه حمل زما په ښه سورت جانان کړه
 تنک تار بک قبر مې باغ روضه جنان کړه
 ما په خپل کرم په ښي لوري روان کړه
 ما د بقر بر بتاشان تیز باندې دو ان کړه (۴)
 دښیکر و (۵) پر لور در و ندر ماسیز ان کړه

(۱) البیرونی :- «دروح بیلتون دی» (۲) البیرونی :- «ته په خپل عنايت جوړ زما اوسان کړه».

(۳) البیرونی :- «چه دوه لاری شې ښکاره یوښی بل کین رځه».

(۴) البیرونی :- «روغن کړه» (۵) البیرونی :- «ښیکری».

د قیامت په ورځ به خلک په لمر سوځي مادعرش پر سایه خو به خرم خندان کړه
پاکندیدو راته ښکاره کړه له بهشتد تل براته (۱) مې راتې د خان په شان کړه
چې نن ستانه شناخته ژوند کاندې ژوند دي (۲) ستا بایسته جمال نن ورځ راته غریبان کړه

مرگنه قیامت د کور و غلاب - راطمیرانې دي

پر فیر دولت همه مشکل امان کړه

یا اله ! اله ! لمن پر ما کړه کړه
پر غطفه لار مې مه بیا په شادي یې
ددیا بینه مې زیاته کړه په زړه کې
په شفقت له غیب ملکه په حجاب یم
د شک خړک وایې مې وکاوه له ذله
د عیف د دین په کار کوز و رکاهل یم
په هیڅ وخت ستاله فرانه بیرون نه شم
ددین غم مې زیا توه په زړه کې هر دم
په رخا دې چارې کن فیکون کیري
چې دوه نو فمعین پکې تل گورم
د توبې په آب مې پرې وینځه تمام خان
چه زمانه باقی درست یو نور تجلی شم
حیا تی بقا یې را له خپله کښه
ته تا در پاد شاه فقیر فقیر پادشاه کړه
چه شاهان مې د دنیا په نظر غیځ وي
ته مقاب القلوب مجیب الدعوات یې
چې مې ستا در غنمایې پس روي لږې
دلده اده عاشق بیمار ته یې طبیب یې

له کنه مې طاعت په لوري هم کړه (۳)
د بر رکانو په طریق مې روان هم کړه
دیشت از دنیا هم مې د زړه کم کړه
ته کریم مې دې بې وزلاره مجرم کړه
همیشه مې له غیبي ساء هم دمد کړه
له تیود مې دا ساء په کار د محکم کړه
همې شان مې مستقیم ثابت قدم کړه
ته باقی مې له فاني غمه یې غم کړه
شک تار پکت زړه مې روښان یجد یم کړه
آینه مې د سکند زړه جامه د جم کړه
په طریق مې د تائب سفي ادم کړه
قطره دار مې دنوحید په یم کښې ضم کړه
تر اینه مې د خان په شان خرم کړه
په ظاهر باطن مې دواړه مجتهد کړه
د یقین په گنج مې همې مجتهد کړه
په رحم مې نیول په دوه عالم کړه
ته قد یم مې تر قد یمه مقدس کړه
د بیمار علاج پوښته دمه پدم کړه

(۱) البیرونی :- البیرونی نقل تله.

(۲) البیرونی :- چې نن ستاله شناخته ژوند کاندې به ژوندی.

بایسته جمال نن ورځ راته غریبان کړه

(۳) د اقصیده. د البیرونی کتابخانه په علمی نسخه کې نشته.

چه بې تابه زړه خو له نه يادو منور خولک
له کنا غفلت مې پا کک په يادندم کړه
د اسلام نو حیدر ورو زیت کړه په عالم کېږي
کفر شرک دجهان وازه منعده کړه
د بيگړي غيږ مې خور کړه په جهان کې
په پښتو شعريې پر عرب عجم کړه
د بيلتون په قبيح زخمي دی ديارانو
خپل و سالې دخوږوې زړه ملهم کړه

دا فقير دولت نه مرغو کناه دار دی

نه يې پا کک د عنایت په آب زم زم کړه

زه عاسي يم مسلخ، ته بې غفار يا الله
زمر تر پايه عيب يم پښتانه يې ستار يا الله (۱)
زه يم بې قدر بې قيمت تمام آزر و حرص د غنات
ته بې قادر قوي قدرت نيکي کردار يا الله
زه عاجز بنده يم مجزون د نفس آرزو لري مجنون
ته بې محاسن نوا ژنده ته بې د انداز يا الله
زه يم بېکس غريب بنده پير د مستان پنده
سحب يم زده يې محبوب د مرچار يا الله
زه يم زلمت ته بې نور ته يې مذکور حجاب برادر يا الله
زه يم عالم شق ته بې معشوق په غرور دار يا الله
ته بې شفق په مافسي د موراء دار يا الله
زه يم بسيار سرگردان خواه آدم غوښتي نادان
ته بې قادر قوي يز دان بيجدو بخيار يا الله
زه يم مجرم بني آدم نه بې رحمن رحيم! تره
د غا زاري کوهر د بهر اسرار يا الله
نه لایق يم د سپيچ ستانه د زار يا الله
نه در اسلام شاهانم نه در کمار يا الله
له ماسجره عاسي بې خر دمه شه پير يا الله
زه يم اندوه ته بې شادي زه يم مغل ته بې شادي
د نفس شيطان په لاس بندې مراگذار يا الله

ز مېرغاني نه يې باغي زيمه مخور ته يې باغي
يو رايات آفاقي ته را ابعار با الله
ز مېرغاني نه يې باغي زيمه مخور ته يې باغي
ته يې باران د مېرغاني پر گل پر خار يا الله
ته يې زيمه مخور ته يې باغي زيمه مخور ته يې باغي
ته يې پر تر لوي و رېت به غرديار يا الله
ز مېرغاني نه يې باغي زيمه مخور ته يې باغي
ته يې دانا يه هر زحمت زيمه يې يا الله

دي دا درستاده خو زړو نو مانم يا الله
شناخت ستا فرض دي د کلي ترش مېرغاني يا الله (۱)
زه گناه گاريم که تل زېرم کريم يې زيمه
بې و احب يې و دنا ته له خاطر کم کړه
په لاله مې نفي کړه په الله مې کړه
ستا عنايت لکه باران و وري پر گل خار
ته يې تل حې مېرغاني ، سمع بهير و علم
تير گناهان عاريت کړه په احسان قديم
چه تل د دل په وينو ستاله شوقه مخ پرېمې بخي
چه لکه کوه شي قوي نه خو خي له خايه مدام
که دي پر ما وشي لير د تجرې پر تو
سرگسي کړه ژر په اسان هم په مراډ تير لکه برق
بڼه مد د کړه خجل دي په لوي اوږد حشر

کړه په دولت باندې رحمت يې نهايت بسيار

په ابرو يې د چيني خاتم يا الله

يا دوم نوم دي په آدب يا الله (۲)
هر چه عاشق شه په بې مثل ديدار
خر نفس هر سهار هر شب يا الله
هر زمان ذکر کړي يارب يا الله
لوی ملک لوی په مکتب يا الله
يې اب نه پا يې هيڅ کب يا الله

(۱) داغزل د البيروني کتابغاني په قلمي نسخه کې نشته .

(۲) داغزل د البيروني کتابغاني په قلمي نسخه کې نشته .

هـ ا ر ا ن ت د ی ش ه ع ر خ ی ز م و ج و د
 ب ا د و ی ت ا پ ه د ر ی ا و ی ا م ت ه
 ح د د ژ و ن د و ن پ ه آ ب د ب ا د ک م د خ ل ک
 ا پ ه ف ر م ا ن ک ی ی ر ی ل ل چ ا ر ی چ ه ش ی
 م ا ی ه خ و ر ش ی د ک ی د ذ ا ت س ج و ی د ی ک ل
 ح د د ی ع ر گ ن د ت ه م ی خ ل ه گ ن ج خ ف ی
 ر ب د م ش ر ف د م ف ر ب ی ا ل ل ه
 ع م پ ه غ و ر و ا ر ه م ذ ه ب ی ا ل ل ه
 س ت ا د ی ق د ر ت ت ه م ع ج ب ی ا ل ل ه
 ت ه ی ی خ ا ل ق ع م م س ب ب ی ا ل ل ه
 پ ر م ا ک چ ه ع ر خ و د ی ل و ک ب ی ا ل ل ه
 ج ن و ا ن س ک ل ک د س ت ا ط ل ب ی ا ل ل ه
 ک ی پ ه د و ل ت ی ا ن د ی ن ظ ر ذ ر ح م

چ ه ی ی ر و ح خ ی ر ا ش ی پ ه ل ب ی ا ل ل ه

ز ا ی د ت ن د ر س ت ص و ر ت ی و خ و ر خ ی ق ر ی ت ی ا ل ل ه
 ت ه ی م ق د ر ت خ ی ل ا ر ا د ت ه س ی ت و ن ی ق ی ر ا ک م
 د ر س ت ی ک م ج ذ ب و خ ی ل م ا ن ت ه ش ق و ت س ی ک م د و ر
 پ د گ ی س ل ک س ی ن ه خ ی ت ن د ه پ د ر ی ا ب ر ا ک م
 د ع م ل و ر ی س ی م ی س ت و ن ک م چ ه ت ن ه ا ک ی ن م
 ت ه ی م ش ی ه ی غ و ل ه پ ه ی د ی ت ا ک م ک م ه ف ه د م
 م د ی د م ر ا ش ی پ ه ل ب ب و ل ی س ی خ ی ل م ا ن ت ه ا ک ب ر
 ت ش ت ه ی ل د ر چ ه ک ه ف ر ی ا د ت ه م د د ش ه ک م ک ر م
 ت ه ی ز ر گ ی د ش ب ق د ر د م ع ر ا ج د ب ر ا ت
 ت ه پ ه ک ع ب ه پ ه م د ی ن ه ع م پ ه ب ی ت الم ق د س
 د چ ه ا ر ی ا ر د ع م ی ن د ح س ن ح س ی ن
 د خ د ی ج ه د ع ا ی ش ه د ف ا ط م ی پ ه س ب ب
 چ ه ک و م ح م د ژ ک ر س ت ا پ ه م ج ب ی ا ل ل ه (۱)
 چ ه ع م ر ت ی ر ک م م ه م س ت ا پ ه ع ب ا د ت ی ا ل ل ه
 د پ ر م ش ت ا ق ی م ل ه ت ا غ و ا ر م س ع ا د ت ی ا ل ل ه
 ت ش ت ه ی م د ی ر پ ه ا و ب و س ت ا د ع ن ا ی ت ی ا ل ل ه
 ک م م ذ ک ر س ت ا پ ه ع م د م ه م س ا ع ت ی ا ل ل ه
 چ ه س ا ع ت گ ر ا ن ش ی پ ه ا ی ی ش ی ش ی ض ر و ر ت ی ا ل ل ه
 پ ه ش ه ص و ر ت ر ا ت ه ع ر گ ن د س ا ل ک ا ل و ت ی ا ل ل ه
 و خ ت ت ر ا ز و پ ه س ا ع ت گ ر ل ن ق ی ا م ت ی ا ل ل ه
 د ی م ح د ل و ی ا س م ا ع ظ م پ ه ی ر ک ت ی ا ل ل ه
 ع م پ ه ط ف ی ل د س ر و ر ن ی ح ض ر ت ی ا ل ل ه
 ع م د غ ل و ر و ا ر و ا س ا م پ ه ح ر م ت ی ا ل ل ه
 ع م د م ر ی م د ا س ی ه ی خ ج ا ل ت ی ا ل ل ه

پ ه ا ی ر و ی د م ح م د ع م پ ه ع ظ م ت د ق ر ا ن

ک م ع ن ا ی ت ی ی ن ه ا ی ت ت ه پ ه د و ل ت ی ا ل ل ه

ت ا ظ ر و م ن غ و ر م س م ا ع م
 ک و ط و ر ک ا ن ی د ر ا ن ج ک م م ی خ
 ع م ث ن ا و ا ی ی ی ن ا ع ی م (۲)
 ل ی و ی ن م ا ب ا ن ک ه د م و س ی ک ل ی م (۳)

(۱) داغزل دالبیرونی کتابخانهی به قلمی نسخه کی نوشته .

(۲) البیرونی: دی دغزانی پشی گنجی قدیم ناظر منظور مسمی همه.

(۳) البیرونی: محمد ثنا وایی دبستانعلیم کوه طور کانی رانجه گرمخ.

سرور خاتم و انبيا تم
که يې په انگشت دارادت دوه (۱) نیم
چه يې تلمت د عمر شېي وکه
شکل لې را نیو: ژوندون په نیم (۲)
خو بش به اوسم خویش چه يې مجال نیم (۳)
چه يې رضا وي هغه خود که حکیم
حال به دولت په آخر ده څه که

دل مې شه لمدې غمه دایم ستیم (۳)

اول حق دا بتدا	په نا مه د صمدا
چه ا احد دی بې شریک	پا کیږه له غغه دا
کاف ونون یې ویل وروږه (۵)	د واره کونه شو پید ا
یو دسیم سرات یې روغ که	خان یې ولید عمدا
ددغې آنخي نوری د	په هر لوري هوید ا
دی بې حده بنا یسته دی	په خپل خپرسنه شیدا (۶)
چه په خان باندې سین شو	محبت یې شور و ا
ده په خپله و و یې	دکشت کنذا ندا (۷)
ده وې محبت پدې دی	هر خای مست جدا چا
نن حضور دی و ئې کوره	څه به طمع کړې فر دا

ای دولت دوم نشته

شاه پخپله که سو دا

په هر کار خیر دمارا که توفیق تا
په هر کار خیر دمارا که توفیق تا
له اوله یې ایمان پر رسول وروږ
له اوله یې ایمان پر رسول وروږ
حقیقت داشتیا کله ور تمپکاره شو
حقیقت داشتیا کله ور تمپکاره شو
مستقیم دې راته سم وینو دطریق تا (۸)
چه قوت د یقین ور کړ دصدیق تا
چه درجم نظر وکه پر شفیق تا

- (۱) البیرونی: - لرنمایان که مولی کلیم سرور خاتم دانیای فخر.
- (۲) البیرونی: - که یې په انگشت دارادت دوه نیم چه یې تلمت د عمر شېي وکه.
- (۳) البیرونی: - دلمی شه لمدې غمه دایم ستیم خویش به اوسم خویش چه یې اختیاریم
- (۴) البیرونی: - شکل لې را نیو: ژوندون په نیم حال به دولت په آخر دم که.
- (۵) البیرونی: - کاف ونون یې وبله وروږ.
- (۶) دایب دالبیرونی کتابخانه له قلمی نسخه نه نقل شو.
- (۷) البیرونی: - په خپله دی ویلی وکشت کنذا ندا.
- (۸) داغزل دالبیرونی کتابخانه په قلمی نسخه کی نشته.

دخړ چا په حال دانانې کوشی کوشی
یوډې ښه مومن عارف دانامخضر که
که بد کار هم نو کار کړې مشکل نه دی
طائفه د متکبرانو دې ډر واره
واغیار ته دې پرده پر مخ نیولې
تر اوده به پرې بست وي بې خماره
یې چاره عاشق یې نه رسي کناره ته
مخو قات دي پیدا کړي غو غریق تا
بل کافر مشرک عاصي بد کار زندیق تا
چه په خپل قدرت که تور کانی عقیق تا
دفرعون شان دې سک په رو دفریق تا
خپل محبت ته مخ غر کند که په تحقیق تا
چه له مخله لاسه ورکړه پاکر حیق تا
عشق دریا بېچلوی کړې یدی عمیق تا

له هوسه به پر وازو که یې پرو

نه فقیر دولت بیا موسی زاین تا

ای چه ذات دې سستغني دی له نقصان ستا
یې زواله یې مکا نه یې جهت یې
چه دحد ذات صفات معین نه دي
که په زرکا له تحریر که په زر زبو
دواړه کونه دې په کن دنیست و غست کړه (۱)
نه فلکه دې بې پېښو په نغا کړه
ددیدن په شراب مست دي سست به او می
یوساعت دې مخ تما را ښکاره نکه
هم دی نشته د صفات حدو پایا ن ستا
دې نشانه بهر شان کښې دی نشان ستا
تر وپه کوم زبان ثنا که بخدا ن ستا
یو صفت به تما نکه و اصفان ستا
جهانیا ن دي و قدرت و ته حیران ستا
تر نیامته به جار و غي په فرمان ستا
پدېوشت غراضو نه دي عاشقان ستا
په زړه گور به یوسم ارمان ستا (۲)

چه دې نوده په ژبه یاد که زړه (بې) خوښی

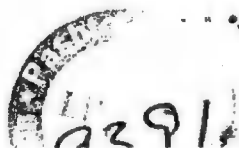
له نامته د فقیر دولت قربان ستا

ښه قدرت و که سبحان تا
په حکمت دې در و لسي
لوزه خمکه پائین خوان کړه (۳)
چه جمال پاک که عیان تا
نیلگون گنبد اسمان تا
په یکه خلیفه انسان تا

(۱) البیرونی: دواړه کونه دی په کزنه نیسته هست کړه.

(۲) البیرونی: په زړه گور لسه به یوسم ارمان ستا.

(۳) البیرونی: د کوزه خمکه دی پلن خوان کړه.

بر می دی ویشنی د اره
 خوک د خوار حیران عاجز کړه
 خوک دې پوونده جاهل کړه
 خوک دې - وداگر - پایر کړه
 یو دی پینځه عارف که
 مخ څرگند که په کسرت کښې
 دازل په ورځ پیدا کړه
 په مسجد په بت خانه کښې
 خپل سجب لره ښه ور نه
 د بل د ر لره به نه شي
 پر گدای غم پر سلطان تا
 خوک غني نسا خان خانان تا
 خینې کړه رشد د حقان تا
 یا دري په عمر مکان تا
 غر خای گوري این وآن تا
 یو په څو لونه څو شان تا
 غم مړین غم بې ایمان تا
 زړه چه کړی وي پریشان تا
 نه غمه تر که امان تا
 چه عاشق که په خپل ځان تا

مخ څرگند که ودوات ته

بنايسته و پان قابان تا

حق بې حده نوی دریا ب دی
 لکه دی لایق دی هسې
 و هغه و تسه عیان دی
 خدای به پیژني په غم دود
 تجربه که په هر لوري
 که دده قوت سل نه وی
 صنع نه وي بې صانع
 پورته وگوره نظر کړه
 چه اسمان بې درولی
 بې گو مانه بې وگوره
 معرفت د حق مشکل دی
 ریا ضت به عیچا نه که
 بیا بې نه موند ه پایان چا
 تحقیق نه وودت عیان چا
 چه بې پیژندلی ځان چا
 چه ونه پیژانده خپل ځان دې
 ځان په خپل وسترگو گوري
 وښه لیده خپل شان چا
 فکر ښه وکړه قانع
 درولی دی اسمان چا
 درست جیان هغه روغ کړی
 ښی ونه کوته گو مان چا
 به ډیر مشقت حاصل دی
 که موندلی به اسان چا

له ا د م ت ر د ي د م ه په ځنگل په غره په سمه
پښتانه په جهان ډيروو داسان نهوکه يان چا
رفت آمد که کار وانونه په زرگو نه په لکونه
لکه راشي هسي د رومي ولې کم پريښودنشان چا (۱)
هيڅ نشان نه پاتو کيږي وباقي ملک و نه لير دي
مرگ حاکم ډير زور وړدي ځيني نه بيا موند امان چا
خلاص له طمع له حرص آزوي له همه خلقه يې نيا زوي
چه په کور کې وي موند لي د رگو هر لعل و سر جان چا
يو مخ گوري په هر لوري هر چه خپسر که قربان چا

حجاب لرې کړه دولت

غير نشته يې وحدت

چه گفتگو له تا په تا که له تا نظر په غير که خطا که له تا
په صد ستم ستم په بزم بزم که بند د بند زما جدا که له تا
ته دهر هر ستم طبيب يې طبيب چه خوړد خوړو و زړود واکه له تا
آخر آخر هغه خجل شي خجل (۲) طب طب چه ماسو ا که له تا
صادق عاشق محب هغه دي هغه جفا جفا و يني وفا که له تا
عجب عجب شراب ناب د شراب چه تازما زما له ما که له تا

اي دولت دلا فقير دولت (۳)

په کوم په کوم زبان ثنا که له تا

- (۱) دايت ټوله دی نه وروسته بيتونه د البيروني کتابغاني لغلمی نسخې نه نقل شول ځکه چه په اصل ليکنه کې لږه غلطۍ موجود وه.
- (۲) البيروني: «مجلت».
- (۳) البيروني: «ای دولت ولا فقير دولت».

بېل که من پر گل تا زلمی که عاشق پر جل تا
 نن هر چا هغه را وری به ازل چه پرویشل تا
 بودېښه دانا عارف که بل تا پوه زبان کار غافل تا
 وېر به نشي په عذاب کېږي چه په زړه یا د وي تل تا
 نیست دې هست که هست دې نیست که له ناقص جوړ کړ کامل تا
 نورې غوک پرانستی نه شي عقد کړی دی مشکل تا
 پر بل درې نه جا رباښي چه و لمخا ته و بېل تا
 در په در هغه جا وزي چه په لته و و هل تا

دوات نور له تاغه غواړي

چه له لمخا نه که در مل تا

يا رب ما لره د محبت شراب را پسې نقل زړه د عشق په اوږ کباب را
 ورځ وشپه د عمر مې په غفلت دی (۱) همنشین ساقی مه روی مطرب و باب را
 د دنیا له سپاه رو یا نو مې هېڅ کم کړه محبت د سپین مخ د کتاب را (۲)
 توري سطرې ټپې پر مخ پېچا پیچ زلفي نیم معنی پکښې هر دم شراب ناب را
 په د رگه ستا تیری ناست په هر دم غواړم چه د خضر الیا س دې ور که هغه آه را
 در حمت او به دې دیرې دي یې حده په کړي می تنده نه درومي دریا ب را (۳)
 هره شپه زما د عمر کړه شب قدر د زا هد غازی شان زړ میاشتی ثواب را
 که زما په نماز راضي یې چه رواشي په پیوند کېږي د ابرود واره محراب را

يا رب! نن دولت فقیر امانت د رکه

پس له سر که ور تسمه وایه حساب را

(۱) البیروني: «ورځ وشپه د عمر مې په غفلت دی»

(۲) البیروني: «محبت له سپینه مخه د کتاب و»

(۳) البیروني: «په کڼه مې تنده درومي دریا ب و»

یارب مالره خپل نور دمرفت را	تازکي دل زندگي ذوق محبت را
هر سبايگاه دغه دعا کوم زه	عبادت زړه پاکي (۱) ترک عادت را
داغيار صحبت مي زړه توردي قطعي	له همه عالمه بيل خوت عزلت را
چه هرگز پسي پریشان نشم ترمرکه	د دنیا له اند پښی زړه سلامت را
ستا دمخ صفت به وایم لو ن لون	به تندرست صورت یو غوړوځي فرصت را
بتدگان ستا دد رگا واره خدمت که	زه هم ستاد د ر خادم یم یو خدمت را
به صورت که هرځای کښینم پاکسې نشته	بناسته شاهد د روح د زړه خلوت را
چه هیڅ وخت مې قدم نغوځي له غایه	همیشه د دین به کار استقامت را

ن دولت امانت در که گردن خلاص شه

یا سبا ورته مه وایه امانت را

یارب مالر د عبادت توفیق را	سې لارې لوړه لوري د تحقیق را (۲)
ستا د لارې مسافر یم بې سامانه	مصله مسواک تسبیح عصا ابریق را
یک تنه سفر مشکل رهزنا ندیر دي	عقل کل په دغه لار رفیق شفیق را
فراغت دتن خوځي واره غفت دی	سوی زړه دایم به وینه کې غریق را
چه همه ستا تر قدم لاندې تثار کړم	پیر وزه زمره درلال وغریق را (۳)
کاهلي تنگ دلي کل راغځه واخله	بې پاپانه زړه دریا ب غوندي عمیق را
چه یا ران سجان سودرا مخینې مومي	د دین پوهه و ما زیاته له شفیق را
دخناس له فضولي مې زړه فارغ که (۴)	هر عمل د پېشنا نو په طریق را

د افقیر دولت دایم دغه دعا کړم

یارب صف د مسکینا نو د توفیق را (۵)

(۱) البیروني نه - باقي - (۲) البیروني نه - مساله لارویه په لودی د تحقیق راه -

(۳) البیروني نه - د پیر وزه زمره د دولت عمیق راه -

(۴) د هالک له - نیمه نه - دخناس له فضولي مې فارغ که -

(۵) البیروني نه - یارب صف د مسکینانو د توفیق راه -

ساقی پاڅه پرد حقیقت مست جام را
دخپل مخ عکس ښکاره کړه پداسی کښې
د اختیار جنب سی تللی دی له لاسه
له کافر د جال نشانه پناه غواړم
ترک جو دلمونځ به دایم پسي گوزارم
د قیامت ښې چه دین زیات ښکاره شو
چه زمانه رزق ضلېنې پې گو مانه
که دانه پې دامه کم موی غوک چیرې
له دروغ فحشه مې گونگه لره ژبه
په ژوندون چه حق باطل وبله جدا کړم

د فقیر دولت دغه دعا کوم تېل

یارب صف د مسکینانو بزرگه قام را

یارب مالرو د زړه درنځ دوا را
د بهار د گل په وخت پې شراب به شم
چه دمخ جلوه پې لرې وینان تارونک که
چه په مرگ ژوندون دایم راسره (۲) مل وي
د بهشت طلب کار هیرد دنیا بین ده
چه شاهان پې د دنیا په نظر هیڅ دي
د عجز ان تلخی ضعیف کړم په خوانی
د دنیا د دین له خریدې زړه خلاص کړه
ستامانغ په هر صفت کښې تقاوت دی

(۱) البیرونی :- د قیامت ښې غویي زیاتې ښکاره شوی په حیات د لوی مېنې دین دا

(۲) البیرونی :- دله دروغ فحشه مې گونگه لری ژبه .

(۳) البیرونی :- دوسره .

(۴) البیرونی :- د بهشت طلبکار هیرد دنیا بین ته محبت له دواړه گوتو څخه سوا را

د شې قدر په دو د پېدی په عالم کېږي رېنا سم اعظم ذ کسر انا را

دا فقیر دولت دایم دغه دعا کړم

یارب صف د مسکینا نويز رگ صفارا

یا رب مالره د فکر تیز رو آس را سیل گاه یې په اووه غلکه پاس را

د بدن په شاه کېږي بندیم وتي نشم ته کریم رحمان یې و مالاس را

رزق پند هرام مکروه دی په عالم کېږي دما پاک طعام یې تعبی و سواس را

د بیرون د بڼه به نهر سم په وژله لوی جهاد په خپل وجود کېږي له خناس را

یو غلیم به نژدې لرې پاتې نه شي لا اله اله الله ذکر د ما داس را

چه دنیا د بدی سرده یا ده شوې ته په خپل کرم حب کم ددې له راس را

دا فقیر دولت دایم دغه دعا کړم

یارب مالره پاک صفت د مسکین ناس را

یارب مالره باقی دیدن خپل پاک را په هغه پوهه چه نه رسم ادراک را

د دنیا له تنگسرا په مې زېم سور کړه هر نفس د فکر سیل پرافلاک را

سرکشي کېږد او په د شیطان خصلت دی (۱) زمخاکي عاجز بندیم خوی د خالک را

د فانی ملکوتو خواست له تا هیڅ نه کړم د تقصانه تل بافی یی د املالکوا (۲)

له ظالم هوا پرسته پناه غواړم همیشه د مسکینا نو سره ژواک را

د خندا هوس بیا دي طلب کار نه یم ساییکس لره زنجور زرگی غمناک را

ستا د د رمقلس گدایم بی سامانه مصله تسبیح شری اعصاب سو اک را

نا پاکي بی پاکي کل کاهلی واخله (۳) هم چستی پاکي راو ښه هم پاک را

دا فقیر دولت دایم دغه دعا کړم

یارب مالره باقی دیدن خپل پاک را

(۱) البیرونی :- «سرکشي کېږد او په د شیطان خصلت دی»

(۲) البیرونی :- «بی تقصانه تل بافی یی د املالکوا»

(۳) البیرونی :- «نا پاکي بی پاکي کل کاهلی واخله»

پرمالعه پیند کړم وکه یې نیاز تا
 په یې مثله لاری تلم تل یې سر و پا (۲)
 چه تلې ددې شرکت لید . په ماکنې
 چه مې زړه د شک له زنګه پاکیزه شو
 که په زړه پرده کې مخ راته ښکاره کړې
 د عاشق د جام لبا لپ درکه
 په اول سماع نه مخانه یې خبر شو
 چه نشان دهستی میخ درپاتې نه شي (۳)
 هر سړی په حقیقت سره یو تن دی
 په ظاهر محمود پاچا ایاز مری و
 پاک معراج دې سبا رک او سه د ولته

چه د زړه په حضور وکه قدس نماز تا

چه شمرین دیدن وماته که اظهار تا
 چه دسخ نایسته لور په لور غرگند که
 عاشقان لکه ښکته هسې پرې سوزي
 سا لکان دې پر دیر غواړي منده نه شي
 بې د زړه له حضوری می بل کار نشته
 یو کاسب به دېل کار وکړی نشي
 طا پنه د ظالمانو پند نه اخلی
 زه د نفوس په خوبې پورته کښته دیر تلم (۴)
 په غفلت په ماگانه کړه تا بې تلم

له مایو ورو فرحت ضبر قرار تا (۵)
 دغیرت په توره قتل کړه . اغیار تا
 نوراني مشمل چه بل که دد یدار تا
 د صفات جامی اغو ستې دي بی شما و تا
 پاک دیدن لر . زه کړی یم وزگار تا
 هر سړی دی داناکړی په خپل کار تا
 د طوفان په اوږدوب کړه (۶) چند بارتا
 تل ز ماگانه باخښه کړ یم ستار تا
 به دیر دیر بېل کړم شاته امیدوار تا

(۱) البیرونی :- چه خبر کړم په پست معرفت په وار تا .

(۲) البیرونی :- په یې مثله لاری تلم یې سر و پا به .

(۳) البیرونی :- وعاشق می عشق جام لبا لپ درکه . لاسفل کهو علی الله په پرویز تا

(۴) البیرونی :- چه نشان دهستی میخ درپاتې نه شه .

(۵) البیرونی :- له مایو راحت فرصت صبرو قرار تا .

(۶) البیرونی :- خوب کړی .

(۷) البیرونی :- تلم .

اوس هم خواست درختي کړم مشکل مې حل کړه هيڅ ساعت ناا ميد نه يم له غنا و تا

دا فقير دولت مخ ستا به مخ کښي کورم

آينه خپل مخ روغ کړي دی ديار تا

نوراني جمال دېها ته که عيان تا	سرتر پاپه کړم د عشق په اور وريان تا
گاه می شامد کل عالم که پادشاهی کړم	گاه دخپل دربار خواست کړي که سائل تا (۱)
نور هوس شادي دی واره پر ماغم کړه	شب و روز کړم په دیدن پسی گریان تا
داسوخته زړه به می هومره ترارنشی	خو په هر مکان و نه وینم عیان تا
دیدل بدل کښي هيڅ اند پښه نه وه	دی په خپله و خپل ثمانته که خواهان تا
ذاکران په هر دم پت پر زړه که ذکر	په ریا په زور به بولي ثمان تا
دغه بد بخت دایم غذا بشو برخه	چه بی لاس د باور و کښي له (۲) ایمان تا
تر قیامت به نظر په بل لورنکه	هر عاشق چه اشفته که به خپل ثمان تا
زما لاد بیگانگی لمر که خلاص شوم	چه د فکر پښه مې کیږوه په اسمان تا
چه ستر گې دقیقین وشوي ښاشوم	جلو و گر په هر خای وینم بی کومال تا
په هر لوري به خپل حکم کښي جار باسي	د یاد غیب په لاس ایښی دی جهان تا

چه لایق ستا د درگاه طاعت رانه شي

ز مفیر (۳) دولت دیر کړی یم کم توان تا

شکر شکر چه نن ولیده خپل یار ما	تو دیدن مې کړی زرغله زار زار ما
په درگاه کښي دد بروت بیکس گدا یم	له جملہ عالمه کړی دی ترار ما
چه دلاله شمیر مې په لاس واخیست	نفس سلطان دواړه نني کړه په گور زار ما
که د زړه په با غچه مې نظر وکه	پاکیزه مونده خای له خس و خا ر ما

(۱) دایت دالبیروني کتابخانه په قلمي نسخه کې نشته .

(۲) البیروني ته د باور کښي .

(۳) البیروني ته د «فقير دولت» .

ددغه پسر مې گلونه پکښې نهال کړه مشقت ورپورې ډير وکړ مې شمار ما
معين دا شناسخ را ته ښکاره شو چه د زړه اړسي صفا کړه له زنګا رما
اوس له يار سره مې ذوق و تما شاده چه دلا په توره قل کړه اغيار ما
کون (۱) مګان ورځنې پور اخر ګنديږي ميخ خالي له ياره نه وکوت ديا رما
په اسان به له دې دره نه چار وځم په خپل سر په ازل کړې دې اختيار ما
بله پسله ما مې لولي ديني وړو نه د زړه حال که په کاغذ باندې اغهار ما

د فقير دولت دايم دغه دعا کړم

خدا په کړم د مسکينا نو پر قطار ما

په اخلاص چه پاک لاس ونيو د کامل ما له ا ته بهشته زيات موند حاصل ما
يو آخدراته ښکاره شو لور په لوري په خفي ذکر چه لري که حائل ما
تيز ششمير دلاله يې و ما را که په يوه گوزار کړه کل غير قاتل ما (۲)
گاهې شاه د کل عالم که پادشاهي کړم گاه دخپل دربار خواست کړي پک مائيل ما
شب و روز به له ويلو نه خلا بېرم که خشتن په غيب علم که قايل ما
چه باقي د دين فايده مې پکښې نه وي و غغه کار ته دې خداي نه که ما يل ما
له اساني لاري چارو تم و گوره (۳) ترک جود ددې قدم ايښي پرمشکل ما
چه له مرګه پخوا سر م نوريه نمرم (۴) يې نقصا نه په باقي لري حق تل ما
پاک کړيم پر مانا گاه عنايت وکه هميشه د ده ورحم ته کتل مسا
د جمال جلويې وکړه پري يې مست کړم د باطل په سترگو جز وليد کل ما

د فقير دولت گواهي لم وا حد دی

هيڅ شريک ورسره نه وليد يل ما

(۱) البيروني نه " مګان مګان "

(۲) البيروني نه " تيز ششمير دلاله يې رايه لاسه " په يوه گوزار که کل غير قاتل ما

(۳) البيروني نه " له اساني لاري وچلو تم گوره "

(۴) البيروني نه " چه له مرګه پخوا سر م نور به نه نمرم "

چې ساقې نالېب را له دغشې جام ما
بې فنګي سې کړه اختیار، دیوانه شوم
دغېچا غر شر لکسوا سره نشته
د جهان له حقیقه بې خبر وم
بې دینت له عبادته دی خبر وي
چې الهام را باندې وشو گوینده شوم
له معرفت له سره خبر نه وم
ظاهر علم مې هیڅ ډیر نه دی کړی
چې مدام له خپله نفسه مخالف دی
پر دنیا کښې دردمخت را باندې تیر شو

امانت د حق راپورې و دولت

هزاره گردځښتن ور که خپل امام (۱)

هیڅ لایق دسخ ستا نه او که صفت ما
ستا کریم آموز شغواړم پخشنده ته
اوس که هر غواړسان کړم، انصاف تیري
زما لاس په حقیقت ډډیضا شو
چې توبه مې پدا خلاص و کړه نائب شوم
پکښې سر د معرفت واته ښکاره شو
د عادت په دام کښې بندوم په ډیر کاله
د دنیا مینه مې تر ګه کړه فقیر شوم
حقیقت ر شتمې لار د پیغمبر ده

هیڅ زړه په حقیقت کښې کم زیات نه یم

د سجا ز نامه کښې کینو ده دولت ما

چې په لا نه نفی که تش گو ما ن ما دلرهای په هر خای ولیده عیان ما

(۱) البیرونی نه: امانت د حق راپورې دی دولت هزاره گردځښتن ور که خپل امام ما

(۲) البیرونی نه: «وکه» .

نایسته مخ یې بیراته ښکاره (۱) ۴
نه دمه مدد رفیق راسر نه وی
نور متاع راغځه نه وه چه سپوړکړی
که سپی لاس په دواړو کونو رسیده هم
که سپی نن خپل امانت وړکړی نه وی
په فرمان کښې زمانه راته یاغی وه
چه سی حال پریشانوي د دین دشمن وی (۲)
چه دنیا لاسی نوم یې غزا رشکر
حقیقت د عالم واره راښکاره شو
اوس له یار سره ځان یو بکا نه وینم
د طالب د بهرید و لپاره گوره

په شیخ طاعت شه کړی نه د سبعا ن ما
ددې رنځ علاج به غه کاوه حیران ما
په اول دیدن کړ زوړ وندون قربان ما
په رڼا به د ده و پاړل اسان ما
تر سبا به غه خواب که دیزدان ما
له د پښه نوسه غو کوه دد احسان ما (۳)
له هغه غښتن و ژ غوره په امان ما
په لاسي پسي چه زړه نه که پریشان ما
چه نه نکر قلد کښیو پر اسمان ما
په گومان چه لڼه گوښی ایده ځان ما
دایه معنی بیان کړه په خوشان ما

زه دولت سني مسلم چار یا ر منجه

هم په خدای رسول را وړی دی ایمان ما

داوینا وه له غر به ✓
په محیطه له هر چاوه
اچا مخ یې چاري دوي (۴)
داحضوره هر خای ژ (۵)
هر چا رپه ملاحظه کړه
غود یدن دې روزي نه سي

ما پښتو وکتبه عجیبه
هم و نسا و ته اقر به
هم له شرق تر مغربه
ته گناه کړي یې نه به
و ویر یو له غصیه
کل بنده کړی دهې احسبه (۶)

(۱) البیرونی :- جنایسته مخ یې وریا بیرته ښکاره که .

(۲) البیرونی :- له د پښه نوسه مدد غوښته احسان ما .

(۳) ځانف :- « چه حال پریشان د دین دشمن دی » .

(۴) البیرونی :- « پادشاهي پاری شوی » . (۵) البیرونی :- داحضوره په هر خای وی .

(۶) البیرونی :- « کل بنده کړی ده چه بی حبه » .

بندیه بیامویی په کور کښې مه جا روزه له طایه
که دا نا بی تمه مکه بی او بوژوند ون له کبه

ددولت و پنا ثا بنه

په خلور واړه مند هبه

یو پخښه بایسته بی دل غریبه عیش صفت ویلی نه شم ستا له زیه
قدسوزون دې د بوستان سرو خجل کړه ز نغذان دې کړو د تېلی دی له سیه (۱)
عارفان دې په دیدن باندې شپه دانول چه روپان مخ دې خرگند که بی حجبیه (۲)
ستا له لاسه ز هر هم پر ماخواه دي بل رحم ډیر کمتر ستا له عتیه
که هر سړی اړه کښی دې ترسیریم عیش چاره سلاج مې نشته بی شکیه
ستا بی نیاز له نزا کت ملا حفظه کړه درته حال ویلی نه شم له تېیه
هر چه ستا په یاده شمول شو پوره درومي داعلی پر مقام هر ده له نشیه (۳)

تقلید ی مالک هغه کښه د ولته

چه بی حال موافق نه وی له کتیه

ښه وینا دد وست له لبه لذت زیات که له رطبه
جلیل مخ بی لمر و ښان که ز لقي که سد د له شبه
د عشق لار ډیره مشکله پر بلا ده په لږه
هر سالک چه په دالارحي هغه نه وی بی لږه
دا طریق د پاک مخا سر دی چه فارغ وی له سیه
سبب شرک ورتنه کار مښي چه بی له بی مسیه
همیشه مرا قبه وی عیش زرنکه له اده
ددنیا ددین کار پریردی مدام شغل که له ربه
تن مرکب ښه روح پر سپور دی سپوریل ویني له مرکه
نه احمق غوښدي ابله وی لکه ور نی بی مکتبه

(۱) البیرونی :- له موزون بی د بوستان سرو خجل کړه نغذان ذکر وکتلی دی

له سیه

(۲) البیرونی :- «بی حجبیه» (۳) البیرونی :- «داعلی پر مقام هر دم له شکیه»

حبیب مال زن و فرزندوی یا له بی بنا منصبه
 چه خه موی دیر خوشحال تی له دنیا لخوا لوبه
 به حله نینې نه نمانیوی له مو سو و له طریبه
 بی دنیا ارشو غمکین و نهم و انی له غضبه (۱)

خدای پناه را که د واته

له هر یصه پد منځ به

چه دیراته بیکاره شوه بی حجاب (۲) بایسته مخ بی پرون که له نقابه
 زم نلسی پد بدن باندې شینا شوم د دنیا زیره می پرینوده کر یابه
 بیری کوره له سلیمان و مال غوازی زه کوره اشنا نی که له افتابه
 خاکی خاکی کوره پر غوا پر آبر د بیری دی (۳) خیل سر یو پکا ته بولی له دریابه
 سا به کوره به دیدن د نور نستیری یا نه نور سره دوستی که به خوتابه
 سمعه کوره د سیرغ به طلب درومی خیل وجود و ر غچه هیر وی له ستابه
 تل باقی دیدن بی سر که له تا غوازه داد عا ز مایا رب کره مستجابه
 دعا جز خادم رعیت نو کر خه حدی له پاچاچه کستاخ که سم سم لخوا به
 له رجا بی خوف پر دل باندې غالب شو نا به رحم و نمان خلم بی حسابه
 خزانې د غیب مخ راته پکا ره که نوی نوی بخشش و ر محتاله جنابه

مرگانسان پر نیکبخت همی دی دولته

اکه به خوب او ده ناگاه ویش شی له خوا به

هر سبا که د غه دعا یا رب چه د مکن بر صفت کړې ما یارب
 زه زما خو و د شوق ذوق به توره ته بی ملهم زما شفا یا رب
 کره به کسه زما نصیب چه غه دی زه که اهی کوم له تا یارب
 بی آد م طيور جن و ملک کل له تا تمه که غطا یا رب

(۱) البیرونی نه دسم نهوی له غضبه.

(۲) البیرونی نه چه غیر داته بیکاره شوی حجاب.

(۳) البیرونی نه خاکی کوره پر هوا به برکتی دی.

په نصیحت به دی سبق څه کوي
 څه به باطل به حق خیر تم به
 زه به غر ګندیت اذرون نه لرم
 ډه د باطل نظر لري غغه تل
 هر چه دایم وي وار خطا یارب
 کړه په ساهر زمان ندا یارب
 بی له تا بل طلب سوا با رب
 و ینی تا عین جا بجا یارب

کړه د دوات ښیر د صبر پذیر

په ذکر فکر دل دغا یارب

سناله مینی می زرم سورمه کړې داجه
 په هر اړخادر دې څخ ښایسته پ که
 وبل کار ته به یې هېڅ چیرې پرې نژدي
 دسلان دخدا ی رښتیني وزیران دي
 و حاضر نه به یې ډیر منفعت وسي
 دګناه له نجا سته به پاک خلاص تې
 تر غغه چه مې روح و وخی له طالبه
 څوک دې به بیرانندی نشي بې طالبه
 پر هر دل باندي چه ستا مینه غا لبه
 له یا د شاه اشا ئي نه شي بې نا بیه
 د پیر لاس چه کو تا ندی له غائبه
 که توبه دده په لاس و کړې تا بیه

بې شریک ښایست بې حد لری دولته

د خپل حسن رفت که په ډیره ژبه

له ورځ زرخه غر ګند کړمخ په زړونه یارب
 دطلب مغز اخلاص دی دعارف یکه ښه خاص دی
 عالم زړه دسولي تخت دی ذکر فکر پکشی رخت دی
 په هر زړه دحق نظیر دی دپت حال واره خیر دی
 چه دبر جمال عیان که تور مشه سچ تابان که
 غغه کس پند کړي ایه (۲) که چه اړیده سرمایه که
 ناتمام عاشق مې بولي که ساکن شم له طلبه
 چه یې زړه سلامت خلاص دی د خوبانو له غمغه
 چه دارخت وړک که بد بخت دی ترس دې ګاندي له غمغه
 خود کو یاسمیح بصیر دی و رځی بوا له اد به
 چه لمر مخ پرورځي (۱) نهوانکه و رځ تار یکه شي له شبه
 غغه کس پند کړي ایه (۲) که چه اړیده سرمایه که
 په دعیف سبب تکیه که یې خبر له مسیه

یار چه مینه که له یار محال و غوري له اغیاره

دد و لت و ښا استواره په خلور واره به

(۱) البیرونی :- په ورځ

(۲) البیرونی :- دپله

د معنی پیا له چه پور شوه له شرا به
غره اسمان نه مکې دریاب قبولي نکهه
پر خاکي باندې شو حکم ته یې وغځه
چه پیا له دمجهت یې په لاس کښېښوه
د ساقي دمخ پر تو وړبا ندې وشو
ذات صفات عرش کړي ورته ټکاره شول
د تلوه جهول نلمه یې باندې کښېښوه
زور او رسجدي حکم با ندې وکړه
غز ازیل یې امر نه مانه عاصي شو (۱)
چه یو سجده یې نه و کړه له کبره

و دولت کتا ه تمه کوره دولت

په اسید په ویره او سه له و هاء

ذات غني دي ، نې یا یان دی یار به
دکسي ، زباني ، انور سره نشته
هنه ربه چه ستا دیني ، په اور و سو
سر ، سامان ، له دلداده عاشق مه غواړه
چه یې تا ، په نور حب که هغه قطعي (۲)
چه و سال یې حاصل وی ، فرید به نه که
تد تادل پادشاه پر هیچانظلم نه کړي
له هغه ژوندونه سرک به تر دی ډیر ډیر

چه پر فقیر دولت دي درحم نظرو کړ

ستا کرم ، یو یې یا یان دی یار به

(۱) البیروني :- غز ازیل امر نه مانه عاصي شه ..

(۲) البیروني :- چه یې تا به نور و حب که هغه قتي ..

رب یا رب زما سبق و په دائن شپه
هسې سخته لار به غوږام په نیاره کښې
بهر وینان (۱) لکه صلاح مدد دیې را که
ور شپه یې لکه ورځ هسې ر نا کړه
د-ري پوري، وحش طیور د پاره
چېدلېر جمال خر گند که. روښناۍ توه
نه ژوندو نه-ې رښق وپه دائن شپه
مهر وینان، رفیق-ې حق وپه دائن شپه
په گر داب کښې مې زور وپه دائن شپه
داشنا د مخ رونق وپه دائن شپه
مهر وده دد، بیرق وپه دائن شپه
درست جهان پر ما نسق وپه دائن شپه

دانفیر دولت چه هسې دیوانه شو

مست دینې په عرق وپه دائن شپه

د سوسه کوي شیطان له دست چه
چه دده په نفو ته، چاو که عامي شي
ای زړه هر ورځ چشې توي تو به کړه
د خاتم نبي، دعوت یې، قبول نه که
زړه کښې (۲) کتا نان له دست چه
بې نويې شي جاویدان له دست چه
پناه غو اړه له رحمان له دست چه
په ازل وو، منکران له دست چه

دین پر لوري به دروسي غوږې توان شي

دانفیر دولت کر یزان له دست چه

نور همت خل او پده وده جران شپه
په غزار غزاره ضرور، سعادت، شوه نېره
بلبل خکه د بخاریه ورځ بهر ژاري
په اول-ا-ب مې عشق، گریبان کیر و
نه اشناسره په نور زندان کښې خوښ یم
چه ږي شپه، دیران، نه وي ور غاږې
په دین مې د پاره نه شوه مینه ما ته
ساعر گز لیدنې نه وه هسې شان شپه
د قیامت په دودده-خته بې جانان شپه
چه اخر به باندي راشي، د خزان شپه
تل مې کړه د پاره له مینې پر بیابان شپه
نه بې یاره کمې وي په نلسان شپه
په محو باندي داشوې جاویدان شپه
په انوس راخني، ولاړه په ارمات شپه

چېدلېر له لمر ناهان سڅ ور خر گند که

په نفیر دولت شوه ورځ دنور جهان شپه

(۱) البیرونی - نه دوشمن-

(۲) البیرونی - نه د یزی-

پر ناښایېنۍ به و ښکرم ، غوايېانه
 تر ستره حقيقت له خدايه کيری
 چه به لاله بې غير وجود نفي ؟
 تل سجده به حقيقتي مسجد کښي کا ندي
 رنگارنگه تاجه که بخيرې ډېر "نوره" (۱)
 محبت ددوسه دميره زړې ژوندون دي
 چه د زړه اړسې له زنگه خدانه نه
 نام سړي نه بېلا غمه امان غواړي
 چه لمر ته پخواسړي نورينه سړي
 انبيا به جهان بې معجزې نه وي

تم، بنيادی سو د زيان له حق "ننه دوله"

شکایت له دېچا، هيڅ مه کړه وچانه

د د لویا ثنا شې ، کل حیوات
 چه لعل لب بې دی ، خکلی دده
 بې قام کيلې خطبې "سبب" نوره
 دور کولو مکر نه کړې دځان
 زنده دار ، زده قر ، ديار ، دميخ
 په بل سبب به غاړه نه کړي ادا
 تراختها به نظمې در شې غمه
 تر عبادت چه که ، په خودی (۲)
 له دې امر ، کم خبر شو ، سړی
 اوژندی صحیح پړي وکړ ، نظر

د چه د لیر صفت له ۲ ډیر ویر

ووي د و لیر ډیر به د انیات

(۱) البیروني :- رنگارنگ تجلی که په غیر خیر گووی ..

(۲) البیروني :- هر عبادت چه که په خود پیني ..

ای ز ا خ د ه خود پرسته	خه سامان غواړې له مسه
برخې شوې ، په ازل دی	غر چار او زړې ، له اسنه
چه قسمت یې ، د ښو شوی	بد یې نه لېږي له دسته
کېمبا کر په خواری و سر	ابله گنج وموند یې تمسه
خبر هېڅ دانش منده شو	د دی د ور له پر بسته
دواړه کونه یې زېور دی	پکا نه محبوب یې (مسته)
ذات یې پاک له سیر له لوریه	له هر چا سره پیوسته
څو لایق د تاج و تخت که	د چا برخه داندي پسته
له مرده زنده پیدا که	نېست ظاهر لاندی له خسته
له وجوده قدم واخه	که رښتیا کړې د حق مرسته
چه عمل ، باور پرې نه که	نصیحت مه کړه ، ناکس نه
بېرته نه راځي چه ووځي	د نفس غشي نه شسته

ګرانېا دردی دولته !

پدا را و سه و نغسته

يو الله دی په دوه کونه نور غه نشته	چه غه شته دی هم له دواړه په ده شته
ماو تاخپل سر غر گند که ، دی غایب شو	مخ به هو مره غر گند نه که خو زه ته شته
نه زه ته له میانه ووزم واره دی دی	لا اله الا انا و یل ها له شته
ځای په ځای جلوه دده په هر غه کښي	هېڅ عارف دې هسی نه وایي چه زه شته
کل عالم دده په ذات زنده دی پایي	دماهی حیات وي هو مره غو او به شته
دا شنا مینې (۱) وسوم سرتړ پا په	د هستی نښه هېڅ را څخه نشته

که نامه مې یې دولت کښېښووه غه شو

غه چاره ده دا زل له سرنو شته

دا شنا مینه مې پر پو ته وزره ته	هېڅ ارزو غوس مې نشته و نور غه نه
---------------------------------	----------------------------------

دد نیاله کار و باره مې لاس و خوت
دخیل یار په دیدن تل مې شتاقیم
د د لېر د ښه دید ن قدر ښنازده
پادشاهی د دیو د دبه په څو وکه (-)
خو د پرست به یو حرف غږ نه نه
که ناصح نصیحت تل وایی و ده ته

د فقیر دولت د یدن له باره وشو

چه له شیر لوریو ووت او وده ته (۵)

پخپل معبد په نه راتلم و دې عالم ته
د دجران له غمه شمع غوندي سوزد
پېکا نه و ته به چیرې څر گند پیري
په و حال مې پېر زړه هېچرې خو ښ نه که
شکایت د عاشقا نور سم نه دی
له مې (-) دره په مخ وای جار با م
او و بحر لوی عمان پکښې مخنی و
د نظری په نامه مې مېوڼه دریا ب دی
د صانع و کار کړی و ته نظر کړه
لوی ملک په معنی و اړه سرمسم دی
عرسې په نېکو بد عمل مختار دی

که مې زده وی ښابه درو سم وعده ته
د زړه حال وایی نه شم و همد م ته
هغه را زجه وایه نه شي و محر ته
شب و روز مې تنها پریشو و و غم ته
له دوستی ملا مت کړ شی و کړم ته
چه شاهان مې طمع دار دي و کړم ته
په باطن چه مې نظر که واده ته (۷)
هر اصلي څا څکی چه ورسی ویم ته
دمجا زیه سر څو څه گوري صتم ته
که عارف مې نظرمه کړه و لوی کم ته
پېښوده به ملا مت که و قلم ته

پادشاهی د معرفت به دې شي خپله

ای دولته پیدا راوسه و هر ده ته

ښایسته گل یاراشی و چمن ته (۸) بلبلان دې انتظار دی ، و دیدن ته

(۱) البیرونی :- ولیونه .

(۲) البیرونی :- او بوته .

(۳) البیرونی :- پادشاهی د دیو د دبه څو کی .

(۴) البیرونی :- «په مته» .

(۵) البیرونی :- ووده ته .

(۶) البیرونی :- زړه له مې .

(۷) البیرونی :- «په باطن چه مې نظرو که ودم ته» .

(۸) البیرونی :- «ښایسته گل یاراشی و چمن ته» .

سر تر پایه لکه روح هسې لطیفې
روبان خان دې نوراني دیوه ده بله
چه دیدن یې دشپږین لیدلی نه وي
داشنا پلټون سې سرک، وصال ژوندون دی
هېڅ دانه مې دطاعت حاصله نه کړه
حقیقي مخ به سدام په هرلوری (۲) ویني
رېنار حلت په هسې ساعت وړ کړې
که دې هرغو خیرزه پېر کورم بدن ته (۱)
دفا نوس تشیه دې شي و پیر غن ته
پېژوده به سلامت که وکوه کن ته
لکه تللی روح چه بیا ورشي وتن ته
عشق پېشل اورا پر یوست وخر من ته
چه نظره کومان نه که چیرې سامن ته (۳)
چه دنیا (۴) ورپا تې نه وي وکفن ته

دافتیر دولت په سرک هسې هوس که
لکه سترې مسا فرو خیل و طن ته

بلبل لکه فریا د که بیا رېې نشته
بیغمي په سوخته دل پاندې، حرام ده
دېر کلو نه شکفته دي په چمن کښې
که د عشق په میخانه دې گذر وشي
د پیا لې په اخستو معطلې مه کړه
غافلان دې له روپانه سیالي نه که
شپږین عمر یې خنې غي گلزار یې نشته (۵)
چه په کور کښې (۶) همخانه نگار یې نشته
هسې کل به چیرې وي چه خار یې نشته
پکښې واړه دي مستان هوښیار یې نشته (۷)
دا شراب فرحت بڼې خمار یې نشته
یې خبر نغش کوی (۸) اسرار یې نشته

او لیا په د وریو دی د و لته !

پېژوده دعوی به که چه واریې نشته

عجب باغ دی د و حدت چه گل یې نشته
هسې شان شا حد به چالیدلی نه وي
نه وچا و ته څرکند نه له چاپت دی
له بد نه سره تکه په دا لار کړان دی
یادوست گل دی شکفته بلبل یې نشته
چېرې (۹) مخ دی بیاپسته، کاکل یې نشته
یې سران یې دیدن که حایل یې نشته
چه یې خانه قدم ودي شکل یې نشته

(۱) البیروني :- « که دهر خو خیر خیر کورم و بدن ته » . (۲) البیروني :- « په هر کورم » .

(۳) البیروني :- « چه نظر په حو ملان نه کاو مان ته » . (۴) :- « چه دیناره » .

(۵) البیروني :- « شپږین عمر غني غي گلزار یې نشته » . (۶) :- « چه په کور کښې » .

(۷) دابیت دالبیروني کتابخانه په قلمي نسخه کښې نشته . (۸) :- البیروني نغش کوی دی » .

(۹) البیروني :- « څره » .

بر ابر ورتد لاند له شرمه نه شي
 ده هزار دلونه وغور پري په باغ کښې
 يې د انوی درياب د ښې کښه که سربازې
 هر مراد چه دچا وي غغه به موسي
 هر چه زړه يې د دنيا په غم الود (۲) دی
 غرش بلند و ته به غرنکه پرواز ته

نر ترس ستر غي غوی خېل (۱) يې نشته
 هيڅ فرحت به نه موسي چه بل يې نشته
 چه بايان يې غرگنده ساحل يې نشته
 د رحمت دردی نشاده سایل يې نشته
 تحقیق سنگ داستجا دی دل يې نشته
 په حماربا ندې (۳) سوره دلدل يې نشته

چه کامل مکمل نه لري دولت !

که زړه داله بند کي له حاصل يې نشته (۴)

ای چه نه د حد پايان نه دي مکان شته
 دخپل مخ ننداره کړې خپل اواز اوری
 غلته ستاجمال جلوه کوی يې لوريه
 چه له تاسره شریکو کښې خپل سر (۶)

نه په دواړه کونه عېځوک ستا په شان شته
 زه و ته د ادغه (۵) واره په کومان شته
 غه اثر غرگند دارض نه دانسان شته
 دهغه په حقیقت کښې ډېر نقصان شته (۷)

بې فنا ژوندون به موسي تل ترته
 فاني سراي غه داستو کښې مقام نه دی
 نیکو کار لره بهشت اراسته شوی
 چه يې زړه د محبت په اوړوی سوي

که له سر که پخواوسری غه يې زیان ترشته
 عیښه پکښې (۸) زوړ باتې نه خوان شته
 کنده کار لره تیا را تش سوزان شته
 نه يې رنځ ظاهر ښکاره نه يې درمان شته

چه فاني بدن نفی نه کي دولت !

په باقي جهان يې ډیر عذاب ارمان شته

په جهان که هر غوښا یسته بشر شته
 هيڅ حجاب دوراندې نه لري غرگندې
 چه په هرڅه کښې تانه وینی محبوب وی
 چه له تاوایی خبر یم خبر نه دی

ستا به سر پو که یو تاغوندي دلبر شته
 د عاشق دې په جمال باندې نظر شته
 البته يې په نظر کښې غه خطر شته
 غو له خانه يې وینسته مقدار خبر شته

(۱) البيروني :- «نرکس سترکي غوی خېل يې نشته» (۲) البيروني :- «الودوی»
 (۳) البيروني :- «باندي وی سور» (۴) البيروني :- «که هزار کاله بند می
 کما حاصل يې نشته» (۵) البيروني :- «دادغه»
 (۶) البيروني :- «خپسر» (۷) البيروني :- «نشته»

ساتي تل دې سرانو وړ لوي چام له دې بزم له خبر دي چه يې سر شته
 معرفت پر عارفانو رڼا ورځ لري توره شپه به غوري چيري وي چه لمر شته
 دد نيا پسران تېښتي نه درو يشه نه هغه سره دوستي نه چه يې زړ شته
 عارفان له هيچا طمع نه نه ده چه لوی کنج د قناعت يې پخپل کړ شته
 ظاهر بين عالم خبر نه دی دولت !

د فقير په کور کښي ډير دروگوو غر شته

پر خاطر مې د دلبر د مېنې حال شته نه مې خای د گفت شنيد، نه مې مجال شته
 تر دغې بنادې به زياته بنادي څه وي چه بدام مې له اشنا سره وصال شته
 بنايسته دلبر ته چاوي چه ساده دی پيدا پېچ زلف لري پر مخ يې خال شته
 غره ورځ په غمزه زر عاشقا نو ژني نه يې وېره له چاشي نه يې اوبال شته
 حکا يت په اند ازه واپه دولت !

په وحدت کښي څه مجال له فيل وقال شته

چه خپروي ددې دور له افته په ارزو پسې به نه ځي پورته ټکته
 باقي کنج د قناعت لري په کور کښي يهوده سفر به و لې که به پر ته
 چه د نفس په خوښي کرخي سر کښي هپروى هيڅ فايده به نور نه موسي يې زحمته
 هر نفس به د فرصت په آتش سوزی در د عذاب به يې باقي وي تر قيامته
 د کا مل په تر ييت به لا نه شي چه عادل بادشاه و هلي وي په لته
 رنگارنگ بېلا به، سخې لره ورشي هغه وخت چه يې روح وځي له صورته
 دنديم تېښتن له دره يې مخ واوښت دل بستی په مال فرزندان، په اورته (۱)
 چه منکر نکير يې، وپوښتي په قهر هيڅ خواب به کړي نه شي له عيسته

(۱) البيروني :- دل بستگي په مال فرزندان کا په عورته.

د سفر دتوښې، زیر مه کړې بویه په دنیا کښې مقام نشته، بې رحمته

په روزد بیتانه (باندې) خبردی (۱)

دسرو د په اواز نیم کړه دواته!

ذات اول چه پاک بر تر و له نفوته د ناسوت په کسوت راغی له لاهوته
واړه کل-جز ویې ولیده (۲) په خان کښې حقیقت د کل ا شیا شو، لا بدو ته
مخلوقات دده له خانه هسې زیری لکه وي دعر وریښم اصل، له توتو ته
زه له خپله عقله نه وایم یا ور کړه داو ینا په ډیر (۳) کتاب قرآن ثبوتو ته
نن عمل، با وراثت کړه پس له مرگه ملا یکم به که پوښتنه له کر توتو ته
گران ساعت دمرگ په یاد کړه خدای پرست شه چه په څه به دې روح کاوی له کالوتو ته
عبادت په خوانی عین سعادت دی په چستی به طاعت نه شي له فر توتو ته
تل دده په یاد کښې اوسه هیڅ کارمه کړه تا به ستا درزق زمان نه که بې قوتو ته
چه یقین باور یې نه وي په قسمت خپل غمه کس به سزا یا موسی سزبو ته
یونس تل ذکر کاوه چه ماهی و نغر خدای په خپل قدرت سالم و پوست له حوتو ته
په نظر دکا ملا نولوی اقبال دی چه په دا حساب خبر شي له ماهوتو ته
دلیر دزلفو هسې خوشبو یې ده چه نلا هر باطن یې پردې له حوتو ته

په نظر دصاحب دل انسان دولت

ښه کلام له دره به دی، له پاتوته

که ویشنی فهم غواړي له حضرت ته هېڅ نظر په صنعمه کړه بې عبرته
حق باطل په یوه کور کښې سره اوسي امتحان دهر غیز و کړه غوکرته
که جهان دروغ بازی، لهو لعبوی د دوزخ اهل به نه و پر حسرتو ته
په مذهب دعارفانو لوی کنه ده چه وغه و ته نظر که بې فکرته
یگانه احد په خان باندې عاشق شو واړه غیر (بې) نفی که له غیر ته
فانلانی یې په کوسان سره پیل وښي د وحدت جدایی نشته له ثرتو ته (۴)

(۱) البیرونی :- «خبر وایی»

(۲) البیرونی :- «جزئی»

(۳) البیرونی :- «مقد»

(۴) البیرونی :- «وحدت جدایی نشته»

چه تل جنگله دښنه که ناصر منصور شی هېڅ نا صر په د عمر نه وی یې نصر ته
دیداری د پاک دیدن په نور کښې غرق وی تل تر تله پرې اختر دی له عشرته

پرفقیر دولت کرم وکړه کریم یې

هغه دم چه یې روح دروسی له سوته

له پر مار حم نظرو کړی یالته په پښتو ر به به وایمه غوښته
چه یې امره یې، کښې یې، پاغی غوایی (۱)

پر خپل خان باندي عاشق یې خپل صفت کړی منزله یې له اربع ثلث ائینه
د پاک مخ په ننداره د محبت شو

هر نادان په داهر چیرې پو غیری چه حکم په حکمت غور کاري له زیته
کل عالم احد احمد به یو نور وینی

له زرکا له عبادت نه نه قبلیری چه د زړه یې حضوری وی یې نویته
که لوی گنج د قناعت غوازی دواته! (۲)

د حرص په نفو ته مه ووخله پښته

یا رب ما نره نصیب را له قرته د قربت لبت د زیات دی له تر ټرته
په خوانی یې توروښته کوره چه سپین شول

دلانه په دود (۳) داغ لري په زړه کښې له کلونه یې پیدا شې له تر ټرته
چه زنده په سجت نه وی غافل دی

له غوک د پوره یرطاعت که تنه اتل لولی هېڅ مقصود به حاصل نه که یې محبت
د خدا یې سردانو هسې درگاه ده (۴)

د فقیر دولت هېڅ نه لرم که شته هم

واړه ستا له کار خانې ستاله بایته

که عاشق یې پر جانان ته راشه تبر شه تر خپل خان ته

که تر خپله خانه تبر شي یار به و وینی عیان ته

- (۱) البیرونی :- چه یې امری وکښې پاغی غه وایی :-
(۲) البیرونی :- د پاک مخ په تنه او د محبت شه په قدرت شوه دادم جامه سوبته.
او نوموړی مصرع له لاندې مصرع سره راغلی ده او هغه داده :-
بل دوم وجود غولا شسته چه ناگورږی تابه خپلی سترگی خپل جمال رایت.
(۳) البیرونی :- له ازیمیت.
(۴) البیرونی :- که لوی گنج غوازی دولت.
(۵) البیرونی :- په دود به داغ لری.
(۶) البیرونی :- دوده ده ..

دی له عیجا مخنی نه دی
 دینه یار قدر دې نه زده
 له دیار په مخ مین شي
 ستا دروغ و زربه وشي
 هېڅ غرض به په څه نه کړي
 معرفت به دې حاصل شي
 که تا غریب وطن سودغواري
 له یاران درسه مه شي
 غر نفس د خدای له قهره
 خپل متصو د به پکښی مومي
 که دوست سر در څخه غواړي
 هسې مه وایه چه ولي

تل بیدار اوسه دولته !

غافل مه شه یو زمان ته

زه همیش پم په دیدن دخپل دلدار مست
 زاهدان پر حور قصور د جنت مست وي
 که د عشق پر سیخانه دې کوزر وشو
 باشند د میخانې واړه مستان دي
 هېڅ یو شیز به پکښی نه مومي هوښیار ته
 سترگې غوړې به خوله پوزه مخ غاښونه
 اسپ وزین خوی گیریش بند پنه رکاب تانک
 هر چه شته په دواړو کو نو کلا سماع که
 شمس قمر ستوری تنه ابر باران برق
 حور قصور غلمان انهار جنت با غونه
 فیل شتر بهایم گاو سباع خر وری سپر

بې شرایه خوښ خورم يم بې خمار مست
 زه عاشق يم تل به اوسم پر دیدار مست
 وبه وینې خم بیاله درو د پوار مست
 لاسو پینې قبا، کلاه، سرو دستار مست
 هم ساقی دمجلس مست هم بې پایزا رست
 یکتایې پته کی چادر کوش بیچ شلوار مست
 زغر غول ترکش کمان شمشیر اسوار مست
 دیو پری کوڅه دوکان (اوهم) بازار مست
 عرش کرسی نوح قلم فلک دوار مست
 کانی بوتی پانی کل اشمار اشجار مست
 بادا تش خاوره جبال خمکه بهار مست

هر بوزی انکور منې خرما شفتالو
 ز نغوزی کور کورې توت پلونه منځ اښی
 ارغنی، نارنج، ترنج کت هل نسیر وی
 پیوولنی، انغر، کرکې، کرپې، شتی
 بدن غوشت کو دمنده و باجره او ربشی
 هر پره بر پره سونه لو تک چو تري
 له هغه سره به څوک برابر ی که
 ډیر سړی بر نور نور غیز هوس مستی که

دا فقیر دوات دی تل پرمخ د یار مست

د هغه خود پرست څه څي له جنته
 په جنت کېنې قدسې متیان اوسي
 ښی وکینې پې جام په لاس غلمان جاروزی
 عارفان دخدای، په خوا نظر مه کوره
 پر اسمان لمحکه پې حکم رو انیري
 دتالام بدبخت همیش ظلم هنر شي
 دنیاوی محبوب پر ځان پاندې عاشقه
 نیست د نیایې مشقته سونده نه شي
 چه شیطان دخدای په امر سجده نه که
 د سړی ښیکنې پې منته نه وي

ای دولته! په طاعت مستقیم اوسه

قدم وړاندي وروسته مه ږده له منته

تیرین یار چه ما د زړه په ستر کوتل کوت
 دږیدن شراب پې را کره هسی مست شوم
 هر ساعت به مې د مینې دده کل کوت
 چه هر جز مې د معنی په قوت کل کوت

(۱) البیرونی :- «جمع زده پریشانوی

(۲) البیرونی :- «دنیاوی محبوب پر ځان پاندې عاشق کا په غری غنی ابرو په مستی تنه».

خان جهان را غغه میرشو په مستی کښې
 چه په لا له مې غیر وجود نفې که
 که نظر مې د صفات پر عالم و که
 د یقین په نظر یو را ته ښکاره شو
 د وحدت په باغ غره بې سره گد و
 له غیرته بې اغیار پرې ایښی نه دی
 نه د زړه اړسی صفا کړې و په وینی
 د رویشان د تن پر بند ځکه راضی شول
 زه فقیر دولت هرگز په میان کښې نه وم
 دلبر خپل جمال پخپلو سترگو تل کوت

د غغه مو من نصیب له سعادت ته
 یو قدم بهو مقصود ته نژدی نه شې
 و هیچا ته نه رسی، نه رسید لی
 د هر چا برخه چه کړی خدای قادر دی
 شهادت د شاه دیدن نوم بې مرکثایښی (۴)
 د فریتودگو رځواب په اسان ورکه
 چه د خدای په یگانگي بې باورنشته
 خپل سودر یان چه نه یژني اشنای مه کړ
 چه په هر نفس بې حب له عباد ته
 در یا بندگی غر نگه اعادت ته (۳)
 هرگز سود (و) زیان، د حق بې ارا د ته
 هیڅ دشمن دوست به یې نه که کم زیاد ته
 ځکه صادقان که حب له شهادت ته (۵)
 چه په داجهان خبروی نه وحدت ته
 په بدبخت مشرک به تیر شی خوشد ته
 له جا هل سنگدل خود بین بې مودته

هر نفس دو لته زیر مه د سفر کړ

د فانی دنیا ژوندون دی لږ مودته

(۱) البیرونی :- «هغه وخت دی دیلن کوم و چه واصل کوت ..» (۲) «دغه بیت د البیرونی کتابخانه له نسخې نه نقل شو».

(۳) البیرونی :- «دویا بندگی غونډه» . (۴) البیرونی :- «هیڅی».

عیدی . (۵) البیرونی :- «ځکه صادقان که له شهادت» .

یو زمان به پاتې نه شي بې نصیب ته
تر شارگه نیز دي وځان و ته قریب ته
که عمل په نفو ته وکړی دلیب ته
د دارو منت به نه کړی و طیب ته
د غذا ب قوت ئی نه لري غریب ته
په ادب د پوځ حاصل کړه له ادیب ته
د عوا په نفو ته به ځه بې تقریب ته
هر تدم په فهم اخله په تر تیب ته

په دابا غ کښې ډیرینه و پوښته دولته
د بهار د گل له حانه غنډلیب ته

که د زړه په غوږو فهم کړی و ماته
پر هېڅ غیږ باندي نظر مه کړه بې ذاته
نیات و اړه بې موندلی له حیا ته
له یوه شجره بیل شول څو باغا ته ✓
د غه راز په ژبه مه وایه و چاته
خاموشی ده یاده شوې له نجاته ✓
لمونځ روژه هم نه قبلیری بې زکاته
د مومن معراج حاصل دی له صلاته
پهلوان د دین هغه گڼه دولته

هر چه نن که د شیطان څو کی ماته

یونفس به نه پندی په هزار آس ته
په آواز بڼه فهم وکړه د جرس ته

که درزق توکل وکړی بر حسیب ته
دی د هر چا زیرمه کاردی تل بې گوړه
د ظاهر باطن مشکل به دې اسان شی
په تل یاد به د غفلت له رنځه روغ شي
د تهار په غضبو گرفتار مه شي
گرا نېها عمرو و یاد رځنې درومی
کرام الکاتبین (واړه) جاسوسان دي
نځاي په نځاي کوهي اغزي لږ م ماران دي

زه به راست نصیحت ووايم و تاته
جلوگر به هر لوی ریوځ دي چه گورې (۱)
که جهو د ترسا هندو، که مسلمان دي
د کثرت د باغ په شو بې حکم و که
پخپل زړه کښې بې مخنی کړه که دانایي
په وېل کښې ډیر افتوی باور و کړه
دایمان د تن زکوۍ و ورکړه چه پاک شي
هر ساعت (۲) په حضور ي در مسجد کړه

که خبر شي له قیمت د نفوس ته
په رموز دغه نمره وې چه کوچ دی

(۱) البیروني ته: «جلوه مگر په هر لوی ریوځ دی چه یی مودی ..»

(۲) البیروني ته: «هر ساعت ..»

چېرغه ورځني والو زی بیر ون شی
که د قناعت له کچه نصیب موسی
دسولی طلب به تله کړې حریصه (۱)
دتو حید نعمت به ټی کړی د رپوهیرمه
دخفي ذکر تیغ واخله ورولاړ شه
په درگاه د خدای زاری کړه د ادخواه اوسه
قران یې اودسه مه اخله یې خلا نه
د دوزخ سگ دی یاد شوی په کتاب کښی
چه د زړه د غور و فهم باندې نکه
لکه تخم د شوره خمکي ضایع دی
که دی مراد چیرې حاصل شی په دنیا کښی
سخاوت شه تجارت دي یو غیز ورکړه
په جناب دیجدی به دی نظر شی
د سمرغ عثقا په شان صبر اختیار کړه
و خپل مرگ و ته موسی لر « تیار شه
که په داسفر دې ټپه فتح روزی شی

نور به هېڅ محبت نه کړې پر نفس ته
د دنیا حاصل (په) کم گټې تر خس ته
شب وروز په اندوه لښلی یې دنس ته
چه وزر یله خوان نه شپې مگس ته (۲)
وڅه د شیطان په چنگ بیر ون کړه له جوس ته
ترو به په بلنه موسی فریا درس ته
له غټنه امرشوی لایمس ته (۳)
اشنایی له عوان مه کړه له عسر ته
نصیحت چاته ډیر مه وایه نورس ته
بیهوده چه مشقت کړی په ناکس ته
له یارانو ییزا ری مه کړه عیس ته
بد له به زر یاسل موسی یالس ته
(که) اسمان محکمه کم وینی له عدس ته
دهوا په نفو ته مه مخه دگر کس ته
ترک جو د نصیحت واخله له نفس ته
خپل وطن لره به د رومی په هوس ته

خان جهان په لاله نیست کړه دولت

الا الله جاو « گر گوره پیش و پس ته

که رشتیا صادق عاشق یې د ډېدار ته
در پایه لور دده په نفو ته مه مخه
یو نفس یې غمی مه کړه له دلدار ته
په اخلاص عبادت کړه د کر دگار ته

(۱) البیرونی :- « دمیوی طلب به کله کړی حریص »

(۲) البیرونی :- « چه د زړه له خوانه نه شپې مگس ته »

(۳) البیرونی :- « له غټنه یې امرشوی لایمس ته »

همیشه يې په طاعت استوار اواښه
 په گناه نې له رحمت نا اميد مه شه
 که دده وحم رفيق در سره نه وی
 که یو درد درباندي ولیږي له غيبه
 آه فریاد زاری به کړي پر بله پورې
 گر ان ساعت به یوه ورځ درباندي درسي
 داجل پیاڼه چه در که پري به مستشي
 سردستار به دي شي خاوري مال توي (۲) ساردي
 به غمت صبر تر کول عالم عزيز يې
 هر قدم به ستا هزار نيکي حساب شي

کل اغیار په لاله نیست کړه دولت !

جلوه گر په هرځای کوره شیرین یا رته

ای چه دهر سر زوق در زق کفیل ته
 به حرص به دچا درلر نه دروسی
 د کثیر طلب به نه که خویش به اوسی
 ترا بده به لار ته موسي غلط شي
 به یوه اواز به واره خلق نیست کړي (۳)
 د قبطیانو لشکر دوب شوسبطي خلاص شو
 چه نمرود په اور کښي واچاوه اور نه شو

و مقصود ته به په غورسي دولت (۴)

چه هادی دوراندي ته کړي خپل دلیل ته

د خلیل گوت به مخي لره درسي (۶) که اشنا په ترک جو د شي له خلیل ته

(۱) البيروني :- « به عذاب به گرفتار شوی چند بارته .. (۲) البيروني :- لوی .

(۳) البيروني :- « که .

(۴) البيروني :- د خلیل کوته به مخي لره دوشی که رښتیا په ترک جو دوشی له جلیل نه .

ارواح تن به غم لېلې تنها پرېږدي و هجران ته د صحبت طاقت ئې نه وي کوريله که وسه هجران

تن فرشي ارواح عرشى دى هر يو خوښ په سرکشى دى

تن وځمکې ته ځان وکالين ارواح قصد نه واسمان

صورت روع دى له غلوره له خالك آب له باد له اور

داغلوړ (واړه) ضدان دي خداى عاجز کړل (و) فرمان ته

چار عنصر هر کور سرکش دي په وړانې د بدن خوش دى (۱)

.....

داغلوړ يود بله (۲) دښته دى دڅشتن په حکم بله دى

که څشتن ځنې پند واخلې تار په تار به ځي ځان ځان ته

چې صورت په مرگ ويران شي روح اسمان لره و ان شي

دو باره به اړزونه که بيا راقله و دا جهان ته

دا سړى مسافران دى چه راغلى په جهان دى

زيات دولته کښته دروسى يو يوځى پورته چنان ته (۳)

له خپل ځان سره سودا که په هر هېت هم

پرسپين مخ يې تورې زلفى زانگى لټ لټ

چه خواړه (۴) و که ماره ويولى غټ غټ

که بهشت لره يې وړولى په مټ مټ

تمام عمر غلط تللى و په پټ پټ (۵)

د غفلت شراب يې څښى په گري ست ست

جلوه گردى جلوه کاندې په هر کهټ کهټ

د شاهد لباس يې واغوست دلېرى که

هغه کس دوزخ په گرانها پيرى

اغنيا له زړو يو مگر سخى وي

چه د تو حيد د درخت له مغز خبر نه شي

په خمار به غذا پيرى تل تر تله

(۱) ددى بيت دويمه مصرع په دووونسو کي نشته .

(۲) البيرونى :- موبله .

(۳) البيرونى :- « منان ته » .

(۴) البيرونى :- « چه غواړوکه » .

(۵) البيرونى :- « په ست ست » .

(۶) البيرونى :- « په مگرى » .

پدما ننداو و دوزخ (د) اووه پتدی د کله اند از عذاب دی په هر پت
 دهغه یې وړ کوی چه یې رضا ده د مولى خزانه ډېره ده په خپ
 ما مجلس چه دشکنتی قلانه زده باقی کنج یې راته وېشه په کوټ
 دیاتون له غمه هېڅ خوښي نه موم اشنا لاس تر غاړې پروت را سره لټ
 که دلبر دخپل وصال عهد محکم که

دافیردولت به نه ژاړی په ورت ورت

چه یې زړه ، زما کوټه هغه د یو خدای ورا ته
 خود ستایي مثال کړ به وه په زبان یې خان خا ته
 سرتر پا له کبره پر و لکه ترخوله ډکه ترا ته (!)
 هرساعت سی یې د زړه مخ یې نو کو نو پرغا ته
 نفس لثیم هو مره عاجزو چه سې هر زمان ترا ته
 سگ شیطان دروځ دېمن و خدای په تهر د ډا ته
 په طلب دوست په ناستي درست جهان سې و پلا ته
 وعیسی ته څه ښه وو یې د آب پر پاڅه ماته
 داسمان شبات (۳) وگوره حق یې لاسه و پا ته
 که ما مع یې سماع وکړه دکتوې په خوب خواته
 چه داسې سی محکم که تختو بخت سې و کدا ته
 یې مولا می نورڅه نشته د زړه کوټی پر ها ته

ما فقیر په خوځ پر کاله

د نفس مزی با ته

(۱) البیرونی :- دهغه یې وړکوی چه یې رضاوی د مولى خزانی ډیری دی په سټ

(۲) البیرونی :- «مو پت مو پت»

(۳) البیرونی :- «شبات»

نیا فانی نیمگړې ده حادث
خوږې نوح غونډې ټپه کړې خویافت
درولانو میراثان دی (۱)
درسول علم حاصل کړه له وارت
اچې بحث که بد بخت نادان دی
خدای امان راله خودین ناپوه باعث (۲)
ی چه پر یوه کالی دعوه نه
دا مشکل به یې حل نشی یې ثالث

غغه دس سلمان مه کښه دولته !

چه امید یې پر یده وی له باعث

لب په زړه لرې له باقی کتنجه
شکایت له ناد بلا مه کړ له رنجه
مت قدر په هاله د رځر ګندشی
په قیامت چه حق نیکی پدی که منجه
انائی هر زمان په دعا غواړه
خلاصیدن له نه اووه له تش وپنجه
قېبې خوره خټه ګر زده غونده
نیوه کړه په مال په لځان داس په منجه
امت صراط سختی وکوره یوهیر کړه (۶)
له عذاب به ویریزه له شکنجه
نیل چه اخردم په قهر د رشی
تابه ژر په عذاب کوز که له ارونجه
د کبره یی د لځان مخې بل نه کوت
مرک هغه شاهان هم پر دوستل له غیجه
نورخ توبه و نه کړې له کناهه
لکه سې فردا په سخت عذا بکښی کو رنجه

دادنیا شطرنج بازی وکښه دولته !

مستقمان محبت نه که له شطرنجه

قد رد ز ما نصیب شوی علاجه
په دارودا نا طیب شوی علاجه
صال می خاطر خه شکله خوشحال و
دهجران په ورځ غریب شوی علاجه

(۱) البیرونی :- « میراثان دی »

(۲) البیرونی :- « باعث »

د يوانه وټه يې زو جمال پکار که
يارچه پټه يا ره راز که په خلوت کښې
چه يې کل دسر ادو نوزو په باغ کښې (۱)
په هيڅ وخت دزړه لښکر سره ټول نه دی
په طلب کښې يې لښب شوي علاجه
له کښې شيطان رقيب شوي علاجه
له فراقه غنډ لښب شوي علاجه
په نارې فکر رقيب شو يې علاجه

په ژوندون اعتبار مه کوه دولته !

اوس اجل درته قريب شو يې علاجه

دا بلبل چه ډيره مينه که له خوچه
هر نفس دکار وانونو دادود دی (۲)
که ارمان هرغو کوې راستون به نه شي
د عارف نا تمام دا مثال عجب دی
که يې طمع يې ریا په اخلاص وايي
د باطن بادشاه په خوار نظر مه کوره
هميشه دې په ځنگل کښې عمر تير که
ونايې ټېکې هغه که چه سړی وي
پرې دکل ديدن لذت دی له ابلوچه
سړاود ه غافل خبر نه دی له کوچه
بې بها عمر تيز رو درومي له زوچه
لکه دک پخواړه ديگ يې سر اغوچه
د انسان بانگ نماز به دی له خر وچه
کم باوره خود ستاې مغزه پوچه
د پشوا په قدر نه پوهيږي پوچه (۳)
د ټېکې عمل نه شي له ديو کلوچه

محبوب پوښيده مه کڼه دولته !

لور په لور در ته جلوه که څر کندلوچه

خدایه امان را له هغه بد بخت غولېچ
په صورت که هرغو، خورب، ښايسته دی
له عذابه به خلاص چيرې شي زبان کار دی
په ښه نيت عمل کامل په بد ناقص دی
په کومان تکبر خان بهترين ويني
پر کم زور باندې چه ظلم که په لېچ
دل ازار ظالم کمتر کڼه له غولېچ
آخرت يې په نيم کړې د نيا پېچ
هيڅ طاغت معصيت نه شي يې پسيچ
منافق په اوليا پورې که زيچ

(۱) البيروني :- چه يې کل مردانه وزو په باغ کې . .

(۲) البيروني :- «هر نفس دکار وانونو دادود دی» . .

(۳) البيروني :- «پوچه» . .

پاك سبحان قليل الضحك امر كړى پناه غواړه دشيطان غلمان (له) لېچ
 چه غيبت به درويشانو باندې وايي هغه كس به خالي كم وي له خفيچ
 واسفل و ته بهر په كېننه درومي چه دموږك په دودشغول وى له سپيچ
 په فاني جهان به چيرې نظر كاندې چه تر زړه يې د حق مينه پېچا پېچ
 دادنيا لاشي نو مړې (ده) دولته!

كه دانا يې محبت مه كړه له هېچ

چه به دواړه كونه، نه شته يې سبحان څه بيا كېنه طمع خودي كېر گو سان څه
 په خاهر باطن احد يې شريك يودى نه مخې يې ده څه شته دي نه عيان څه (۱)
 هميشه به جاك جرك مخالفت و كه د دوهم وجود باقي وى په جهان څه
 دخپل مخ ننداره كه خپل اواز اورى هيڅ زړه ته خپل سر مه و ښه ترسيان څه
 د دې دن له ښه لذت به محروم شي كه وېننه مقدار نظر لرې په خان څه
 دازل په ورځ دده ويل جي بلي ترې په عهد محكم اوسه بيا نقصان څه
 حال ساعت درخني درومي پر حضور شه په تېر شوي عمر هر زمان اړمان څه
 يې سري د عاشقا نو سر سامان و له يې سره بل بهتر سر و سامان څه
 كه به مرگ كښي يې وصال جاوېدان نه وي نوره به و دخود عاشق د زړه درمان څه
 كمينه د عاشقي شرط مړدن دى د اشنا وصلت ته مه كوره اسان څه

عارقان هغه احوال بولي دولته!

چه د زړه په سترگو ويني يې بانان څه

په داباغ كښي پيدانه دى هسې گل هيڅ (۲) چه دده پر مخ عاشق نشته بلبل هيڅ
 هر بلبل چه په جمال دگل شيدا شه په نظر يې درد نيسي بلا مشكل هيڅ

(۱) - الف، لاء: نه مغلي يې دغه شته دي په عيان څه.

(۲) - الف، لاء: په داباغ كې پيدانه دى يې گل هيڅ.

په سره سينه به نه موسي حاصل هيش
 بې مهر وی ساقی لذت نه که کل مل هيش
 دديدن و بال دې نه شته په کتل هيش
 د د لير نه مينې نه دې خالي دل هيش
 ستا نياست نقصان زوال نه لري تل هيش
 له درگاهه دې بې نصيب نه «دی سایل هيش» (۱)
 محبت دده بې تانه شي پر بل هيش
 دو حدت پر مقام دی بې خدايه کل هيش
 په فاني د بستی نه کاندې کامل هيش
 د موحد دوراندې نه کيرې حایل هيش

دې فقير دولت چه حق يو غله و کوت

دوباره به نظر نه که په باطل هيش

عرش کرسی لوح قلم دوزخ جنان هيش
 بې دهور، تصور مشاهد مخفي عيان هيش
 چه په شپږ لورې سينده نه شي پايان هيش
 چه په دوه کونه بې نه وي نام نشان هيش
 په خفي ذکر چه کاندي خان جهان هيش
 تر د ازيات منفعت نشته دانسان هيش
 د مومن په داسو دانه شته نقصان هيش
 په گردهم بې نه رسي عاقلان هيش
 دپوخته په حال خبر نه دي خامان هيش

چه د محبت آتش پکښې بل نه وي
 کل شراب کباب رباب تازه بهار دی
 نوراني جمال خر کندله ده نواب دی
 پر عاشق دل داده دیر ملامت مه کړه
 خای په خای تجلی که مدام باقی دی
 هر بخش چه له تا غواړي غمه موسی
 که جهان له حور پری خو باقودک شي (۲)
 د کثرت دعد دو نو حساب ډیر دی
 دادنيا تر اخر خاته پرې واته نېست وه
 په هزار پرده که مخ دو حدت پت شي

دې حربه ذات کښې دی حمکه اسمان هيش
 يو وحدت دی تجلا که غیر نه شته
 «دهغه پيچديدن به غولک په خوک» (۳)
 د ديدار لایق غمه عارف یا د شوی
 د عارف موحد هاله طاعت قبول شي
 چه دده په ذات کښې خان جهان فاني که
 د فاني بدلون چه عمر باقی موسی
 دعا شق د عشق مرکبه هر گرم رودی
 چه د محبت پر اور وسو پوخته شو

(۱) الف.ک. : له درگاه دی بې نصیب دی سایل هيش

(۲) البیرونی : - که جهان له حور پری خو برو یانو دلا شي

(۳) الف.ک. : دده پيچديدن به غولک په خوک

که د قناعت له کنجه نصیب موسی
د دنیا په زیان به نه کوي ارمان هېڅ
په یقین باور لښی ډېر ډیر منفعت دی
سو د فایده د سرې نشته په کومان هېڅ
دا عالمی جهان د خونړیزې مقام دی
پکښې شاه کدای څوک نه موسی امان هېڅ
در حلت حکم چه وشی له خپته
معاملې به کړی نه شی یو زمان هېڅ
د کتا «متدار عذاب وي نور به و وځي»
په دوزخ کښې به تل نه وي مسلمان هېڅ

ښه دیدن یې باني کونج کڼه دولته!

به ظاهر باطن به نشته تر جانان هېڅ

د دیدن له خوا زه نه موسم نصیب هېڅ
که وزه و ته راتیر کړم تر حبيب هېڅ
په وصال هجران یې دواړه درد زیاتیري
د رښتیني عشق علاج نه زده طیب هېڅ
د دنیا عاقلان څولونه یا د شوی
د عاشق په حال خبر نه شودانصیب هېڅ (۱)
په توحید کښې لویه ګناه د موسی شرک دی
څو (۲) یې خدایه موجود نه کښې قریب هېڅ
چه اشنا قدیمی یو وبله جدا که
په د ښمن په جهان نشته تر و قیب هېڅ (۳)
سړی واره مسافر سرک یې وطن دی
بې وطنه خوښي نه موسی غریب هېڅ

که عالم واره د ښمن دوست شي دولته

یو و ښته به کم زیات نه که ستانصیب هېڅ

چه یې و څښی د توحید له مسته راحه
توره شپه شوه پر روښانه له سیاحه
عشق د شوق په توره ووزی شهید شي
ملا یکه به یې سوال نه که له ارواحه
د بدن په بند په چیرې هو سیري
چه خبروي د روحانو له فلاحه
عارفان په نور الله هر غه ته کوري
له د ښمن سره دوستي که یې صلاحه

آب بازي د باور ښه زده کړه دولته!

په عظیم دریاب کښې که یې یې صلاحه

(۱) البيروني نه «لبيب هېڅ» (۷) البيروني نه «غیره»

(۳) دابيت د «الف» په قلمي نسخه کې نشته.

چه په زړه سې سنا د عشق لاشه شوه څرخه
که سې گنج د قناعت موږدلی نه وی
قانعان به هیڅ ساعت در زرق غم نه (۲)
نه فلکه د میچن په دود جاروزي
هر خودیر ارمان کوي ستنې به نه شې
لکه څوک د زنده پوست کاږی خوږ یزي
د د نیا خوږه مېوه شوه پر مازده
سرگردان به جارو تم له هند تر بلخه (۱)
چه یقین یې شي محکم پخپله برخه
یو نفس تراري نه کاندې له څرخه
د ژوندون او به چه تېرې شي له ورڅه
څنګدن به دې بد لازيات وي له سلخه

روځي پیاوړې کلاونه (۳) ډېر تېر شول دولته

څوک معروف غونډې پیدانه شوله څرخه

ا ل ا ن کما کان یې څرخ مخ
ته چه خای د همه خای یې غای دې چیري
هر چه ستا حد ویا یان غواړي احوال دی
هیڅ کمی زیاتی نه شته ستا په ذات کېږي
دل و جان سې هر نفس تر تا قربان شه
سالکان به سړي سړه (بې) سامان څی (۴)
خان جهان به یوه لمحې بې تانه پایي
هیڅ حجاب د وړاندې نه لری په تاډو
بې جته یې مکانه یې څرخ مخ
لوی له عرشه څمکی اسمانه یې څرخ مخ
یو بې حده بې پایا ن یې څرخ مخ
پاک له غیبه له نقصا نه یې څرخ مخ
چه نژدې دی دل تر جان یې څرخ مخ
د بې سر، سر و سامان یې څرخ مخ
ته په ژوند د خان جهان یې څرخ مخ
را ته مخ په مخ عیان یې څرخ مخ

د افقیر دولت، ته، ستا په سترگو کوري

بې نشانه په هر شان یې څرخ مخ

عاشقان په کوڅه تل کوي د بار څرخ
چه د دوست د وصال زيرې باندې وشي
د بلبل په دو دمدام که پر کلزار څرخ
پر مرکب با ند کوی لکه پر کا و څرخ

(۱) البیروني :- تر هند تر بلخه (۲) البیروني :- نه نه خودی

(۳) البیروني :- د کلا

(۴) البیروني :- سالکان په سړي سړه بې سامان دی ..

عاشقان د محبت په شراب مست دی دسرب په شان بی که پرسر دستا و غرخ (۱)
 لکه اسمان د حق په حکم تیز جار و زی هسې گړندی نه گړزي د کونیا و غرخ
 دل داده عاشق په خوب بی غم په غو که چه پرزه بی وي د سینی تیره خار و غرخ
 چه دعش کرم اتش بی پر زره بل وي داوکی په دود به که پرسر د نار و غرخ
 فقیران ترا غنیا وړاندې پانصد سال و بهشت ته به خویش درو بی په بسیار (۲) و غرخ
 جبرائیل له دې و عید رسول خبر که له دغه شوقه و که نبی هو پیار و غرخ
 دسماع خببتن هر کز بی حالت نه وی همیشه له ذوقه کاند ی د د پدار و غرخ
 سچ تار که هلته جار و زی چه شه موسی د موجد په نزدیکنه که هېخ اغیار و غرخ
 دمسکین په شان له شر که سیر اشو دد پدار له سینی کړم مدام پایدار و غرخ

هغه کس به ډیر پشیمان شي ای دولته! (۳)

چه نن نکه پر دربار دخپل د لدار و غرخ

خای په خای عجب جلوه که دجانان و غرخ بیا پخپلو سترگو گوري دخپل لخان و غرخ
 په ظاهر باطن چه وینې مخ د یار دی بی د یار له مخه نه شته پټ عیان و غرخ
 بنایسته د لبر په خان باندې مین شي پیچا پیچ زلفی بی شب (و) ر و زرو بتان و غرخ
 غوله سرواله تېر نه شی په دلا لار د لر بای و چاته نه بیثی تابان و غرخ
 دو بنیان بی له دینه بی نصیب دي هر سبا بیگایي و بی عارفان و غرخ
 شکر شکر یقین مخ راته ښکاره که یکبار ه را غځه پټ شود گو مان و غرخ

ای دولته له نشانه بی نشان شه

بی نشان په شان کښی وینه په غو شان و غرخ

ښه جلوه زما دیار ده چه ښکاره په هر دیار ده
 و عارف و ته غر کنده بی رقیبه بی اغیار ده

(۱) الف ک :- عاشقان د محبت په شراب مست دسرب په شان بی که پرسر دستا و غرخ.

(۲) الف ک :- په بسیار و غرخ. (۳) البیرونی :- د شیخ دولته ..

مکر واو مکر والله	بازی واره د مکار د ه
و خپل خان و ته یې کړې	په خو څولونه یې شمار ده
که پوهیږی په رموز ته	لیر وینا زما بسیار ده
دا پداله دیر له لاسه	نن یې وغځته یې څمار ده
ستا به بت یې که دې مینه	زن فرزند په سر د ستاره ده
مه یې تقویه که دې پلار دی	چه پرې ایښې یې دا لار ده
احق څه شکل پرې هوس که	بلا او په زوی د پلار د ه
په یې اور په څه شکل دروسی	چه یې برخه دیسا رد ه
دیوانه ځکه معذورشو	واړه چار یې یې اختیار ده
ستا د شرم پرده ژغړې	خدای کریم رحیم ستاره ده

غځکین مه اوسه دولته !

چه وعده دې د دیدار ده

ستا صفت په کوه زبان وایم حمیده	ای ز ما ترخان ژژدې حبل الوریده
په رضا قضا دې واره چاری کښې	هر هر نار یې یفعل لما یرید ه
بازی گر په هر ځای ته یې غیر نه شته	ای له دیرې نژد یکی ناپدید ه
چه د محبت په اور کښې ویلی نه شی	هغه زړه دی تر سنگ سخت هم له حدیده
په معنی چه د نفی اثبات خبر شو	ذا کران په هر نفس کښې دوعیده
د دنیا په نوي (۱) غیز د بستی کی مه کړه	قدیمی په هر حال به دی له جدیده
په عمل د نیکو بود یې اختیار درکه	سعادت د ښو حاصل کړه له سعیده
دا واز په سر قریب واصل پوهیږی	ددې راز په پشته مه کړه له بعید ه
له تو حید ه به خبر شي که ولولې	حالت بخش منطق الطیر له فرید ه

دی یې نیاز نیکبخت بدبخت کاندې دولته (۲)

له عذاب به یې ویر یو ه نه وعید ه

(۱) البیرونی نه «تو نو»

(۲) البیرونی نه «دی یې نیاز نیکبخت کاندې دولته»

د رازق په ضامنۍ دې باور نه دی دم همته په هرځای خوشې گر زانده (۱)
 په دنیا کېنې په هرگز تر اړي نه کېږي که تر غوږ دې شي يو ځل د مړينې سوانده
 محکمي يې طمع مه کړې وبه تسليمي ای د دمه په لطيف مزي او پز انده
 دشیرین اشنايلتون هسې مشکل دی چه هر دمه لدر و شليري د زړه سرانده
 خنکدن ، دگور غذاب په آسان بير شي چه يې نن مولی پر دل باندې پيزاند
 په باور کېنې جدایي مه کړې دولتته! (۲)

اوليا انبيا دي يو پيانده

هيڅ مخلوق له حقه نه دی بې امداده هر هر يو بهر څه لري د دلدا ده
 زنده سر د جهان واره نصيب موسي له قدیم کريم رحيم رب الهیاده
 که په عدل باندې راشي ، تفحص که ظالمان به پاتې نه شي ، بې امداده
 که غذاب و راحت پر لمر که نه وی د نبي دولي څه به لار شاده
 دوی به هم د نفس خوشي مراد حاصل که به تمام عمر به نه آست بې مراده (۳)
 که موسی غوندي دانا يې متابع شه و مولی ونه لار نه شته بې استاده
 داجهان هرگز خالي نه دی دولتته !

له نقبا ابدال و غوث قطب عماده

په جهان کېنې دلبري هسې نور چارده چه زما شاهد مهر وی نازک زيارده
 پر پين مخ يې تورې زلفې لکه تورما ر هم روغ زړونه خوږوي هم بې دوازده
 ډير صوفيان به دواصق په دود عاشق که چه يې کرشمه بهتره تر عذرازده
 رقيبان د مجلس ، غيځو لک خبر نه شول چه دده ديدن پر ماو کې وومازده
 دلدا ده عاشق له خوله سره تير ، دی هر ساعت يې څه شکل وژني د لربازده

(۱) البيروني :- دم همته هرځای خوشې گر زانده . . .

(۲) البيروني :- په اورکې جدایي مه کړه دولتته . . .

(۳) البيروني :- په تمام عمر به نه آست بې مراده . . .

له زنده غافله، هيڅ پوښتنه نه كړه (۱) د د لبر د ښه ديدن قدر پينا زده
مجا زې گل رخاڼه كل دراغ غولان دي (۲) نه مدام بقا لري نه يې وفا زده
يوپه يوپې امر نهی د رته و ښود كه له اسره قدم پېش وېس كړی تازه
چه تارون هريص دحق له اسره ووت تحت اثرای ته يې مال لمي دده وېلا زده (۳)
خو محتفه له يو نهی با فدي تېر شو دغه حال ادم صفي با با خو ازده
خاموشي ورلره د پره خطا يې ده چه لا يقه يې ديار د مخ ثنا زده
په يا به تر مقرب فرېتو به دی چه يې د كړ لا اله الا انا زده

د فقير د و ات پر زړه چه غه تېر يري

خدای قادر كريم قديم رحيم د انا زده

نن هغه سالك ددي لاري ادب زده چه له دم سره يې ذكر د پاك رب زده
مړده دل د دل له سره خبر نه دی (۴) په تقايد يې په زبان د خدای لقب زده
په خواړه په خوب كښې عمر باندې تېر شو نه دغم به لذت پوه نه يې طرب زده
غده كس كه طاعت نه كه ملايت دی چه يې شناخت دنېك وېلا د روز شب زده
د بولي پر لور منزل غه اسان نه دی چه ادم پر دا لار غي غفه مر كې زده
عا قېت به تر منزله وړ سپري هر طالع چه در پېتېني لار طلب زده
په خبر عقل غلط مه شه كه عا فل يې دغه پوهه روم حبش عجم عرب زده
په حيله به يې خلاص چيرې شي له قېده دلر باي كړ شمه ډېره بوا لعجب زده
چا اعل عمر كړ انبها په غفلت تېر كه نه يې قدر د علما نه دمكتب زده
له كامل مكممل هيڅ پوشيده نه دي مسئله يې ياد پر زړه دهر مدعب زده

(۱) البيروني :- له پانده غافله هيڅ پوښتنه نه كړه..

(۲) البيروني :- مجازی گل رخاڼه كل دراغ غولان دی .

(۳) الف، لک: تحت اثرای ته دی مال لمي وېلا زده.

(۴) البيروني :- مړده دل د دل سره خبر نه دی..

هر ماهي څه له دريا به خبر نه دي حقيقت د در، دريا پېژند د کب زده
غير دېوال به يې حجاب به بيان کښې نه وي چه يې سيل پر فلک، لکه کوکب زده
زه فقير دولت به روغ به نور څه نه شم

کل ز ما درد دارو د دلبر لب زده

حقيقت د رنځور څه شکل طبيب زده له طبيبه به به زر لونه حبيب زده
دېباتون له درده څه باندې تېر پيري مسافر پر يشان خاطر عاجز غريب زده
نا دانا له مو ته فو ته خبر نه دي څوک مدام په سراي (۱) کښې نه اوسي لبيب زده
په هجران کښې دوصال اميدواري وي دوصال دفوت کېد ومخت قريب زده
د يقين سترگې يې بيا ميندې بينا شو هم اجل پېژني خپل هم يې نصيب زده
په يوه غفته پيدا، په بله نه وي د بهار د گل له عمره غنديلې زده
خارد گل په دو د لطيف نه دي په باغ کښې (۲) تيزر ويې، سختي يې واړه له رقيب زده
يې ادب د دوست له قربه يې نصيب دی دسولي دپاک درگاه ادب ادیب زده
دا بدن توره تياره فکر تقيب دی نوک غل چه وکه غلا فکر تقيب زده
نوسدې هر څو ډېر ډنگرز مسوی پرې نه کړه په صورت لکه رويا ه خوی د ذيب زده (۳)
په قدرت يې هر اندام مړه موجود که حق سازع دجسم څه عجب تر کيس زده
اوس غلور گواهان کواهي لې ايمان دار يې چه دخداي ثنا دمل ددل په حبيب زده (۴)

د جاهل شعر به څه زېب که دولته !

چه نه وزن عبارت نه يې ترتيب زده

بلبل څه شکل ډېر مینه که پر گل باندي دگل غځ دلسوزي نه شي پر بلبل باندي
د خوبانو له نظره خداي امان را کړه زړه ژوندون وړي له عاشقه په کتل باندي

(۱) البيروني: « سيراب ».

(۲) البيروني: « خرد گل په دو د لطيف نه دي په باغ کې ».

(۳) البيروني: « خوی د ذيب زده ».

(۴) البيروني: « چه دخداي ثنا دمل ددل په حبيب زده ».

مخ بی شاه دی تر خورشیدی تجلا زیاته
 چه په موج کښې د دریاب حال بی غه زده تا
 پر اسانه لار ورنې وور کي هم درومي
 که رښتینې ساهان یې ته باور کړه
 عرش کړسي او وه فلک یې دوهم کام دي (۱)
 خدای رسول له غغه کسه آزر د مښي (۲)
 بخیلان چه و چاور که غه پښیمان شي ژر
 دل بستګي عاشقي به کړه د دنیا په غیز
 یکانګي و نا غغه که چه یار خان و ینی
 وړ اندینې کنه به و اړه خدای در و ینی
 ته د حق پر لار سم خه بانه به کړه هېڅ
 دانا و اړه عیب خپل د بل هنر کوري

سایه بان یې توري زلفې تور کا کل باندي
 چه مدام دده استوګنه پر ساحل باندي
 که شاه سر د یې قدم کښېر دهر مشکل باندي
 بی اشناسې غیر هېڅ نشته پر دل باندي
 چه سور شوی وي د فکر به دلدل باندي
 چه نعره و که په زوره پر سایل باندي
 لکه وور لمی نیار مان که پر بښل باندي
 مسا غرتیار ولاړ یې پر منزل باندي
 دوست خصات مشکل دی پر فاضل باندي
 که توبه په اخلاص و کړي پر کامل باندي
 چه قبول شي خلک وایي غیبت تل باندي
 بی هنر جاهل غیبت کوي پر بل باندي

د فقیر دولت بی دل کله گومان پاک

صد رحمت شه د استاد په دلا بل باندي

په هر لور چه فهم کړم جلوه دلبر کاندې
 که د زلفو بوی یې با د یوسي صحر الر
 که جمال هو سره خر کند که لکه دستې سپم
 د عاشق له زړه هم صبر هم تر اړ یوسي
 تن پر وړ به د محبوب پر کوڅه نه شي تلی
 هر چه زړه د کلر خان په دیدن بند که (۳)

مخ بی زیاته جلوه تر مچو پی تر لمر کاندې (۲)
 خار و خس خاورې به مشک زعفران غنبر کاندې
 درست جهان به رڼا خپلې منور کاندې
 چه معشوق یې پر دې مخ و رته اظهر کاندې
 عاشقان په دالاریون په ترک سر کاندې
 خان به قطعي مبتلا په لوی خطر کاندې

(۱) البیرونی :- «عرش کړسي او وه فلک بی دوه کام دی»

(۲) البیرونی :- «آزوده شی دیر»

(۳) «الف، ک» «مخ بی زیاته جلوه تر لمر کاندې»

(۴) البیرونی :- «بند کابند»

سالكان به تر ستړه ورنږې ژر
له صورته يې ارواخ په اسانۍ پېل شي
اسرائيل چه پر شو يو كه د قيامت په ورځ
توكل باور غهغه كه په سمست نصيب
له دشه پس يې حاصل شي تر مرگ وړاندي مرگ
نكه ملغلر اول يې اختياره راشي
پادشاهي به يې نقصان كړي تل تر تله ته (۱)

كه په غرقس درزه به پشوسفر كاندي
چه كريم رحيم پر چا رحم نظر كاندي
لوړ ژور به نړۍ نړۍ پر اير كاندي
چه گومان لكه خسرې يقين غر كاندي
چه رضا خپله دده په رضا وركاندي
حق كريم پرې مهربان پدر مابدر كاندي
نامرادي نسي لوی گنج دی كه يې در كاندي

كه يې مست شامدان واي دسر كانو چه تير

دا مير دولت به دل ورنه پير كاندي

كه عاقل يې رحم به كړه په كم ز ادباندي (۲)
كه نصيحت كوي كامل په شمت لكه دوست
يې مروت دبز رگا نواد ب هم نه كوي
زيات ظالم چه ظلم كاندي عبادت نه كوي
ته دشيطان په اسر مه خه مدام اوسه په ترس
چه توكل يې نصيحت و كه طالب شود حق
هر چه دی و ښي دد نواله مراد ته عاجز
په جهان مه كړه محبت په قران و كړه نظر
يادفر عون په ليكر په خه درياب شوعظيم
چه مسافر دطريقت يې پر اير كه په راه
كه ته خالق په فقير اتو شفقت نه كوي

چه سبق و اخلي مناسكه (په) استاذ باندي
لوی دښمن شي دنالض په ښه ارشاد باندي
مسي بداخوا لكه دښمن شي زړ او لادباندي
غيث باور يې ددل نه شي په احدات باندي
كه دذخيا بضاعت مومي مه شه پادباندي
كل د تيا لكه لاشي ده په ازاد باندي
خدای قادر به رحم و كه په نامر ادباندي
چه ارام غه شكل دوزخ شو په شداد باندي
يا ولي ياد شو دغيرت په قام دداد باندي
دير (دير) رحمت تو دپاك نوبه امداد باندي
بل در كوه دی چه مظلوم و كه فر يادباندي

(۱) البيروني :- پادشاهي به يې نقصان كړي تل تر تله ته

(۲) البيروني :- دای كه ظلم يې رحم نه كړه، ياك نامراده باندي

په ارادت دده قدرت که خلک واره اترار عرش کرسی، لکه که اسمان همه پر باد باندې

هسې رحمت کړه په دولت لکه پر شاه د عرب

چه عبادت يې کړی نه و اشداد باندې

نور نظرمه کړه په هیچا باندې	ای چه عاشق يې په اشنا باندې
غم شو شېرین لکه حلوا باندې	هر چه عاشق شود دلبر به جمال
ماه رویان نه (کاندی) پروا باندې (۱)	که يې عاشق شي وړه خاوره ذلیل
چه په سر کړخي تل اسيا باندې	په فراغت به غرنګ خوب که هغه
نادان کوی ولې بادا باندې (۲)	داجهان پل به حقیقت یا ددی
هر چه عاشق شي به دنیا باندې	په آخرت د هغه نشته نصیب
خه تعب تېر شوی به بابا باندې	چه به عمل شو په وصیت دعلیم
ډېر مشقت دی پر دانا باندې	عام راحت که دچار پایو به دود
رو نندتل تهمت که په یما باندې	که نصیحت کوي ته سم له پاره
پاته مجنون شه په ایلی باندې	یا به عذر لکه وای شي عاشق
که نظر و که په کچیا باندې	ز به شي کانی دکامل په رځا

که ته دولته په هوا درومی مدام

نن قدم کنیږده په هوا باندې

د مقصود غېره به وویني غر گنده	که راوونځي د بدن له کرانه پنده
مرتبه يې ترا ووه اسمان بلند	هر تار چه د بدن له پنده خلاص شي (۳)
په خورشید جمال يې زلفې دوه کمنده	مهنوي شاهد به مخ ورته عیان که
شېرین لب يې لذت زیات لري له قنده	موزون قد يې دېستان سرو و خجل که
تا به خلاص که د دنیا له چون وچنده	که گذر پرې واریود ریاندی و که

(۱) البیروني :- که يې عاشق شي زده خاوره ذلیل

(۲) البیروني :- نادان کوی ولې بادا باندې.

(۳) الف :- د محظوف چه وېدن له پنده خلاص شي ..

د دانا په نظر واره د نیا هېڅ ده
 د خمار وېره (بې) نه شي بې غم کوزی
 زمانه په سخت عذاب یوه ورځ دوکه
 د مشرک په کور کېنې ډیر لم ماران دي
 چهله سرکه وړاندې و سړي تر سې نشته
 پر شیشه درزه مې سنک د آزار مه ږده (۲)
 هېڅ موت د صبر نه لرم په ناپو

ای له ډېرې نادانۍ په هېڅ خرښنده (۱)
 د غفلت شراب خپلي دي پرې برنده
 دخپل نفس په مراد خو گرځي لونده
 مخلصان دخدای محفوظ دي له گزند
 تل تر تل بې شوه برخه نه ائده
 دا شیشه مانه شي زړم تنکل پيونده
 پر ما ډیر د بیاتانه عذاب مه پښته

په نظر د دلدادو عاشق دولت !

یو دیدن دیار بهتر نر زړه مند

چه مې ډېر ډېر یاد او دلیر مې بیاموند
 د مخلوقات مې د جهان وانه تر دي
 یوه نو راته بکاره که مخ هوځایه
 د ا سفر مې حجاب و نه اکبره
 سعادت را سره مل و نه ازله
 د پانده په دو د حیران و م په تیاره کېنې
 سهار په ډیر کالو نو و مې سره
 نه په تار بکه منزل لري و لار درازه
 ننداره د دواړو کونو په نفس کېنې
 د لارې افتاب رڼا ځنې قرض اخلي

لکه تیری مستهې کونړ مې بیاموند
 هسې لوی ییجند باقي شجر مې بیاموند
 چه مې پوځای و پېژاندا کثر مې بیاموند
 چه اصغر مې که نمې اکبر مې بیاموند
 چه کمال و اصل د حق رهبر مې بیاموند
 تر خورشید تر ماه نابان کوهر مې بیاموند
 اوس هزار شکر کوم بهر مې بیاموند
 د یزوگانو پومنه تلم خبر مې بیاموند
 هر سبا پیکاه کوم بهر مې بیاموند
 یې زواله پاکړ و پان خاور مې بیاموند

د افغیر دولت په تل نمانده کړم

تر مادر پاره مشفق داوړ مې بیاموند

(۱) نهایت د الیروني کتابخانه په نسخه کې نښته .

(۲) الیروني - د «آزاده» ده.

په دیر حرب به غیځوکه نه که دنیا غونډه
دی راز قی د بخلوقات واره خاسن دی
په قدرت او به له وچه گا بی باسی
که دیار پهنز کب سوزشي پسې زغلي
چه دخپل ذبل نصیب پیزاندی نه شي
د فاني د نیا عجب قریب تلبیس دی
ناقص پیر د دین و هرن دی غني و اشته (۲)
که دیار په غونډې ولې بل در، در که
د باطن په سترگو و نوره دولت!

خای په خای محبوب جلو له سحر پر منډه

حریص نفس په حرب لوی که لکه لکه (۱)
پر سردار باندې غسې اشفته دی
د دین له پوهې بی نصیب خالي دی
غیځ به مل ورسره نه شي بی عمله
نور هر کز له هغه طمع د بنومه کړه
له غسې سر بازه ځوکه برابري که
په کومان کښې (دې) خپل خان له نور و بله
لکه سپی چه مینه د پره که له غا
د غالب ونه یې بی سغزه ده پډه
په آخر چه دا د دنیا که کډه وځه
چه په قهر در ته ستر که کاندې وځه
چه یې یکتا تنها په د پیر غلیم که کډه

ای دولت! پر تل و تړه تیار شه

و باقی جهان ته ولاړه زیاته کډه

خپل وطن ته سفر تل کاندې درې کلې
رنګ (و) بوی لذت دهرې یوې کونډې
خلفې دي په عظیم دریاب کښې کلې
د یوې ونې مېوې دی چوت به یې

(۱) د مصرع د البیرونی کتابخانه بمبلی نسخه می نیشته
(۲) البیرونی نه «غنی ستون شه» (۲) البیرونی نه «حریص نفس لکه کډه»

د توحید پر پنی واره پیدا کیری
 په ما نند لکه یوه لنده دوه خام
 خوک اعلیٰ (۱) پخې سمورې غنې ددې
 د خوبا نو روورځې مسی کله وږې
 هېڅ بانه پر بانه نه ددې دلیری که (۲)
 خپل عاشق نه خیر غیر کوری ستر کړې وږې
 دسې ستر کړې بې خاورو نه ستر کړې
 کله سره وسپین بې ډکې وی خوک لکې (۳)
 ملگری بې پیر کامل مه کړه دولته !

د توحید پر لارڅپه درومه بې کړې

زړه په امر د سجان څه
 د نیا پل رسول نومې
 په طریق دعا رفا ن څه
 په سواره غونډې روان څه
 هر چه سړی غنې گریزان څه
 دل بستگی پر هېڅ غیز مه کړه
 بت شکن پر ده وځان څه (۴)
 ترک د نیا په ترک دځان څه (۵)
 پر تل پر پرده حق جویان څه (۶)
 مه د نوس وربونه نغوړه
 چه وځدای وته دی بولی
 ای دولته ! نیست نفی کړه

مست په مینه د یزدان څه

د قانع چه ملاتړ لې ده دمیر پر وارزه (۷)

بری دیار له لاسه زهر دی تر کل خواږه خواږه

که خوک بد ورته ووايي دی قهر کینه به نه که (۸)

چه په هر څه کینې د زړه په ستر کړې یار وینی ناوړه

(۱) «الف ، ک» :- «خوک غلی» .

(۲) البیرونی :- «دلبرنکه» .

(۳) «الف ، ک» :- «کله له سرو سپین وی ډک شو لکوی» .

(۴) البیرونی :- «بت شکن پرده داران څه» . (۵) «الف ، ک» په نسخه کې نشته .

(۶) «الف ، ک» :- «پر تپیری حق جویان څه» .

(۷) «الف ، ک» :- «د صبر د البیرونی کتا بخا نی له نسخې نه نقل شوم» .

(۸) البیرونی :- «که خوک بد ورته ووايي په قهر کینه نه که» .

د ازل په لاس چه ووغ دی په ابد هغه رغیږی

کله چه کړی نه دی، نه کړه سم هېچا کله

ناصح هر شوکه نصیحت که په دستور دکاملانو

داحق (۱) کومان شو پرې تل مې خان پکښې بلاوه

دنبی ولی روش دی سړی بولی و طاعت ته

منافق به خان هم بل یو وکناه و ته لاره

په ژوندون پسې مرک شوی بیا په مرک پسې ژوندون وی

په سازه پسې کرسی ده (په) کرسی پسې سازه

ای دولته! خاموش او سه وینا لیر په رموز وایه (۲)

په مجلس دسکینانو بسیار کوی به یې کله

چه په ریاضت مې تاو کړ د هوا غوږ د خپل یار او از مې واوریده په د اغوږ

په کمال دحسن مې بنا ېسته دی بې لښتی یې درې زېب کاندی زېبا غوږ

د آواز په تسبیح فهم کړمغه وایی د سماع - الک مداد - دی په ندا غوږ

د دلیر آواز له هره لور په اوري د عارف مقرب نه وي په سودا غوږ

دنیاست قدر وایم ستر کو پینازده د آواز سرتیه پېژنی شنوا غوږ

د اشنا خبرې نغوږه که اشنا مې (۳) نا اشنا په ویل نه که د اشنا غوږ

ظالمان د خدای له قهره وېره نه که عزرائیل به یې سخت و سروری فردا غوږ

انیا اولیا خوږ په زړونو لاړ شول په خبرې به یې نه کاوه دیر چا غوږ (۴)

چه ولی ټی په غیب اوړیده تل هغه مې غوږ به چیرې اوړې ستا غوږ

(۱) دالف ، ک : - ددا حق .

(۲) دالف ، ک : - دتورینلی په رموز وایه .

(۳) البیرونی : - دکه اشنا شی .

(۴) دالف ، ک : - په خبر به یې نه یاست دیر چا غوږ .

کم کوی بی خلوت شکل دی پر غنه کس
چه د حق او ازی بی واسطه ته اوری
چه مدام بی اموخته وی په غوغا غوږ
پس له مرگه به بی کونډوی له ندا غوږ (۱)

زه فقیر دولت (۲) بی ځا و شوم به راه کښی
دی بی نیاز کبر یا نه لری په ما غوږ

هر سپی چه پر طریق کاندی رقتا رکوږ
د مراد کعبه به چیری نژدې سو می
چه منزل دور (۳) دراز لری دوړاندې
عارفان چه حق شناس شی لمان نفی که
که طلب د حق لره، راستی اختیار کړې
پیغا مبر دخدای و صدق ینجی دی
گفتار بیتیا لکه سم غشی دی په لاس کښی
خیل بدن قوی د ښمن کناه عظیم دی
و مقام ته دهغه مرکب تک گران دی
دهغه فرزند بهغه بر خور داری وی
سو منان دې بی له غرمه ملا ست که
دوزخی هغه سپی دی په دنیا کښی

بهشت لمانی د متقیانو وی د ولته

چه د خدای له ترسه نه کاندی هېڅ کار کوږ

ای دلبره تر شکر نبات لذیذ
چینه نوم می ستا اشنا پر باندي یاد که
ستا وصال پر ماته هر (۴) لذات لذیذ
شو کاغذ قلم خوش بوی دوات لذیذ

(۱) «الف ، که» : - پس له مرگه شی کونډی له ندا غوږ .

(۲) «الف ، که» : - «فقیر دولت» .

(۳) «الف ، که» : - «یو سره بل سره له دوه غم پری هوبیاد کویه» .

(۴) «البیرونی» : «ترکله» .

ز اعدان له نادانی حور قصور غواړی ستادیدن دی تر اب حیات لذید (۱)
 چه مې ستاد مخ پر تو پکښې لیدلې تر نظر مې شو همه ذرات لذید
 چه دانش په ذات (۲) لری هغه پوهیږی ذات باقی دی تر فانی صفات لذید

دا شناییدن تر ې زیات خوږ دی دولته !

هر چه شته په دوه کلی کلیات لذید

هغه زړه چه ذوق موندلې دی نه یاره (۳) اشنایی به هر کز نه که له اغیاره
 د دیدن شراب یې وغښه مستغنی شو تر ایده به پرې مست وی یې خماره
 نور عالم په کار وبارد دنیا لیلی د مولی طالبان خلاص له کار وباره
 لاس وپښې پرېل و هی خپسر یې هېرو ی په دریاب کښې د عشق محوه وی یکباره
 حقیقت دا شیا کل ورته ښکاره شی چه خیرن زړه یې صفا شی له زنکاره
 د عارف صحبت یې خده غنیمت دی چه مدام خبرې کاندې له دلداره
 ښه نانه (۴) د معرفت لارې په کور کښې خوشبوی یې ده پر کل عالم نثاره
 همیشه د گل په مینه مدهو ش مست دی د بلبل په دود ترس نه کاندې له خاره
 دنیا هم د بهشت زېرمه یې پرېښو هر نفس یې د زړه حب دی له دیداره
 نن سودا پخپل سرو کړ مساعت دادی چیرې نه لاس خالی درومی له بازاره
 د قیامت په ورځ چه خلک صف، صف باغی خوار عاصی به څوک ښی یې کړ دکاره
 د رحمت لمن دې لوی نه ده یې خده د مسکین عیب پرې ښه پټ کړه ستاره

په نعمت دې وروده سایل کدای دی

د افقیر دولت ته بیا مرز غفاره

ستا مدح صفت به څو وایم غفوره ای ظاهر باطن په هر مکان حضوره
 سر تر پایه درست روښان بله دیوه یې مخ دې ښه سهی کاوه نشی له نوره

(۱) البیرونی نه: «تواتر جنت لذید».

(۲) البیرونی نه: «مذاق».

(۳) «الف، ک»: «هغه زړه چه ذوق موندلې دی نه یاره».

(۴) البیرونی نه: «نانه».

ته خرمن دهر و یانو د عالم یې (۱)
 خلقه د صفات هر غویې حساب ده
 د بڼه یار جدایی هسې سخت ماتم دی
 د دنیا طالبان واره دروغجن دی
 چه طلب دسولی ته که نورخه غواری
 ستا قسمت به یې سبب و تا ته رسی
 یو غو وړخی درد د محنت پر خپسرتیر که
 چه له خانه یې خبر دروسې آزاد وی
 خوشه چین ستا د بنایست دی پری خو ره
 واره ستا په نور کښې غرق نژدې و د و ره (۲)
 لکه سورچه پر یو = زویه شی پوره
 چه هرگز یې سودا نه لېږي یې زوره
 هغه زوی په حدیث کم یاد دی له لوره
 د خپل شوی رزق غم مه خوره ناصوره
 چه دا یم دې سر پیکارشی له سر و ره
 په ازاد پسې به نه رسي مزد و ره

روح مرغه دایم ازاد خوښ وی دولته !

دېدن په دام کښې بند شی له ضروره

په ذکر فکر خپل زړه صفالره
 حق باطل سره یو لحای اوسی
 تو کل که طالب د حق شه
 ځینی ځینی طالب د حق دی
 هر یص هسې زغلی د مال په لوری
 چه یې خدای په رحم نظر نه که
 هسې مه وایه څه مې نشته
 که نکولی غوښې غوړی یې نه وی (۳)
 ناامیدله رحمته شه (۴)
 مسافر یې پر پل به خواو سې
 شکر صبر په درد بلالره
 په امتحان یې جدا جدا لره
 دواړه کونه به در که تا لره
 زیات پیدا شوی نجس دنیا لره
 لکه چه دروسې مګس حلوالره (۵)
 څوک به هېڅ ورنه که هېچالره
 که یې فقیر نېستی اخفالره
 بر دی سپور طعام قوت کدالره
 په زړه کښې جمع خوف ورجالره
 تکل وکړ ، خپلې ما والره

(۱) «الف ، ک» :- «دده عالم یې» .

(۲) «البیرونی» :- «خلق د صفات هر غو حساب دی واره ستا په زور کی غرق

دی نژدی د و ره» .

(۳) «البیرونی» :- «لکه ویی مګس حلوالره» .

(۴) «البیرونی» :- «ننگولی ، غوښې ، غوږ ، یې نه وی» .

(۵) «البیرونی» :- «ناامیدی له رحمت نه شه» .

چه شجاع وی و سرک ته هسې لځي لکه زوم په خوښې خپلې ورالره
 د پا کافونصیحت نه که سود کبر جن مناقق جهلا لره
 هر چه غیبت که پر درو پشانو په مصیبت یې خدای مبتلا لره
 له بدانو بدله مه کړه بد عزرائیل بس دی سزا لره
 ظالمان به توبه هغه وخت که چه سرک ورشی په تهر خوا لره
 ته سابع شه وصوت ته فهم کړه مدام غوړد زړه په ندا کړه

دافقیر دولت نورڅه نه غواړه

خدایه باقی د بدن را کړی مالره

۴

د دلیر و پاک جمال ته نظر تل لره خدای بېنا ستر کمې در کړې دی کتل لره
 دلربای له حده زیات کرشمه کاندې د جمال د یوه یې بله کړه محفل لره
 دېوانه بلبل کړ نه دی که عاشق شی پرې حق خوښې بېخه ډېر ور کړه کل لره (۱)
 که دحسن طلب کار یې د خوبانو ډېر مسافر شه ده په ده څه چین چکل لره (۲)
 که عاشق یې په داراه د سترس مه کړه هېڅ زړه ژوندون سردی موندلی دی ها زل لره
 دیار سڅ به مدام وینې یې جهت پکښې ته د زړه آرسی صفا له غش غل لره (۳)
 واشنا ته داشنا په نظر ګوره تل د د وینې اندیینه هېڅ مه پر یو ده دل لره
 په دیاران یو و بله د عیب ستاری کوی که ګناه عیب د یا رو وینې بل لره (۴)
 که عاقل یې له پدانو سره ښه کړه ډېر خپل به خود نه پر دی کپړی پردی خپل لره
 چه موندلی یې طریق دی هغه خود سم لځي هدایت د هادی نفع که مضل لره
 د طالب دپاره ډېر د دنیا ډېر فساد (۵) هسې لږ په انداز شه د کامل لره
 چه همت یې دمر دانودی په دل کښې نهال په یوازي لمان په جنګه ورشی سل لره

(۱) البیرونی :- حق خوښې حده ورکړه کل لره .

(۲) البیرونی :- «مسافری ادبیشی» مه څه دچین چکل لره .

(۳) البیرونی :- ته د زړه ارسی صفا نقش نکل لره .

(۴) البیرونی :- که ګناه عیب دیار وینې پهل لره

(۵) البیرونی :- «ډېر فساد دی»

که دقدر دخبرې دگوهر زده شه
که نفې واره نفې کړې نیست کل نیست وینی

دزړه فهم د ناصح په د لایل لره
تر همه به وړاندې ته ورشی منزل لره

ای دولته ! په بلا په محنت صبر کړه

مو منان خدای پیدا کړی دي مشکل لره

هر نفس هر زمان په لیل و نهار

سخ یې دی بې فنا بقا خو رشید

دلبری که په زلف و خال ابرو

صادقان عاشقان له شوقه د د ه

همه عالم د عشق په می بست دی

قا فلې خې په هر نفس را خې

دل منقلب په اصبعین د حق (۱)

خود تماشا که خود عاشق معشوق

ته کړیم را د شکله اوره اسان

په زېرو یم تنه سرو د که مدام

باغ داسل شو میوه پر رنگ رنگ

خوربا انگور بله ل او کته ل

پلیونه دي ! نافاس شفتا لو

اقب نارنج سدا فل او نپو (۲)

ز خچی کنډو لې دی سمانې ترې

بهي نشاتې گور گور یې سچگیر

فلسفه بادام گهر نی ارغن جا

سنگلی (۳) مندني چری ، کمرک

جلوه کردی خفی جلی دلدار

پاک نازک بدن لذت گفتار

په | کر شمع کبر په کچ رفتار

هر نفس غنې د غم شراب ناچار

خار و خس دادغه درو دېوار

هر شپه هر ورځ په خپل خپل وار

بې خبرې قوت پخپل اختیار

عستی با قی نه ده دېخ اغیار

وقتا ر بنا عذاب الندا ر

چنگ و رباب خود دف مز مار

خوند بوی گونې وی د هر اعمار

منه امر و پسته او غزانا ر

کری یې سزې بې بولنی بز ر گوار

توت انغر شوه کرکمنې کنار

کال کونډی چر بخی پوت یې شمار

جمنی او بښته پر پېل که چنا ر

نا ننگ بنیر وه خفتو زی کر فشار

کښی اسلوکد ، سرب خوش مزه دار

(۱) البیرونی :- «اجمعین»

(۲) البیرونی :- «نبیو»

(۳) البیرونی :- «سینری»

دد و عند واته خربوزه یاد رنگ
هر جونغ لوربه لور روان لکه مار
پنخه دا نور بی کل او بی بر
وله شمشاد سرو شوه چنار
غوری بی، غویی کورت شهیدنه غنم
وریجی اور بشی چنی دی جوار
کودده منده و بهی مسور و دن غویت
وی د هر هر طعام لذت بسیار

نظر په نور که تل و نور و ته نور

چه دذولت تنی مخ، مخ ته دیار

داجهان دی حجب په مثل بهار
مرکت پیتون پیسی خزان لکه خار
همه دا یم بقا و فانه لری
بدن ما جز کثیف تل پیمار
دستاق دی بدخو یونه خلور
خود نما بی کبر حسد انکار
بی وقایي ظلم فساد که په محان
پیل 'اشتر' فرس، قیر، حمار
اصل دنیا دسیم و زرا سباب
پا لک مشکوک پلیت حرام مردار
خو ل تفاوت نه که مگر یو یو
پر حرس ناصبور دی تل ډیر خواړ
په قناعت صبر عزیز شی سړی
چپه که نا حق ستم د دل آزار
نخای بی دوزخ شی جاویدان بی شکه
ور که نادان په هیڅ دروغ کلزار
همه دنیا د حق په نزد لاشی
خدای قا در کریم رحیم ستار
نې غواری هر یو عطا نه رحم دده
نخنی دنیا نخنی بهشت دیدار
هر کور بی شته په داجهان بقا
غوٹ ابدال قطب عما دا برار
نا اهل کم ادب سړی لکه اور
و قنار بنا غذا ب التار
چه انا الحق ظهور ددی منصور
په ملاست بی که غریب پر دار
پا لک خالق ته هر سبا بیگاه
سجده که لمر قمر فلک اشجار

یو مقیمت شو چایجا ناعر

دارو بی نوشته می دیدند هر روز

دل د دولت د عشق په تیر انگار

عمر - ہری چه نن پہ قصد کہ خدای سبحان عمر خدای بہ دی کہ بہ عذاب لیبی د نیر ان عمر

دوسرے بہ عزیزان ملحد لپی نشی (۱) ددو زخ پر اور بہ سوزی ہا و ہدان غیر

بدنه‌ی ناه کبیره شعله‌چده بدقه‌بد کړی شی خدای کریم عجبوکه نه‌نیسی په‌نیسان مېر

که بی‌بی اختیاره بدله لاسه و شی موخند معذب نشی په عصیان غیر

د مولی ذکر به منفعت ورنه که خودی په یاد کښي نه که خان جهان غیر (۲)

دجهان خبرول د پر باندي اسان وي نن غده غار فچه کي پي دي حيل خان غير

د دیدار لذت نه ده عارفان میر

چه حق انبوی فربتوته (۳) له هیڅه یې شی وایه نوډ آسان خبر

چه بی اینست و وی و آدم ته خدای دده لاله نه که هیچ نو ۱۱ کران بحر

مرتبی ونه به رسی په لړ وړخ (۳) هر نو کړ چه له زړه نه وی دسلطان میر

کھیتی زرسمند اس زیان شبی بیش پاک نمشته

دفعہ دوات خدایہ شہ یوزمان مہر

چې مینه که پر زړه پر
خان به کنیسیاسی په ډېر ډېر

تو قسمت به هیچ زیاتنه که در دبه پیا موسی دسر نه یر

د زړوندن امید به اوږد که
لږ به پته که، که به بشر ډیر

دی به کورلره تنه اخی (۵) که هر خویی وی لینگری

عاشقِ سِخ تہ دیارِ گوری پہ نو رخِ نہ کہ نظر دہ پر

(۱) البیرونی :- «عزیزان به خوں مددوگری نه شی» .

(۲) البیرونی :- د خښتن ذکر بڼه منفعت ور نه کا

خلان جهان ویر

(۳) و فرستاد که حق و داد بنمایند
 که دهستانه بی شه واره آسان ویر.

(٤) البيروني :- «لرخوت» .

(۵) البیرونی :- «دیبه مور نره تنهاوییه .

هره چار د ده په سراد که
 مخ یې گروله میاشتی را نیو
 د بخښې بخښلی نه که
 یو سړی تل بهر شی
 نن هغه شجر خو ښیری
 چه پرې پورې وی اثر دېر

د دولت فېر خبري

په خوږوږو نو که اثر دېر

غر خو کره د حق صفت دېر
 دادیدن لذت د خدای دی
 که د حق طالب یې تر کک کړه
 په دنیا کېنې مسافر یې
 یو یو بختور لار مومي
 د سېر نی کر امات کم شی (۱)
 ذکر فکر د زړه نور دی
 په دنیا کېنې لذت نسته
 معرفت به دې حاصل شي
 یو سړی تر یل بهتر شي
 په حشر به پیغا سیر که
 و بهشت وته به درومي
 په اخلاص به ملایک که
 اقا در څه ښه پیدا که

زیات لایق دی تر زیادت دېر
 تراته واره جنت دېر
 خوب خواړه و پل عادت دېر
 اعتبار مه کړه په صورت دېر
 سړي تللي دي غلط دېر
 په دروغ فحش غیبت دېر
 تا تاریک که په غفلت دېر
 د مولی تر معرفت دېر
 مشغول اوسه په فکر دېر
 په ښه خوی په سخاوت دېر
 تنافخر پخپل است دېر
 په عزت فرحت حرمت دېر
 دهر عمر مومن خلعت دېر
 یو انسان په څو حکمت دېر

ستا لایق صفت کړی نه نشي

که یې هر څو که دولت دېر

نن می ییاغه شکل یادېږي خپل جانان دېر
 تر دیدنې شم تر زرخله قربان دېر
 خپل نایستې عاریت وواړه دوزک (۱)
 تر قدمې صدقه شول مهر و یان دېر
 د اشناد خاک پای برابره دي
 خو برویان که خرغوشته دي په جهان دېر
 چه بې پاک جمال ښکاره که بې نقابه
 و دیدن و ته بې خلک شي حیران دېر
 که هرڅو بې تولوي پرې نه تولېږي
 محبوب زړه د محب عسې که پریشان دېر
 شېر بن یار که ژوندون غواړی مشکل نه دی
 پر عاشق باندې وي سرور کړی اما دېر
 عذابو نه د خدای څولونه یاد دوي
 هیچ عذاب شکل بل نشته تر هجران دېر
 که وصال په داجهان د دوست خاتل کړي
 په غم جهان به نه کوي ارمان دېر

پکانه ا در دولته یو وجود دی

و د وین و ته ښکاره شو په گومان دېر

ای چه مخ دي نایسته دی تر کله زار دېر
 تر خرغه یم و عاشق ستا به دیدار دېر
 هر چه ستاله به دیدنې بې نصیب شو
 تر غم به جهان هېڅو نشته خوار دېر
 که اته جنته را که نارای یم
 بی تاحور، قصورې هېڅ نه دی په کار دېر
 د خلوت یاران به تاغوندي څو لکه دوي
 خو برویان که هر خوشته دي په بازار دېر
 خلک په گومان کاندې چه بیمار دی (۲)
 دیپلوتون له غم هسې یم ترار دېر
 (ته) طبیب در غورانونې کړم کړم
 تر ماسخت به بل یونه سومی بیمار دېر
 په کوڅه چه ستا تېریمه پ کورم
 چه گومان را باندې نه و که اغیار دېر
 ته پر ماوې سخت دل شوی بې نیازی کړی
 ای زما وزه ته تېر تر مور و پلار دېر (۳)

(۱) الف . که :- «خپل نایستې عاریت دواړه دوزک» .

(۲) البیرونی :- «خلک دی مو مسکن کاندې چه بیمار دی» .

(۳) البیرونی :- «ای زما وزه دا تیر تر مور و پلار دېر» .

په سورت تر دل خو بانو بایسته (دی) که تند خوی یې نېازه نه دی دل آزار ډېر
نورانی جمال خړ گند کړه سهر بان شه دسا دق عاش خو ک نه اخلی ازار ډېر
زه فقیر دولت عاشقی سنا په دیدن موم

شاهدان دي په سربار ښیې یې شمار ډېر

برسپین مغ وېسته ډېر زېب که د دلبر تور بر کافور کلاب خوشبوی تر مشک غنبر تور
که لیکر تمام چا تور لیدلی نه وي د یار خط زلني دي وگوري لیکر تور
دوه فوز و نه یو د پله ورغلل نل جنگ که ناسلام لیکروي سپین کفارا کثر تور (۱)
چه حور سید مومن شمېر ورته وکاږي سب عذد و له نرسه و اچوي سر تور
د طاعت رقم دهېڅ باندې و نه که ویش په عمل دده گناه درست که دفتر تور
د پیری په وخت به کار د دین په خو کړې په خوانی دی لایب نه و که په سر تور
په فانی جهان امید د بها مه کړه آسمان خمکه په نغای سنگ به که لمر تور
د عارف مومن به مخ تر لمر و بانوي دکا فر منافق مخ د زاغ تر پر تور

هغه زړه تر سنگ آغمن سخت دی دولته!

چه له دې غمه وانه غوندې خادر نور

عارفان وحق ته سم ولاړ چه په لویه لار ددم ولاړ
بې تنها عارف سربا زه بل سالک په دالار کم ولاړ
چه له یار سره یکتا شوي بنادی درغند کل غم ولاړ
داجهان یوفانی سرای دی لهني غورنگه عالم ولاړ (۲)
مرکب یې جد تیرین دی خکه پیغمبر د کل امم ولاړ
پس له مرکب به خوشي که چه د دین پر کار محکم ولاړ
داجهان هغه جهان شی (۳) هم هغه ساعت چه دم ولاړ
زه به غم په دالار غمه چه زما د زړه ملهم ولاړ
او لیا د خدای په ستر له غر به له عجم ولاړ

(۱) البیروني :- «اکثر ډیر» .

(۲) دا بیت د البیروني کتابغا نې په نسخه کې نشته .

(۳) البیروني :- «دا جهان هغه جهان شی» .

چه بې خدا په له چاغواړي
په ترك حرص و آسمان ته
بې ثبوت شا خکې به خوځي
د هغه د سر کوو نم ولاړ

د دولت یو، یواځې و کوت

له نظرد بې دو عم ولاړ

دېر یاران له دې عالمه په ارمان ولاړ
گراښها عمر بې تېر کده په غفلت کسې
کومه شېخ کل حیات په جیان نه و
چېد توبه بې په اخلاص له بدو وکړه (۱)
جا وېدان بهشت مکان دی د پانا نو
هر چه نن نا مانت له باره خلا شو
د دنیا عمل مزرعه د آخرت لمری
په اختیار تر خپل بدن تیر یده گران دي
دل بستګی بې د دنیا په مطاع نه کړه
هر نفس په مثال درگراښها دی
د شېرین عمر قیمت را څخه نه و
سړي څوک د دین پوښتنه خپله نه که
ښه یاران لکه مرغان (۲) یوځای پندوو
هېڅ خبر د هېچانه راغی په بېرته
ای دولته بې غم مه اوسه پېدارشه

له فاني جهان نه سلونه مجبان ولاړ

چه له دې فاني دنیا شېرین اشنا ولاړ
فراغت چېرې غوس آرام له ما ولاړ

(۱) البیروني :- دجه توبه بې په اخلاص وکړه نه بدو .

(۲) البیروني :- «مرغونه» .

رو حاني د لبرتنها راغي تنها ولاړ
 پاك ازاد له دواړو كونو سيرا ولاړ
 په جيقه يې خان آلود نه كه صفا ولاړ
 دمرغه په خان سې والوت له دنيا ولاړ
 دى شهناز غوندي تيز پر په خوا ولاړ
 له هوسه يې خدا و كړه په شا ولاړ
 منافق يې له در كاهه يې نوا ولاړ
 چه يك لخت يې له نظره ماسوا ولاړ
 بهارمان يو وبله پېل شول په ژر او لاړ (۱)
 كرا نيا عمر دې هسې يې وفا ولاړ
 پېڅل زړه كېنې فكر ښه و كړه دولته !

دسفر په وخت يې ملونه هېڅو كنه شول
 محبت يې يې مولى له هېچا نه كه
 سدر حمت يې پر بلند همت شه باذر يې
 د صورت قفس يې مات شو سالم و ووت
 پل صراط تر تېغ تېره تر شپه تاريك دى
 پاك ديدار باقي جنت ورته ښكاره شو
 ښايسته مخ يې غر كند كه وعاشق ته
 هميشه يې له ديداره سر يكا ر شو
 اشنا يان ددې جهان په وار واره واره
 يوه شپه دې په طاعت كېنې تېره نكړه
 پېڅل زړه كېنې فكر ښه و كړه دولته !

يار له كوم ملكه راغي چېر ته په بيا ولاړ
 د دارو علاج مې تازه دويران زړه
 شكايت وچاته كه غمگين حيران زړه
 غرمحب چه وتړي پر مه رويان زړه
 عاقبت ور څخه يوسي شاهدان زړه
 دعا شق چه يار زخمي كه په مژگان زړه
 په هيڅ كاري نه بدېري له جانان زړه
 چه مدام يې په ديدن پسې تېان زړه
 له كېنې حسده وچوه د شيطان زړه
 چه په قصد يې گناه بد كه د انسان زړه
 په فاني پسې به ولي كه ارمان زړه
 چه دې صبر په هجران و كه دولته
 دو صا په حال دې خو بن شه جاو يدان زړه

يا كريمه زما جمع كړه پرېشان زړه
 غم بنادي سوديان دتاله لاسه دى واره
 پر بلا محنت اندوه دې صبر و كه
 محبشان هر غوساتي خلاصيدى نه شي (۲)
 په دارو علاج مهم يې درد زياتېري
 كه يې سر له تنه پيل كه خوښ به اوسي
 هغه كس به فراغت ارام په څو كه
 يارو ذوق له ياره كه خوشحال دې اوسي
 عرش كړ سي اته بهشته يې وران كړي (۳)
 چه باقي اشنا يې بيا موند پېڅل كور كېنې
 چه دې صبر په هجران و كه دولته
 دو صا په حال دې خو بن شه جاو يدان زړه

(۱) البيروني :- د بهارمان وبله بېسل شول بهارمان ولاړ .
 (۲) الفه :- محبت خان ترى ساتي خلاصيدى نه شي .
 (۳) الفه :- كه :- «ورمى» .

دلخوښ اوسه په غم کښې درددار و دې دواړه کړه

هم جئیس انیس دده بی قدیم حب له سواړه کړه

یار هغه ښه دی چه تل وي نصیحت کښې بی حاصل وي (۱)

له دې سړاړه به وتل وي گانده کوچ دی ماواړه اکړه

یار هغه چه درست وفادی خوی عمل دده صفا دی

په دالار دې جفا دی همرای له غواړه کړه (۲)

د نفس مینه پر مزه ده ملگری دده بزه ده

مکر سپر د لږ نیزه ده جنګ هر گز بی لوانه کړه

دا جهان دشو و پنج دی سراسر همگی رنج دی

له حاصل دې مخنی گنج دی مستحق بی لوانه کړه

هر چه مینه پر ناني کړي دغه واره ناداني کړي

عاقبت به پښماني کړي ناسزا نارواړه کړه

نوس که د ده په لټه و پر ه کړه له ضلالته

حق حاضر وینه دولت د سر وی د هواړه کړه

پخښ زړه پاندي بی پیل کړه

دسو لی ذکر مشعل کړه

لږ په خوله ورسره دل کړه

له اغیاره کوښی اوسه

دامشکل راشه نن حل کړه

دسولی موندل مشکل دي

توکل درسره (۳) حل کړه

دیفین په راهروان شه

ته پر داوینا عمل کړه

چه له خدایه وه نزوله

د دنیا په چارشان شل کړه

دسواي په کار چست اوسه

(۱) البیرونی :- «په صحبت کی یس حاصل وی»

(۲) البیرونی :- «همای له هوا کړه»

(۳) الف ، ه :- «درسره حل کړه»

لوی منز لاری د وړاندې غافل وني یې تکل کړه
که سړی نه یې حیوان یې گرځه زېرمه دا تل کړه
که خدای پېژني سړی یې کسب پرېږده توکل کړه
د باور په براق سور شه د کومان لښکر قبل کړه

ای دولته ! یگانه شه

د زړه لري دل خالی کړه

ای دلو یې (۱) لاری پر سر باندې ولاړه نه بړه نه بړه ځنګه پر دالار ولاړه
له غمچه زیان لري محبت مه کړه د باقی یار په طالب شه وېې غواړه
دنیا یو ساعت شمېر لې ده بز رګانو په دا هسې یې وفا عمر مه ویاړه
مرګ جلاد، صرغه پر هېچا باندې نه که تر شمار زیاته ځنګه یې کړه او جاره
دافنګلکه اسیا زنده سر نینې (۲) داسیچن به دانه چیرې پر یو دي لوار (۳)
هر زنده مه داسمان خمکې تر میان دی داجل په تیغ به پري که دده غاړه (۴)
هېڅ فایده به دچاته رسی وېل ته خوله د هر یوه لمد په پخه لاره
دژوندون دور کول (۵) دې چاره نشته عزرائیل برات راوړی دی پر واره

د مجس یاران یې څو درځه بیل کړل

ای دولته بیغم مه اوسه تل ژاړه

ای زړه بل صفت درب کړه رب پخپل کور کښې طالب کړه
سبب پر یږده، لوی دحجاب دی نوکل پر سبب کړه
مار لږه به شي په کور کښې مینه کمه له ذهب کړه
حتاقت به کم زیات نغشی مه یې غم خوره مه سبب کړه
د بهار ورځې تېرېږي پاڅه جام پور لبالب کړه
دوست جهان ژبه غوړ کښې ترسنده اوسه ادب کړه

(۱) البیرونی :- «ای دیوی لاری» .

(۲) البیرونی :- «زنده سرتون» .

(۳) البیرونی :- «د امر به دانه چیرې پر یو دی لوار» .

(۴) البیرونی :- «دواړه» .

(۵) البیرونی :- «د دور کول» .

خان دده په یاد کښې خلاص خپل
له جمه شور و شغب لږه
د مولی ثا په زړه کښې
بې نغمې بې خولې بې لب کړه
چه دې معرفت حاصل شي
غم دې نشته تل لږ کړه
د تو حید خیرې پند نن
له صوفی ترک مذعب کړه
خدای حاضر و ښه دولته !

نندار - بې روز و شب کړه

چه بې امر استاد یاد بلار مورولار
غغز ویه خواړغاسي - وژر په کورولار
دل آزار په عاریت قوت لوی کس (۱)
د معو په دو دغا جرشه چدې زورولار
امانت د شبتن وار و باندي فرض و
هیڅ یو فرض یی ادا نه کړه په پورولار
د ظالم به له دیداره څه نصیب وي
د باطن سترگې بې نه یاسو ندې کورولار
د مظلوم د مال په وینه بې لاس سره کړه
ما وکان له دې دنیا په شراشورولار
نا دافان خپله په مرګ فاحق عوس که
دوی به هم حسې روان شي لکه نورولار
دعایانو په غیبت دل بدې مه کړه
کوم سړی له دې جهانه بې پیڅورولار
پغښیر له خدایه راوړی غلورلارې
مومنان یو یو ثابت په دا څلورولار
پاک د یدار لره به ورشي په یوه د
هرعاشق چه مست د عشق په مرکب سورولار

له دولته به اور څه غواړي پارانو

چه د عشق په آتش سوی لکه سکور لار

سافي جام پر له شراب کړه
نن بې وردشیخ و تباب کړه
عارفان د مجلس واړه
دېوانه مست و خراب کړه
عمر درومی نه ستهغزي
معطلی څه دی شتاب کړه
دل جوړی عمل ثواب دی
مخ په لوري د ثواب کړه
فتوی و غواړه له دله
بیا پخپله بې خواب کړه
و بال دېر کړې که ښکته
عبادت کناه حساب کړه
که غاشی بې دیدار بې
مه خواړه خوره - پر مه خواب کړه

د سرود په شان غږیږي • تار وکونه تن رباب کړي
یار بېلک دیندار ستاغوارم • دادعاسی مستجاب کړي
په آتش د محبت خپل • خام او مزه مې کباب کړي
هر څوک دوست لري خپل اصل • اصل اصل ته ما ب کړي

که مقصود غواړي دولته !

عمل په ام الكتاب کړي •

تا پخپل محبت به د جمیل جمال ډیوه کړي • له تنقابه دې مخ و یوستو عاشق ته دې جـ'وه کړي
په چا پېچ زلفي دې پرې شوې په کوڅه دنیا زروان شوې • طایفه دې د سربازو واره قتل په پېوه کړي
غور دېرش کړي شپه وده د فراق د ژمي لویه • دل داده عاشق له مینې ستا په خان باندې یوه کړي
د هجران تلخي ده ډېره توان یې نه لرم ما ژ غوره • چه دې راله خپله لاسه دوصال خوږه میوه کړي

خپل ژوندون دولت نفې که ستا پر مخ زنده شي پايي

تل په زړه باندې میشته یې هر یې نه یې هر یې مه کړي •

که د خدای رسول ثنا وایم مدام زه • یو صفت به یې ښه نه و کړم تمام زه
له ا غازه مې موندله را سره را وړه • په یقین یم پوهېدلې په انجام زه
د کفار نعمت مې هیچ خورلې نه دی • پر ورده قوي توانا یم په اسلام زه
ترک جو دلمونځ به دا یم پسې کوزارم • که مهدي دورا ندې بیا موسم ا ما م زه
په صورت مې لاس پینې نه وسي عاجز یم • په زړه تل یم جوینده د دل آرام زه
چه مې حال د معر فت تخني حاصل شو • پر مسکن پایز ید په تل وایم سلام زه
که مې خلك خدمت که څه عجب نه دی • په اخلاص د کامل شوی یم خدام زه
په طاب د دوست له ننگو ناسه تېر یم • د جاهل په دود بندنه یم په ننگ و نام زه
په قام کاغذ سیا هی به شي اور پورې • که د زړه له حاله ووا یم کلام زه

چه داهې په موزون کلامې وکه له حضر ته امید واریم په انعام زه
 چه د زړه د حال بیان وایې د ولته!
 ستاد راژمجرم غولکته وینم خاص عام زه

هغه کس دې وېره کاندې له پرغز =
 هر نفس ددم کونه ترین (۱) وله
 نا روا غیبت بیتان پرچامه وایه
 پیغمبر وې شه امور اوسط دی
 ذات صفات سر = یواسم جسم کوره
 تر صفات پورې ذات هسی معلومی که
 یگانه احدیت نه دی په کثرت کښې
 باد سرغوندي تیز روغه په طاب کښې
 نعمتونه د غیبتن خو خوالوان دي
 خدایه! ماو ته نژدې ته یوه لویشت شه

اې دولت که ولاړ که ناست یا ملاست وې

همیشه د دوست سودا په زړه کښې پزه

پر خپل یاریم زیات عاشق زه
 دی بادشاه زه خوار کېدایم
 زهر خوړم دده له لاسه
 بېده نه غواړم ژوندون خپل
 په ازل مې بلې و وې
 ددې درد علاج به وکړم
 که هر = متقي موسم
 که بې یاره نورغه غواړم

تر مجنون لرها د وایق زه
 دده چېرې یم لایق زه
 تر شکر شهد فایق زه
 باندي هسی یم عاشق زه
 پر خپل عهد یم واثق زه
 که طیب موسم حافظ زه
 دوست به نه لرم فاسق زه
 کول نادان یم لوی احسب زه

حور قصور جنت به څه لږم
د خپل زړه په باغ ښي وينم
هزار شکر چه بیرون شوم
غوژنده يم تل به وایم
سبب انار خرما بايق زه
سپوي و نې خدايق زه
د بدن له سرا دق زه
ښه ښاد پاک خالق زه

دولت ترکیبې سبب ناست يم

په وعده د خداي رازق زه

که د زړه حال ووايمه په بیان زه
چه دلبرې پرده مخ راته خړ کند که
مخ په مخ راته جلوه که به هر څه کښې
په صورت لکه بندي په کونج کښې ناست يم
چه د زړه پر آسمان نو و ختم
د رحمت حکم چه و شي نه حبيبه
مانت که د حق ورته کړم مگر سپر
که فاني راځي ولاړ شي باقی موسم
له یوې نطفې صورت ښایسته روغ که
دایمان رخت په سالم تر لځایه ور مه
له عذاب به خلاص چېرې شم دولته!

که باقی تر بیان وپېته لرم کومان زه

که موسم یې مه وایسه له زبانه ژاژ
جا هلاک چه سره کښې بد گوښي که
ښه کلام د خاطر جمعیت حاصل کی
چه په ذکر مشغول نه وي بد ادب شي
د معنی له ښې خبرې خبر نه دی
مدام قام له ژبې باسي د شیطان ژاژ
فحش پېهوده تر میان وایي خوشان ژاژ
جمع زړه تفرقه موسی که به پریشان ژاژ (۱)
په زړه بده اند پېښه که پریشان ژاژ
همیشه پخو له کښې ژويي بد گوښان ژاژ

ژاړ حایې سړی دخیل، خپسردنیم دی دد وزخ عذاب لایق شي په بیان ژاړ
 چه یې نن دینې خبرې قدر نه زده دچار پای په دود ژويي جاویدان ژاړ
 بڼه دپند وینایې نه ووزي له ژبې چه مدام یې وي ژولی پردندان ژاړ
 بدگويان پر چا سر نه کله دولته !
 لکه لور چه تر وخشک رېبې یکسان ژاړ

ای حق بڼه حق شناسه خپل سر زغوره له خناسه
 یو نفس یې غمه مېشه له دغه نژدې سواسه
 که د زړه جمعیت غوازي و تپه پنځه خوا ساسه
 دل بستګي په دنیا مه ږه فاني سرای دی یې اساسه
 که دانایې لاس وکاږه د جمله بدی له راسه
 حق حضور دی شرم وکړه درته تل کوری د پاسه
 دمقصود پیا له یې درکړه یو دم مه یې ږده له لاسه
 درموز معنی به ویني چه خبر دی له انفاسه
 چه له دمه یې خبر دی کل یې وکښه یې یاسه
 په زر ژبو وایه نشي دا حد صفت یې قیاسه

ای دولت زړه دریا بدی

پکټی در دي خوا جناسه

ای دنیوی په بد خو یونو کښې محبوبه خپل اصلی وطن دې پر ښودې ناموسه
 د غفلت په څاه کښې بندې وتی نه شی زه دې ورچنې رابولم له ما پروسه (۱)
 ښو ده یې (۲) خان په تاپوړي ز میر که د یقین دا نه دي نشته تشه بوسه
 د خود بین بندګی په رسم په ریا ده د مخلص طاعت یې طمع یې سالوسه

(۱) البیروني :- ملها بوراسه .

(۲) البیروني :- ښو ده می .

رسیده فکر فانوس ذکر دیوه ده ده دیوه به بله نه شی یې فانوسه
که دمعرفت په بوی معطر نه وی داچند ر به بستر نه وله اینوسه
پخپل کار دې نظر نه دی چه زه څه کمه
د فیر دولت و عیب و ته جاسو سه

زه چه بیر کامل خبر کم له نفسه ✓
قناعت گنج به یې چیری میسر و
چه مې مینه د صفات له زړه شوه کمه
په دیدن یې دیوانه شوم یې اختیار ه
کله د گل په دود خوشحال خندان جاروژم
پاک قرآن یې وضو سه اخله په لاس ته
چه مې نفو ته د نفس نه کمه روح مې مل شو
ونا دان ته هر څه وایم یوه به نه شی
مناقق بد خوی متا ل لکه لپ م شو
له یو مسوراخ مار نه چیچی خوک دوه محل

ای دولته ! حاسدان ماران لپ م دی

اشنا یی ورسره مه کمه له دې په

هر طالب چه معکم و نیود و بنان لاس
دمولی په راه غولان کمر اهان د پردی
باد شا هی پرې د حق یې امر نه شی
د پیر لاس شل شېبه مه کوه د خدای دی
ما رمیت از رمیت و نغوړه ند اد ه
تابه درست د نفس له تور و خواهیرون که
دد رویش په ارادت به نعمت مو یې
نیار مشیه به ر ناو رخ شوه چه نکار مشوی

پرې په زوهر گزو نه که دشيطان لاس
د هر پیر ناقص نه نیسی غار فان لاس
پر رعیت باندي غالب دی د سلطان لاس
تر کرسی تر عرش یې تېردی تر آسمان لاس
د رسول په لاس عمل که دیزدان لاس
که په رحم در اوړد که درویشان لاس
له نمې یې مه کاړه دایمان لاس
دموسی معجزه ورکه حق تابان لاس

چه فایده ظاهر باطن نمی موزده شی
دکامل په ارز و نیسی طابان لاس
دا دنیا ترقوت ملبوس زیاته جیفه ده
پر جیفه به آئود چیرې که سردان لاس
که ظاهر صورت فانی شی دالاس نه وی
په باقی عالم به سوسی جا ویدان لاس
که دې نن دحق طلب طاعت ونه که
پس له مرکه به بیا سوری په ارمان لاس
زه فقیر دولت سرید د بیار و بیا ن یم

له فتر که به یې نه کارم اسان لاس

د حق ذکر پاک شراب دی پرېست اوسه
په نفی نفی نفی که تل هست اوسه
که د آخرت دیدار طالب ربتیا یې
د دنیا له محبت د رست راست اوسه
په قضا یې شه راضی سبب عیش مه که
و قدرت و ته یې سره یې دست اوسه
په بحر حرص به برخه شوی بایلی شوم وی
توکل په رزاق که حق پرست اوسه
که دنیا خدای و تا در که خوره بینه یې
هسی نه چه زره تپه پرې پای بست اوسه
دل بستگی به هر غیزخه که یې (۱) مسافر یې
په دنیا کینې یا پنخوس کاله شست اوسه
که نعمت ظاهر باطن عزیزی غواری
تواضع هر چاته که حاجز بست اوسه
دخناس له نفوته و تبتته دینم دی
په وعده محکم دروزا است اوسه

ای دولته! سرک رسول به ناکاه درشی

عر ساعت ورته تیار په ابدست اوسه

که عاشق یې طلب کار دخپل یار اوسه
له اغیاره د پیمنی که بزار اوسه
غافلې بېغمی مه که مسافر یې
یوه ورځ به اجل درشی بېدار اوسه
بیابه وایې خبر نه وم درته و اهم
هغه وخت به فرست نه وی تیار اوسه
نفس شیطان غلیمان شته پر لار خطر دی
د خپل خان پیره لره خبر دار اوسه
خدای ژوندون سم بصرا لاس وینې درکړل
عبادت په اخلاص که یې آزار اوسه
هیڅ قوت د عذاب نه لرې په کور کینې
له کتاعه خان ساته پر هېزگار اوسه
دهوا په نفوته پښکته پورته مه څه
قناعت چیرې اختیار که قرار اوسه

لکه سچ په سر کین و لې محبت کړې د بلبل په دود عاشق په گلزار اوسه
 نه دې روح شاهد زړه خلوت حاصل کړی صو معه ټکونه ډېه ترک په بازار اوسه
 چه د معرفت کوثر او به یې غښلی غغه کس پدی دی ترې خار اوسه

ای دولته! مرگنساتی به پیا نه در که

هر ساعت تری مشتاق انتظار اوسه

زه اول هم دېوانه و، دېوانه یم لاتر اوسه له دلداره هم خانه و، هم خانه یم لاتر اوسه
 نه طفلی عاشق وشو و غم طلب او بلا کش و د لبر دسرخ په شمع پروانه یم لاتر اوسه
 زه هډک هم افسانه و له عالمه یې کانه و تر غلو ښتو ککو تېر شوه پټگانه یم لاتر اوسه
 چه عاشق به جانانه شو له اغیاره کرانه شوم تور و ښته سې درسپېږ شول کرانه یم لاتر اوسه
 تل راضی یې په قضاوم هم صابر یې په بلا و غدرنه لرم له حکمه یې بانه یم لاتر اوسه
 چه داخل دیار په صف شوم د تهمت د تېر هدف شوم عام و خاتس مې و ازه ولی نښانه یم لاتر اوسه
 په خوبیا شتی په ډېر کاله عشق سر غه مې که تن جاله که عاجز ضعیف شوم غه شواشیا نه یم لاتر اوسه
 د شپږین دلبر له لاسه پالکشر ابد عشق یې قیاسه شو یخده ډیر مې و خپل فرزانه یم لاتر اوسه

د افقیر دولت یو مست یم داشنا په مینه هست یم

په ازل سې شراب غښلی دېوانه یم لاتر اوسه

د آشنا وصال سې غوښت شکر حاصل شو غای په غای دی بلو ده غیر باطل شو
 ښایسته مخ یې په آینه کښې و کوت خو د بخو د پخپل جمال باندې مایل شو
 عقل سپړه (۱) د علم غیب معلم دی چه د عشق سبق یې واخست لای عقل شو
 ما به لږ د زړه له حاله بیان و که غه کړم حال و یل و هر چاته مشکل شو
 عارف یو دیدن په هر یوه کښې و ښی په دوهم به نظر نه که چه واصل شو
 خو یې خان په گومان جز لیده لاجزو غغه دم چه غوښد کل و رغی کل شو
 روح سر غه یې علین و ته پرواز که دا خاکی بدن غبار تر میان حائل شو (۲)

(۱) البیرونی: «د عقل پر د علم غیب معلم و»
 (۲) البیرونی: «د باطن په قوت خلاص له آپ وکل شوه»

د جانان له جان نه عیځ فاصله نشته داځا لي بدن غبار تر میان ساتل شو (۱)

بې شریکه له غر چوده یگانه دی په غرغو پوښو پوی آواز په خوله قایل شو

د کامل مکمل غسی نه دلام دی

چه فقیر دولت یې مست په دلائل شو

په غر زړه چه دانشنا نظر افکند شو له کل غیرو مبرا په ده خرسند شو

په باور کښې دې مثل ننداره کسه دگومان غریب له مخه لند پر کند شو

په یقین یې یار دیار په سترگو وکوت اوس په هر نفس اختر که پرې انند شو

له جمله قیده به خلاص وی تل تر تله چه یې زړه دست شامد په زلفو بند شو

د دیدن په ذوق له خانه خبر نه دی دپتک په دود، د عشق په اور سپند شو

دی په خپل اختیار ورسو، پددا اور کښې محبت وړ لره راځله وه کمند شو

په طلب کښې د دوست و مرمر کڼوړاندې تل باقي ژوندون یې یاسونه پوره مند شو

ای دولته ! د کامل نظر بلند دی

د فر د احوال د لې ورته غر کند شو

ای عجب پر زړه دانا په خوی او باشه محبت له غیرو به لره با او باشه

خپل اختیار حکم دده په رضا پر پرده په نعمت یې شکر لره خوش په بلا شه

هیڅ نفس د حق له یاده پېرونه کړه په ثنایې په خر کند هم په خفا شه

د هلك په دود غلطه بد احواله نور، ظلمت و بله جدا وینه دانا شه

په کناه د دوست له رحم نا امید مه شه خود په خود درته نارې و هی چه راشه

د تو یې په آب تبرې شوي کناه وینځه د غفلت له واړه زنگه مصفا شه

نن د معرفت آفتاب دی را ختلی دگومان په تیاره څه گرځې خفا شه

خپل مقصود دیار دیدن کته په هرځای یې پروا د خاصو عامه (له) غوغاشه (۲)

دم په دم یې و جمال و ته نظر کړه یې دید ته به روند غوگرځې بینا شه

د باطن سترگې بینا لره دولته

هیڅ نظریه نقش مه کړه یې نقاشه

(۱) البیرونی ته «المصرع والبیرونی کتابخانه له نسخې نه نقل شوه»

(۲) «الف ، ک» یې پروا د غلام د علم غوغا شه .»

هغه طاب لب نن ور شو چه دخپل نفیر په زغر شو
 چه بې یاده بې دم درومی د مولی په حضور پر شو
 د زر کی تخته بې توره هر چه فهم بې په نفیر شو
 په صورت به دخنډ پرشی چه به د پر حرص کښې مړ شو
 پکا نکی روغه جامه ده دی دې جامې په سپړ شو (۱)
 تحت الثرای لره به درومی لکه کانا نی مخ په خور شو
 دس صورت بې زړکه (۲) د کا مل ذکر کوکړ شو
 دا شیا احوال به وینی چه بې نن مقام په لوړ شو

ای دولته ! ذات دریاب دی

داغات مثال چو غې شو (۳)

چه غارف د حقیقت په شراب مست شه په مسی کښې دېشر له خویه وست شه
 که اول په لاله (بې) خپل سر نیست که په اخر د الا الله پر مقام هست شه
 په کومان بې تمان جدا لیده له جانه په یقین له خپل جا نان سره پیوست شه
 آزادی فرحت به نه مومی غفه کس چه مدام په دام د حرص هوا پای بست شه
 په فانی خیز و نو بینه روانه ده هر چه بینه په فانی که دل بې خست شه
 بهشت طلب کار هنر د د نیا پوځه هر مون چه دواړه ترک که حق پرست شه
 عیش زړه په ورق نه کوښي بې احده (۴) د ذا کر چه د عمل قلم په دست شه
 قد سی رو حانو و اړوبلی ووې دا زل په ورځ چه حکم دا لست شه
 دخوښی عمر شل دېرش کاله خلوینت دی تر شپته پورې چه ورغی په شکست شه
 عاقبت به له دې سرایه روانې که بې عمر سل یانوی اتیا یاشت شه

مسکینان له تاو خور و خلاص دی دوله

د مسکین کناه خوردن خاست و نشست شه

(۱) الف، لا: دی، دی جامې بې سپړ شو.

(۲) البیرونی: چه دانس صورت بې زړکه.

(۳) البیرونی: جوهر شو.

(۴) الف، لا: عیش دی زړه نه کوښي بې احده.

نن مې زړه د یار په لیدو (۱) سرور شه
 مې نشان په هر نشان کښې محیط شوی
 جلوه کړ بادشاه حضور دی نه مې وینی
 د درویش د بڼه کلام قدر یې نه زده
 لور په لور د نفس په تقو نه پسې زغلی
 ببیلان چه وصال شوانی د کلانو
 د صفی د رجه پورته وه له عرشه
 د کانه د وحدت مې په عرفش غښی
 د موسی په دود په کوه طور وروخت
 د منصور د څپره له هېچا پته نه ده (۲)

نهی جاء مې دو صال په شراب پور شه
 خود نمای خپل سر اید په کومان دور شه
 کم همت د مې وفا د نیا سزدور شه
 د خناس اهل په سیم و زر مغرور شه
 د هوا پسر مې زویه گا نه لور شه
 سرزنش دده خار و زغمی ضرور شه
 چه شیطان مې لویی ولیده رنځور شه
 تل نارې دا نا الحق و می منصور شه
 په کومان مې ایش پوری که درست نور شه
 کوه دلیل پخپل کومان غښی مستور شه

د افغیر دولت په هر نفس اختر که

چه ددو و کونو سلطان ورته حضور شه

یار - یار را کړه و ما نه
 سپین مې مخ تاو کړې زنفی
 ناست ولاړ په هر حال زیب که
 ما وابق غونډې شیدا کړه
 چه په داعالم کښې نه وی
 څوک چه یار مو ابق موسی
 تا خوړ کړی زړونه واړه
 چه په سر له تا شه وایی
 شب پرک چه شه کړه خوښه

دلربای مه روی زیبا نه
 بیا یسته قد و بالا نه
 هم خاموش او غم کو پاینه
 دی په حسن له عذرا نه
 بل د لبر له ده سوا نه
 له انبوهه ډېر تنها نه
 مې منهنه مې دوا نه
 دد د سر له تن جدا نه
 دی نه وینی په رنا نه

(۱) البیرونی :- په ولیو .

(۲) البیرونی :- له هېچا مطلق نه ده .

عېچ سپی لور نو ر نشه نور دېر ذکر دسو ای پښه

دافسر دولت مصطف دی

نور به څه غاړی تر دښه

نادر زړه مگر بیاموسی په جیان خویش چه تمام عمر مدام اوسی یکسان خویش
داد نیا بند ی خان نه پر مومنا نو پکښې دی مشرک ناپوه کافر نادان خویش
د باقی عالم لذت به ها له سوسی چه یې زړه شی له دیدنه جاو پدان خویش
غغه کس یار جانی مه کښه نانی دی هر چه نه دی په دیدن دسبحان خویش
که فردا مې مخیر که په بهشت کښې زه به کمې مشراب رباب دیدن دجان خویش (۱)
غا غلان له غا غلان نو محبت ده په نغرد دا تر اتود ا کران خویش
مگر یو یو عاقل خان عیجن و ینی زیات سړی نه خپله سره دی پخپل کومان خویش
بې دخدای له یاده خورې گرځې اغوندې هسې ورک دنوس په کار یې خبران خویش
مشرکان به و دوزخ ته غمکین دروسی پاک دندار لره به راشی عارفان خویش

ای دولت ته که راحت جاو یدان غواړې

مدام زړه لره په مینه دسبحان خویش

دافلک چه هسې تېز گرځی تر غاښه دژوندون باغ به هېڅ پرې نیردی بې لښه
هر زنده اکل ماکول دی پیداشوی واره یوله بله خوری په غاښ بې غاښه
وار په وار په واره و خوری په غو ورځی مخلوقات مثال طعمه سرکندوړې باښه
نادان زېرمه دسفر دتوښې نه که لکه ستوری چه جاروزی بې سرواښه
پس له سرکه به هر یو هسې ارزو که که په داجیان خدای برخه که زماښه
که هر چند زاری کوی سوریلار سره بولی دبد بخت عاصی به نه کېږی په چاښه
دنیا خوب دهرې بناد ی، تمبیری غم دی تر خندا په خوب کښې دېره وژراښه

دطوفان اوبه چهل گز تر غره وي پورته (۱) وي د غوج بن غنق لوز تر یر تو کاښه
 چه تحقیق صدق یتجی ، کذب یهک دی دی مومن لرد مدام د نیا ریتیا ښه
 چه د خدای رسول نوم سرک پکښې یادیری شاهری بله نور مه کښه تر د اښه
 دسپی به سرک کښې د بر سود دی دولته !

پخپل مصد ورته دچا کم شي رضایه (۲)

د غنمت په خوب اودهوم له غمه خوب شوم اخرو بین داسوت کاروان نیار و واره نور په لور ولین
 چا ددوی حال سې وکوت زه هم خو ورځی حیران وم له حیر نه یې وارغ کړم د عشق می می وڅین
 شب وروزی بهشت کپزه به مثل دصیقل کپ (۳) دسوالی ذکر صیقل دی پخپل زه باندی سې مین (۴)
 زه چه هسی پرې صفاشی لکه پاکې اوبه کوری ر سیده فکر غوا س دی یې بهادری یې و کین
 د شه در مثال دیوه دی پر غر زه باندی چه بل شی دین افتاب یې و خوت د کومان سوری یې تین (۵)
 ای غافله فهم و کړه نیاز مندا ن دجهان و اړه بیلانه هسی خواړه کړه لکه باد که کل ایری دین (۶)
 حرصنا لښه شان اوړ کی و تر سپن یری پوری د مادر په تی لکیاو دهک په دو ددی وین (۷)
 اوږده منع یې سوزنی شوې او کومان دده اورنی و د شیر خور ملک دستور دی په اور نی کښې یې بلین
 دافیر دولت کړ م نه دی که د عشق په آتش وسو

محبت دده مهار شو یې اختیاره یې را کین

نر د حق پېژند کلی پر هر چا فرض که دانایي کړ دن خلاص کړ له دې فرض
 اسرافیل چه بر غوږو که کل به وری په دو هم و اړ به زنده ووزی نه اړش

(۱) «الف، ک» : «دطوفان اوبه چهل گزه تر هر غره پورته».

(۲) «الف، ک» : «دچاکم رضایه».

(۳) «البيروني» : «دصیقل گرو».

(۴) «الف، ک» : «زه باندی مین».

(۵) «الف، ک» : «سوری تین».

(۶) «البيروني» : «لکه باوک دسربش».

(۷) «البيروني» : «زین».

ستاله حاله به ستالاس و پېښې کړاغی کی به ښاست چه خدای ښکی ښی که عرض
 سرعات گناه چه کړی ،خمکه جلوس ده یو په یو به واره وایی بی عرض
 دانتیر دولت دعشق به رنج رنخور دی
 بی دیداره به روغ نه شی نه دې مرش

نصیحت وچاته غه وایی واعظ و خپل ځان ته وای نه وایی واعظ
 د پرویل د عمر زیان دی زړه به تور کړی روز و شب که هر غوښه وایی واعظ
 د جاعل په زړه به سخت لگی تر کانی پند که نرم ترا و به وایی واعظ
 چه په ملک سلکوت شته ښابه ستا که که ته تل صفت دده وایی واعظ
 کار دیده لاشوی نه بی نادان و زو کیه ! نصیحت په کوه زاله وایی واعظ
 و خپل ځان ته نظرو کړه کل په تا کښې خو نیت د غر کاله وایی واعظ
 څه شکل ژر به په پال زرو و نو تیر و که که بیان کشف و وایی واعظ
 چه عمل د هر آیت پخپل ځان و کړی د لږ پند به حاله وایی واعظ

که بهتر طاعت کوی په زړه ذا کړ شی

خو د حق صفت په خوله وایی واعظ

د عاشق زړمگی سوزان دی لکه شمع تل دعشق په اور بریان دی لکه شمع
 تاریکی بی د کومان له مخه تېښتی رهنمای نفع رسان دی لکه شمع
 داجهان مثال تیاره مدام په ده کښې د عارف نشان عیان دی لکه شمع
 هر ساعت ژوندون د مرگ د پاره غوازی هر نفس تر ځان کوزران دی لکه شمع
 دم په ده بی سر له تنه جدا کیری په پرې کړی سر خندان دی لکه شمع

روح لطیف خورشید تابان گڼه دولته !

کنیف تن په ده روښان دی لکه شمع

ما به ولی آه فریاد که فغان در یمه که اشار اسره وی جاو بدان دریغه
 له فراهه مخ د زړه په وینو وینخم کاشکی نه وی مرگ بیلتون په جهان دریغه
 فرزانه بلبل په وخت د بهار ژاری چه اخر په باندی راشی خزان دریغه

ز محیران ورته ولاړ په سترگو وینم
 یوه ورځ یې په طاعت کښې تېره نه کړه
 واریه وار راغی ددوسی یاران دریغه
 گرانېها عمر یې و لاړ را ټکان دریغه
 سرکشی په کړی نه شم پېچاره یم (۱)
 که قوت دطاعت را که رحمان دریغه
 که آشنا دخپل وصال عهد محکم که

دافیر دولت به نه که ارمان دریغه

کاتکي زه عاجز غلام وی دیار دریغه
 د آشنا زما وصال به همیشه و
 چه مې هر ساعت نیدی خپل نکار دریغه
 که تر میان فضولي نه کړی اغیار دریغه
 په صورت د کل خوبانو ښایسته دی
 که نندخوی دل ازار نه وی دندار دریغه
 غر زمان به مایه سل غمه کښیا سي
 چه د عشق په لاس مې ور که مهار دریغه
 پر عاشق به دو وصال ورځی تل نه وی
 په هر گل پیا یسه به تېرنی بیار دریغه
 د دنیا استوگنه یا د هیو ساخت د
 گرانېها عمر خپل نه دی بیار دریغه
 ای ساتی د جام په ور که مستی به کړه
 کا شکي یو غم یاتې نشی هو بیار دریغه
 د جانان د جان تر میان بدن تور گر ددی
 که خدای لرې که تر میان د انبار دریغه
 که سدا مې له خپل بار سره وصال شی

دا میردوات به نه زاری زار دریغه

غولک ددین په راه مې نشته سامون دریغه
 محبت را سره نه پر که په دریغه
 اتفاق در سیده کسانو کار وی
 چه تا لم نفس یی وزی دی یی
 کو دکانو څخه مینه سبز چېرې
 و نایی یا ر به موند شی نه با
 دعاش سترگي او وره زده یی دریاب شی
 د رحمت باران یی تل و وری له مینه
 که مولی ابر دایه پرې نه لوشلی (۲)
 چېرې نه د ښمن حمله در باندې و که
 هېڅ گیاه لمنل به لوی نشی یی لوی
 د با و ز نېر نیو لې لره نه

اما نت دحق دی فرض پرتا دولته

خان له مر که پخوا ژر خلاص کړه له نویغه

که یقین دي په نوحیر وشی غزفه
 د وازه کونه به پرې ویني له

(۱) الف، لاء :- زه پېچاره یم .

(۲) البیرونی :- «که مولی پر دایه ابر نه لوشلی .»

د غفلت پرده به حاله غوره واخلی
د رحمت آواز به اوری له غافه
خو نظریه یالددیدن په غر لور وینی
له دې کشف دزه حاصل شی له کافه
چه یې نن د حق طلب و نه دانادی
پس له مرگه یې خان خلاص نه له تاسفه
حالمان بد بخت به پند ها له اخلی
چه یې خو له شی د لحد خاوره نه
بې بها عمر یې تیر که به غفلت لیبې
د مقصود برخه یې وار کړه تلفه
بې ترسان د خدای په ترس له هر څه موسی
کل بالا به ویره کاندی نه خایفه
عاقلان مدد فنا له خدایه غواړي
د شیطان خوکی چه ور شی مخا لفه

د انبیر دولت رښتیا وایی منصفدی

د انصاف وینا باور کړه له منصفه

هر نفس د عشق پیا له غټه یو دمه یې وده له کفه

مست بېخود پر بله گرځی و تر کړې له چنگه دغه

که د عشق پیا له تل (۱) شو می سم نابت پر لارې د رومی

ته به خم برخه بیاموسی دېز رگانو له شرفه

نا تحقیق نیه خطا کړه چه منسود و نه دې شا کړه

په دلمب دې د دنیا کړه زندگی خپه تلفه

له هوا حرس نو به کړه و خالی و نه اصر کړه

د نییگنی جمع مه کړه له فرزندو ناخلفه

که جهان په نعمت پور شی انب انارمنه انگو رشی

چه خسته وار حضورشی د حیوان حب له غلفه

چه رب مومی ربانی شی دی ییزار به له ثانی شی

چه د ریاسوسی غنی شی مینه نه کله خزنه

داشنا د بدن دیر چه شی چه په زړه کښې یې لهای و شی

نکه د رجه مونده نه شی به د ریاب کښې بی سده

زه رښتیا وایم ای ورور د یار حضور دی وایي کو زه
 له دستر کونه یې کورد ریاب یو وینه له دغه
 چه روان په داسیل شو رښتیا یې خپل دلیل شو
 ځینی یانې جبر نیل شو رسول تیر سوله رفرغه
 دلرای دي دلیری کله بیکس زه یا ری که
 غوک به څه برابری کله علی شانجغه
 پر بیابان په لور په دلی که سواره دینه که پلي
 عامو خاص دي واره ولی د نهمت د تیر هدغه
 چه نیکی دي شی معلومه ستا بدی بهیې معلومه
 خو بی بهشت لره ورد رومه اندوه مه که لاتخغه

میراله تش چوته پاک دغیر لمر کته
 یواحد گو ره دولته جلوه کړ له هر طرفه

د د لیر له اتشیا که	زړه مې ځلادی له فراقه
له دي یې وفا فاقه	همیشه په درد واه دی
پا کیزه شو له افغانه	چه د مینې په اوړو سو
زړه یې رانیو له عشاقه	دلرای د لیری وکړه
مخنی نه دی له مشتاقه	جلوه گردی جلوه کاندی
چه دنیا یې کړه طلاقه	اخرت د هغه خپل شی
بر خې راغلی له میثاقه	غوک شاهان، ځینی گدای شول
عراقی دی له عراقه	مهرویان په چین ماچین دی

دولت پارسو نده چه ووت

له دي تش درد واه

برید = د عشق پدراوه ځم همراهِ نه لر م بې عشقه

بې رفیفه بې پناخم پناه نه لر م بې عشقه

هر ساعت چه بیا تو زیاد کړم درد په خپل سر یاد کړم

څه کړم چا و ته فریاد کړم نیکخواه نه لر م بې عشقه

دا م غوښتي د زړه خو ر م ، د زړه وینی تل غښم (۱)

څه کړم څه (۲) چیرته ځم همراهِ نه لر م بې عشقه

معتقد په داخل ر زق یم مبرا په زړه له فسق یم

واړه سر تر پایه عشق یم یوه کاهنه لرم بې عشقه

دا فقیر دولت تقی یم و کلاه نه موسی یم (۳)

خدای سی بیا سر زه عباسی یم کلاه نه لر م بې عشقه

د دیدن خوښی تر کُل خواړه نایقه د ایا په نه د هر خسیس لایقه

دیلی نایست مجنون و ته چکاره دی د عذر اله قدر چا زده بې واسقه

(رنا) و رخ د معرفت به هاله موسی چه ظا هر باطن شی پاک له علا یقه

بې شریک احد د کل خایو نو خای دی په طلب بې شه بیرون نه عوا یقه

چه بې سترگې د زړه وی مشغول په اوسې په خلوت ، عزلت جدا له خلا یقه

حق به مزد د طاعت بې حساب به ورکه د هر هر یوه موسی خو خدا یقه

که په ځمکه د ریاب کښی په هوا اوسې دا جل پیا له د هر زنده د ا یقه

چه ساعت دیبلتون یاد کړم هغه دم شی پښتون طول ځمکه پر ما (۴) باندی ضایقه

هر بلبل دل داده څه شکل پیرم جنت وی د بهار په وخت جدا له شقا یقه

(۱) البرونی :- «مقام غوښی د زړه خوږم هم د زړه وینی تل غښم ..»

(۲) البرونی :- «خو کړم څه کړم ..»

(۳) البرونی :- «دا فقیر دولت نفسی یم و کلاه ته موسی یم ..»

(۴) الف. ل. :- «پری باندی ..»

د خبری په رسوز هغه پوهیږي چه خبر وی د کلام له دقا یقه
هیچ منتد نو رچا نه دي پاك او ستاد کړم
د ا فقیر دولت خبر له حقا یقه

بڼه ثنا په پاکی تل وایی له حقه (۱)
چه حاضر ناظر دی نه وینی محبوب دی
په عدم کتبی پی پخپل قدر تموجود کړم
سرکشان به دنمرو د په دود عاجز که
په لاسو به ترکنار وتلی نه شی
هرچه زړه په مال تری ډیر به پښیمان شی
که به خوله لانی وعی اعتبار به کړه
چه صورت پکتی تل نه وی فانی کیری
مرد غازی شجاع هغه بالی بویه
مخلوقات دجهان وارو برخې موسی

مخلوقات په نه اووه وارو طبقه
پری ظاهر باطن رڼا ورځ د غسقه
عرش کرسی خمکه اسمان دوولس جوسقه
که ملک سباعی ورولیږی له یقه
چه په لوی دریاب کتبی پریوخی پی زورقه
په لاشی محبت نه که بی احمته
سعر فت پی په زړه نشته پی ایقه
دجهان بنایست دی وارو پی رونقه
په یقین چه دگومان جاسه که حقه
له تدبیر کریم علیم رب الغلامه

د کامل د کلام غسی ښه تاثیر دی

د فقیر دولت پری مست یم پی عرقه

که دلیر پر ما ډیر رحم عنایت که
د د بدن شراب به را که بی خماره
د عارف صلوآه به هر زمانه مراج دی
پر عاشق دل داده هیچ ملاست مه کړه
له غیر ته پی اغیا روارو نفی که
د زړه هستی پی محوه کړه له میانه
نورانی شاعر به روی پیچا پیچ زلفی
روح لطیف ناز که سیلمه خدمت پی ښه کړه

ښایسته مخ به وما وته وریت که
همیشه به پی وښان ته په حیرت که
چه سجو د په ترک جو د ترک عادت که
دلر بای جلوه هر گور په عنایت که
پخپل ځان باندی عاشق دی خپل صفت که
یگانه خورشید له ځان سره صحبت که
پاک شراب په لاس ساتی عجب زینت که
له خپل اصل سره سپنه پاک طینت که

طالبان د دنیا واره دیوانه دی عاقلان و دیوانه ته څه وصیت که
حنیثت به درست داله ورته ښکاره شی چه نظر د هر کالی نه به عبرت که
بهمانند دده هېڅ نشته په عالم کښي

د ښایست حقت یې څه شکل دولت که

که دلیر یو دمه له مخ نری حجاب که دلسانه زاره به سر دیره شاپ که
که تاو کړی زلفې پر یوړدي وړاندي وروسته دعا شق زړگی به یې اوره کباب که
پر مسجد پر صومعه باندی که پېښ شی په دیدن به زانندان دست و خراب که
که روښان جمال غر گنده که حجاب واخلی خلايق به له جمله کاره کریاب که
د دیدن مستی یې زیاته تر کل کیف د، په جلوه به مست یې خود تاپې شراب که
د غافل زړگی به تو روی لکه تیغه جد د خدای یې یاده پره درست ښه خواب که
د گومان پرده که لری کاله سترگو دیوسف په دود جمیل مخ به دریاب که
هغه زړه چه د بدن له نوره پردی تل له خپله خانه موج لکه دریاب که
هر سړی چه له توحیده خبر نه وی دمنکر نکیر به څه شکل خواب که
که اسیدی پس له مرگه ژوندون نه وی د هر یه بد پختان څه لره صواب که

د بزرگانو حال به هغه مومی دولت! (۱)

چه د روح به نفوته ځی حب نه کتاب که

چه په مال منصب ، له چاسر ه حسد که تل باقی عذاب به ، بیا مومی ډیر بد که
خپل نصیب هر چا موندلی ، په ازل دی بغض کینه ، د بل په برخه یې خر د که
تر قسمت به څوک ، دانه زیاته نه مومی که په ډیر مشقت ، دواړه لاس پېښی گډ که
د دنیا فرزندان ، واره نادانان دی زیات لویې په مال منصب په پلاره جد که
په د پښه باندی به هاله ، نصرت مومی که تقوی توکل ، زغر خوف ، خپل خود که
عارفان د حق بلو هگوری ، پرې مست شی نفسانی ، د مجاز مینه په ابرد که
هغه وخت که پشیماني که فایده نشته چه به غاړه یې لوی طوق دین سدد که

د مومن ایمان دار، خای پر علیین وی تحت اثری لره به خي چه خدای بی درد نه
خیل عمل به ورسره وی، چه روان شی نه به خولک له ده یا ری، نه به درد که
د عارف به زړه، کښې، مخکه غیر نشته تل له دمه سره ذکر داند نه

د فقیر دولت به چیری، دوه کوری

چه په هر لوری نثار دیا ر پر خد نه

کتنده یو دي بی شکه	لون لون تما شه که
مخ بی زیات تر لمر و پان دی	پوشیده دی له موشکه
هغه طالع بی مو مې	چه خفي ذکر پیشه نه
تو کلي بی بخیل خدای دی	یقین باد گو سان پشه که
په ولاړی په ناستی که د روسی	د حق ذکر همیشه که
چه زه غوم غوم غه شوم غه یم	همیش فکر اندیشه که
گران ساعت بی دسرگ یادوی	په عمل دراه توشه که
بی ریا طاعت هغه دی	چه تنها بی په گوشه که
سرو خمکی و ته خوړند	ریبه، په خه خوشه که (۱)
چه خو دي نه په طاعت کښې	زیان به د عمل ریشه که

د سړی بنایست په خوی دی

میچ لوم بی په لاشه که

په هر زړه چه عشق کوزر که	هغه زړه زبر وزیر که
درست بی را شکوی و خان ته	خني ییل خوی د بشر که
یو خسری (بی) دو را ندی	د همت په نظر غر که
د شیرین د پدار د پاره	عاشقان سو دا به سر که
پر عاشق بی تهمت کښېښود	د لبري واره دلبر که
جلوه کړه هر خای دی، دی	سترکې بویه چه نظر که

خط خوشبوی لری له مشکه
خداي عزیز که سړی عالم
چه بې قناعت شي خوار دی
سنگدل مر به تا و (۱) شی لعل
ناقصا ن طبیبان مه وی
بد همراه ددین رهزن وی
مخ بی زیات جلوه تر لمر که
چه د قناعت کتنج ور که
گرځی طمع در په در که
صحبت هسې ر ننگ اثر که
در نغور ا حوال بد تر که
مل کر قنار به لوی خطر که

د دولت خبرې پند دي (۲)

پر پا ک زړو نوښه اثر که

د بیجد هستی و تاو ته نزد یکه
مخلصان به ریا بی طاعت خلاص دی
ظاهر بین چه له و صلته خبر نه شی
به کومان چه شان ازاد گنې بندوی
د هغه حریص عذاب خواری نصیب شی
د دنیا تعلق بار دی نه پوهیږی
د قانع په نظر زړه کانی کودی دي
عزرائیل دي د سرگدام خای په خای ایښی
چه د زور سترگې بی نه وی نا انصاف شي
پښتانه عرب مغل زیات ساده دل دي
نفس ناقص بی ریا شته بد ادب شی
مقدم د کلي بڼه تمثیل و یلی
چه خلقت بی دی نطفه آخر جیفه شی
اسرائیل چه نفیل پو که په دو هم غل (۳)

ته په زوره نمره لره کړې دیکه
هره چار په محبت په شوق رند یکه
په فصلت به یگانه یاران هر دیکه
عارفان د دوست په بند کښی ازادیکه
چه د بیل و مال ته گوری خپل خوندیکه
په حشر (په) بی خدای وار (۳) پرتند یکه
نادانان یو و بله لویي په ډیر کود یکه
عرزنده به پکښی بند شی غه ښاد یکه
له بدانو سره پته له پو بدي که
د دنیا له مینې ډېر هنر هندی که
لکه آس چه غورب مست شی چمن دی که
زیات هغه غوڅکی درو ند لېږدي چه تند ی که
خوک په هسې صورت غه لره خودی که
په شهرین اواز به کل سرده ژوندي که

فقیران ددین شاهان کورم دولت!

په فانی دنیا کښی زیست په نامردی که

(۱) الف، لا، - د قناعت -

(۲) الف، لا، - د دولت خبره پند - پریاک زړه پښی اثر که

(۳) البیرونی - د واده -

(۴) الف، لا، - په دوهم -

دا فلک چه دوه یاران سره آشنا که
 د بقا دوناوی پکنی میخ نشته
 دیهار په وخت بلبل خکه ډیر ژاری
 دخزان باد به کندان له باغه یوسی
 جدایی د جهان نرخ دی بانه مه کړه (۱)
 محبت یې خدایه واره د زړه نرخ دی
 در حلت په وخت چه بارتی نادان وی
 معنوی شاهد به وویي په خان کنبی
 په هر زړه چه مینه زور وکه کو باشی
 عارفان د پاک دیدار په شراب مست دی

دا فقیر دولت به سحوه شم یکبار ه

که دلیر ددین سق (۲) پیای را نه

دلداد عاشقی به غه لره ډیر غم که
 دو حال شراب پرې و غبنوی ساقی شی
 د دیدن په ذوق یې ست خوشحال خرم که
 د ظاهر باطن مشکل به پرې اسان وی
 چه کړیم یې په سایه دخپل کرم که
 غنه زړه چه د هجران په تیغ زخمی وی
 چه په داجیان استوگنه یې عمده که
 خو وړوندون به باندې تلخ شی تل به ژاری
 چه دیدن له خپله یاره په هر دم که
 غنه کس سعادت تمند دی له ازل ه
 هر سړی په بد عمل په خان ستم که
 خدای باد شاه ظلم پر چاته که عادل دی
 جدایی به غم زمانه عمر مسم که
 اشنایی مې په خوس کړه خبر نه وم

د افیر دولت به وای ډیر ډیر ژاری

که اشنا دخپل وصال عهده حکم که

په ازل چه یې نصیب نه وی له سر که
 د وحدث بامه یکتا دوتا یی نه وه
 په کوشش به خان خوک خطاب نه که له تر که (۳)
 د کومان په ستر کو تاو لیده غبر که

(۱) البیرونی :- «مانه مه کړه ..»

(۲) «الف، لاله :- «پی»

(۳) البیرونی :- «له زمه»

د سوي د نوي پانې زېري ځاندي دخزان په وخت چه ونه شي بي برکه
په نوبه دا خرت در سره واخه يوتدم په دالارنگ نه که بي برکه (۱)
نه دي نن د حق طلب طاعت ونه ده بيا به د پره پينما نې لري پس له مرکه
دار و اح دتن پېتون عسي مشکل دی لکه خوځ حيوان زنده کاږي له ورکه
د بدن ټوسپند به مرکه شر مېن پاره نه نه چا پېر ترې وتي دا غن ترکه
تر ساعته به يې سپي ايرې سکاره که مرکه مثال اتش سوزان تن وچه مرکه

پر تغير دولت به چېرې د لسوزي له
مرکي خو پادشاهان پرې پستل له ارکه

د صمت مرکه بې نانکه دداد جنگ نه نفس نه ديداد په سانکه (۲)
نه خبر د کامل بياسومي پرد الار د يمين نوبه موجود کي پسي د انکه
په قدم د کاملا نو پر قدم د ده تر حد وړاندي وروسته مه غزوه بڼانکه
دروېشان دخداي ددرگاه زمري دي د زمري قوت به چېرې لري پرا نکه
د مولی طلب به چېرې کړي حوړي بي چه زيات جهدي لهدرم دی له دانکه
د د نيا لاشي حاصل د پاره گوړه د مظلوم په ځان لگيا بي لکه کانکه
چه قرآن حب المتين مولا ياد کړي په داو ياسته لاس محکم لرسم زانکه
د توبي ونه په خپل اصل يوه ده د بهشت په مرکه ورشته دي ددي خانکه (۳)

د صمت په شمار غلت مېشه دولته!

يو احدى جلوه که په خوشو ور نکه (۴)

له وحدته شوه پيدا د کثرت غورکه (۵) ته په دا د نيا باور کړي د بزرکه
صنات يوه لهجه يې ذات نه پانېري له مېزه خالي مې کهه شېخ درکه

(۱) الف: - «يوسف په دالارنه مگر بي برکه» .

(۲) الف: - «داد جنگ نه نفس کړه ديدات سانکه» .

(۳) البيروني: - «خانکه» .

(۴) البيروني: - «دانکه» .

(۵) البيروني: - «خوځ» .

درسته شپه غافل پروت مه اوسه بیدار شه (۱)
 د سهار پا څپده پند واخله له جرکه
 روح مثال یوسف مه روی شرمېښه تان دی
 بیا یسته یوسف خپل و ز غوره له کورکه
 خپل عمل باو رنابت لره دولته !

درست جهان یوه پوزه، خوله، غوړیو سترکه (۲)

د د لبر د مخ له خپا له	آشنه یم بې سجا له
بې د ید نه نه پا فېزم	لکه نړی بې ز لا لسه
بیا یسته له مهر و ماه دی	بې ما نده بې مثال له
زړه مرغه مې نه خلاصیږی	د دې محبت له جا له
لاس دې پر پټه ځي له ځا نه	چه امید که له وصال له
هر عاشق چه تر سر تېرشی	دا له وړسی تر کدا له
د توحید پیاله به ورکه	یا ر پخپله ما لا ما له
مستقبل ماځی به پر یو دی	محبت به که له حاله

د فقیر په دود به خلاص شی

د دنیا له قیل و قاله

پر سر بې نه دی خواری محنت مشکل تل	نه راحت دولت صحت بنادی خندل تل
نامرادی بیما ري غم فاقه تل نه وی	نامرا د موندل پېنل خوړل حاصل تل
په ریا له جهري ذکر ما جنتاب کړه	نوم د حق په زړه کښې پت یاد و تل تل
د عارف واجد (۳) مقام د معرفت دی	هر نظر د وست و مخ و ته کتل تل
زاغ حریص منگل الود په جیفه کړزی	دنداده بلبل دی مست پرمخ د کتل تل
باد خزان بې په ارمان و بله جدا که	پټه وصال له کله نه دی د بلبل تل
نور سړی د دین دنیا په کار مشغول دي	د عارف بې دوسته هېڅ نه وی (۴) پردل تل
کووی د حقیقت په یوسی له میدا نه	هر طالب چه پیروی کا د کامل تل

(۱) البیرونی :- «نادانه».

(۲) البیرونی :- «دوست جهان یوه پوزه، خوله، غوړ دی یوه سترکه».

(۳) البیرونی :- «واحد».

(۴) البیرونی :- «بی دوسته هېڅ نشته».

کامل خپل سره بل هر سړی شه کوری ناقص لمان وینی په که غیبت یریل تل
ظالمان به کښته درومی و دوزخ ته هر بهتر جنت به خای وی د عادل تل

پس له که بهستا میخو ک په چه نه شی

په حیات د ولته زېرمه کوه خپل تل

هر کل مخه عجب سین را غلی بېله خدای دې دامحبت کم مه کړه له دېه
چهد کل دپاره راغلي په عالم کښې ته سوخته بلبل به نه پایې بې کله
هغه جام چه دتوحید په شراب پورو (۱) مهر یا ن ساقی و تا ته درکه خپله
د خمار ویره دې نشته مستغنی شوې مست پیخود دېوانه کړخه تل تر تله
کل شراب شاهد ساقی مطرب حاضر دی دغه هسی په ساعت دی کله کله (۲)
له اشنا سره درست عمراسان تېرشی بې اشنا استوگنه یو ساعت مشکله
جز که لمان کل یادوی تعجب مه کړه بې گومان خپل سر پکنا وینی له کله
چه ا د را ک د تېز و فهم نه رسېری د اسمعی به په خو له چپرې شی ویله

زهد ولت له مستقبل مانی خبرشوم

چه د حال سبق می واخست نه کماله

چه مې زړه په ذکر فکر که صفا خپل بې جهته می هر لمان ولید اشنا خپل
لوی دریاب آب حیات دی وبله اوړی کل عالم بې مالا سال که په رنځ خپل
په بې شمار (۳) غوړونه آوړی آوازونه په بېحد ژبه گو یادی په ثنا خپل
له غیر ته بې اغیار واره نفې که لمان په لمان اشنا جلوه کوی زما خپل
د تمام ژنده چاپ دده په لاس دی لور په اوړي بې جار باسی په رضا خپل
د شاهد لباس بې واغوست دلبري که نه عا شقه بې زړه رانیو په خندا خپل
هسی زړه په شهر کلی پاتی نه شو (۴) چه بې نه که په دیدن باندې شید خپل
چه مقام د بایزید موسی بایزید دی کل عالم به لاندې وینی تر لوان خپل

(۱) الف، ک :- دتوحید شراب پورو .

(۲) البیرونی :- دغه هسی دنگ ساعت دی کله کله .

(۳) الف، ک :- په شمار .

(۴) الف، ک :- دبی زړه په ښار کلی پاتی نه شو .

په باطن يې په رضا واړه چار کړې په ناا هر خپل سر عاجز ويني دانا خپل
د فقير د واک چا معرفت حاصل شو
اوس په ځان له بياره نه ويني جدا خپل

تجلا يې پرده که هر ځای جا نان تل نوراني جمال يې گوري عارفان تل
معنوي شاه له هوجا مخني نه دی ځای په ځای جلوه کوي په ځوانان تل
يو په زړه زيات له يوسف بيا پسته دی عاشقان يې وديدنه ته دي حيران تل
هېڅ تغیر تېدل يې نشته په نهايت کښې يې زواله يې فنا دي، بې نقصان تل
چې له هسې بڼه ديدنه يې نصيب شو (۱) پس له مرکه به پرکه افسوس ارمان تل
دد لېر دښه ديدن قدر هغه زده چې يې زړه موي د پلټون پر او رېر يان تل
د کثرت په انبو هې په نظر نه که چې د زړه په سترگو مخ وېني يوشان تل
که گواهي دنه ليدو وايي معذوري دی نايينا يې جمال نه گوري عيان تل (۲)
د شيطان په دود په عيب يې نظر دي دسري هنر نه گوري بدگومان تل (۳)
د جاهل په شان سر کښن زافران مېشه (۴) دخپل پير خدمت کوو په مال په ځان تل
مو تواقبل ان تمواشي که سرباز يې (۵) پر عاشق يا ندي وي - رښتدل اسان تل
لاس په لاس سودا ژړو که مسافر يې د صورت استوگنه نشته په جهان تل
په بيان له حاله ووايه دولته :

چې په دعالم دی پاتې شي نېمان تل چې په دالتا مې اشنا يې و شو - صمه
خراب دل مې نجات نه سو مې له غمه لاس و پېني پر بله و هم نه سبا کيږي
د فراق شپه شوه زماله عمره سمه دهجران ساعت هر گوره ډير مشکل دي
تروپه غه شکل تېر پوي يې هم لسه که مې بخت له خوابه و پېني شي بيا به موسم
سعادت جا ويدا نې ستاله کړمه چې د زړه ويني پر مخ را خوري نشي
هغه هسې روځ پر ما فقير ده کمه هر چه نن ستا له ديد نه په حجاب شو
ترايد - يې نصيب شو له ندمه

- (۱) البيروني :- د شې . .
(۲) البيروني :- دسري هنر نه گوري بدگومان تل .
(۳) البيروني :- دخپل پير خدمت کوو په مال په ځان تل .
(۴) د مصرع د البيروني کتابخانه په نسخه کې نشته .
(۵) البيروني :- موتو قبل انت موتی که سرباز يې .

په بار بار دې (۱) و دیدن و ته مشتاق یم
 د خو رشید په دود راو خپړه له همه
 هیڅ نقصان ننگه دې نشته په کرم کښې
 که و ځان ته مې نژدې کړی غوږمه
 دیر محنت را باندې تیر شو په هجران کښې
 د وصال وعدو اوس و تېر مسحکه
 غم دیده زړه مې د مینې په اوږو سو
 د داسې تو ږي مې رېزي له قلمه

یو ديدن دې له اته بهشته بهدی

د فقير دولت د خوړ زړ کي ملهمه

که یو ما رحم نظر و کړي کریمه
 زه به خلا ص شم ددو زخ له کړانه نیمه
 د دیدن جا و پدان کشف راته و کړه
 چه نصیب مې په حیات شې له نعیمه
 له بند لاس ته توبه دعا زاری ده
 د کریم کرم دستور دی تر قدیمه
 توکل باور مې درست پر تار اوږی
 بل هنر کسب می نشته بې تسلیمه
 هر چه ستاله درو جار و وت گمراه دی
 قتل تر تله بې شوه پر خه له جیمه
 په سبب درزق مې دل تفرقه مه کړه
 ته پخپل قدوت امان را له ر جیمه
 هغه وخت چه بې قوت طفل نادان وم
 په زبان دعا غر گند کم ادبی ده
 ✓ چه احمد له نیمه پاک شی په توحید کښې
 د سوخته عاشق په مړ زړه پرې زنده شی
 چه بې زړه دا یم په وصل ابو خته وی
 بې دیداره به ستا خوښ په نور غه نه شی
 که د دوست د گیسو بوی راوړه ی نیمه
 په رضایې پراسمان میاشت شوه دوه نیمه
 یو ساعت ژوندون پرې گران وی بې نیمه
 که ور کړی اته جنت اووه اقلیمه

چه بې روح له تنه (۲) د روسی وخت پرې تنگنشی

پر فقير دولت ته رحم کړه رحيمه

د دیدن لذت دې پر دی دل آ ر امه
 ستا دمخ ننداره ما لره تما مه
 پېچا پېچ زلفي دې کفر مخ اسلام دی
 کفر هېڅ چېرې زیب نه که بې اسلامه

(۱) الف: لا : په بار بار و دیدن ته مشتاق یم .

(۲) الف: لا : چه بی روح تن دومي .

د بهار له کله (۱) زیات نازک اندامه
ستا یوه دیدن بې ننگ کړه بې قامه
میخ سرغه به خان خلاص نه کله دې داسه
د بل در طمع پر ما باندې حرامه
تر اید = به بې بوی می له مشامه
د صورت په ملک کینې اوسې له ناکامه

که بچده له تا پر بل لور و که شرک دی

د فقیر دولت پر دل باندې اسامه

همیشه په دغه فکر په حیرت یم
سوداگر هردم د دمه تجارت یم (۲)
تل په برخه بې راحتشې په عشرت یم
زه په زړه ور مخې هردم په نفرت یم
ثنا کوی پر زړه خو له تل د پاک حضرت یم
زه حیران د پاک قادر په پنه قدرت یم
د جهان له هره څیزه په عبرت یم
تندارې لره راغلی د کثرت یم
د صورت په ملک کینې پند په ضرورت یم
په هر اړخو وگرفتار په داکثرت یم
هر نفس له دغه غمه په فکرت یم
کوریزان له دې عالم پر کد ورت یم

شیخ دولت الله می نوم دی هاتفه

پر زبان د خلق یاد فقیر دولت یم

چه بې زه (په) خپل دیدن باندې شیداکرم
بې تکلیفه بې بلبل په دود کویاکرم

سختندان دې په صفت و اړه عاجز دی
په ظاهر عالم کینې ما هم نه شونام و (۲)
چه پر سپین مخ دې زلفی لومه کینې بنو و
پر نعمت دې پر ورده سایل گدایم
چه بې ستا د عشق شراب په اذل شبنی
د عارف نظر مدام په ترک جودوی

زه په دد عالم پیدا په کوم حکمت یم
د جهان مثال بازار پکینې راغلی
که دې دم کوم هر ضایع را څخه نشی
د دنیا تاجران و اړه زیان کاران دي
د ظالم بد خصلت (م) مدحه پر ما نه شی
له نقطه عجب صورت نایسته روغ که
یو زمان خپل سر څرگند که بیا غایب شی
د وحدت د باغ سرغه یم بلند پرواز دېر
روحاني وطن مې نه هیر یوې هیڅ وخت
دې عالم لره په نه راغم هرگز نور
اخر دم به څښتن څه راسموکه
علین لره به هم چه صفا ملک دی

همیشه (په) د دلبر د مخ ثنا کرم

چه بې مخ تر گل لطیف راته ښکاره کړ

(۱) الف، ل: - د بهار گل -

(۲) الف، ل: - د ننگ نام -

(۳) البیرونی: - سوداگر د دم کوم -

(۴) البیرونی: - د بد خصلت -

د یوه اشنا نشان پکښې لیده شی ✓
 میرزا کنچر اته خپل کور وپوښتی شوه ✓
 یو صفت به یې لایق راو کړی نشی ✓
 محقق و حدتی کان د تصوف و ✓
 د کل شاعر انوشاه دی په افغان کښې ✓
 ترده به سخی نه وی عیش پښتون بیل ✓
 یو یو بیت یې د پر ارزې که یې بها کړه

د شهید سیر زاپه صف سې کړی قادره ✓

د فقیر دولت دایم دغه دعا کړه

زه نه روح کلا ده بشر شم
 خای خای تلخ شم لکه زهر
 د نثرت لباس می و اغوست
 د قدرت په لاس جارو زم
 گاه د رباب گهی غوټې
 خای قبیح بدرنگ بدشکل
 گاه بازی په لاس په پښې کړم
 کله کل شم کله جز
 کله لمان یې پرده وینم
 خپل سر لوی وینم یې ټنه
 چیرې خیر چیرې شر شم
 خای شیرین شهدو شکر شم
 گهی سیوری گهی لمر شم
 هر نفس دیگر دیگر شم
 گاه د دې در یاب گوهر شم
 خای شاهد مه روی د لبر شم
 گاه یې لاس یې پښې یې سر شم
 کله بحر کله بر شم
 گاه د لمان دور اندې سپر شم
 په بدن کښې مختصر شم

گاه فقیر دولت لمان بولم

گاه باد شاه غنی سرو شم

د آشنا له مجبته یې تد بیر یم
 هرغو خپل سر خلاصه خلاص به یې نه کړم
 په وصال یې دېر خوشحال، جدا دلگیر یم
 اوس بندی د یاز دښمنی ټه ز تغیر یم

په آسان به له دې لارې نه چارو زه
 کوم ساعت به غښتن مال به بندم خلاص که
 په رضا د دوست به سر وړ کول خیریم
 دهر کلونه مې په دا جهان تېرېږي
 په ظاهر صورت عاجز بنده بازه شم
 زه مسکین په دا جهان پېکس ا سیریم
 په خواری راته نظرمه کړه نادانه
 دمعنی په ملک ددو وارو کوتو سیریم
 څه شونې که بې لښکره بې وز یریم
 څه اوس مست راغلی نه یم له ازله
 پرورده د محبت په خاصه شیریم
 زه په داوینالو بې صفت خپل نه کړم
 اراسته د کاملانو بې (۱) نظیریم
 په زاری دعا دیدار له خدایه غواړم
 په بهشت دنیا که حب و کړم ا جریم

دلا هوت په ملک یم روح من امر رښی

دناسوت په مقام یاد دولت فقیر یم

زړه مې خو پوله ا غیاره (۲) دوباره زخمی که یارهم

گارمې نه کپړی له لاسه خان مې بدیشی بې کارهم

یوخل زړه ما آشنایو و ، غوس ژوندون عقل بې بیا یو و

سرمې باردی ، پرتن پا تو ، کاشکی زریوسی د ابادرهم

په وصال کښې بې راحت دی ، په عجز ان کښې بې محنت دی

غم ښادی له ده رسپړی دل آرام دی دل آزارهم (۳)

جلوه که په خو شولو نه غیر نشته په دوه کونه

که روښان مخ بې اسلام دی توری زلفی بې کفارهم

باراغیار سره یو کوره د یقین په سترگو وروړه

داچه کل پرې ښایسته شو همدغه او به خښی خارهم

ذات پیچده لوی دریاب دی دا فلک دده حباب دی

پورته ښکته وړاندې وروسته دی محیط یمین یسارهم

توکل وکړه مه رږده مسیب و ته کار پرېږده

بې سببه به رزق در که پاک جنت باقی د یدارهم

(۱) البیرونی :- په نظیر یم ..

(۲) البیرونی :- زړه چه خوړوله غیاره ..

(۳) الفک :- دل آرام دی آزار هم ..

په هر یص ظالم بدنیت وی کینه تهری عادت وی دېر دیو به دینمن شی، خپل به شی خنی بیزار هم
په هوده پرې مشقت کړې که یې هر خو تربیت کړې دنادان (۰۰۰) زو په نفوته نه که دمو رپلار هم

که دولت یې مراد کدایي دی دده توکل پر خدای دی

یو غریب جدایي حقه خوګ یو کس نه مری غم خوار هم

نن په زړه لرم دا عزم	یو بیان به وکېنم نظم
په مثال یا د سبا یم	دا شنا په لوری و ځم
دیار عشق را کتبی میحطشو	په ویښته په پوست په عظم (۱)
ددیدن شراب خواړه دی	هم یې څښمه هم یې مزم
دعشق بام هر ګور بلنددی	نه ر سیرم هر څو غزم
ګوړه ګله شوه لا ګله	داسو داپه زړه کښې بزم
که مې خدای کریم داخل که	د نبي ولی په بزم
تل له نفسه نه شیطان نه	زیات په دانیت کوم رزم
چه نفس بند که زور ور دی	تر رستم تر ژنده رزم
یویدو ګوړه دیرش حرف شو	نقطه پېښ ز پر زېر جزم
مقصود غواړه طلبګار شه	په هند، روم په چین خوارزم
مرګه هر یص موړ شوی نه دی	څو یې عالم که ډېر هضم

دورانديش اوسه دولته!

دېز رګانو خوی دی حز =

په زبان د حال ګویان یم	یو وجود واحد عیان یم
د شاهد لباس مې واغوست	عاشق شوی پخپل لمان یم
غیر نشته چه ما ګوری	و خپل مخ ته نګران یم
زه په عرش کرسی نه اوسم	د کرسی د عرش مکان یم

مابه عرش ترسی و انجلی
 هېڅ له ما پوشیده نه دی
 په رضا می چا ری لېری
 پخپل ذات یگانه شوی
 دی جلال جمال دوه څنگه (۱)
 مرکز وال نصان می نشته
 نورانی بله د یوه شوم
 واره غرق زما په نور کښی
 په رڼا می جهان پور دی
 حجاب نه لرم د وړاندې
 لوی له عرش کرسی اسدان یم
 همه بین و همه دان یم
 بی شریک واحد سلطان یم
 له هند و له مسلمان یم
 په دا دوه څنگو طیران یم
 تل باقی او جاویدان یم
 سر تر پایه درست رویتان یم
 پاک لطیف خورشید تابان یم
 له افتا به در خشان یم
 بی پرده هر خای غوربان یم

د نیر دولت په ژبه

خر شند وایم دل جهان یم

هر زمان چه آشنا نه وینم بیمار شم
 دېریشان خاطر ارام برادې یاردی (۲)
 که می مست په میخانه کښی افتاده یم
 داشنا ددرگاه خاوره به پری نه دم
 د خپل یار له سینې عسی دېوانه یم
 چه نظر می د دلبر په جمال و شی
 بېگانگی به دوی کښی خړ کندیری
 د وحدت په مقام محان یواخی وینم
 لون لولها زی کړم له خپله مخه
 بنایسته مخ می په څو کسوته پټ که (۳)
 که ددهد کوڅی سپی وی ترې به زار شم (۴)
 همه د م له خپله جود به فرار شم
 چه ددوی له میانه ووخی هر یو یار شم
 چه نظر می په کثرت وشی بسیار شم
 خپنی خای گل لطیف چیری تیر به خار شم
 عارفان می یو وجود دینی که عزار شم

د دولت عسی به چیری وی په میان کښی

چه تمام یو نور لطیف دیدن دیدار شم

(۱) الف، ک: - جلال جمال دوه څانگه.

(۲) البیرونی: - مراد می دای.

(۳) الف، ک: - که داد کوڅی سپی وی ترې به دار شم.

(۴) البیرونی: - بنایسته مخ می په څو کسوته پټ که.

زه اول چله و حدنه په کثرت شوم ✓
 هېڅ له خانه خبر نه وم چه زه څه یم ✓
 لاس و پښې مې غور زول په ناریکې کښې
 بې بدن (۱) مې بازی کړه په ډبره کاله
 جدایی راباندې گرانه ده له مرگه
 په خوانی مې توروښته له غمه (۲) سپین شول
 یو خو ورځی دنیا دم راباندې پوکه (۳)
 ناکاه لمر د معرفت را باندې وخت
 پادشاهی مې د دنیا په نظر غیځ ده
 نه جاعه پوتیده یم په غرگند کښې
 د ناسوت عالم مې وکوت په حیرت شوم
 د کثرت په ډبر رنکونو کښې غلت شوم
 په غفلت له خپله جوده په غیرت شوم
 باک مولا سحر او که به وورت شوم
 د آشنا له پښه وصال سره عادت شوم
 د پېلتون له درد = هسې په محنت شوم
 د سفر پر مه مې نه کړه فراغت شوم
 سر تر پایه غېره یو ښکل وحدت (۴) شوم
 بستغنی د درویشانو په صحبت شوم
 ومارف ته مخ په مخ هرځای ورین شوم

په توحید کښې پاک وجودې شریک یو یم

د حقایق جامه مې واغوسته دولت شوم

زه به سنا صفت په خوا یم سبحانه
 لکه اولوی هسې مې، هسې به تلوی
 په تمثیر دلادی غیر وجود نفی که
 په مشرق، مغرب، یمن یسار بل نشته، (۵)
 په وحدت کښې پکانه، واحد یو جودی (۶) ✓
 نه هرگز له چاسره نه له چا گوښی
 پر اعلی، اسفل چه شته سره یو لځان دی
 ای قدیمه مې شریکه مور با نه
 هسې کل زبیری له نادهر خیز کانه (۷)
 هسې کل زبیری له نادهر خیز کانه
 نوی هلك سود اکوی ستاله دو کانه
 په کثرت کښې په پشمار، لباس عو ریا نه
 په ظاهر باطن یکتا مې بې گوما نه
 خان وصال جدایی نه لری له خانه

(۱) البیرونی: «بی دیدنه».

(۲) البیرونی: «همگی».

(۳) الف: «یوڅو ورځی دنیا راباندې پوکه».

(۴) البیرونی: «سر تر پایه غېره یو کس وحدت شوم».

(۵) البیرونی: «لکه اولوی هسې به تلوی ذات صفات څی بی نقصان دی جاویدانه».

(۶) البیرونی: «په سربل نشته».

(۷) البیرونی: «یوڅو دی».

له مشر که پوشیده یې په څرکند کېږي و عارف ته مخ پر مخ هر ځای عیا نه
پر فقیر دولت همه مشکل اسان کړه

ای کریمه خطابخش مشکل اسانه

د ارواح چه آسنايي وشوه له تنه د پر محنت باندې - تېرېر یې وطنه
کاملان سپکا، دغه دعا که یارب زرمې روح بیرون کړه له بدنه
مکافات به له بدانو، بدی نه که چه د زړه تخته یې پا که له ماو منه
زیرکی: خود را یې مه کړه معتقد ده چه ابلیس غونډې رد نشي په ډېر فتنه
زیاتسړی د میراث خوار په مال لویې که د ده پر خه پکښی نه وی له کفنه
بی سولی محبت واره د زړه بت دی (۱) یگانه سخلان خلا س وی له وطنه
د عاشق به زړه یې مثله اور بلپورې شب وروزیې سر یکاروی له سوختنه
سلامت په دلداد کسانو مه کړه نور هنر د عاشق کوم یې جان دادنه
ستاد بوی په عطر مست مشک به یې هیرشی که عطار له خطا را شی له خطنه

معنوی رو بنان خورشید په دیوه یې

دا فقیر دولت دې لچار شم له دید ته

چه و ماونه څرکند که مخ دلیر سپین نور انی لبا س اغوستی سراسر سپین
دیلتون قوت یې نه و یې طاقت شوم له فراقه مې شول نور وینته د سر سپین
غنچه زلفې یې سپاه تری دی تر تور مشک د بدن سفیدی یې زیاته وه تر زرسپین
غلبه پر شمس قمر که چه بیرون شی یکتایی پر توگ، پتکی دستار خادر سپین
دوه فوجونه وېله (۲) ورغله تل جنگ که د کفار لښکر درست تور مسلم اکثر سپین
شب زنگی غلام شان وتښتی دوراندی چه خورشیدرومی پری وکاوي جملر سپین

(۱) الف، لا: - یې محبته د مولی واره د زړه بت دی ..

(۲) الف، لا: - «یوډېله».

غرمبادو او رو واغوندی په ز می
دې حد په ملک کښې ډیر تر ذره کم دي
فرز دغه شکل نور سیاړه روی خنې پیدا شي
غرفس دې د توپې په اوبو مینځه
درویش په دودسا ده مخ دا ستر سپین
د دجنازه ستر گولوی لیدی شي غرسپین
عم یې مو ر ښایسته سپینه عم پد ر سپین
به سیاهی دده گناه نور که د فتر سپین
ذوق خدا هوس عالمه کو دولتته

که دې مخ شي په حساب د ورځ معشر سپین

زړه سې سوزی صبر نه که بی جانانه
لکه روح چه له صورته جدا کړی
بیلخانه یې وخه ناخت را باندی وکه
هر زمان له غمه ژانم ناسبور شو
له براق سې سر حلق سپینه خو ډیر ی
غم اندوه یې مېاسه زور را یا ندی وکه
خو دگور خاړې سې پورې پورې نه که
په دیدن دې معمور نه شوم مخ دی پت که
دوستانوته دې غم په کوټ کوټ پر پتود
د تمام عالم ښایسته مخ دې خورشید و
هر زنده چه د اسمان غمکې تر میا ندی
دیر ارمان ژړاسو دنه لری دولتته

خو شونو دي یې د روح غواړه له سبب خانه

دا د نیا پلټه پنځه ده لچنه
دا لوانی کا سیره سحر لری هسی
د لولی په سحر زیاتو غالاو هسی (۳)
محبت ورسره ډیره کړه سجنه (۲)
خلنه ور پسي ز غلی نه کښه
د غه هسی انبوهی یې شمه ره کښه

(۱) البیرونی :- «رشید خانه».

(۲) البیرونی :- «سجنه».

(۳) البیرونی :- «دی لولی په سحر زیات دی غولولی».

په جهان که نعمت هر خو ډیر پریمان شی
درویش اوگره بی نگو لی (۱) وی بی ښه
هر نفس له نفس شیطان سره جنگ لږه
د تلغین په پر و فکر تیر وځنه (۲)
اندیشه د حق یا طل گډه په زړه کښی
رحمانی فکر غلیل کړی وځی چنه
عمر عمل چه نن کوی مشورت وکړه
هیڅ نښی ولای پیاوړه کړه بی پر ښه
چه له نفس، شیطان جنگ که تل به شاهی (۳)
چهله مښه په پیدل خو پر به زیان راضی دی
دا صورت په سال بن ارواح سره دي
له هغه مسی ناهن جن سره مه ښه
د ژوندون (له) ور کولو به خلاص نه شی
عاقبت به د امر غه کوچ نه له بهیه
زړه په میان د احمقین (شی) غمی نوری
در زنده چه په جهان له ما در چنه
د منوی بنا دی بی حده بنا یسته دی
لکه وی د باد نظام د وړاندې ښه (۴)
خای په خای امد به حبله تجلی که
بی لښی بی پیز وان زب کایې کرښه (۵)
بی هستی دده غوښتن کیر دی مه گډه

ای دولت عرش کرسی که هر خولوی دی

د بیحد په نسبت کم تر یو څه چنه

هیڅ زړه جدا نه څه مه گڼه
که غم دي که اور ښی که چنه
خان جهان سراسر نور نجلای شی
چه ښکاره کړی روخانی لمر ښه
نا یینا دنیا یسته قدر هیڅ نه زده
دا واز پوښتنه مه کړه له کڼه
آخرت په مثال در، دنیا مڼه ده
نادان درگراښها خرڅ که په مڼه
چه عمل په اخلاص نه که دروغ وایی
قصدر څه زړه ارواح دې زور ور شی
زړه مدام مضطرب حال تر اری نه که
اندیشه ځنې الهام ځنې وسواس و
حب پیاوړی ورسره مه لږه مینه (۶)
د شیطان لښکر که سات، نفس شی مڼه
لکه په مخ د زور ور باد، وی ښه
د خپل فکر په غلیل کښی بی چنه

د یا رخ به پکښی وویښی دولت !

آینه د شک له زنگه کړه رڼه

(۱) البیرونی :- «بی مالکی»

(۲) البیرونی :- «تلغین په پزده د فکر تیرو ښه»

(۳) البیرونی :- «نفس شیطان سره جنگ کړی تل به شاهی که»

(۴) الفلاک «لکه» و بادعظیم و وړاندی ښه»

(۵) دا او ورپسې بیت د «الفلاک» په نسخه کی نشته

(۶) البیرونی :- «مه ښه»

چه په زړه مې مینه نهاله دحبیب شوه
 په محضو رچه مې طاعت وکه قبول شه
 نادانان له نادانیه ښکته د روسی
 که وچاته نصیحت وایی لایق دی
 کربعیدد صوت له سر خبر نه وی (۱)
 بې د خدای له عنایته به روغ نشی
 له خو دین سره هیڅ نیا ز محبت نه که
 د هغه کذاب به نو رپه منځ کښی نه وی
 د فراق پر څه زما د زړه نصیب شوه
 د ر یابندگی مې واړه یې تقریب شوه
 په دانش ورځه پورته دلیب شوه
 چه ددین پوهه یې زیاته له ادیب شوه
 د اواز خوښی یواځی دتربیب شوه
 بیماری چه ترشناخت تیر دطیب شوه
 یگانه محبوب مینه پر غریب شوه
 چه و علمه یې دازل ورځ دنکذیب شوه

په وصال یې شکر نه کاوه دولته !

دهجران خواری نصیب د عندلیب شوه

مادلل په باغ کښی ولید . بلبل یو
 دیوانه دده په مینه هسی مست و
 یگانگی دخینی خینی سره ښه شی
 محبت به ډیر له هر چا سره خو کړی
 دهغه سړی مقصود به څه حاصل وی (۲)
 دراحت یار به دهیچا په ښه نه شی
 سود مدد به دچانه رسیدی بل ته
 دکریم تنها نعمت په محان پسند نه وی
 داحول نظر عجب دی یو دوه وینی
 دعارف سترگی بیناشوی غبار کښی ناست
 ورسره له څنگه ناست وشاهد گل یو
 چه هرگز یې په نظر نه وورته بل یو
 په جهان ظالم ظالم عادل عادل یو
 چه پدتن کښی ژوندون یولری هم دل یو
 چه پیشوا دوراندی نه لری کامل یو
 که ناکاه ور باندي ورشي مشکل یو
 هر سړی به دمحان زیرمه کاندی خپل یو
 چه په خوان دده شریک نه شی پایل یو
 په نظر دیگانه عارف دی سل یو
 په نظر یې دیاطن ولیده کل یو

دهغه قدیم صفت کو . دولته !

چه هم اوس دی یگانه هم به وي تل یو

(۱) البیرونی نه دکر بعید د صورت له خبر نه دی .

(۲) البیرونی نه دهغه سړی مقصود به څه حاصلیدی .

و وړې تل تل نن بې بیا یو و	زما زړه له ما اشنا یو و
قرا ر صبر یې نه ما یو و	د لیری جلوه یې و کم و
رو حانی د لیر یغما یو و	زړه ژوندون زمانه ع و و
مست عیار شاهدېه غلا یو و	هر چیرې د زړو نو کنج و
خبر نه یم دل مې چا یو و	پا یسته د مجلس د یرو و
د عاشق هر غه و و تا یو و	عېخ اغیا ر تر میان غوړک نه و
نږدی لرې هغه د ا یو و	عشق شراب زما له یاده
د یو ارز و ارمان پخوا یو و	هر مومن له دی جها نه
کلوی د حقیقت و ښتیا یو و	ا نبیا او لیا کلا نو
په هوس بادی خندا یو و	عزرا یل یې روح له قنه
له دې لخمکې په سما یو و	د ادریس عیسی په شان یې
په خالی لاس له دنیا یو و	پاد شاهان یې بې مقصوده
دوی یې نور لره تنها یو و	که لښکر یې هرڅو ډېرو
اخرت لره په شا یو و	دروند وری د امانت یې
تخت الترای ته په ژړا یو و	د تارون په دود یې ښکته
باد آتش خاکه و دریا یو و	چه فانی شو د د ه حکم

د دولت رخت بارو هستی (۱)

بقا ته له فایو و

زړه دعا رقا نو پاک دی لکه مصفا اینه

اولین آخرین علم ددوی کښلی دی پرسینه

چه سړی عامی فاسق که. د عذاب بی تل لایق که
 غضب قهر شهوت حرص (۱) دی خواست و یا طمع ده کینه
 چه د خدای له دوست جدا کوم د هغه سر و ت بدل که
 خبر سببی سود که پیشو لوبو هشی پیل غوڅکی خنزیر یو زینه

دادوه وړخی ژوند و ن دی پسې ز د سرک پیلتون دی

هفته یکشنبه دوشنبه ثلاثه اربعه خمیس اדיینه

خدای بز ر که یاد کړه به جهان کښې داپند په هر مکان کښې

بیت المقدس مسجد دی عرقات مکه مدینه

چه طواف د پاک خای و که پدی پر یو دی وای مینه ده

پرې به رحم د خدای و وری له یسار هم له بعینه

د دنیا طالب مؤث د حق تر عقبی سخت (۲)

دندود کرزی پېژاند مشی پنځه کومه کوم نارینه

تل غلط به پورته درومی سمه لاز به چېرې مو می

دهغه چه عقل کم دی تر نادان احمق پارینه

طمع نه کړه نه مخلوقه ای دنېکتو بدنار و نه

دغبتن په لاس دي و اړه اسمان لخمکی خزینه

خوک لویې به اس وزین که خوک په نور دور پښمین که

د دروېش لباس نمد دی کنده شې خرقه پشمینه

(۱) البیرونی :- غضب ، کبر ، شهوت حرص ..

(۲) البیرونی :- «مغنت».

بېهوده در زق غم مخورم غولک به نه و خوری سنا برخه (۱)

مېوه غوښه نغن غوړی شی و ریجې پی حلو الوزینه

طالبان د حق اور پوهنتی له محنت عذاب نه تېښتی

درد بلا بیماری قردد وی برخه ده دیرینه

لکه مرغه چه پر هواغی شمس قمر یاس پر سماغی

په قدرت یې هسی د رومی په دریاب جهاز سفینه

یو دولت په خو لاند کښې مخ څرگنده که په کثرت کښې

د هر چا له یوه خدایه صحنې شوی د هر ورزینه

سجبان یې ځکه نه خي له درگاه

دد لیر د سڅ رڼا زیا ته له ماه

نرس یې نه شی د مظلوم د زړه له آه

هر نفس په کاته ډېر عاشقان وژنی

نن هر دم مشغولي کړه له الهاته

له عمل باغ محل بهشت رغېزی

حقیقت مه گڼه هېڅ پټ له اکاه

چه د حق په نور دانا یناشنوادی

یې نصیب شود باقی جنت له جاه

هر چه زړه په دنیا و تړی احمق دی

د عارف په نسبت کم ارزی له کاه

د دنیا تر لمر خاته پرې واته واره

د دانا په نظر جاه بد تر نه چاه

کو د کان په پادشاهی منصب هوس که

د کدای ورځ (ده) زیاته له پادشاه

په هغه جهان چه مرک بیماری نشته

په لاشی محبت ولې کړې کمر اه

چه تمامه دنیا نومړی حق لاشی ده

که د سود خبره نفوړې له نېکخواه

هېڅ کفن لرمسې مه پر پر دمال باردی

د معنی میدان ډېر او ډېر قصه کوتاه

د زړه حال په په کاغذ په خه دود کوښی شي

یارب ستا له رحم مه شم یې پناه

د دنیا یې وفا سود و زیان غه نه دی

آخرت د روح ملک ډېر دی دولته (۲)

چه خېمه په خېمه پور دی له سپاه

(۱) البیرونی :- «بېهوده د زق غم خوری غولا به نه و خوری سنا بغری»

(۲) البیرونی :- «آخرت د روح ملک ښه دی دولته چه خېمه په خېمه پورخی له سپاه»

تن مش غول په عبادت به	زړه په ذکر په فکر ته
د د لبر د مخ صفت به	په همه حمد و ثنا کښې
تر آ ته واړه جنت به	په د بدن بې باور وکړه
په صورت هم په سیرت به	یو په یو تر کل خوا نو
نشته هېڅ تر معرفت به	لدتونه رنگا رنگ دی
لمونځ روژه خلوت عزلت به	د دنیا له کارو باره
کرفتار شوی په علت به	چه تدرست دی طاعت نکه
له صحنه دی زحمت به	که قوت کردگار در که
د خاصا نو تر صحبت به	په خلوت کښې حاصل نشته
د شیطان لښکر غارت به	په زړه یاد د دوست ماکن کړه

په داهو سره ډېر افغان کښې

خدا ی که شعر دد ولت به

که په ذات اصل نسب سلطان زاده وی	دل ازارد مور پلار پېر بدنهاد دوی
په صراط باندې په خوارستې پیاده وی	په خواني به بې مرګ بوځی له جهان به
خو لږچه ناست ډیر کامل پر سجاده وی	هر سړی چه بې خدست نه که عاصی دی (۱)
چه دم بې ثابت ایښی پر جا ده وی	د قیامت مشکل به واړه پرې اسان شی
هر مومن چه اخرت نه اما ده وی	له مفله دنیا خلاصی په دعا غواری
که منکر په امانت نه شی ډاډه وی	فسق کناه به بې دواړه خدای معاف که

دنبی ولی نشان ددی دولت له !

تکبر لویی بعض نه لری ساده وی

په نظر د مخلصا نو کم تر سګدی	هر چه زړونه خوړوی بدرک دی (۲)
دهوا په نفوته دي (۳) د وېو لڅکدی	د کامل له نصیحت بې مخ ستون نه شو

(۱) البیرونی :- معاصی شی ..

(۲) البیرونی :- مقام بدرک دی ..

(۳) البیرونی :- دخی ..

سر تر پښې د پړانگه چنه په شکل برک دی
 بېهو د مسر گردان خوښ گرځي لک لک دی
 اشیدي ورسره نه وکړه و تلک دی (۲)
 تن، سرو بې زخمکه بیخا رک دی
 و هر چا و ته نژدې خدای تر شهرک دی
 د همه بد یو سرد ظالم پک دی
 چه مدام بې دخپل فکر په پښې تگ دی
 تر سولی پورې سرخ روڼی په دجگه دی (۳)

پک رنگی بېگنه طمع مخې مه کړه
 قناعت صبر پرې گران شی ز هیر پوری
 چه د زه حقیقت پت لری له بازه (۱)
 د فرحت آواز به غېڅ خنی وانه وری
 بد کومان بدا ندیش مه اوسه نادانه
 بې گناه بې د فقیر مومن زه خو پکړه
 تر سزل به ژر هغه - لک ورسې
 هر چه نن د معرفت مقام حاصل که

په صورت دولت یلار نو هانی متی (۴)

د سادر اصل بې بز رک سیدوردک دی

زه او ته آسمان او خمکه څه دی خایه
 خود شک اغزی و نه کاپی له پایه
 د و حدت خبره مخنی له خود نما په
 سخ د حقیقت به و وینې د پر خایه
 دخپل زړه په تقو ته مه در و مه خود رایه
 سرتیه په حشر کمه له کدایه
 ستا و زر غنکو نه و سوزی همایه
 پهن سخته ورځ به خلاص و م له وای وایه
 چه فرېنتي په بدرنگ و وینی له و رایه
 دین دې کوم است دچاپي راته وایه
 په گذار (په) بې که تېر تر تحت الثرایه

چه ظاهر باطن موجود نشته بې خدایه
 د تو حیدیر لا ربه یو قدم وانه خلی
 عارفان بې هر نظر به هر لای گوری
 مجازی حجاب که لرې کړې دور اندې
 د کسل خبرې نغوږه پرې عمل کړه
 له شامی به شاد بېز ارشی چه و وینی
 د دنیا پادشاه په پس له سرکه وایی
 که پر ما بد بخت تاسیوری نه وی کړی
 دعاصی ژ به په کونگه شی په خوله کښې
 په هیبت (په) بې پوښتی چه خدای دې غول دی
 چه خواب ثابت ورنه که دی به و و می

(۱) البیرونی :- «له یاره» .

(۲) البیرونی :- «دی تگ دی» .

(۳) البیرونی :- «په دوه جگندې» .

(۴) البیرونی :- «په صورت دولت یلار لوهانی می» .

ملا يك به ورته وايي كناه كاره
تا پيلتون ولې كاوه له رهنمايه
به كلام دخداي رسول دې اعتبار نه كه
تل باقي عذاب خوابشي زور ازمايه
يوديد ن دې له ا ته بهشته به دي
ستا ترينه ديدن فربان شم دلر بايه

مختكدن پل صراط كوره قياست عذاب دي

بر فغير دولت ته مهر بان شي خدايه

هغه كس جاهل ابتر هي
خو عاشق په سيم و ز رهي
كنج د قناعت يې نشته
بهر تا در بر رهي (۱)
نصيحت په كينې غاي نه كه
جسكي دل خودي سو برهي (۲)
مرغ يې پر پرواز كړي نشي
اورت وهي جسكي پرهي
غمگين مه اوسه په هېڅ حال
غمگسار نير د لبر هي
خوښ به اوسي تل تر تنه
جني جا نا ا پنا هر هي
نادا نا ن يې پرون غواړي
مقصود او سكا اپنا كهرهي (۳)
لخان به نه وينې ترميان غه
جس عارف حق پر نظر هي

اي دولته ! ذات درياب دي

اوسكا نهر بحر و برهي

پر خاطر مي د آشنا محبت د پردي
يوديدن ديار تر دوه كونه را تېر دي
شيرين يار زما پر زړه باندي خاي و كه
زخپل دوازه لېمه و خورم كه مې و ږدي
په هېڅ وخت دده له ياده نه خلاصېرم
محبت يې لور په لور تر ما چا پېر دي
د دوهم حكم به وبا سم له ميانه
چه په لاس مې همېشه د لا شمېر دي
خو دپه خود احد جلوه كه په هرڅه كينې
داد غه ما وتويي شوي يو پېر دي
بې پا يانه يې زواله يې جهته
وراندې وروسته بڼي و كين نه زبر زېر دي

په بل شان شكل يې مه كنه دولته ا

معنوي آشنا تمام زما په خبر دي

(۱) البيروني :- «ماگنه پېرته دوبرهي».

(۲) البيروني :- «سو مرمي».

(۳) البيروني :- «اپني مگر هي».

لا الله الا الله تل زما سبق دی
 د بې حد صفت په ژبه وایه نه‌شي
 کوه نافي کورت له زمره روغ که
 در سول اسر که سکه و چوب و ورغشو
 يوسف طبع عارفان ځنې پېرون شول
 د دانا مراد نېستی فقر و فنا وی
 دراحت د فراغت طمع دې نه که
 پکښې بوی د بقایي وفا یی نشته
 پس له مرگه به دې و پوښتی و بریږه
 لوی لښکر یې د حبش د نمرود نېست که
 له ژوندونه مې په لب پاتې رمق دی
 یگانه صانع قا در واحد مطلق دی
 ترې چاپېر بحر محیط عظیم خندق دی
 په فرمان یې پر اسمان مهتاب هم شق دی
 نفس ناقص پر مار کوهی عمیق غسق دی
 د نادان هوس متعصب نوبت بیرق دی
 هر چه لاندي ترکوز اند فلک ارزق دی
 د دې دور (۱) بنایست هسی یې رونق دی
 خنکدن دگور پو پېشته عذاب حق دی
 د سولی عاجز سپاهی ابا ییل بق دی
 د بې حد په نظر وگوره دولته !

اولین آخرین علم یو ورق دی

غه نېک بخت هغه آدم دی
 هر چه ته بې همنشین یې
 د باغ سرودې خجل کړه
 د واره کونه پکښې وینم
 چه دې نه وینم که عیدوی (۲)
 ښه دیدن دې رښتیا وایم
 چه سې زړه له غمه خلاص وی
 جان بازان پکښې که پری
 نور عالم په تبادی ویاړی
 په باطل به نظر نه که
 په هر څه چه څوک ښی وی
 چه له تاسره همدم دی
 بې ناور غه غواړی گرم دی
 له الفه دې قدسم دی
 مخ دې غبن جام جم دی
 هغه ورځ زما ماتم دی
 د زخمی زړونو ملهم دی
 هغه هسی ساعت کم دی
 عشق خونړې بزی حله یم دی
 د فقیر بر خه تل غم دی
 چه د حق په لوری خم دی
 هم هغه دد « منم دی

(۱) الف، لا :- «دیني دور» .

(۲) البیروني :- چه دی نمونمه عیدوی .

داعالم هغه دور نه دی (۱)
 چه دادم له میانه ووخی (۲)
 هغه خه با د شاه نه دی
 چه په ملک کښې پې دووم دی
 د دولت پادشاهی کوره

بې لښکر • بې حشم دی

که سالک د سالکانو په راه دروسی
 دغه مې په تش کومان دده نفی که
 شب وروزی (و) جمال ته نظاره که
 لاله دو حدت تیغ دی که بې واخلی
 په یقین چه خان جهان واره نفی که
 پیر کامل به سرچامد پکښې پو که
 د م پدم د حقیقت له می په شوسی
 په هر لور چه فهم که اشنا به موسی
 نه به مینه په ابا که نه په اوسی (۳)
 په یواځې خان به واه که لروسی
 داشانامه به زده که چهغه نوی
 حقیقی طالب به خصاصی کاندې له دوسی (۴)

ای دولته از ره د عشق په اتش پو خ کړه

گڼه خام زر کوټی هم شته دور غو می

د عارف چه دیدن وشو تل خندان دی
 ذات صفات سره یو تن لکه روح جسم
 د کومان په ستر گو یو هزار لیده شي
 چه هستی د خان جهان واره نفی که
 خوک په مخ دده بې ده خه شکله گوری (۵)
 ده بیاله پور واخسته (۶) خبردار اوسه
 چه له سرو مال ته برشی حق طلب که (۷)
 بې دید نه دا جهان دده زندان دی
 له احد • هم عدد هم عددان دی
 په باور کښې هزار یوشی یو چندان دی
 غیر جو دپه میان کښې نشته یو میدان دی
 یو بیخه بې پایانه بې ندان دی
 خود په خود دلبر ساقی رند رندان دی
 صدر حمت په لوی همت د پاک مردان دی

(۱) البیرونی :- «داعالم هغه دووندي».

(۲) البیرونی :- چه دادم ووخی له میانه».

(۳) الف، ک :- «نه په مینه بیا که نه په اوسی» (۴) الف، ک :- «موسی».

(۵) البیرونی :- «خوک به مخ وروخی خه شکل وگوری».

(۶) البیرونی :- پر اخسته».

(۷) البیرونی :- «چه له سرو مال ته تیر نشی حق طلب کا».

ملايک به دگور سوال له عارف نه که د باطن په پایه به ، تر شهیدان دی
 وفایی بقایی طمع لځني مه کړ . داجهان پر باد او به ایش د و ان دی
 د ږ یاران په پاره ارمان ووبله (۱) بېل که چه مدام خونی فلک پر سرگردان دی
 لور په لور جلوه کړه حق کوره دولته !

چه همه همه لځای و ینی همه دان دی (۲)

مړده وی دل چه شب و زمجبت نه لری که ارادت دعبادت کوی قوت نه لری
 دل دمو سن دا هسی نه وی مگر دل شقی چه همه عمر سلامت دی ملالت نه لری
 وای افسوس چه بی یاره همه عمر عزیز که فراغت ، که فراغت که فراغت نه لری
 عام نادان که له درو یشه کړ یزان دی خه تنو محکمه چه له ملا بک سره صحبت نه لری
 خود نمایی جفا کار فحش کوی لکه زن بیوفایی دل ازاری که مروت نه لری
 مال به بی مار داغ غم کزنده لرم شی دگور چه بخیلی که لینی که سخاوت نه لری
 دوست راضی (۲) په عبادت په پاکی طهارت لمونځ دایم نه کوی (۳) چه طهارت نه لری
 ملک عجب زبب نمایش که ارایش په عدل دک به شی زر . له بطلالت چه عدالت نه لری
 همه ریاخت چه کوی فکر دلالت دی و که په طریقت به خه رنگ لځی چه دلالت نه لری (۴)

که عزیز ی غواړی دولته ! قناعت کنج دی

خوار سایل د دی هغه کس چه قناعت نه لری

مرک دی به تر لاهسی عمر چه جانان نه لری که طلب کاندی دقر بسترو سامان نه لری
 مخ بی دی شمع جهان سوز نورانی پر تو حیف عاشق چه دل و جان په ده قربان نه لری
 یا ر مکار ، جفا کار ستمکاره ستیز همیخ پرواد خود و زړونو په درمان نه لری
 زلف زنا ر دل ازار خوشی کافر کینه (۵)

(۱) الف، ک :- «ژوبله» . (۲) البیرونی :- «لځای دی» .
 (۳) البیرونی :- «راغی» . (۴) البیرونی :- «هرچه» .
 (۵) داییت دالف، ک : په نسخه کې نشته .
 (۶) البیرونی :- «کیش» .

که جهان دکاله درختان کلهستان خمسود چه په انگې کښې یوه سرو خرابان نه لری
 ناامیدی د عنایت له هسی حق مه کوه رزق شیر ورکه له پستانه چه دندان نه لری
 چست خوښ اوسی په خواری کښې د دنیا پسران حق پرستی که پر سستی به دل ایمان نه لری
 که د دنیا په خزانه شی یا فرعون (۱) عزیز خوار مفلس یی کته قطعی چه عرفان نه لری (۲)
 ما رویمان د جهان جمع یې و فالکه کل اشتایې کړه له دلداره چه هجران نه لری
 په طریقت د حقیقت درومده دولته ! چه یار

حاجب و شجته پیا ده درود را ن نه لری

که هر طالب (۳) لره حق ورکه د باور سترګې لور په لور به یې لګی په دلبر سترګې
 عارف یو دین لیدلی دی په هر څه کښې په دووم یې هر گز نه کا ندی نظر سترګې
 چه ظاهر باطن یې یار تور څه نه کوری (۴) په رانجه یې د معنی د منور سترګې
 چه د معرفت افتاب و خوت ښکار مشی کل په خادر د شرم خپل سر پټ که نمر سترګې
 معنوی اشنا د زړه په سترگو کوټ مشی تل د دین قوت (یې) نه لری د سر سترګې
 دده صنع په عبرت په هر ځای کوری لری چه غښتن کړی په قدرت رویتانی در سترګې
 شب و روز می د بخشش ملاست نشته هېڅ دی قادر که د پانده قدیمی و سترګې
 یافار کونی پر دبه پرې فرمان نه شی (۵) که د خدای په نزدیک نه وی دا در سترګې
 تجله د عشق یې حده په خوشان کوره درست جهان عجب رویشان که د قمر سترګې
 د مولا حکمت و کوره پښو کاله لاړ په لمحده کښې ورشی رایې شی یې پر سترګې
 له اوله جنگ، دوستی، دلبری، دوی و که درست بدن کښې یې په خطر سترګې

(۱) البیرونی :- «له فرعون» (۲) البیرونی :- «خوار یی کسی یی گنه قتی چه عرفان نه لری»

(۳) الف، ک :- «که طالب» (۴) البیرونی :- «یې نوډه نور څه نه کوری»

(۵) البیرونی :- «کونی نادرا بردا به پری فرمان شه»

هر چه گنج دقناعت موسی غنشی دی په حرم بهی نظر نه که په اوستر کې
 مصادق عاشق (۱) یوه نېبانه سروی دا چه همیشې له فراقه وی احمر ستر کې
 دیلتون له مشقته به یې ژر له مراد په پسر پسرې ندي شوې د دز ستر کې (۲)

زه فقیر دولت یې څه شکل کې ملاق صفت

پېشرو پس وینی یوشان د پېغمبر ستر کې

د آشنا په لور به تله ونه شی په داینبې د طلب لایقی وغواړه جدا ینبې
 که د نفس برلویې ارزو باندې غائب شی له خیره خمکې به کنبیږ دی پر هوا ینبې
 د ظاهر محبوب له مخه بیا یسته دی د منی د شا هد هسی دی زیبا ینبې
 رو ندر کز پر لارې تلې بر ا برنشی له راه یو سر بل نه غړوی بینا ینبې
 که دې نن طاعت قبول گناه مغفور شی پاک دیدار و ته به اخلی په خندا ینبې
 خپل همدم لره ددم په قدم درومه (۳) په دا لارې به به نه موسی تر دا ینبې
 هر سړی چه په څه چاری (۴) در مانده شی د متصو دد باره نیسی د هر چا ینبې
 یو باقی ژوندون په موسی په دالجر که د حق په ذات کنبې (۵) سحوی کړی فنا ینبې

هر نفس په دودو کونوسیل که پړي

دې فقیر دولت چه پیامو ندي بقا ینبې

د هر چا سینه و طن دی حب و پشلی تن په تن دی
 چه د عشق په تیغ شهید شو خون بها یې پاک دیدن دی
 د عاشق په د عالم کنبې لوی هنر د سر دا دن دی
 چه یار مخ ورنخې پت که هغه دم یې خنکدن دی
 دلبری واره شېرین که تهمت ولې پر کو هکن دی

(۱) الف، لا، نب، صلیق د عاشق (۲) د ابیت د الف، لا: په نسخه مې نشته.

(۳) الف، لا، نب، دوم.

(۴) الف، لا، نب، هر سړی چه څه چاری.

(۵) البیروني: د څای.

ر سید . هغه ته وایی
 دتو حید خورشید نه وینی
 بی احد . غیر نشته
 هر مومن یو تن یاد شوی
 چه له حق . پیوست یو (۱)
 تل له غیر و سره جنگ کړه
 نفس به ریاضت کښې خشک کړه
 شاه به غه شکل پکښې اوسی
 چه له . اصله خبر نشی
 مهر و یانه یې کدایان دی
 سرگه حاکم بند ماتوینه
 نن په لاس یې د سرگ تیر
 دی به پرې نه و دی یې شکسته (۲)
 د خلیل پسر و په هر دم
 یې جامې به چیرې اوسی (۳)
 حق به عهد خلاف نه که
 دعارف د زړه په مښت کښې
 شاه طبعانو یې زده . قدر
 چه تر سر و مال تیر نه شې

چه یې بیر نه لی من دی
 خود بین سب ورو زلیچن دی
 دا خبر بانی ارغون دی
 په خطا که په خطن دی
 خپسرو بنی کبر جن دی
 د کر بیر فکر معین دی
 پر او بود . سک فوجن دی
 چه د زړه تخت خچن دی
 شه یې پوه شه یې فن دی
 حق د حسن لوی هرمن دی
 روح بندی زندان بدن دی
 برهم روح صورت و تن دی
 که قبیح دی که حسن دی
 د بتان په شکستن دی
 تن دروچ پته بیرهن دی
 دیرو اتق پخپل کفتن دی
 د اقلک مثال یو نغن دی
 پته کلام د رعدن دی
 د عشق لاف که درو غزن دی

همد ان مخلص د وله

د دد ی درو په سفتن دی

(۱) الف، ک . - دویسته یو .

(۲) البیرونی . - بی شک .

(۳) البیرونی . - امرش .

کننده دهر کار دی دی هر څه کاندی
 چه دقید حکم له بنده یې آزاد که
 له عاشق دلدا دمه غواره سامن هیڅ
 که یې کور د دنیا وړان که پاک یې نشته
 د سړی ا ختیا ر قوت تشر بهانه ده
 په کوم طبع طفل لوی عیدا دینه ده
 سرد ستار خرڅه یې گرو په میخانه ده
 ملاست غیبت هرې مه کړه د پوانه ده

دولت نن پر دیدن مست شفته نشه

د عشق پر څه یې میندلی دېرینه ده

چه خبر نن له مقامه د تو حیددی
 له تو حیده به خبر شي یې گومانه
 چه باور د کاملاً تو په گفت نه که
 له مقامه د تو حید خبر دار نه شو
 عمر خپل زیان کار ضایع کړنه پوه پری
 روح باقی عالم ا مرمرک یې نشته
 مرمرک په پلټون په سترگو کوری نه نرم پری
 عام عالم په کال کښې دوه اختره کاندی
 بشر کان له نجن اقرب خبر نه شوله
 د خود بین سترگې ندې دي نه یې ویتې
 د دې حال گواه یې پایز په حسین جنید شو
 مغربی سعدی، حافظ، جامی، خاقانی
 هغه کس د کلابل مکمل سر یددی
 چه په لغوته د روینان مسکین باز یددی
 هغه لوی مشرک همراه بدبخت عنیددی
 د فرقت په اوږه دل سو زی پیدیددی
 تل مشغول په یې هو ده گفت و شنیددی
 د صورت فانی ناقص حادث جد یددی (۱)
 غافل زړه له سنگه سخت له حد یددی (۲)
 پر خاصانود خدای هر نفس لوی عید دی
 حق و هر چاته نر دې حبل ائو ر ید دی
 هسې نه چه حق غایب شو ناپدید دی
 ملاروم شمس تبریز عطار فرید دی
 ار زانی، میرزا، بخلص (۳) احمد، محمد دی

چه یاری هر غوک له ده غواړی دولته!

محمد رسول دد ووکو نو عمید دی

په اخلاص طالبکار یو د جلیل دی چه فرزند قربان په دالار کښې خلیل دی

(۱) البیرونی: نه دوح باقی په کال کې دوه اختره کاندی پر خاصو دخلای مرتضی

لوی عید دی.

(۲) دا او ورپسې بیست د البیرونی کتابخانه په نسخه کې نشته.

(۳) البیرونی: نه دالاس.

ژر آسان به و منام نه ورسیری
 بی هادی به دی خوانخواړې لارې مځه
 روځ وشپه لکه منزل دی و وطن ته
 مسافر چه اه سفره و جا روزی
 بی دحق له عنايته به په ځه ځه
 معرفت لره ښې هر سړی پیدا که
 په سبب درزق خاطر تفرقه سه کړه
 له خپل قام سره دوستی نه که کم اصل
 دکلام په معنی هر څوک نه پوهیږی
 هر یو حرف شي آینه پکښې سخ کوری
 مرتبه د فقیر بلند تر فلک شو
 تن ارواح سره یومه گټه جدادی
 مثال زړه زوجاچه (۲) روح پکښې غراغ شي
 ستی یو ځلې چه وسوزی شان خلاص که
 چه شواب انیا گانو لره وړینه
 سر د گمان به کل زنده له خاور و پاڅی
 چه په رزق دمخلو قاتو یې کمار لې
 تن ارواح جدا کوی صرفه هېڅ نه که
 کامل خپل مقصود پوره که رسیده شي
 د سوسي فرمان قبول نه که فرعون
 لوی لښکر یې د نمرود د حبش مات که
 که عیسی سلیمان و پیر ښه پښیران و (۱)

چه یې یار د گناه سپک طاعت ټیټل دی
 رهنمای د دې رښتیني لار دلیل دی
 هر نفس لکه قدم په یوه میل دی
 و وطن نه یې ټک هر دم په تعجیل دی
 پل صراحت دېرش زره کاله لار طویل دی
 د دنیا طالب شي د پر دحق قلیل دی
 دی رازق د هر سر زوق دوزق کنیل دی
 چه و اصل و ته رجوع لری اصیل دی
 د زبان نو سئل (۱) اسان گران یې تاویل دی
 چه فغان مجید یې لوستی به تر ټیل دی
 چه رسول الله یې یار خدای یې وکیل دی
 روح میوت شوندي پرې سور و سورت یې فیل دی
 پرې روښان د تن مسجد مخراب قندیل دی
 دم په دم د عشق په تیغ عاشق ټیټل دی (-)
 حامل د مغنی و حبی جبرئیل دی
 هسی خود جان بخش او از داسر اقیل دی
 د هنرې فریتې نوم شوی میکائیل دی
 بزرگ محکم دحق په اسر عزرائیل دی
 اوس مشغول د طالبانو په تکمیل دی
 له لښکره سره غرق په رود نیل دی
 د مولى سپاهى هلك بق ایاپیل دی
 د یوه عالم شوستن د بل رتبیل دی

(۱) البیرونی نه دیوینت (۲) البیرونی نه زوجاچه

(۲) الف، لا نه ښیږ په یو ځلې وسوزی شان خلاص که

دم په دم د عشق به عاشق ټیټل دی

هر عاشق چه دلبر مخ ورته شکاره که دی له سرو ساله تیر نه شی بغیل دی
خو دېخو دېخېل جمال باندې - ا شق سو خدای یې حده نایسه دوست یې جمیل دی
زر غمه و تو حید ته و رسی دولته!

چه دم یې ثابت ایښی پر سبیل دی

ته چه مخان په گومان یار وینې اغیار یې دد نیا په طلب گر زند نا فراری یې
چه د خدای رسول دینم هغه تادوست کم نوی گمراه نادان شرک فاسق زیانکار یې
په گناه دې لاس نه رسی شکه (یې) نه کم ی (۱) در یو عییم له ضر وړه پر هیز گاری یې
یې حد گنج د فتنات دې حامل نه که طمع دار په هر روز (۱) گر می نه که خوار یې
د خپتن نیکي دې واره فرا موش کې یې هسې یې وفا با غي غلام غدار یې
په ظاهر باطن به چیری بهر موی چه یې امره داستا ذ: دور دپلاری یې
دد نیا په حب دې زړه تر کانی سخت شو شتت دې پر چا نشی دل آزار یې
خو که به سود له تا هیغ نه موی یې زیانه نو ریاران دباغ گلونه ته یې خار یې
که د دوست پوشید محال دې چاته ناش کم! دمنسو ربه دود لایق پرسردا ر یې
اختر لره به دروسی درنگ دیر نشته مسافر په سرای کښې لږ روشی په شمار یې
په غفلت دی گران بها عمر ضایع که پخل نان باندې ظالم شوی ستمکار یې
پر شیطان پر نفس دې فتحه مبارک شه چه کم گوی کم خور تنه اشب زنده دار یې
په نیا په بهشت حب سه که دپته!

که رشتیا عاشق پر پاك دیدن دیاری یې

په ظاهر باطن چه گوری - چا ن یودی مو زونه دیر اید - شی جانان یو دی
د کثرت په حسابو نو غلک مه شه مومنان هر خوا نبوه دی ایمان یودی

په سدف کښې درخاله به ماز کښې زهر
 پراغزي پر گل يې نوريوشان ويشلی
 رنگ رنگ گل دني پېښې په پېښې کښې
 که لښکر حشم يې نه پر لښکره شي څه شو
 دنيا بازار يې جوړ که په خوشاني
 داحول تر گي کړی دی یو دوه ویني
 دشاهد لباس اغوستی د ابري که
 چه د عاشقا نوزده په زلف وخال وړی
 د معشوق عاشق جامه واغوندي راشی
 پری مومن کافر مای چنگېه زیست که
 بارنده پر هر ځای اېږنېستا دیودی
 تابنده پر جهان لمر درخشان یودی
 چه گيا به بری زر غوږی بازار یودی
 چه به حکم يې عمل شي سلطان یودی
 د معنی به تر گوگوزی هر شان یودی
 جلو به گر په غرش کرسی کان مکان یودی
 ذات واحد بصیر علیه غو الوان یودی
 دلربايي د زړو نو ژر په جهان یودی
 عشق باقي شاهد مشهود يې گو مان یودی
 پالکد رباب يې حده لوی يې پایان یودی (۱)

د سجا ز به خو غاد رکښې يې مخ پټ که

د دولت زړه انيس پټ عيان یودی

مرگ بيلتون په جهان څه سخته بلا شي
 ديبلتون د سرگساعت هر گور مشکل دی
 د ماتم زده به زړه پری نه چه کيږی
 آشنایي ډير له هېچا ډک ونه ده
 د سړی دغه عادت قديمی شوی
 دوصال په نعمت شکر چه ونه کړی
 د عاشق د درد دارو غير نور نشته
 پر رشيد اباد به عید شي که يو ځل بيا
 دقاد په قدرت هېڅ مشکلات نه دی
 د مومن په مرگ بيلتون غم کين ډير سوودی
 عما رت دورا نيدو دپاره شوی
 چه اشيا قديمی يو وبله جدا شي
 که يې زړه له سنگه سخت وي په ژړا شي (۲)
 که جهان دې په نعمت پورذوق وخنډاشی
 ديبلتون په آتش سوزی چه اشيا هی
 له سر يو سره خو بښ غم کين تنه اشی
 د هجران په خواری ځکه مبتلا شی
 يې ديداره وی در دسند روغ په لقا شی
 دوه کهته په سفر تللی باران راشی
 که رشيد اباد ودان و هسی بيا شی
 دانه هاله زړه غوږی چه نيست لا شی
 ژنده سر چه وز پر يوي کل به فنا شی

(۱) البيروني :- د پايان يې بودی.

(۲) دابيت اوله دی بیت نه وروسته ۳۴۰ نور بيتونه د البيروني کتابخانه په قلمرو

نښه کي نشته .

په دتن له صفاتی خصلته ویری زدرگی یې ذات باقی غونډی بقاشی

په هست نیست یې زرمه یاد بدمه کړه دواته !

که دنیا تر لمر خاته پر یوانه ستاشی

پر هر زړه چه محبت دیار سیارشی که باد شاه ددرست جهان وی یې فرارشی

ناست ولا تر ارام خوینی نه موسی شب وروز په یاد لښی غرق دخیل نگارشی

محبت یې قیسه زور پری باندی وده خان جهان که لمر اسو شمس یې اختیارشی

په سستی له ریا ننگ و نامه ووخی دد یداریه نور کښی معو دشعارشی

دا ختیا رحلت یې را نیسی له لاسه چه د عشق مر لب یې ترام نیوزنارشی

په یو دم یې تر ذواله کونه تیر که چه عاشق دذوق شوق پر براق سوارشی

هیڅ دارو و علاج یې نشته یې وصاله هغه زړه چه په دیدن پسی بیما رشی

له طلبه نه جاروزی د مطلوب خپل که هر چند دملامت په سنگ سنگسارشی

هرچن دهاک دیدا ره شراب سستدی مگر بیا (د) په لوی قیامت په ورځ هو بیارشی

په شاهد به د دنیا دل بستګي نه که چه عاشق دحق یې چو ن په بڼه دیدارشی

غفو ورځ که بهیمانی که سود به نه وی چه خالی تش لاس پیر و ن لمدی بازارشی

که سود نه سودا که غوک ساعت نن دی کنه هیڅ منفعت نشته چه بیدارشی

که د حقیقت به جام د عشق می وڅښی جلوه گریه ورته یوشان گل وخارشی

چه مستی یې پر کمال شی و به وینی حقیقت دکل اشیا چه په ده د ارشی

نور په لور به پاک یې بدلوی دریاب وینی لځای په لځای به ورته یو مخ په دیدارشی

داجهان به (۱) دی هیڅ نه وینی یې ذاته ددیدار په نور به معوه دخیل یارشی (۲)

د دوهم هستی به چیری وی په میان کښی چه تمام یونور پر پښتا دیدن دیدا رشی

په جلال اباد دولت دایان ووی

بله پس له ده به ډیر کایا دکاله رشی

(۱) البیرونی :- «خان جهان به»

(۲) البیرونی :- «دشعار شی»

هر سالک چمن روان پرسمه لارشی
له گناحه تو به و نه پر هیز گارشی
د اسمان خمکې فرېتي به يې ثنا که
نه په ترک جو د بنده دکر دگارشی
اروا خان د انبيا اوليا گانو
په اخلاص به دنده (واړه) ددگارشی
داجهان د حقيقت هو احرص گرودی
بيا به پس له مرگه لرې د اغبارشی
محبت به يې ويا له شي د شرابو
راستی خلق به دې اب شير شهد انهارشی
سغاوت به يې شي ونه سيوه داره
چدېری پورې به خو لونه خو پائمارشی
دلې ذکر هو ري غراغ دی دتاريک گور
ښه عمل به يې شاهد مهوری دلير که
په ديدن به يې خوش مست اوسي يې غم تل
له خدا يې فکره جنت باقی تيارشی
په هيڅ وخت (به) جدایې ورځنی نه که
پری شفق به تر فرزند هم ترسو ويلارشی
د ظالم بدکار به ظلم که سوزان اور
په عيش وخت به يې که هم نشين بد شکل
دعمل به يې که هم نشين بد شکل
طعم بغل حرص به تلخ ونه د زقوم که
اوږد اسيد به يې گنده هيری اشجارشی
طمع خواست به طوق اغلال اب حميم ريم که
توکل به سيب انگور خرما انارشی
په خسيس همت به تحت الثرای ته د روسی
بلند همت به يې لوړ تخت خای د قراشی
چه په داجهان برنده پت وړی موړ که
له دوزخه به يې سپر شان نگا هدارشی
په لمانځه روژه به حور قصور بيا موسی
په خفی ذکر به وصل له د لدارشی
هر چه دن ديه عمل توپه وانه خای
په خالي لاس به بیرون له دې بازارشی
هغه روخ دتغابن دی باور وکړه
هر سړی ته به زیان کار خبر اشکارشی (۱)
د عمل اجر به بيا سوسی هر يو خپل
د لحنو لحنو جنت د چا په نارشی

دنيك به عمل نن نيسي پس لمر گه
 درد دیوار په جنت کښې و اړ مسماح که
 به معان به طاقت نه لری دمیر
 بې اختیاره به همه به مسماح کښې وایي
 ددوی پر ده به لري که له مخه
 چه پیچون دیدا ر ښکاره کله نقابه
 بې نواغمگین به عیځوک نهشی پاتې
 ددیدا لذت چه موسی په نظر بې
 ترایده به پرې مست وې بی خبر تل
 دجنت پر حور و غلمان به مینه نه له
 ذوق شوق به بې نی چنگ رباب مزما رشی
 به نڅاپه گداله شوقه کل ابرارشی
 چه په رقص دجنت کل درو دیوارشی
 ورځر گند چه یو بی مثله پاک دبدارشی
 پاک لطیف جمال به بې جسته اظهارشی
 درست بهشت به بې مانند مرغذارشی
 هر عاشق به له معشوق سره کنارشی
 دجنت لذت په سهل بې مقدارشی
 پرې یکسان به غم خوښی لیل و نهارشی
 چه دیدا ورته شر گند دپاک غفارشی

ای دولته ! ته نظر پر غیر مه کړه

دعارف دوراندی درست جهان یو یا رشی

بسم الله الرحمن الرحيم

ای کریمه ای رحیمه ای رحمانه
 ای خائنه ای رازقه ای مالکه
 شیر زره شیر سو و شسته آیاته د قران دي
 غوار لیس یی جده یی دی په لوستن کښی
 د قران د پاک کلام لوستن دپاره
 هر یو حرفه مثال لوی کچ دی په باطن کښی
 د هر حرف صفت په وکنیم دوه دوه بیت
 ای ستاره ای غفاره ای سبحانه (۱)
 ای روفه ای بعروفه ای سستعانه
 په هر آیت کښی د رج دي خو خو خوانه
 سل و غوار لیس یی سور ته یی گومانه
 دیرش حرفونه تا نازل کړل له اسمانه
 هر ممه خلق دی ویش که را یگانه
 که قوت توفیق ته را کړی مهر بانه

الف -

الف: الله یودی دهر هر چا
 دی خپل مراد ته ورسید ژر
 ده شان نه وکوت دلیر چا
 هر چه دی بیا موند رهبر چا
 ب: باید ددی اصحابه
 په غلظه لار مه لځه
 چه ثابت شی له کتابه
 لری اوسه له کذابه
 ت: بتن دور کړه له بدعته
 پر غمی لاری روان شه
 سوا حق شه له ستنه
 چه وی خلاصه له ذلته

«ث»

ث بی ثامه کیره حدث
د قدیم غبتن آنا کیره
دلدون عظیم وارث
چه به هر کتاب باعث

«ج»

ج: - جنت به غه کیری خواج
دعرش زره بر تخت و خیزه
پاک کیره دزله زوجا ج
فن خیر شه له معراج

«ح»

ح: حب تل کیره له صلاح
ته به دا حیات خبر شه
ذوق حاصل کیره له فلاح
له امین برزگ ارواح

«خ»

خ: خالی به خه شیو خ
دغبتن طلب شه جان کیره
بی حاصل لکه او خ
د تهمت د غشی موخ

«د»

د: ددل ستر گد بینا ده
چه بی سترگی دزله وشي
ننه ازه بی جا بجا د
هغه و ز شی تر سرا د

«ذ»

ذ: ذات اسم ډیر لذیذ
د همه بلاد ی سپرو ی
تومصری قند تر موید
هم دغر در دی تحو ید

«ر»

ر: راووخه له غروره
هر ساعت به دعا غواره
ای تا دانه بی شعوره
امرزش له خدای غفوره

«ز»

ز: زاهد شه له حرص آرز
دی کریم به درته کابندی
تل مشغول اوسه له نماز
درحمت دروازه واز

«س»

س: ساقی شه لده بی کاس
دنفیر شراب نوشه تل
یود مجام به دده له لاس
مدام مست اوسه بی قیاس

«ش»

ش: شک دور کړه بې گومان شه
یکای دی و ده گوره
له .اضی گنا . پشیمان شه
په پر دي پر خپل همان شه

«ص»

ص: صالح شه له اخلاصه
په توحید عام کښې مه اوسه
زر خلا ص شه له رصاصه
خبر شه له خاص الخاصه

(ض)

ض: ضال گرامه درومه له ارض
دهشتن پیژند کلي ده
غاره خلاصه کړه له فرض
په جن انس باندی فرض

(ط)

ط: طاهر شه له اخلاطه
گوره کوم ساعت به کوچ کړي
له تفريطه له اقراطه
له دنیا فانی رباطه

(ظ)

ظ: ظن ترک کړه له حقیظ
درویزه د همت غواره
بد کومان مه شه غلیظ
له درد مندخواجه حافیظ

(ع)

عین: علم کړه . قانع
ستاقمت چه حق وی کړی
آواز و نفوذ د سامع
نه به شی په چا مانع

(غ)

غ: غیر و بې له زاغ
پر رسول امریل نشته
زاغ کړه دور د زړه له باغ
بی د چه پند له بلاغ

(ف)

ف: فانی شه له شرفه
دتوحید شراب نوشه تل
دوستی به کړه له خرفه
بودم مه بې وده له کفه

(ق)

ق: قادریو دی مطلق
د یقین جمال و کوره
موجوده یخ نشته بې شق
د کومان پرده کړه شق

(ک)

ل: کریم هرده کړه که
تر د ازیات کرم می نشته

کرم پر نئی ادم که
چه ذا کر مشغول په دم که

(ل)

ل: له حق مشه غافل
تل د وې په یاد کښې اوسه

د و حدت د باغ بلبله
وېې مه یا سه له د له

(م)

م: مه دروسه یې امام
بې پشواچه غولڅه چار که

بې امام به شی یې نام
چار یې نه کیږی تمام

(ن)

ن: نن و نفویه مجنو نه
که له حقه اشنا نه شی

اشنا ته له حق یې چونه
ستایه کل چار شی زیونه

(و)

و: واحد یودی هم یو و
په ازل چه څه پیداستو

جهان هست دده پېښو و
کل دده د ذات پرتو و

(ه)

ه: هادی خبر له راه
چه دده په نفوته چار که

پرون دی د نفس له چاه
و به رسی تر الله

(لا)

لام: لا توره کړه تر ملا
معتقد شه کو ته مه و ده

جنگ له نفسه کړه ملا
د یزرکا نو پر ملا

(ی)

ی: یاری غواړه کدای
که تکیه په غیر و کړی

له حاضر ناظر خدای
کل بازی به دې شی پای

(ی)

یا ری غواړه فقیر
که اسره په غیر و کړی

له حاضر ناظر د مستگیر
خیل و در خپله دیر

زه ثنا به کوم زبان کړم دیچون ستا
د بخشش شکر دې ډېر زه یې په څو لړم
سر تر پایه نواخته په خاطر انعام یم
د حیات دم دې په هر چا کښې پوه کړی
اوه وصفه امانت دې پکښې کښیښو
بینایي، گویایي، شم، څلورم سمع
که توفیق دې پر عبر شی لږ به ووايم
کوزه مخکې غرونه ویني حیوانات دی
نور سړی، پری، مرغیان، دیو یادوی تا
شمس، قمر ستوری، خراغو نه پکښې بل دی
زلیخا، یوسف، فرهاد، شیرین نشان دی
په قیامت به یې د غم لوی حال پوښتي تړي (۲)
که دانا یې له گناه نه ځان پری پاک کړه
د خدای نوم چه په خوله یاد شي خوله که پاکه
د تن ونه دې کا مله شوه دوله !

د حکمت سېوه به له ژبې که بیرون ستا (۳)

خدای دخپل رسول دپاره راستولې اذاجاء

چه په دین به د اسلام ستا نښا سم ا فواجا

حق گویاشنو ایتا کړی په همه کار یې دا نا کړی

په قدرت یې خپل پیدا کړی له منی اب شجاعا

خدای پیدا خمکې جبل که په داسن یې کابې تل کړ

پر اسمان با ندې یې بل کړ ستوری میاشت خراغو ها جا

هر چه غار فان کسیر هلته ږده زړه پر پیر

هوری هیڅوک نشته غیر خود جلوه که به هر جا

(۱) الف، ک :- «درون ستا»

(۲) الف، ل :- «په قیامت به بیا د غم لوی حال زیښی بت»

(۳) البیرونی :- «د توحید میوه لذت که ددیرون ستا»

که څرگند دی یا پنهان دي که مخفی شویا عیان دی
 ملک همه پر تار و پان دی دا سما ن ارض سراجا
 چه جهان دي هويا که ذات مخ پت خپل پر دا کم
 په فرما ن شوی پیدا نه مغلو قات غوازا و جا
 داجنا ن مثال سراج دی دا فلک مانند حباب دی
 ذات یحده لوی دریاب دی کل صفات له اموجا
 تراووو خمکو دلاندي هم پرا ته فلک دباندي
 کل بازی په خپله کاندی ددوو حکم کجا
 چه پرسي لاري د رومي نه غی د عذاب په کوسي
 د خبثت په فرما ن موسی نه همه بلا نجا
 واوره ای د دین ملنگه له معنی سره عمرنگ
 دایمان مرغه دوه چنده یو یې خوف بل یې رجا
 واوره ای د دین سلطا نه پر عام و خاص مهر پا نه
 له نژدې دپنه شیطان نه هر نفس دوه عجا
 که پادشاه املاک دریای دی که فقیر عاجز که ای دی
 ز پر مه کارد هر چا خدای دی کل له ده غوازی نجا

دونت که نمونځ گذاري تل له شیطان نه بېزار یی تل

که و تاو ته زاری تل ای د دوو کونورا جا

خدای د کل اشیا ژوندون ور که په ما	اتفاق به دا وینا و کل علما
هر گیاه چه سر له خمکې راپیدا که	د اوبو په قوت که نشو نما
که انکور انا رسته انب شفتالو دی	که نارنج بادام انخر پسته خرما
دخنو سبوی رسېدل په سخت ساره وی	د خینی سبوی ایام شی په کرما
دغرمو په نعمت شکر هغه کاندی	چه زحمت یې وی څکولی دسما
حق قادر پر باداو به باندي وی ایبې	عرش کرسی غرونه اشجار ارض و سما
عالمان کاملان دي و پوښتی رښتني (۱)	نه په دا وینا دی شک کېږي زما
په صانع یې نظر نشته صنع کوری	له خالق منکر یاد که حکما
دی له تاسره همراه هسی دی حکم	په قرآن کتبي ا نه معمکا (۲)

(۱) الف، ک : - د پوښتی ژبی.

(۲) البرونی: «اله معمکا».

لکه خوله په پانودېزېو زینت ده
ای دولته ! دان جهان د واره ننی لره
په توحید کښې لوی کتاه وی ما و شما
الله یو دی باور و لره په ظاهر باطن تنها
دېل حکم درست پرېز د سرده په حکم کېده
دای وې هر څوک چه عاشق شی عشق خپل پت که پرې واښی شی
هر چه حق خو نباشی له دلبر سره یکتاشی
نه په پېر داله جاروزی و زرو کاندی والوزی
که خپل مال و بازی واره دوست به نه موسی تر غاړه
په زاری ژر ایا رب ته یارب ییاموسی اتر پته
ژاړه و زو شب کېږد کر تل مشغول اوسه په فکر
زړه یې حده لوی دریاب دی د افک یې یو حباب دی
سهاستوری پر فلک دی تر همه ستوریو خور دک دی
ای دولته ! که دانایې په باطن علم ینایې
واره وینه په خپل ځان کښې چه غه شته په کوڼیا
و طال لب و ته حق کېږه ښه ندا دا
چه یې مایه د واره کونه نور غه نشته
په ظاهر باطن اول اخر یو حق دی
دېک خوا پندونه نفوږه پرې عمل کېږه
د درویش په ویل شکسېبه هېڅ مه کېږه
دا حد (۵) په ملک کښې یې احده نشته
لا له لا لا الله عمدغه کوا هی لی

ته د زړه په غوږو (۳) ونغوږه وینا دا
کل اشیا چه پیدا دی وای ښا دا
نصیحت په زړه کښې ونغوږه زما دا
دفا یدی دپاره وو یل شو ستا دا
منفعت به باقی و ښی و تا دا
تل دا حال په ژبه وایې کل اشیا دا
که دا نایې ته یتین (۶) کېږه په رښتیا دا

(۱) البیرونی: له دغه پس به حاصل کړی. (۲) البیرونی: له پسال. (۳) البیرونی: واحد. (۴) الف: د تعین. (۵) البیرونی: نفسونه. (۶) الف: د تعین.

پر آسمان خمکه چه شنه واره که ذکر عسی نه سپی کوی ذکر تنها دا

ای دولته! یه قسمت خیل رانی او سه

چه ستا بر خه په ازل و کړد خود خدا دا

به کتاب کنبلی یولک دی غلبرو پښت زردانیا هر مومن لره باید ددی واره و کښی رښتیا

چه نومونه یی عیان دی به تر آن کتاب بیان دی دهغو نوم به وایم که توفیق را نه حق بیا

یو اده دغی بل نیس و ورپسی نیی ادرس و نوح او هود صالح ابراهیم شه اسماعیل الحق رښتیا

لوط، یعقوب، یوسف، شعیب و بل موسی ارون غریب و یوشع، الیاس حقیر طالوت ته بل عزیز داودا و سبا

بل دانیال سلیمان اساو اشعشایونی حسن و بل خرقیل بل میتر لام بل جر جس بل ذکر یا

بل عیسی ابن مریم و محمد نبی خاتم و بل سکندر صاحب سده بل محزون غریب یحیا

زمانی عدده درود شه پر جمله نبی خلود شه هر یو و د حق په راه کښی یی پایانه نوی دریا

گوښی گوښی پیغمبر و در پښتني لار رهبر وو طالبان یی بلل حق ته غولک چه وو د حق جو یا

نه غولک و چوب و رڼه گویان و سړی ایښی په فرمان و هر غیز کم یی ور ته خبری هر چه شته په دادینا

نه غولک دیروینی بالودی د املک به یی پرې نه ږدي چه مدام پر سر جار و زی لکه گر زنده آسیا

ای دولته! و پو هیږه سم پر لارې روانیږه

تل صفت د خدای رسول کړه چه دې ژ به ده گویا

چه کاسل دوراندې کړی دی رهبر چا هغه کوی دمقصود وړی دی له هر چا

هر چه کوی دمقصود یوسی له میداننه عسی مرد لیدلی کم دی په بصر چا

د مردانو خا دمی په ا خلاص د هر چه پند وې په زړه نفوتی د سرو چا

په طلب کښی به سستی یی غمی نه که د استاد سبق چه کړی دی ښه زبر چا

و مراد و ته و نه رسیده بند شو چه اول په دالار نه و یازه سر چا

ساری په روښنایی به نه خوښیږی په رنځه روزگار کړی وی دلمر چا
 موجوده پر بیا پان څه لره گری چه په کور کښی خپل موندلی وی دلیر چا
 پس له مرگه به دیدار څه شکل کوری چه دوست پر مخ فن نه و که نظر چا (۱)
 د صورت صفت یې کپړی په جهان کښی به معنی لیدلی نه دی پیغمبر چا
 په صورت په سیرت دواړه ښایسته و معنی مخ لیدلی نه و په کشور چا
 د نفس نه لغو ته عمل په نفس غر کپړی دی (۲) به عاجز صورت کیندلی نه دی غر چا

ای دولت! چه غرو کښی (۳) یاداخلی

هوسره زور په جهان چیری وی دهر چا

پر هر چا باندی چه خدای و نه عطا د هغه له لاسه نه لپری خطا
 نه د حق (۴) توفیق رفیق در سر ملشی هیچ گناه تقصیر به نه کپړی له نا
 په ظاهر باطن فاعل مفعول عمدی دی یې مانند (و) صدیې ند (و) یې همتا
 چه دده په محبت کښی و بازی سر بر هغه دپا سه نشته بل دا نا
 پر دپا خاصه ململ به حرص نه که بلند همت فقیران خوشدی پر خاستا
 قانعان نه که وسواس چه حیف به څه خوره بابه څه اغو ندو قمری په شتا
 ده نشین پو ونده زیات په احق یادوی (۵) دشوری بر ایر یو یو وی روستا
 د حدیث معنی پښتو شوی بیان دی که باور د پیغمبر په گفتشته ستا
 ذوالفقار غونډې شمیر په جهان نشته نه علی غونډې غوک شته بل یو تن
 خدای پخواه د علی صفت و یلی په سورت کښی وی بیان دهل انا
 دبا بکر د عمر عثمان هجوه که رافضی حمار شان گری په دتا

مستقبل ماضی ته مه گوره دولت!

چه د حال سبق دی ولوست له اوستا

(۱) البرونی: - پس له مرگه به دیدار کل کوری چه د دوست بر مخ نن و که نظر چا

(۲) البرونی: - د نفس نه لغو ته عمل په نفس غر کښی دی .

(۳) الف: - «و کښی». (۱) البرونی: - «که د خدای» .

(۵) الف: - «په احق بلروی» .

یارب سائره بامی نوردا یمان را
نفس شیطان را نه په نور کینی غلیمان دی
عمیشه نجات له سکره د شیطان را
چہ زما ددین نقصان وی په نصیحت بی
باس انفاس د جنګ تابیہ نیرو کمان را
د غیبت له دیره زیانه پنا غوارم
له غمه بده رفیقہ ته امان را (۱)
شرک کومان غیر لیدم ضد دین دی
منفعت د پاک دیدار خپل جاویدان را
تہ کریم رحیم امان له شرک کومان را
سوخته زړه دایم د عشق پراور بیان را
د ارب ته د روح بیلون سرکډ به آبان را
تہ په خپل کره حب کم ددی جهان را
هره روح له غمخه خوانه کره نان را
کشایش د پاک طیب رزق له آسمان را
ما مفلس لره یارب سرو سامان را
عزیزی د روح دایم بی خوف حرم ان را
پاک دیدار هم حور قصور جنت غلمان را
همی ملک و مای بی حده بی پایان را

د افقیر دولت دایم دغه دعا کړم

یارب مالره برز کشف دمسکینان را

نن خبر شه له دې حقیقی دریابه
ددریاب په بهیدن مدامه نثار کړه
دغه حقیقی دریاب غرډه دریا به
یونفس پرمه ناست مه اوسه کړیابه
په دالوی دریاب کینی کله شه بی ثیابه
په لاسو په پوړی نه و زیاته غرنیابه
خو جامه د ننگ ناموس له تن دور نه کړي

د دوست مخ به هرځای وینې بې ثابته
عسی کرانیا در نو ز چیرې کم یابه
معنوی - و د دې غیر پری بی مضرا به
به کلام یې پوره مندشی له کتا به
به د یوه ناعت و کړه بې افتا به (۱)
د حقه به طلب څه کر زی کلا به
د شپاز عدل به نشی له دیابه
د داغ داغ نعره چه او ری له غرابه
د سورت عمر یې و غوښت له وعا به
د نجات امید یې نشته له عذا به
چه عسی شی و خپل اصل ته ما به
لکه مسقی سپر نه کیږی نه آ به

نه غبار د نعنق له منځه دور کړې
د روښانود درخا دروب شه که درغوازی
نه سامع یې په تسبیح یې نغم و کړه
په محبت د هر د انا چه دې رضاوی
له ایام د تمل سی تیر ککونه نه وی
د بیل بوراشا ن دست پر گل جاز و زه
نه هر غو به پیر هجرت یې تر سب که
عمر او پدله خدایه غوازی په دنیا کښې
د شیطان لعین په شان چه به ملک راغی (۲)
غافل ن د نفس شیطان مضامان دی
داید ن لکه نفس یې نو قی خواړشی
عاشقان به دیدن نه مې پری عسی

ای دولته ! ناروان ولا پاتې حوک کم شو

تیارۍ کړه کوچ دی - سر عسک لږه مخوا به

دی تر تواتا انرب رب (۳)
یاد و تل روز شرب
په خانه هم په مکتب رب
مجد (ص) یې که عرب رب
همیش بوله په ادب رب (۴)
که چنگینه و یا کب رب
پیدا که شهاب کو کب رب
فیل شتر اسب که مر کب رب

مدام ذکر کړه یارب رب
دد نیا کار و بار پر پر ده
په بازار هم په مسجد کې
په جهان تاونونه پیر و و
خوف په زړه کښې نښاسه
یاد وی پخپله ژ به
په مقدار دهژده خمکې
د سې د پاره گوره

(۱) البرونی :- له الفتبه .

(۲) الف، لا :- «د شیطان لعین شان چه په دملک راغی» .

(۳) الف، لا :- «دی تر تواتا انرب رب» .

(۴) الف، لا :- خوف په زړه کې نښاسی
همیش بوله یوه ادب رب

د خو بانو بنا یسته وو
لذت خو لو نه بښلی
غیرا نیل دی استولی
زنده سر به ووژنی دل
چه په داژوندون عوس که
خبر یې په داجهان کښې
خیل اختیاره درست ور کې (۲)
دتو حید پیا له یې ور کې

زینت لری دی شغب رب (۱)
د خرما و سبب غنډ رب
په هر چا پسی غنډ رب
پر هر چا نه کوی لب رب
و غغه نه دی عجب رب
پیدا کې یې په غه سب رب
چار به که ستا سب رب
خو د پخپله لب رب

شیخ دولت الله فقیر که (۳)

د خاصا نو مشرب رب

و هر چاته دی قریب رب
رسوی له خزانه خپل (۴)
یادوی و هر غافل ته
هر - با پښکا - تل بولی
د محنت په وخت یې یاد کې
که کافر که مسلمان دی
کبر جن ته په غضب دی
بد عمل د خان عذاب دی
بې تر ستان یې د بهمنان دی

رحم د پر که په نیب رب
و هر چا و ته نصیب رب
پر منبر باندي خطیب رب
په زاری په ترس نصیب رب (۵)
ستا دعا به که مجیب رب
د هر چا کنه حجب رب
د پر دوست لری غریب رب (۶)
ظلم نه که یې قریب رب (۷)
دوست نیکخواه دی د مجیب رب (۸)

(۱) البیرونی: «زینت لری دی د غنډ رب»

(۲) البیرونی: «خیل اختیاره درست ور کې»

(۳) الف، ک: «شیخ دولت الله فقیر که»

(۴) الف، ک: «رسوی له خزانی خپلی»

(۵) البیرونی: «په زاری په ترس نصیب خپل»

(۶) البیرونی: «ظلم نه که یې قریب رب»

(۷) البیرونی: «دوست نیکخواه دی د مجیب رب»

(۸) البیرونی: «چه داناکم په ترتیب رب»

یې پرد = هر غای عیان دی نه یې وینې
 په داهو مړه مخلوقات کښې د جهان کل
 هر دارو چه پکښې غواړی موندنه کېږی
 تر قیامت به جا رو زی په فرمان یې
 لکه کمان شمعې شولې بېلو پنه
 تعلق یې خپل حجاب شونه یې وینې
 حقیقت د جهان زیات چهغه کمیږي
 چه خاطر یې د موسی ازار که کوره
 معجزی یې له دریابه کړد روان که
 بر عصا یې وواهه دوولس پاره شو
 موسی پورې شو تر نیل فرعون ډوب شو
 د موسی اهل سبعیا نواب شېرین څښی
 یې کنا = یې عره ورځ ازاروی تل
 غه عجب پر خلق کړی دی افنون رب
 د انسان صورت روغ کړی دی موزون رب
 د سړی بدن د کل درد که معجون رب
 معلق په غرخ کله کړی وی گردون رب
 حق باطل به ویده هسې که د روتون رب
 وهرچاته دی نزدې ترخان مقرون رب
 پیغمبر ته که غوړ کند کاندی بیرون رب
 تحت الثرای (ته) ښکته بوت پد بخت قارون رب
 پر فرعون یې کریمین موسی هارون رب
 رود نیل د موسی اهل که بیرون رب
 و که هسی ښه قدرت کن فیکون رب
 پر فرعون هاسان که رود نیل خون رب
 د دانا عذاب پیدا که کمین دون رب

عاشقان په جهان در وای دولته! (۲)

افسانه د خلق کړ لیلی مجنون رب

د اجهان چه که پیدا رب
 هر چه شته له خپه نوره
 داده صورت یې روغ که
 کښ یې پت که له اغیاره
 هر ساعت کوی له غیبه
 په هر چایې اسروه ک
 مخنی کښ که هویدا رب
 کپ غوړ کند له ابتدار رب
 پر خپل مخ یې که شیدا رب
 دا عنصر په ښه له روارب
 و خپل دوست و ته ندار رب
 پر برز گا نواقتدا رب

هم محیط دی به هر غه کښې
هم لمر غمدی جدار ب
و خپل دوست و ته غرغند که
حقیقت د نن فردا رب
که دې معرفت حاصل که
هم به آن در که هم دارب
ستر کې روڼې کړه و کوره
پر هر لوری هوید ارب

شکر کړه چه نن خبر کړې

له ميعاد هم له مېدا رب

دو حدت له مې نوشی کړه یو غو غور به
وښی رخ و ته را و کړ زه له چه
ناکاهان به د ژوندون سزی و شلیر ی
کړندی به خپل مقصود پسی و تړه
د قهار له غذا بو نو و ویر یوه
لکه سگ و غریبانو ته مه غپه (۱)
نمر قمر بر اسمان غی خاموش و پشی نو ر
دسکانو شب و روز حب دی له چپ چه
لوی دریاب غوندي همین قرار بهیر
په لیر بادلیرو او یو په شان مه ر به
ذکر فکر ته به چیرې و زکا ریږې
چه مدا م دې سرو کار له چه چه
نن په ذکر د غفلت له تیارې و وزه
په خوا نی دې عبادت د حق و نه که
چې دې سترگې شی تاریکی غاښ دی ووخی
حق با مل و بله جدا کړه کمتر مشه
خورا زق ستا پرې فرشته موکل نه که
لکه حال دا هسی دی صبر اختیار کړه
نوس شیطان مدام له زمره به جنگ دی
په زاری عجز به خلاص و رځنی نه شی
رسواگی غو غا غیغ مکړه که پوهیږی
پر دښته باندې پټ تاخت و لږه چوپ چه

هر ساعت له ترمه پانی غوندي دپه

(۱) البیروني: علموشی بر دویاری عادتونه

(۲) البیروني: پیښوده په کړزی دځمکه په تپه.

شکر پرېه زړه کښی تل دا چه دانا کړی به تر قییب رب (۱)
 مهر بان تر سور و پلار دی عم د هر پېما ر طبیب رب
 نه هغه سا پلي خو لکه چه پخپله یې ا دیب رب
 په کښه به حد نیایي تحت الثرای لره ر قییب رب
 خیر وی دی دخلک غیلای درنده پیدا که زیب رب

ای دولته اتل یې کوره (۲)

تر شهرک د خان قریب رب

ای دانا اولو الا لېا به ستا دعا ده سستا به
 د غفلت په خوب اوده وی شکر ویش شوی له دی خوا به
 د وخت پیا له دې نوش کړه تل پرې ست یې یې شرا به
 شب ورو ز دې سر یکار دی له سماغ چنگ و ربا به
 دا قلک سر و د غوړیوی د بې مثل له مضرا به
 حضور ی د زړه سا بل شه تل یې غواړه نه وها به
 کتاب په اندیس جلیس دې تل یې غواړه نه وها به (۳)
 مسافر یې مل دی و لار تو پسی څه ژر کړه شتا به
 داد نیا مثال گر داب دی واته گران دی له گر دابه
 حیوانات جما د نبات تل ز ندگی موسی له آ به
 چه زنده به او به نه دی هغه هسې غیز که یا به
 یې عارف خو لک خبر نه وی له دې یې مثل تنا به
 په عمل علم بهتر یې له فر ښتو له جن دوا به
 یې عمل علم به وایي درته جنانس قد خا به
 روښنایي د معرفت ده تحقیق زیاته له افتا به

(۱) د ابیت د بیرونی کتابخانې په نسخه کې نشته.

(۲) البیرونی: «شیخ دولت لقیرتل کوری».

(۳) البیرونی: «تل کړه شغل له کتاب».

نا صبح وایې بیر وړن مه مخه
د تو حید مخ به و وینی
د دې خپل زړه له سحرابه (۱)
پر هر لوری یې حجا به
خپل سر محو کړه به ده کښې
ای د لوی دریا ب حجا به
ده رست محوی یې نشان شی
خان به یو کړې له دریا به
شیخ دولت فنیو که تسل (۲)

و خپل اجل تم ما به
تر سړی عیج مخلوق نه که معتبر رب
پر همه عالم کښې که انسان انیر رب
چپه زړه غه اندېښنه کاږی پوعیری
د هر چا له نېټه دی تحقیق خبر رب
رویان تاج د کرامت یې ووبه سر که
د جن انس خلیفه که پیغمبر رب
له خورشید تا بان خراغ یې وړنه لاس که
د جهان دگمر اهانو که رهبر رب
خو شپو یې زیاته کړه تر مشک غنډ رب
در یتیمو عاشقانو که دلبر رب
دېزرگی گوی یې وورې لدار خلقي
چه ټول خلقي نه به دده تیر رب
مر تبه یې تر فرشتو واور کړه بز رب (۳)
کړ و بیان یې استاده لاس پر رب
چه غه لپ دی پید پر بحر رب
د هېڅ ونې به ورنکه سیوری پر رب
دېزرگی گوی یې وورې لدار خلقي
له رسول سره به څوک پرا پری که
عنا یت یې تر حساب زیات پرې و که
مقرب فرشتو په سجده کړی (۴)
نه طفیل دوی اعتبار و کړه
که مرا دی د انسان منفعت نه وی

ی دوانه! بدای کړه هوسیر

چم خان کې دې نژدې موندو در رب

له دانا یې اتنا تمن له بېچون رب
که نظر د رحمت یو در باندې و که
له بې مننه یې مانده یې چگون رب
ستا پایه (به) که تر کل خلق افزون رب
په باطل گومان نظر دې خان تمه کړه
تصرف په تا دینې له پرون درون رب

(۱) الف.ک :- «پوی»

(۲) الف.ک :- «ای دولت الله که تسل»

(۳) الف.ک :- «کړ و بیان یې استاده کړ لاس پر رب»

(۴) دامصرع دالبیروني کتابغني به نېږه کی نېسته

نفس سرکش مر کب ته لیر سخت چلت دی
 پری پری به لری نه شی زور و ردی
 خاموشی لود مملو ته کړه پری سپور شه
 یو قدم له دند تر پ کړه بل له خانه
 له لثیم سره چینه کړې بد تر کپړی
 پر گد ای سا پل به زوره آواز مه کړه
 پس له مرگه به ارمات کړی فن روان شه
 چار صد سال فرعون شاه و بیما رنه شو

بی الیان ملونی (بی) مه تیزه دی لیه (۱)
 شو په نفو ته بی نه کړې عاجز خپه (۲)
 پر میدان بی پر دینه باند ی کړه دپه (۳)
 لوی د وگبه لره به ورشی په دوه تریه
 و فرمان ته گردن نه دی پی زور زریه
 غنی خدای دی نا راضی له زور و غر په
 د مقصود کعبه طواف کړه تیت تپه (۴)
 پیغمبر موسی به کم خلاص وله تپه

دا نایان پرینه کلام حب که دولت ته
 د نادر نو شغل تل به هو ده کپه

د عاشق او بیکو قیمت که د گوهرامات
 معتقد د پیغمبر په معجزه شه
 چه بی شک در سات که ورته توان شو
 د عربو لیکر شه شکل دیر انبوه و
 روحانی شاهد بی حده نیایسته و
 په نینه بوی بی شکستند کلاب خجل کړ
 په ناز تک بی کړو کبک خرامان و اتیو
 به بلند قامت بی سر و شر مناه کړه
 په سرخ سپین سخ بی سیم زو بحث پر کړه (۶)
 نورانی غاښو بی ستوری بی قیمت کړه
 زرخندان بی دباغ سبب کړی بی رواجه
 چه په آب د بدن تیری مستستی وي
 نن د دوست په محبت کښی لوی صادقی دی
 د همت غبتن ته خدای عسی زو رور که

په زرد سخ بی که د زور د زری زرسات
 د انگوشت په اشارت بی که قمر مات
 په یو اخی خان بی کړی وواکثر مات
 په نوه موتی که شگو پیغمبر مات (۵)
 په روښن جمال بی که رونق دلمر مات
 په شیرین کلام بی خوند که دشر مات
 په لذیذ لب بی لذت که د شکر مات
 که بشکین کیسوی قد رد غنبر مات
 په بازوی سخت بو تان کړل د آذر مات
 په زقار بی که باز د منو بر مات
 په نازک تن بی نیایسته که د سپهر مات
 تند غره به بی نه که آب کوثر مات
 چه دده له شوقه جام که د بشر مات
 د فرهاد په شان تنها کاندی لوی غر مات

- (۱) البیرونی: - نوس سرکښ مرکب ناکړی سخت چلیزی بی الیان له موسی بی مه تیزه بی کپه
- (۲) البیرونی: - څو پیغمبر نه بی کړی عاجز خپه
- (۳) البیرونی: - څو پیغمبر نه بی کړی عاجز خپه
- (۴) البیرونی: - "تپ تپه" (۵) دایت دالف، لپه نسخه کړی نشته
- (۶) البیرونی: - په سرخه سپین مخ بی یم زړه بخته کړ

په بازوی سخت کړه د آذر مات

سرتبه د آخرت به عقه موسى
چه د لې په ظلم نه که د چا سرامات
له عقی ورغې و پر پړه کنامه کړه
چه یاجوج ماجوج به سد که د سکندر مات
د سردانو توت هسی دی دولته !

چه په غشی د دعا که درست لیکر مات

دمومن د زر تخت حق دی سلطان ناست
په ادب خنې کونډه لرې شیطان ناست
چه د اکرز کر کوی شیطان شی غلی
چه غافل شی پر زړه دی وی تل پنهان ناست
د شیطان استکر (به) زور پرې کړی نه می
هرچه وی پر سجاده د بیان رو بیان ناست
د غه عسی یو کښنی بل ولا پر ی
د دنیا پر تخت غولک نه وی جاویدان ناست
بدبختان به په دوزخ کښې عذاب پر ی
په بهشت کښې به خو بش اوسی غار نان ناست
همیش پنده د حق له حقله خالی نه دی
خو کی داریې فرینګان دی په درست خان ناست
خدای رازق به د چار زق تر اموش نه که
که تنها د پر کاله اوسی پر بیابان ناست
توقسمت به خپله دانه زیاته نه سوسی
له بانها غونډې غولک تل وی په دوکان ناست
که طلب د حق لرې نوډې بی غوږه
د مومن له دله نه دی بل مکان ناست
مسکینان په صورت نه خوخی له خایه
په خپل زړه کی سیل کا د درست جهان ناست (۱)

هنه کس به مقصود ژر مومي دولته !

چه تل وی په پاک سجاس د بخصان ناست

و عارف ته وی عیان دوست
په هر محای پر هر مکان دوست
د یقین په ستر کو کوکوت شی
نیده نه شی په گو مان دوست
هرچه شته واپه فانی دی
تن باقی وی جا و یدان دوست
خود جلوه که غیر شته
پر ز سین هم پر آسمان دوست
که شاعر کله مشهور دشی
تجلا که په خوشان دوست
د لیری د لر بایی که
په لباس د مهر و یان دوست

فن ددوست به محبت کبھی لوی صادق دی
 د همت شینتن ته خدای هسی زور ور که
 بی دیداره به خوبش نه شی
 زاهدان پر جنت حب که
 د دیدار طالبا ن نه دی
 چه عاشق صادق غارف وی
 راست تحقیق عاشق هغه دی
 خزانہ د آسمان لخمکی
 نیست به لا الله فانی کبری
 کل مقصود بی خپل جمال دی
 دو بینان بی لیدی نه شی
 و قریب و ته نژدې دی
 واصلان کبری به وصلت خپل
 بشرك کویان بی دور که یو شی
 رنگارنگ لباس بی واغوست
 سکونت مقام بلند و
 تجلا که په هر هغه کبھی
 چه مسکین شی راست حق بین شی
 چه نه سر که وړاندې سر شی
 د باطن په سترگو گوری
 به مانند د کل د بوی شان
 چه بی مینه په دیدن شی

چه دده له شوقه جام که د پش مات
 دفرهاد په شان تنها کاندی لوی غر مات
 زړه چه کبری وی مکریان دوست
 پاک دیدار لری خاصان دوست
 دسیم زر لعل (و) مرجان دوست
 پرې جنت به که قربان دوست
 چه جانا ن لری ترجان دوست
 فاشوی پر محبان دوست
 الا الله کوره غوربان دوست
 چه خرگند که مخ پنهان دوست
 مدام وینی عارفان دوست
 او از که ور ته هر آن دوست
 ترا بله خوبش خندان دوست
 یگانہ له موحدان دوست
 بشکاره شوی غوالوان دوست
 عطا که پر مسکینان دوست
 و مسکین ته هر زمان دوست
 کلام که بی په زبان دوست
 کل مشکل که پراسان دوست
 لور به لوری بی پایان دوست
 به سخن کبھی که نهان دوست
 دی و لولی بیان دوست

چه بی شناخت د حق روزی شو

ددولت شو درست جهان دوست

که طلب په اخلاص و لري دکابل ته
 د باطل سترگي په خدای هسي شان در که
 همیشه به دوست (۲) سخ به زړه کښې کوري
 پر هر غیز چه فهم و کړې د فاروق شان (۳)
 سرگت نقصان زوال به نه موسی هېڅ که
 درست ظاهر باطن به واره یو کل کوري
 د مر دا نو شان د امام جهاد اختیار کړه
 د تلقین نور راو نیسه له کامه
 په حیات به له تو حیده بهر مند شي
 په اسانه لاره مه څه لکه او رکي

ای دولته پښیما نی ارمان به نه کړي

که عمل په نغو ته تل کړي دکامل ته

که د زړه (۴) اینه صفا کړي له کومان ته
 هر نفس به یې د پاک مخ ننداره کړي (۵)
 په دین به ئی مست او سي تر ابد
 که او به د حیات و غښتو نور به نه مري (۶)
 چه حق تل حضور ناظر وینی احسان دی
 که د زړه پر بېخ باغ دي نظر وشي
 مشککات به د جهان در ته آسان شي

(۱) دایت د البیروني کتاب غانی په نسخه کې نشته.

(۲) البیروني: «یار».

(۳) البیروني: «د فاروق ته» (۴) البیروني: «اوس».

(۵) البیروني: «هر نفس به یې د پاک جمال ته موري» (۶) البیروني: «هر موزه کې».

(۷) البیروني: «سرگت دی نشته».

(۸) البیروني: «عاطل».

دیکر ننگی اخلاص اختیار کړه که دانایې
له کنا هه به دې پر اووه د وزخ شی
کل حق په ذات کښې محو کړې چه شته څه
دیقین (۳) په ستر کولور په لورې نوره
چه دده په وصال هست جدا نېستېږی
ځای په ځای درته حضور دی نه یې وینې
که دامان له باره گردن خلاص کړې
ځان جهان په لاله نېست کړه دولته !

دجانان په سترگو کوره خپل جانان نه

دسحب پر زړه کښې حب وی ددلیر پټ
همشین یې له احوال خبر نه دی
د عاشق دل داده زړه په حکم نه دی
زړه زړوندون په باد د لارې وړکه
د باقی معرفت عسی رو چنائی ده
لکه لمر دپاسه وڅېړی پر سپهر
لکه یې پایان دریاب څاڅکی مخفی که
استر ذهب ذهاب مذهب رسول وېلی
په یوه درم په مزد هزار بیا سومی
ایما ندار سومن په غیب معتقد وی
آسمانونه غرونه پردی په باطن کښې
ظاهر بین نادان ظاهر سود زیان کوزې

نکه وی په آهن کښې کښې آذر پټ
دی دمدام پر مخ لری د دوست نظر پټ
دخپل یار په کوڅه نل کوی کوزر پټ
که د لار لره یې با د یو سې خبر پټ
چه په نور کښې یې دی ستوری ، قمر ، لمر پټ
په رڼا کښې یې نجوم شی سراسر پټ
هسی لوی د رخت کړی دی ثمر پټ
له اغیاره خپل دین لار لره هم زر پټ
چه د خدای و طالب خیر کاندی ور پټ
یې ایما نه منافق شک که په حشر پټ
د غافل له سترگو شوی دی اکثر پټ
باطن بین عارف د انادی په خطر پټ

(۱) البیرونی: «په ضمن ته» (۲) البیرونی: «دوینته مقدار»

(۳) البیرونی: «دعنی»

ریانی ذکر په زوره کم ادب که
 په بدن کښې ستا لطیف بل بدن دی
 خاصان نوم په زړه کښې لولای دا کبریت
 لاس وپښی لری خوله سترگې مخ غوږ سریت
 دعارف سترگې پینا شوې غبار کینناست
 د خپل مخ په ننداره یې شوق پیدا شى
 ذات سازج په دوست راغی د سرو ریت

چهدر وح پر بنا یې شک که د واته !

دهغه پر خدای ایمان نشته باوریت

دغا رف په نظر نشته یې دلیر هېڅ
 تر غه سخت بل غوک دی په جهان کښې
 مشر دان په دا معنی نه دی خبر هېڅ
 چه پر هسې ښه مخ نه لری نظر هېڅ
 حور قصور غلمان یې نه دی برابر هېڅ
 تر دوست نشته ښایسته پر بهر ویر هېڅ
 په نسبت یې روښنا یې د قمر لمر هېڅ
 د نا تیری په نظر آب دکوثر هېڅ
 د سنگ دل پر دل په نه وکه اتر هېڅ
 یې رازق به تا غږو ک نه له خبر هېڅ
 د قانع په نظر کنج د سیم و زو هېڅ
 منفعت به حاصل نه کړی په بل در هېڅ
 محمد غو نه یې بل نه و پیغمبر هېڅ
 په دوستی د حق پرې مرگت و د پسر هېڅ
 سود قا یده دوز اندې نه لری سپر هېڅ
 هغه ورځ چه سیوری نه وی په حشر (۱) هېڅ
 د بیمار له حاله نه دی غوک خبر هېڅ
 دغا رف په نظر نشته یې دلیر هېڅ
 تر غه سخت بل غوک دی په جهان کښې
 د دلیر د معرفت د پره خو ښی و ی
 د ښه حسن کوی یې رانیو له خوبانو
 عمر عا رف چه دد بدن تجلا کوری
 پر ما زه د ښه طعم قدر هېڅ نه وی
 له داوښکو په خای درو وری له سترگو
 که قا نغ یې له مخلو ته طمع مه کړه
 قناعت تل باقی کنج د ی پیغمبر و ی
 هر نعمت دولت د حق له دره غواړه
 په زرگو نوا نییا تر دنیا تیر شول
 ابرا هیم خلیل الله محب نبی و
 د قضا غشی چه و خبری له شسته
 مسکینان په خویندو د عرش په سایه ناست وی
 هر ساعت پرې باندي غو بلا تیز پری

لکه خدای پر خپل بنده با ندې مین وی
 ښه سعید پر زند غمغه دی په جهان کښې
 دلبوه په دودجارو زی په داکل کښې
 لکه سپی چه په حرامو آموخته دی
 په ریا نفاق یې عمر تمام تیر که
 په تش لاس به شرمندګور لره درومی
 د ظاهر په کار هوښیار موی شکافی که
 یې همت پر سې ی خلی لکه غر شی

و جا هل ته نصیحت مه کړه دولته

په خبره نه پو غیو ی لکه خر هېڅ

غرسې ی په غایت که له دنیا کوچ
 نن توبه ددین تیاره کړه که مردیې
 که نن شب تیاری نه و کړې پیغم شې
 دېل حال و کوره پندواخله هوښیار شه
 که ساعت در حلت در شی غمکین مشه
 هېڅ چاره درو ز ازل حکم نه شته
 که دی سل کاله شی عمر په دنیا کښې
 هر نفس په یاد کښې اوسه په طاعت تل
 سپک آزاد پر لاری ځی مشکل یې نه دی (۲)

له فانی دنیا تحقیق (۱) دی دهر چا کوچ
 اواز ه د تحقیق شوی د صبا کوچ
 بیابنه ډېر ارامان کوی چه شی فردا کوچ
 نن یاران در غمغه و لارل ګانده ستا کوچ
 له فانی دنیا دی کړی انبیا کوچ
 پر آشنا باندې مشکل دی د آشنا کوچ
 دا جل قا صده در شی اخریا کوچ
 یې توبې دلا رې نکه هېڅ دانا کوچ
 د مخلص عارف دی غه شکل ښه زیبا کوچ

په خدمت یې غوځ ز هېر نه شي دولته !

هسې شان وی د برآسان داوولیا کوچ

نشته اول آخر نهان غر ګند
 ذات ساز چه جلوه و کړه دسرخ
 یې دېې حدله شان نشان غر ګند (۳)
 وکل عالم ته یې که ګان غر ګند

(۱) البیرونی :- «بی شکه» .

(۲) الف ، ک :- «سپک آزاد په لار ځی مشکل نه دی» .

(۳) البیرونی :- «بی دېده عالم ته یې که ګان غر ګند» .

مست شوه عاشقان له شوقه دده
چا وی سبجان ما اعظم شانی
چا وی یس فی حبیبی سواته (۱)
محمد وی زهیم احمد بلا سیم
بیایې وی من را نی قدرای الله
د معشوقانو شان یی و کړ ظهو ر
په زلف و خال و خط یې بند کړ همه
دارم وزده و عارفانو ته کشف
په لون لون خپل صفت که مدام
هیڅ یې حجاب نه دی په مخ کښې غیر
و ده هر چا جدا بیان غږ کړند
چا وی دی حق عیان غږ کړند
چا انا الحق وی درمکان غږ کړند
محو می میم که د رمیان غږ کړند
شه به د حق نشان غږ کړند
رایې نیودل به عاشقان غږ کړند
په صورت ښه د دلیران غږ کړند
چه لاجبت و ش جهان غږ کړند (۲)
په هر زمان په هر زبان غږ کړند (۳)
جا بجاشوی دی چنان غږ کړند

دولته ! کوره تل و سڅ ته د دوست

بل وجود شړک کښه کومان غږ کړند

ای چه دا یم یې جا بجا غږ کړند
مست پیڅو د فتاده یم له جهانته
هر چه یې تادیګرو ینی موجود
هغه دا نشته هیڅ له تاسره بل
چه په توحید د حق نظر لری
چه له قربته نن خبر وی د دوست
په هر ساعت چه ورته غږ که سړی
په ښه الحان یې شه شتر هم مست
نه و ینم غیر یې له تا غږ کړند
خه عجب سڅ دې که و ما غږ کړند (۴)
هغه دی عین وار خطا غږ کړند
له همه شر که یې جدا غږ کړند
قل کن خلک پت و ینی خدا غږ کړند (۵)
ورته دی تل کوی ند ا غږ کړند (۶)
کوه دا یم کوی صدا غږ کړند
چه هداګر و کړه هدا غږ کړند

(۱) البیرونی: «چاوی یس فی حبیبی سواتی».

(۲) دابیت دالف، له په نسخه کی نشته.

(۳) البیرونی: په هر زمان په هر زمان غږ کړند.

(۴) الف، له نه و ماته غږ کړند.

(۵) دابیت دالبیرونی کتابخانې په نسخه کی نشته.

(۶) البیرونی: «کل خلک پت و ینی خدا غږ کړند».

سر دباطن په شی و تا ته کشف
که ته با ور لري په دا څر کشف
پر سواحې نظر نه که هر کز
هر چه عاشق دی پر لقا څر کشف
داهې مخ په چا لید لی نه وی
بې روا پې دی یار وا څر کشف
چه حقیقت ویا عیان که دتا
زیات نور غم به وایم تر دا څر کشف

دولته! دل یې پر نعیم مه تړه

دا جها ن تنی دی فنا څر کشف

هېڅ خصلت دسړی نشته تر حسد بد
تر حاسد نا پکار هېڅو کشفه دی ر دبد
چه حسد چا په مال یا په منصب که
هغه کس څر کشف دېمن دی دا حد بد
تر قیامت پرې عمل دېدو کیښی شی
چه دخلکو پر لارو تړی څر کشف دبد
هغه وخت که توبه که ناپه به نه وی
چه په غاړه یې که طوق دمن سېد بد (۱)
د دستور د خدای قدیم اوسنی نه دی
له نېکا نوسره ښه کو ی له بد بد
په نایسته مخ (باندی) هر څو کشفه کاندی
محبت دېچا نه کېږی پر خد بد
حق کریم یې په کرم نا څو کشفه واره
رو ز (و) شب بنده کوی دېر یې عدد بد
نوره گناه که سړی که زیات په بیامرزی
شرک گناه په تر آن یاد هر کور تر حد بد
چه دنیا که پرې حاصل عقبی حق بایلی
هغه عقل دی زیان کار هغه خرد بد
همیشه د حیوان غوښه یې خور الکوی
بد خصا ل در ند «نشته تر ا س بد

ای دولته له ظالمه لري اوسه

در یډن کشتن یې خوی دی لکه دد بد

ای طالبه دمقصود خپل پر بېچون نن تو کل کړه (۲)

پر خالق رازق یې مثل بېچگون نن تو کل کړه

ستا قسمت به دی هېر نکه پر آسمان دی که پر همکه

پر دایم یاس کړ زوږی د کړ دون نن تو کل کړه

اندوه هېڅ مه خوره در زق ته لری تل اوسه له فسق ته

ستا نصیب به دی هیرنه که «تافزون نن تو کل کړه

(۱) البیرونی - «مسدبد»

(۲) داغزل د البیرونی کتابخانه په نسخه کشفته

خپل قسمت نصیب به موسی که ولاړ اوسی که در و می
 که حریص بد مذهب نه یی کمین دون نن تو کل کړه
 سم تا بت پر لاره در و مه تل شراب دوح دت شوه
 همیشه د د غې لارې رهنمون نن تو کل کړه
 رازو ستاد رزق کفیل دی هم غمخور هم دې وکیل دی
 که کم بخت کم عمت نه یی رد مامون نن تو کل کړه
 چه به رزق پسې پریشان دی تل یی کور دباطن وړان دی
 پاڅه بند واخله سپی شه تیر ستون نن تو کل کړه
 چه پر خدای یی تو کل وکل مشکل یی شوی حل و
 حکایت د موسی واوره د هارون نن تو کل کړه
 نه غمه گناه تا بب شه پر ظالم شیطان غا لب شه
 ستا جا مه په شک نجسه آب صابون نن تو کل کړه
 د متعود پر لارې خوځه دهوا په نفو ته مه ځه
 پر هغه جهن چه نه شی د پر مغبون نن تو کل کړه
 چه به نفو ته دشیطان شی تخت الثرای لره روان شی
 قصه و نفو ده په غوږ وودقا روون نن تو کل کړه
 ای دولته ! که بنیایې په باطن علم دا نا یی
 دخپل زړه په لوی محل کښې اندرون نن تو کل کړه

که دحق په طلب نیست کړی د بشر سر	په بدلون به یی باقی موسی د کړ سر (۱)
نه به مری نه به زړ پری تل به پای	همی شان به یی تقصا نه که حق د سر
که یی جوړه په توحید کښې در حمان کړ	په دغه سر به باقی وکتی هر سر
که شیطان ور تمه گرگنده و سوسه که	دی دې لاپه توره ووهی پر سر سر
ته یی نن دحق په لاری کښې نفې کړې	نادان خپل خرغ کړی دی په آب ز سر
عزرائیل (به) یی به زو ر آخر رانیسی	ته په محبت کښې وړاندې کړه خپل و سر

بیا به پسر له سر که دېره پېښمانی کړې
 سوخوا اېل ان سو تواشه که دانایې
 دل بستی په دنیا به کوه بی خدایه
 چه د حق نه دره و جار و زی روحی
 هر چه خو سو دی حاصله د حبيب که
 غوک چه عا جزى ا ختیاره که دولته

خدای کریم به یې بلند که په حش سر

چه ذکر په تیغ پرې که د غفلت سر
 کم ناسی نېستی اختیار کړه کوښه او سه
 عارفان یې خدایه حب په غیر نه که
 پر دنیا یې وفا مینه د کړ و نه ده
 د جهان حقیقت و کور ره بېدار شه
 چه د خدای رسول په امر کښی تل اوسی
 ته گدای به له بندگی چېرې خلاصېرې
 همه کس به د دین لویه برخه پایلی
 که یو سر دوست په محبت نفی کړې
 د غیرت باد به یې ژر نېست و تاو د که
 د دنیا په کم خرغی اند وه گین مه شه
 درویشی نېستی راحت دی په دنیا کښې
 نر زندان د دین پر لار لوی غلیمان دی

و ذا کر ته به څرگند که پاک وحدت سر
 په هېڅ وخت پېرون مه باسه له خلوت سر
 ترک دنیا په حدیث یاد د کل طاعت سر
 دده حب رسول یاد کړی د هدعت سر
 د غفلت له خوا به هسک کړه په عبرت سر
 تر د بر چا به یې بلند وی په قیامت سر
 چه شاهان یې ایستی نشی له خدمت سر
 چه و دنیا دار ته کوز که په حرمت سر
 تر هزار ترک وړ به بیا موسی زیادتو (۱)
 چه په ظلم کبر هسک که په شدت سر
 د غېتن معرفت دی د کل نعمت سر
 وانگري په مال مطاع د درد محنت سر
 مورو پلار یې ښکلو ی په شفقت سر

مشقت د ځنګدن به پرې آسان وی چه وغزرائیل ته ور په ارادت سر
تل تر تله به ژوندون باقی بیا مومي نن فانی کړه دخپل دوست په محبت سر
جدایی د جمله شقاوت پښه وی پاك د بدن د دلبر دی سعادت سر
ورقیب ته دواړه لاسه په قهر مړي خپل محب ته ښور وی په عنایت سر
بر دباری دقلم شمعی شان اختیار کړه چه شب روزی پرې کوی په غو کړتسر
پر رنابه جهان شمع شان رویتان که چه دخدای پر لارې کوي و بازی سورتسر (۱)
دقلم له خولې خوش خنځرونه رپزی (۲) چه استا د یې پرې کوي په هر ساعت سر
د غغه عبادت اجر به څه مومي په ریا چه نو زوي رسم وعادت سر
مروت خلقت د مار زده کړی بویه چه دم کړی (۳) ته پیرون که نه حضرتسر
وحده وکواهی دحق پیکانکی لی هر کپاه چه که له خمکی را وریت سر
دور نژدیک غیب عالم به ډېرو وینی په زانو باندې که کښېر دی په فکر سر
په قران کښې حکمت یاد خیر اکثر دی معرفت علم تو حید د هر حکمت سر
بې حجت وحدت سخو ورتنه څرکند که د تلکین په تیغ نه غوڅ کړې د کترتسر (۴)

په هوس به یې پیشش ور لره بوس

که یې نیاز د لبر قبول که ددوات سر

که هر څو ډېر ښایسته دی د کثرت باغ یو په زړه مخې به دی د وحدت باغ
د وحدت باغ به دې هم په نظر سوری که کا بل دروینې د سکونت باغ
که په درست جهان وگرځې تفحص کړې تر دا به، به نه مومي په ښه زینت باغ
په حرص په نا صبری راحت عذاب شی کل کړانی په صبر شی په لوی همت باغ
هر ساعت به شکر په کړې زړه کښې ډېر ډېر که غښتن درته څرکند که د جنت باغ

(۱) الف، لا، چه دخدای پر لارو بازی صورت سر ..

(۲) البیرونی :- «دقلم له خولې خوش خنځرونه رپزی ..»

(۳) البیرونی :- «دم مړی».

میت وړیا بې مشتته موندنه نه شی (۱) به ضرور خواری حاصلېږي په محنت باغ
زیاتسېری د مال په جمع راحت غواړي بې قانع نه سوسی څو ک دقتا عت باغ
که په ریا خت بې و نه پورده کړې رنکارنک سیوه به در که ډیر لذت باغ
همیشه منت دار او سده غپتن خپل چه پر تادی عنایت که در ویت باغ
ددیددار باغ سیوه خو شی بېخینی تل په دادود غرگز بل نه لاری فرحت باغ
په رضا سیوه پخپله خنې ریڅی چه کامل شو رسیده شی په غایت باغ

نه د باغ په تنداره دې محبت دی

باغه وگوره نن راشه د دولت باغ

ای د نفس په بد خو یونو نسی معروفه راسته دین روخ وونه و لاری بې وغوږه
ددنیا په کار کینې څه شکل کړه کړه څېرې اود دین چارې دې وانه کړې موقوفه
پکيا ره د نفس په زیرمه پسی مه څه شه و کړه له کړیم رحیم رو ووه
محبت په د نیا مه کړه که دین دار بې دین د نیا سره هرگز نه دی مالوفه
دد نیا په کار و بار به نظر نه کړې نه احوال د غیبی شی درته مکشوفه
باقی کتنج دقتا عت که ییا سوسی ته د حرص ولی به وکاږې له جو قسه (۲)
په داسی عمر هېڅ اعتبار مه کړه چه دې خراغ دژ وندون سري له یوه فوفه
آخرت لره به سپک بې غمه دروس (۳) که د امانت بار کوز کړې له کتوفه
سربازی اختیاره کاندی تر سر نیر شی څو که چه خوری دچا نعمت بېخینش علوفه
د سړی له غم اندوه درد چاره نشته پرفلک چه لمر خلاص نه دی له خسوفه
د کاغذ توریو کتاب به مدام نه وی لوله تل د زړه کتاب بې صوت حروفه

(۱) البیرونی: «معرفت وړیا بې مشتته موندنه نه شی»

(۲) البیرونی: «له خوږه»

(۳) البیرونی: «آخرت لره به سپک بار دروس»

تل خدمت د کاملاً نو کړې بویه چه ثنایې په کتاب کښې ده موصوفه
 که دخدای رسول دوستی غواړی دوا ته
 به شری خاستا راضی اوسه له سوه

داجهان واره له خا ته که پیدا حق و هر چا نه که په هر څه کښې ندا حق
 درست جهان یې آینه که یې ز نکاره په هر نوری خپل مخ "کوری هویدا حق
 چه یې مخ تابان په آینه کښې و کوت خود په خود شو په خپل ځان باندې شیدا حق
 تجلا یې نورانی و ځان ته و کړه آشفته په خپل جمال شو په عمدا حق
 په توحید کښې غیر جود مو جود بل نشته ځای په ځای چا ره کوی جدا جدا حق
 د کثرت بازار یې جوړ که په څولو نه له هر جا سره بڅینه که سودا حق
 هر زمان یې د باطن په ستر کو "کوری و عارف ته مخ ښکاره که عوید ا حق
 همیشه د عارفانو په بهشت کښې څېره نور تجلاده په خندا حق
 د دوهم جود لیدل یې شرک عظیم دی (۱) پټ هر "دند ظاهر باطن دی نن فردا حق
 لکه حق د گفتن و عسی مې و وې نور هر "دند و تاته څه وایم تر دا حق

ای دولت غیر مه "کوره مو جو دهش

د هر چا دی پیدا ښت له ابتدا حق

عجب لوی ییحد در پل دی یې پایان عشق دوسره څوک مجال لری چه که بیان عشق
 مگر دی یې رهنما شی چاته کندی له دې پته "کنجه لړ علم غور یان عشق (۲)
 هر چه شته اول اخر له ده پیدا شو هم ظاهر باطن تحقیق د هر څیز کان عشق
 له اوله یې بنیاد یو څیز زیات نه و اوس ښکاره شو په جهان په څو الوان عشق
 څوک عاشق پر سیم و زر پر ښه جامه وی د چا دی پر باغ سپوه پر ښه ایوان عشق

(۱) البرونی: د دوهم جو د لیدل یې لوی شرک عظیم مننه دی .

(۲) البرونی: له دې پټ لړ علمه غور یان عشق .

خوك عاشق شو د دنیا په نعمت رنګ رنګ
خوك عاشق براسپوزین پرفیل شتردی
خوك عاشق د بڼه جنت په ډېر نعمت دی
د فانی خیز محبت هم ژرفا نی شی
نور همه عالم چه شته دده رعیت دی
محبت له هېچا نه کړه یک جهت شه
نه طالب کله مطلوب کله ریار شی

دچادی پر حور تصور باقی غلمان عشق
دچا دی پر زن فرزند لکه حیوان عشق
دچادی پر خدای کریم رحمان عشق
پر باقی دایم باقی وی جا وېدا ن عشق
پر هر چا باندې غالب دی مست سلطان عشق
که رښتیا پر زړه لری د پاک سبحان عشق
په ځولونه بازی که په څو څو شان عشق

په دوه لونه نور څه غږ نشته دولته

په عمه سورت ظاهر دی پاک روښان عشق

طالب نه که د سبحان خوك
په محشر به شرمنده شی
پا تې شو نی هر کز نه وی
سرک پهلون دواړه مشکل دی
چه سر ګڼ شته دی پری به نه و دی
با شنه پکښې تل نه وی
چه دا نا وی هر کز نه که
تل باقی ژوند ون په موسی
چه دوستی کوی بې خدا په
د نېکا نو په راه نه ځی
شیطان بد د دین د ښمن دی
مخلوقات ډیر بې پیدا کړه
هر چه عدل په رښتیا که

نه که نفو ته درحمان خوك
نه به وی تر دمه پشیمان خوك
په دنیا کښی جا وېد ان خوك
دوی بی نه گنهی اسان خوك (۱)
پری حېنه نه دانا یان خوك (۲)
فقیران نه ملوکان خوك
په فانی پسې ارمان خوك
که خپل سرکه قربان خوك
تر هغه نشته نادان خوك
چه پیرو وی د شیطان خوك (۳)
ځنی نه موسی اما ن خوك
بهر نشته ترانسان خوك
هسی کم دی پادشا هان خوك

(۱) الف، ک: دوی بی رونه گنهی اسان خوك.

(۲) الب، و: یوژنده په داجهان خوك.

(۳) الف، ک: د نیکانو پراخې چه پسر ووی د شیطان خوك.

د سفر تیارۍ نه کله مگر خینی نېک بختان څوک
داجهان پوټانی سرای دی هرې حې نه کادانایان څوک (۱)

چه ځان بېست نه که دولته

بیا به نه سوسی یزدان څوک

د زمزم په آب به نه شی کبرجن پاک د توبې په آب چه نه که ځان خچن پاک
د تو بې په آب بدن هسی صفا شی لکه شی په آب صابون نمری خیرن پاک
چه دا لر په حضور بت د حق نام یاد نه زړه زو ندون ز به یې شی تمام بدن پاک
د هغه سړی به زړه صورت پاک نه شی چه له کذب به هر که نه که خپل سخن پاک
له هر دم غسل او دس په آب زمزمه که بې رښنیا به هر گز نشی دروغون پاک (۲)
د سوسن چه ګناه ډېر موی دنیا کښی په سر درد په نېه شی په څنگدن پاک
سلايک به یې عذاب په کور کښی نه که چه اغوستی یې د محبت کفن پاک
ز لیځایوسف لیلی معنون عشق پاک کړ هم یې که عذر او اسق شېرین کو ممکن پاک
پرکت باقی فایده به ځنی سوسی چه صفا دایې حاصل که په ثمن پاک
تر تیامته به هغه پان ونجی وی چه په محبت کښی نه شی د سبغان پاک (۳)
دغه دعا طاعت واره قلیچی چه خوراک یې پاکیز موی اغوستن پاک

ای دولته مزار مگر د سبغان کړه

که دې که له دې دنیا به وخت رفتن پاک

د قرآن په معنی نه پوځی هر څوک چه عمل یې په نېه که دور شی له شر څوک
پر سړی د قرآن امر لکه غردی په یوازی ځان به څه شکل اخلي غر څوک
په معنی به یې بې زده کړې دانا نشی که حافظ شی درست یې یاد که سراسر څوک
بیا به یې عمله سود فایده نه سوسی په معنی که شی د هر حرف خبر څوک
بې د حق له معرفته همه هېڅ دی تر مشرق مغرب که وار ملک کادر څوک

(۱) ددی بیت لومړۍ مصرع دالف، لایه نسخه کی نشته .

(۲) البرونی: «وېتیا موی دی په ویل درست ملتن پاکه» .

(۳) دایت دالف، لایه نسخه کی نشته .

چه دقناعت کنج نه لری ډیر خواری دی که پادشاه وی دجهان دهفت کشور څوک
 سیم وزرد ا سایش د پاره ښه دی چه پری تل عذاب موسی غمبه که زڅوک
 چه پین وصال حاصل که لوی سعید دی له غمبه سره دی چپری بر ابر څوک
 بی کانه به مقصود له چانه موسی که تمام عمر که کشت په بحر ویر که څوک
 د معنی خبری در گرا ښه دی بی عارف نکه خورید د دې گوهر څوک
 که پوښتنه که په گور کښې خدای دی کوم دی دین مذهب او لا ردی شه دی پیغمبر څوک
 پیغمبر وایه احمد دین سی اسلام دی خدای می یو یگانه خدای نشته دگر څوک
 که تحقیق خواب ښه ورکړې امیدوار شه بیا به نه عذابوی تا به حشر څوک
 چه منکر نکیر پوښتنه پس له سرگ که زیات سړی په دې خواب نه دی خبر څوک

ای دولتته درست بدن به یې یونورشی (۱)

که مدام په یاد کښې اوسې داکبر څوک

دهر چا په دربه وښی (۲) نشان سرگ هر زنده لره به ورشی پخپل شان سرگ
 موت جسر په حدیث یاد وحق ته پل دی مخکته تل په دغا غواری درو پشان سرگ
 دا جل تا صد به هر چا لره ورشی جمع زړونه به اخر کاندې پر پشان سرگ
 فرمان د موت راغلی پر همه دی په ژرا په خپله پل له کل خو پشان سرگ
 دژوندون په باغ دې هیڅوک هوس نه که پر هر گل باندې به ورولې خزان سرگ (۳)
 سدوکان به د دنیا په څه ښاد پری (۴) چه آخر (بې) وړاندې شته (ه) په داجهان سرگ
 پر فقیر کدای به چېرې سرفه کاندې چه له تخنه کوز پرې باسی پادشاهان سرگ (۵)
 مهر و یان پچا پیچ زلفی سین مخو نه له سیه خا کسره پکښه نکسته کمان سرگ

(۱) البیرونی: «شیخ دولتته درست بدن به یې یونورشی» (۲) البیرونی: «موت».

(۳) دایمت دالف، له په نسخه کې نشته.

(۴) البیرونی: «ښادی که».

(۵) الف، له: «دواړه وېشته» (۶) الف، له: «سببه خاک سړه وټک کړه جان بتان مرگ».

له هیڅه به یې درست بدن وړیر دی کناه کار لرمچه ورشی به بدشان سرک
چله سرکه وړاندې و سر خوبش آزادی دغنه به کړی نه شی هېڅ نقصان سرک
درویشان به یې به کړان بها پیری که به بیع خر غاوه شی په دوکان سرک
هر نفس ورته تیار اوسه د ولته

گلوره کو مساعت به درشی ناکهان سرک

هر زنده لره به ورشی ناکهان سرک هېڅ صرفه پر هېچانه که په هېڅ شان سرک
چېرې ته تیارې نه و کړې یې غم شی بیا به هېڅ فرصت درنه که یو زمان سرک
غافلان لمر که تېستی ژوندون غواړی هر سبا په دعا خواست که عارفان سرک
مېحان به مخپل ژوندون په زیرې ورکه (۱) که د حق له لور په درشی یز رگسهمان سرک (۲)
د عورت ژوندون به هېڅ ورته ښکاره شی هر چه دوی وینی باقی نفع رسان سرک
لکه داوښ زانو بندېر انوسپک پاڅی (۳) پرنیکېخت مومن به عسی وی اسان سرک
لکه څوک زنده به او رکښې ایښوینه د ځینو بدکارو به لازیت وی سخت گران سرک
د بل سرک په سترگو ویني یې غمی که د نادان سرې زیاتویر وی د خپل ځان سرک
عارفان په سرک نېستی کښې ژوندون وینی له هستی نېست کېدل کوری خپل نادان سرک
د زړه او ښکې سې را توپي شوی ترسترگو چه سې واوریده په غوږو دیار ځان سرک
زدهیران ورته ولاړ په سترگو وینم وار په وار راغځه بیا یې ښه یاران سرک
جدایی د جهان نرخ اوسنی نه دی همیشه جدا کوی وبله دوستان سرک
محبت له یې وفا غیز و نو مه کړه کل دوستان به وبله پیل که په ارمات سرک
د غه هسی جوړو دان یارونه گوره په دوه درې قرنه (به) واړه که ویران سرک
سرک یې نیاز ښه جوړ کورونه وړانوینه د هېچا اتاق به پری نړدی ودان سرک

په هوس د ولته خو الره خوښ ورشه

که ژوندون در لره درشی له سبحان سرک

(۱) الف، ل، ن: مېحان به مخپل ژوندون پری ورکه

(۲) البیرونی: که د حق له لور په ورشی مېحان سرک

(۳) البیرونی: لکه داوښ زانو پر بندېرانه شی سپک پاڅی.

د خوږ زړه حقیقت چاته کړم بیان خپل
هر سرې خدای دانا کړی دی په لمان خپل
کاملان د بل په حال هسی یو هیری
لکه وی احوال د لمان چاته غوړیان خپل
د خپل لمان حقیقت خان و تمه بکاره وی
عارفان چه غه شته واره گنې لمان خپل
همیشه یې له اشنا سره وصال دی
د شرکت حجاب هېڅ نه لری تر میان خپل
یو نفس نظر و غیر و ته نه که
پر هر لور د لبر حضور وینی عیان خپل
د بېچد په واحدی یې نظر نشته
سشرک لمان په میان کښې وینی په گو مان خپل
جا هان د بې وفا په طلب گرزى
چه زه غه و غه یم غه شوم بیا به غه یم (۱)
سکونت لره که ورشی و به وینی
چه دنیا سراسر نه غه ور بڼاره وی

پاک دیدن یې ست وړیا ورته غر گند که

دولت هېڅ (۲) طاعت ونه که د سېحان خپل

د دلبر دیدن په هر لوری عیان وینم
هر نظر یې په هر غه کښې په خو شان وینم
چه مې سترگې د باطن کړې پیر کامل زه
په هر غه کښې یو دیدن د پاک سېحان وینم
نا امید له رحمته هر کز نه یم زه
یو به سل مې زیات تر مو رېلار مهربان وینم
آینه د سکندر جام مې دجم زړه دی
حقیقت پکښې غر گند د کل جهان وینم
لکه ستوری کل د لمر په نور کښې مجوه دی
عسی ووب د حق په ذات کښې مخلوقان وینم
پیدا یس د اسمان غمکې تر میان هر چه شته
په فیام په رکوع واره سا جدان وینم
چه دفاعت له کنجه یې نصیب نه شه
له ادمه تردې دمه کل موجود پکښې
د دنیا توانگران خوا تر کدایان وینم
په داهسې کم وجود کښې د انسان کوره
د جمو غه ذات صفات کامل نشان وینم (۳)
په نظر کې اووه بحر یې پایا ن
عرش، کرسی، لوح و قلم، محمکه احوال وینم
په نظر کې اووه بحر یې پایا ن

(۱) البیرونی - بیا به غوم. (۲) البیرونی - دولت شیخ.

(۳) البیرونی - کامل انسان وینم.

د زړې لره بادشاه د کل عالم کوز شو
د صموه لره سپهر غ د کوه قاف راغی
د لومړیان حجاب سې لري کله سخته خپل
پر او و نه ملک د پاسه می نظر رسی
د سپرې لره مهمان نېی سایمان و نیم
له دوه لښې درست خورشید خر کندنایان و نیم
ناست د زړه (۱) پر تخت د دوو کونو سلطان و نیم
هسی له چه د اسمان حکمې تر سان و نیم
ای دولته له پې شر که یانک شوم درست (۲)

جهان وازه خپل انسا اتنا خپل خان و نیم

د رحمت نظر پر ما وکړې کریمه
هر ساعت به زاری خواست کړم ته توانا یې
دا زل په ورځ جهو پش و پر خمو کړه نیمه
د آسمان نمکې بنیاد لا ایښی نه و
حقیقت د کل اشیا تاته معلوم دی
د کر یا پناه یې تاپه درخت وکړه (۳)
د نعمت شکر دې د پردی ما بېخ نه زده
چه اسره یې یې تاپه نور چا کړه غلط دی (۴)
د اجل تاسد پر اادل سوزی نه که
ستا قاصد لښه یاد مانو نه ویرې وری
ته قادر میوه و خشک و نې ورکړې
سار هم داتیا کلو غیمه و
عام که ستا عبادت که طمع بهشت که
د خاصانو عبادت ستا خوشنودی ده
نفس لیم جاهل ظالم بخیل یادشوی (۵)
زه عاجز کدای د د رسا بهم رحیمه
امان را له نفس را اند شیطان رحیمه
با د عشق پیاله را کړې وه نیمه
د عاش پر زړه و ستاد و سې نیمه
ای نوی تنوا بینا تنو یا نیمه
ای قادر حی القیوم توانا حکیمه
بې رضا سچارل و تاته یې نسیمه
ای قادر حی القیوم توانا حکیمه
یادساران جد اکوی له ناج و نیمه (۶)
که به حکم کښې یې وی او زه اقایم
هم دانا فرزند پیدا کړی له عقیمه
تا اسحاق فرزند و ورکه له ابراهیمه
یا یې نرس په زړه کښې دېرشې له جحیمه
اړستا پر خای کوی یې رجا نیمه (۷)
خه طاعت شی له ظالم بخیل لیمه

(۱) الفه لا: - «ناست د زړه تخت» (۲) البیرونی: - شیخ دولت شوم به توحید می درست لکشر که پاک.

(۳) البیرونی: ذکر یا پناه یې تاپه درخت کړه په اوه دعوت دی و نه دوه نیمه

(۴) د المصروع د الفه لا په نسخه کې نشته. (۵) الفه لا: - «تاج بهیمه».

(۶) البیرونی: - خه طاعت شی له ظالم بخیل لیمه. (۷) د المصروع د البیرونی کتابخانه په

نسخه کې نشته.

د شیطان پسر و په جنک جلد لونی که
د د انا په نظر د پرتا د ن لیده شی
عاشقان به کل زنده له قبره باخی
پر عاشق دل داده شکل دیر محنت وي
په مری د گنا ها نو کفار ت دی
په حسب نسب په جاه غر کی مه کړه
چه مشغول مې په غه که بی تاغلیم دی

شیخ دولت به (دغه) ستادوستی پرې نه پدی (۱)

که ظالم یې درست پرون که له ادیمه

چه په ریا خت بند نه کړی پنځه حسه
حق حضور ناظر هر خای قصد د گناه کړی
د بایزید مسکین سریدشه که دانایې
که دخلیفه په لاس یې تو به وکړی
پیر کامل به جهان وغوړی سیارشی
چه طالب واصل (له) حق که پیر کامل دی
ارواحان فریفتې به ووینی خوشا نه
د کامل (د) ناقص دیر دیر تفاوت دی
دهمت خنکو نه وگره پری والوړه
پراعلی اسفل قربت د حق یوشان دی

خان جهان په لاله نیست کړه دولت

بی جهت احد حضور پر هر خای کسه

زهدام دمرگ له ترسه په هیبت اوسم
دقیامت له سختی روخی په دهشت اوسم

(۱) البیر ونی :- شیخ دولت به ستا دوستی پری نه پدی..

(۲) الفاء :- د غلو غونه به..

مرگناستازی دڅښتن به دوماعت راشي (۱) یونفس چه ذکر نه کړه په غفلت اوسم (۲)
 اختلاط له غلاتو لویه گناه ياد دی ځکه زیات له خلطه گوښی په خلوت اوسم
 اشنایی می نه عیجا سره عرض نشته په معنی له خپله خانه به عزرات او سم
 له خپل عمر په طاعت کښی د حق نیر لپه نن سر بښد به په عالم کښی د قیامت او سم
 دعادت په دام کښی بنديم خدای می خلاص لری ژر بندي وان په بند تر نومه د عادت اوسم
 د دنیا له تنگه سرایه به رحلت کړه زه په عقیبه به تل تر تله په عشرت او سم
 اریختگان به ساندی وایی په تما زما تل خوشحال به په روضه کښی د جنت اوسم
 د څښتن صفت به وایم په غو لونه ډیر

خو گویا په حوله په ز به د دولت اوسم

محبت په زړه کښی نهان دی د هر چا یو پټ څرگند و جو دېل نشته مگر خدا یو
 میخ یو زړه له محبت خالی نه دی هر سړی خپل دوست لری جدا جدا یو
 بی وفا دوستی له هر چا سره مه لپه په صورت کښی د زړه دوس دی اشنایو
 هر چه شته په دواړو کونو د حق جو د دی یی د حق له جوده نشته جو د سوا یو
 کرد دیر ک له مخه لری لپه وگوره په ظاهر باطن بل نشته د لریا یو
 د کثرت انبوه یی غو لونه پیدا که په هر مریو ه (۱) کښی خود حق دی تنها یو
 تراست یی معرفته په خس نه ازی (۲) که مرغه غوندی والوزی په هو ایو
 خپل طاعت واره ور که گناه یی واخلی چه غیبت له چا و وایی پس شا یو
 د صورت په سر میغولک نه مریو د پیر ارمان نه دنیا یو د هر چا پخوا یو
 دولی د نبی نبیه دی شکر گانه (۳) که له تاسی واز موی خدای په بلا یو
 دی د اولیا نامه پری باندي نه و دی غویي نه که په بلا کښی مبتلا یو
 له هزار لباسه وا غوندی خان پټ که خود ا حد د زما نی څښتن دی بیا یو

(۱) البیرونی :- «آوازه می دمرک ولایه په جهان کی»

(۲) البیرونی :- «همیشه ورته تیلر په طهارت اوسم»

(۳) الف.ک :- «په هریوه»

(۴) الف.ک :- «گرامت یی معرفته خس نه ازی»

(۵) البیرونی :- «دولی دنبی ترخ دی شکر گانه»

بی میرزا بی اوزانی بی مخلص یاره بل شاعر بر ابر نه دی پښتون ستایو ✓

چه له تا سره سپا لی کوی دوته

بوتر شعرد ی څوک و وای تر دایو ✓

له اسرار بل څو لک پری نه دی خبر یو (۱) بی هادی چه دی پسر و دیغمبر یو

که پیران په جهان هر څو ډیردی څه شو په اسرار د روښان نشته بر ابر یو

که څو لک ډیر کاله جار و زی تفحصر که روښان پیر به نه بیا مومی په کشور یو

غیث مقام ده له سریده پت پری نه پود هسی حب له فرزند نه که خپل پدر یو (۲)

داتو مقامو سد بی پر لار کینود (۳) شیخ بایزید و په مثال ثاني - سکندر یو

دده قدر به څه له د رتبه څر کیندشی چه په زړه دی ذکر و که څه اثر یو

چه مړ به له سکوته خبر و ی خپل نشته پیر داعسی بل په بحر ویر یو

په زمانه یی ډیر عالم منزهت بیا موند په جوان یا ندی څر گنده شو لکه لمر یو

لکه دی د طالبانو د لیری که په جهان کښی هسی نشته بل دغیر یو (۴)

د اسلام تاثیر یی څوره اعتبار که دی تحقیق دنور مظهر دی در وړ یو

ډیر بی شمار سر به بیا مومی دولته

که دده په اسر و بازی خپل سر یو

ای عجب په صورت څه شکل موزون یی آینه د حق بی من بی چگون یی

فی احسن التقویم په قران یاد یی عسی نه چه نور حیوان شان کمین دون یی

خدای لریم ډیر عنایت در یاندی کړی درست په لاس د قدرت و غ درون بیرون یی

ستا په شان صورت بل نشته په جهان کښی ته انسان خبر له بزرگ عالم لدون یی

و اړه دی ستاله طفیله پیدا شوی په تحقیق د ځمکې غر اغ نور د ډکرون یی

(۱) البرونی :- بل څوک پیر نه دی خبر یو .

(۲) دابیت دالفک په نسخه کی نشته.

(۳) الفک :- «خدای یاد یی نفس با جوج په سه که» .

(۴) البرونی :- دلیر یو .

کل فر پتو ستا و با با ته سجده کړې
تر تا به به پیدایش کېږي د حق نشته
په اخلاص عبادت کړه اجر مه غواړه
پیا به هر لمر که ډیر ه پشیمانی کړې
بې وفا مینه له عیجا سره مه کړه
تل تر تله و فایې به خنی مو مې
نا گهان (۱) به موج و می واره به یوسی
دعتی زیرمه به نه شی ستاله لاسه
د ښیگری کار به ستاله لاسه نشی
د فانی دنیا کار کړی د باقی نه کړی
محبت ورسره مه کړه که دانا یې
په دایم فکر د زړه ز غریب نه کړی
پر هر لور چه اند پښتځی پسې د رومی
سحر کړی د نیاده در باندی یو که
نه د مال په دوستی زړه د درویش خوږ کړی
په دنیا د د پښتانو عمل مه کړه
چه د خدای رسول پر امر گردن نه ږدی
پر پشان زړه دی په لینه طمع پیماردی
حق باطل یو د بله پیزاندی نه شی
بیهو ده ورسره خه دل بستگی کړی
پت یوزره که خوشحال کړی حج اکبر دی
تو کل پر خدای لره ډیر هر ه چاری
مرگ سیمان په ملاقات د رسره واکه

دغه هسی بختور سعید میمون یې
ته لوی پیر کامل د هر چار هنمون یې
که بند ه د حق مې شبه یې نمون یې
له مولی سره اشتا شه په ژوند ون یې
پر لیلی پاندی عاشق شه که سجنون یې
د ایتو خبر ه پند کړه که پښتون یې
د دریاب پر مخ وغه جو روې خون یې
چدماء گرفتار د نفس په ډیر فنون یې
چه تمام د نفس شیطان پر لوری ستون یې
د دانا په نظر ډیر جاهل مغبون یې
د ادنیاد کار ه ښخه ده پر یښون یې
اند پښتې مثال سیری ته سپرتون یې
د کامل له ستوده طریقې ستون یې
له مقصوده یې پیل کړی په انسون یې
تخت الشرای لره به ځی مل دقا رون یې
که رښتیا د موسی وروړ لکه غا رون یې
په څه تبه سر لښ سر لب چمند ... یې
حسد زده پکښی ځو یې دی لکه لون یې (۳)
څه شکل ډیر د نفس ارزو لری زبون یې
بی وفا دنیا نه هر چا پاتې شون یې
نه چه زر کانه گرفتار په شبخون یې
له خبر له حقیقه د زوونون یې
که هر څو گڼندی نښی تعرون یې

(۱) الف، و، ز، ه، نا، کاه...

(۲) البیرونی: "حسد زده پکښی ځو یې دی لکه لون یې ..."

په دارو علاج به خلاص ورغني نېشي
 داجل ساعت که درشی دلگیر شه
 بې رغندلویه یوه لوانی پرې نه وږدی
 له عاصی چه که بویته په دوزخ کښې
 چه عمل به علم نه ترې سوددې نشته
 که پا د شاه د جنان شي عدل دې نه وی
 په قیامت به یې له حال پوښتیده وشي
 د دنیا به ډیریر یو ان نعمت مه غوايږه
 به سفر به کور به غر که په هامون یې
 به دغه لاری یاران ولاړل زرگون یې
 د اناک لکه میچن ژنده سرون یې
 به ادب یې لښتوی په زنگون یې (۱)
 نه تمام تحصیل دې کړی دی اخون یې
 میراثی دحر مناک شیطان ملعون یې
 سارعت لکه رسمه وته یې شپون یې
 که د دوست پر بنایسته جمال مشون یې

هر نظر وپاک جمال نه لږه دولته

که غارن د خدای رحیمه تر یه بیچون یې

دا قصیده د مخلورم خلیفه حضرت علی کریم محمد روح الله به مرثیه کی

ویل شوې ده:-

غم د یله زړه مې مجزون شو
 مایې زیرمه د دوا لږه
 نه غنی یې مدد نه دی
 یو ساعت مې کم هیر پیری
 روح یې ولوت و اسمان ته
 ابدی ژوند ون یې پیاوړند
 په دنیا کښې رستگارو
 د بدن له چاه و ووت
 میخ یې پټ که له عالمه
 فریتو زیری باندی وکه
 خو بن روان شو و جنت ته
 پر مخلص یار پسی خون شو (۲)
 درد یې لا تر حد افزون شو
 نه فراقه به مجنون شو
 دی زما پر زړه زرغون شو
 تن یې پټ (په) خاک مدفون شو
 چه له دې ملکه بیر وون شو
 په عقبی هم مفلحون شو
 دیدار یې یعرفون شو
 درست وحق ته را جمعون شو
 پورته خي خای دې گردون شو
 بې اندوه لا تخافون شو

(۱) البیرونی ته په ادب یې لښتوی په زنگون یې ..

(۲) دا قصیده د البیرونی کتابخانه په قلمی نسخه کی نشته .

همیشه به خوشحال اوسی
 عنایت پری کریم و که
 به عرحال لېنې چه زنده و
 د عمل کتاب بی ولوست
 بی زواله بی نقصان تل
 د فنا له ملکه و لېن
 چه راغلی دی له کومه
 دی راغلی دی له خدایه
 د کثرت له ملکه و ووت
 قام د عارفانو سړی
 تر د د سختمانو وار و
 داژ و ندون په خوب شمېرلی
 داژ و ندون به خوب شمېرلی
 سرک ویشوالی دی له خوبه
 روح جاری غښتن دی کوردی
 عجب سحر بی پری پوکه
 تر هغه نادان بل څوک دی
 روح موسی شیطان غرعون
 د بل چا پاری به څو که
 ترس بی نه کیږی له نور چا
 هر څیز و پرله ده کندی
 بد صفت و رځنې و ووت
 تل به نه وی به یوه حال
 پانکی بیا موندنه غقه چه
 چه بی بی خدایه غده دوست دار

په جنت کې خالدون شو
 لا خوف لا یجزتون شو
 په دغه حال تو تون شو
 بس له سرکه تبعنون شو
 تر ابد ه تعشرون شو
 و خپل اصل و ته ستون شو
 بیر ته بیا منقلبون شو
 و خپل خدای ته راجعون شو
 د وحدت باغ بی مسکون شو
 له نظره تکمون شو
 اهل خیل ته راښون شو
 سرک له دې خو به ویشون
 سرک له دې خو به ویشون شو
 خویش اوده ویش اکتون شو
 تن خانه دم بی ستون شو
 که په پند خویش په د اکتون شو
 چه غره پددا ژ و ندون شو
 زړه عیسی دی نفس قارون شو
 چه الله بی ینصرون شو
 چه له حقه فار مجنون شو
 چه له خدایه قانتون شو
 په مینه خوی خصات شجون شو
 چه پیدا له کاف و نون شو
 تر ک د ماما تحبون شو
 د غقه غیز ینفعون شو

د عمر در ددار و پکښې دی
 د بانی تلامه معجون شو
 چه باور به تر آن نه ده
 د کافر لا یؤمنون شو
 په وند یې معرفته کړ زی
 د حق حاضر دی نه یې وینی
 چه یې خدایه نور غه غواړی
 د عمری په چو نات لښووت
 چه یې بخت ازلی یا ردی
 غنا مت بری غښتن و که
 حال حاصل له له تا مله
 دین دنیا یې د واره تر لکه کړه
 درست یې جذب که و غاښ ته
 لا رې یې بیا مونده تا پته
 چه یې دوست درلود یې خدای غه
 د خدای امر یې په خای که
 د قیامت نښې رښتیا شوې

فقیر سر په امر کښېښود

د غښتن خپل قا نتون شو

دا غزل هم د حضرت علی کرم الله وجهه په مرثیه کې و یل شوی دی :-

د مخلص جدایی کړی یم بسیار خود
 زړه می دی دیلتانه په تیغ افکار خود (۱)
 د فراق په تیر به توره لیده غشی
 کړم مخلص به روی زړه ورونی خوش گفتار خود
 دیلتون (په) شمشیر کړی یم دلدار خود
 د یارانو په هجران زخمی اول و
 له نور چابه بیهوده ما نه عیش نه کړه
 د یارانو په هجران زخمی اول و
 فراغت ارا به غرنکه که هغه کس
 چه مدام دی له فرات دنگا رخو

الرابعيات في بيان الف بالي يا

(الف)

الف: اول آخر تنوا دی
له شر کته نطه جدا دی (۱)
دقران پر - ر دی دپای
هم سحیت ید دپای پر جانی

(ب)

ب: بندگی ارم پیدادی
چه پر خسکه پر سما دی
چه بندگی دختنه نه له
له نعمتو بی نوادی

«ت»

ت: توبه و دپه تايب شه
و خپل اصل ته راغب شه
چه له اصل خبر نه دی
خني و تېسته شاپب شه

(ث)

ث: ثاني له دله دور دپه
په لمانغه کښې زړه حضور کړه
بي حق له پاک ديد نه
حب دحورمه نه تصور کړه

(ج)

ج: جمال دحق حضور دی
عجب بي ما ننده نور دی
چه طلب ددي نو رنه نه
غفه وطمی بي شعور دی

(۱) داربعيات دالبیرونی کتابخانه په نسخه کې نشته .

(ح)

ح: حاضر ناظر یو حق دی

چه حاضر خستنه نه وینی

له اسناد د اسبق دی

شقه و کله ا حق دی

(خ)

خ: خصصت د بنو نسه

چه پنجه حواسه بند لری

و تیره د ا پنجه حسه

خیل منوود په غرخای نسه

(د)

د: ذلیل و لږه په زه لږی

خدای چه کاندی و اړه پنه کنه

خان مشخسه نوره به خه لږی

مکړه شک د خدای نه لږه لږی

(ذ)

ذ: ذاکر شه ذرتل کړه

په فرمان لږی یې تل او نه

پیروی د پیر کامل کړه

سعر لب خنې حاصل کړه

»

ز: رویت د حق و کوره

و عارفونه غر بند دی

نجانا نه لور د لوره

سح یې پوښیده له لوره

(ز)

ز: زلی شه زکات و ر کړه

چه فردا به پرې داغ شي

کار په گفت د پیغمبر کړه

نن خپله سداقه سیم و زر لږ

(س)

س: سالک شه پر لاره درومه

طالبگار د پیر کامل شه

تل شراب د وحدت شومه

تر سکه تر شاه تر رومه

(ش)

ش: شرمیره تل نه خدایه

د دین په د اړ و

غیر مه نوره خو درایه

په ده لږیته پاڅه وایه

(س)

س: صلوات ددين - سون دي
چهل موخ نه کوي مدعون دي
بخت ايراي لره به دروسي
يل دادوزخي دارون دي

(ض)

ض: ضامن دزوق يو خداي دي
چه چاره شتو که په زوق کښي
چه پاورنه که پرې وای دي
کښنه جهنم يي خاي دي

(ط)

ط: طاهر شه طهارت کړه
نه عه نه دا = نه پاک نه
طهارت له معصيت لره
له دغه پس عبادت لره

(ظ)

ظ: ظاهر باطن احد دي
بر ابر ما نه يي نهشته
احد الله الصمد دي
لم يلد و لم يولد دي

(ع)

ع: علم ندن فرض دي
چه له فرضه خان خلاص نه که
دغه فرض په چراغ فرض دي
ملا ست پر سما ارض دي

(غ)

غ: بغير غوغا کړه واره
ترديدن د دوست قربان لره
يې مولی واره و نغاره
داجهان هم غغه د واره

(ف)

ف: فاني شه په توحيد کښي
شکر کړه په دانعمت تل
دېر نعمت دي په تفريد کښي
چه دماوي په مزبد کښي

ق: ق: قداو قدیم توانادی
په رضایې چارې کېږي
په هر کار دا تا پینا دی
چه قیوم کوياشوا دی

لک: - کریم رحیم رحمان دی
و هر چا و ته ر سوزی

(ل)

ل: - له امله به خبر شې
د توحید علم به زده کړی

(م)

م: - بسوزل غغه رختیا دی
چه پر لا و دا قیا خي

(ن)

ن: - نبی اکا منده دی
حقیقت دا شیا و پنی

(و)

و: - ولی نبی یو دینه
دو بی و با سه له میا نه

(ه)

ه: - عادی شه رهنمای دی
پر غر چاچه سیوری و که

(ن)

لا: - لاهوت بیحد در باب دی
هر چه د احباب فانی که

(الف)

الف: اول اخر یو جود دی
چه په دامنې پوه نه وی

(ی)

ی: یو حق دی په دوه کونه
په خپل ذات یوشان محیط دی

پر زمین هم پر آسمان دی
پر گل خار شه بد آسمان دی

بیر دمل لرو ده ورشی
تو هر چا به معتبر شی

چه پرې تللی انبیا دی
ابد ال نطق او لیا دی

نفس مرده دل یې زنده دی
په خر گند پت پیننده دی

په یوه ستر که بی وینه
یو شان لږه په دوا پرو وینه

د توحید دها غ مهای دی
دی پادشاه شی که گدای دی

د ناسوت مثال حجاب دی
نور غه نشته سحر اب دی

له هر جود سره موجود دی
غغه پاتې بی مقصود دی

بازی که په غو غو لونه
له سوسی هم لفر غو نه

خلور یخی

پورته بنکنه وروسته وړاندې

صد رحمت یرغمه باندې

پټ په زړه کشی بې ستا بې

سوجود هېڅ نشته بې خدای

چه څه شی واره په ده شی

په ظاهر باطن هېڅ نه شی

هر ساعت ورته پټ ژرار

درباره که چه څه شته واره

خود پرسته خود نماید

ذوق به زړی په دواړه سرايد

له کریم رحیم همیشه

بې نصیب مدحه له ویشه

آشنا شه له دې سېته

آخر کم نه بی له بته

خود یو حق دی بازی کاندې

چه خان محوه که په ده کشې

تل بو دین عم یو وایی

په دوه کونه باورو کړه

دایو جود دی چه ایده شی

بې دده له حکم چا رې

تل یاری له خدایه غواړه

دی به رحم په تا وکه

تل یاری غواړه له خدایه

نه یاری در سره وکه

تل یاری غواړه درویشه

عربا رزق د خلکویش دی

تل یاری غواړه له حقه

له دوستانو مدد کار شه

سه جا روځه له لاسه

دغا صا نو له مکتبه

مدام با داره نسبت دا

در ټه څوو و ې دولت دا

چه سځول په عبادت دی

در ټه په ارادت دی

چه عمل له پده و صیت دا

عم ې ې غوړی به عبرت دا

راست خاتم النبیین دی

د عغه مقام سچین دی

دود زخ ې دی دا کانی

د پر غام ې ښې څپانوی

ځای دېسې پری دی

پکښې روغ ځای دناری دی

هروت پکښې له مارانو

د همه کنا هگا رانو

دغه سنگ در ټور ټور پراخ دی

زیات و ته تنگ کم یو غراخ دی

په کروړونه په نگونه

په هروت دښې عذابونه

تل یاری غواړه له ربه

داخلا عن سبق تل لوله

شکر کړه تل بد نعمت دا

محبت غیر حق نه ټر د

د عغه ټر سعا د ت دی

معرفت ېې حاصل کړی

د عغه دی سعا د ت دا

شم ېې اولی هم ېې کوری

محمد نبی امین دی

چه باور ېې پر ده نشته

سچین سخت دی باور کانی

په سبب د کنا هو نو

سچین سنگسوزی سوری دی

خدای نور ېې ځنی ساتلی

سچین و ته دی بارانو

پکښې ځای ټپار روغ کړی

سچین سنگسور اخ سوراخ دی

د کنا مقدارسوری دی

سچین ټپر لري و تونه

د کنا مقلد دی ایښی

سجین سنگ پر دوزخ باندې	تر اووه محمکی دلاندې
د مغو بد بختو خای دی	چه دلې ډېره ښاده داندي
دغه دس ډېر بختور دی	چه بې مستقیم باور دی
.....
دنده د حق د لارې	زده غږ ښکندو ايم په ناږې
✓ مجید اخر زمان دی	مبار و ښان بې پسر و باړی
✓ مبار و ښان دده سپردی	تر آفتاب بې زیات خودی
✓ روښانې د قهر ستوری	دل دده د ښخ پر تو دی
✓ مبار و ښان بې امتی دی	من احیا بې ستی دی
✓ چه زنده بې که منته ده	نیو خلقتی دی
✓ میان روښان بې له امتدی	زنده کړی بې ست دی
✓ چه سنت دنی حی که	خلیفه په روايت دی
د نبي خلیفه دا دی	چه سنت دده بجا دی
چه سنت بې په خای کړی	جا نشین دا قیما دی
هر چه سجاده نشین دی	دی محکم په کار ددین دی
د توحید سړی بو لسی	میان روښان غونډی امین دی
✓ چه روښان غونډی امین شی	دی ددین په کار متین شی
و توحید ته سړی بولی	دی رحمت للعالمین شی
میان روښان صادق رهبر و	له لدن علم خبر و
سړی خدای و رته بلل و	منع په طریق د پیغمبر و

سړې خدای و ته بلل و

له باطل منع ټول وو

چاچه زمو ته دده و لږه

په سراد ور سول و

چاچه و لږه دمه زمو ته

دوست يې ژايدده خاڼه نه

د خپل دوست پرمخ عاشق شو

نور يې نه و نه ته څه نه

چه عاشق پرمخ د دوست شو

درست شو مغز لري يې پوست شو

سړ بان شو پر مخلوق ډير

نرور پينه هم نرم پوست شو

چه د دوست پرمخ عاشق شو

نر غمه د مخلوق فايق شو

.....

چه فايق تر ټل مخلوق شي

د د نیک و بد فاروق شي

د عاتق تر صفت تير شي

مرتبه يې د عشوق شي

چه د خاص الخاځه سمه شي

د عشوق يې مرتبه شي

د عشوق خپل حکم درست و رکه

د جن انس حنيفه شي

ای دولت بلند هسته

لري او سه له بد عتبه

خدای رحم پر تاو که

در بد ده اته چنده

ای دولت د ميا پاره

له اغياره پر هېز گاره

په رحمت لېبې دی غرق شي

سا نصيب ټوله د پاره

ای دولت د ميا سخته

ټل دی برخه شه له سخته

واره خان ښه چه شته څه

مه کو له هېچا رخه

ای دولت د ميا خاڼه

همه پينه غمه دا نه

د وحدت پرميدان را شه

د حال کوې يوسه له ميانه

نل د حق سره واصله
 پر ځيځگار او سه له بله
 اى فقير ه اى دروينه
 خان لږه پاك له دم و بېشه
 حسن خېله نو حاني
 نو به ځار شه له ثاني
 چه صفت وايي له لويه
 ددا دو نو حاني زويه
 مغز دل پېل نه له اد بېمه
 مدحه كړه له مغز نه بېمه

چه د زېرمخ يې ستون كړي له خالق دى
 تو دل په خېستن نه كه چه را زوق دى
 چه د حق نه يا له دره يې مخ ستون دى
 داسلام له دا يرې پكې نخت پيرون دى
 چه اميد تكيه يې خدايه په نور چانه
 په هر ص به خپل طاغت واړه حبا نه
 چه در زوق اميد يې (بې) خدايه پرېل دى
 شر منده د حق تر اسر پورې تل دى
 چه در زوق د پاره خپل خاطر پرېشان كه
 رنگارنگ بېښكه څېره د يز دان كه

اي شيخ دولته د ميا خيله ✓
 د يوه خېله نل اوله
 اي شيخ دولته د مياخو پېشه ✓
 درسفاني شه به توحيد ديني
 اي شيخ دولته روښاني ✓
 نل صفت له يوه وانه
 اي شيخ دولته سپا تل بويه
 د لښكو ټي تمامه كړه ✓
 شيخ دولته يارند بېمه
 د حادث پو ست مدحه مه كړه
 هغه كس متقي مه كنه فاسق دى
 په صلب در زوق د لښكو په در كزري
 هغه كس په حقيق وگڼه مدعون دى
 بت پرست په غير خداى اميد اسره نه
 هغه كس په تحقيق وگڼه خطا نه
 دېخ دلانه به تر قسمت زياته نه موسى
 هغه كس په تحقيق مضل دى
 تو دل يقين يې نه و كه غلط شو
 هغه كس وگڼه د پر زيان نه
 د مخلوق په در جاز وزي لكه غل سېي

چه تمام امید یې خدایه په لاس پای که	په خپل بدیقین به شوې پر څه پای که
حقیقی مومن هغه دی یې گوما نه	چه امید له هر چاوشلوی پر خدای که
حقیقی مومن نکیه نه که یې خدایه	خدای د د ه دپاره کړی دوه سرا په
دیقین لنگر یې غره غونډې محکم دی	د صورت جها زبې نه خوزی له مخا په
حقیقی مومن پر خپل قسمت رضی دی	داد نیا یې پېژ ند لې عا رضی دی
چه یې حب دجمله بدوسره یادشوی	بلند همت له کار اعتراضی دی
حقیقی مومن بدام د کوچ نکل که	کار ویاړو ته حق ته پریږدی توکل که
چه تمام یقین باور یې پر حق و شی	حق قادری د دوو کونو مشکل حل که

بسم الله الرحمن الرحيم

ای کریم رحیم رحمانه
 ای خالق دخیلی ته
 ای دهر عیب ستاره
 ای سمیع بصیر علیمه
 ای دمیخلاق نو خدایه
 ای اول آخر احدیه
 ای به هر بنده روفه
 ای صاحب غریب نوازه
 دهمه کتاه غفار بی
 ته ظاهر باطن احد بی
 ته بی چونه بی چگون بی
 ته خالق دکل اشیا بی
 که توفیق را کبر (ی) و ماته
 مثنوی به کرم آغازه
 مثنوی به و وایم زه
 ستا ثنا هر کوره دهره

ای قدیمه بی تقصانه
 ای دهر مرزوق رازق ته
 ای بی عیب کرد کاره
 ای خالق رازق حکیمه
 عطا بخش خطا بخشایه
 لم یلد هم لم یولد
 به کرم سخا معرفه
 دمسلم هند و کار سازه
 دعا صی آمر ز کار بی
 لا شریکه یا صمد بی
 ددوستا نور هننون بی
 بفعل الله ما یشاء بی
 ستا ثنا به کرم بیانه
 ستا ثنابه کرم دور درازه
 تا صمد به ستایم زه
 دکل خلک تر شمار تیره

ستا ثنا ده دېره گرانه
 که شی دریا بونه توری
 کل گیاه شی قلمو نه
 ستا ثنا کوی تر قیامت
 قلمونه به یې مات شی
 ستا ثنا به نه شی پوره
 ستا ثنا دی بی غایت
 هیچ کار نه شی ستا بی حکمه
 په قوت ستا هر څه بنوری
 ستا په زور دمخکوی یینی
 ژبه ستا په قوت وایی
 زه یې حول یې قوت یم
 زه یې حول یم یې زوره
 حول ستادی هم قوت ستا
 ما څه به گڼه تر میان هیچ
 ما څه به کڼه تر میان ته
 هم باطن یې هم ظاهر یې
 یې تاهېخ نشته موجود څه
 واره ستا دی یې چگون
 کل پیدا له تایی چونه
 کل له تا پیدا ای پاکه
 کل له تا پیدا دی حقه
 واره دی پیدا له تانه
 چه څه شته هغه کل ته یې

ده یې حله یې پایا نه
 کا تېان شی جن انس ستوری
 درست کا غنشی اسمانونه
 وبه نه کوی شی تمامته
 له سیاهی به تش دوات شی
 که یې کوی شی تردرې سوره
 له اغاز له نها پته
 له جماد نیات صم بکم
 دریاب خمکی اسمان ستوری
 سترگې ستا په قوت وینی
 روح تن ستا په قوت بیایی
 درست موجود ستا په قدرت یم
 درست په تاسو وجود یم گوره
 زه سوگند کړم په عزت ستا
 هم نهال یم هم عیان هیچ
 هم نهان یې هم عیان ته
 هم اول یې هم اخر یې
 د هغه جهان وجود څه
 پر آسمان خمکی رنگونه
 آسمان خمکی دریاب غرونه
 هر چه شته پر نهه افلا که
 لوی له فیله کم له بقه
 هر چه شته پردوه جهان
 هغه نشته چه ته نه یې

اجزا هم هست په تا هم عضو
 که پا د شاه وی که گدا دی
 بی هر چا ته رسېد لی
 بینا بی د هر لېمه بی
 خولې هم په تا گویادی
 هر چه شته په عقبی دون بی
 بی جهته بی مکان بی
 دوست نواز دېمن گدازه
 غوک پر لار کړې غوک بی لارې
 غوک وینی د خپل پلټه
 ښه لایق بی دجنان کړې
 غوک سسرو رکړې له دیداره
 غوک نارې ظالم بد بخت کړې
 دچا لځای کښته سچین کړې
 غوک لعین کافر بد کار کړې
 وړ پرې پرانزی چنان ته
 ودوزخ ته ښکته تله که
 سزا کړونی دبا طل بی
 په کښې سود دېر منفعت دی
 که عزت دی که خواری ده
 هر چه شی واره مقصود دی
 دېر سود منفعت لر پنه
 غوک بی کم دی پرې پوه کړی
 د دانا په دغه چارې
 دی دانا په دغه علم

په تاهست دی کل و جزو
 دهر چا ژوند ون په تا دی
 کور په تاودا ن هم کلی
 دهر چا ودانی ته بی
 غوږ هم په تا شنوادی
 دهمه بدن ژوند ون بی
 ته بی حده بی پانی بی
 غوک خبر (نه) دی له رازه
 پر رضا دې شی کل چارې
 چا ته ښه لار کړی وربته
 غوک پر سمه لار روان کړې
 دچا برخه کړې له ناره
 دچا برخه تاج و تخت کړې
 غوک لایق د علین کړې
 غوک مومن ښه ایمان دار کړې
 یو روان کړې وآسمان ته
 هغه بل پاتې پر ځمکه
 هرغه کړې پادشاه عادل بی
 هر چه کړې واره حکمت دی
 که صحت که پیمای ده
 چه غه کپړی واره سوددی
 که غوک ژوی که غوک مړینه
 خدای دې سرپوشیده کړی
 مه کړه پېر غښتن لارې
 یو یو پېر صاحب حلم

یویو پرچه ترك آزوی
 یویو بیر صاحب دمقصدوی
 یویو بیر صاحب د حال وی
 یویو پیروی صاحب ذکر
 یویو بیر په ترك هرزه دی
 هغه زده چه مرک راحت وی
 هغه زده چه مرک شهرین دی
 هغه زده چه پوه دین داردی
 هغه زده چه نېك مقبول دی
 هغه زده چه مردانه دی
 تا کل شی هویدا کړی
 دیوه په لمان که بدوی
 یو سړی دیوه یار دی
 دیوه په لمان رو بد شی
 اورد سمندر خپل کور دی
 د ماهی او به ژوندون دی
 په گندگی ذوق که گوښک
 لکه بد په جهان نشته
 دمار زهر خپل حیات دی
 ای د کل خلق خالقه
 ای د هر بیمار طبییه
 کل په تاست دی حبیه
 کل په تاست دی غفاره
 کل په تاست دی تل شو ری
 ای له هر چا سره یاره
 کل په تاست دی جنبش که
 ستا په زور شور ی کل مست دی

مگر پوه دمرک په رازوی
 چه خبر دمرک په سود وی
 چه بی زده دمرک احوال وی
 چه بی مرک ته رسی
 چه بی نوش دمرک مزه دی
 په کنبی دبرایینی نعمت وی
 تر همه نعمت مهین دی
 دوستخی دوست ته مرک داردی
 دوستخی دوست ته مرک وصول دی
 دوستی دوست مرک بهانه دی
 بددی نه دی پیدا کړی
 هغه بل لره بد دی وی
 دېل دشمن خون خوار دی
 د بل نه خوا و ولد شی
 بل حیوان لره مرک گور دی
 د سړی مرک واره یون دی
 د سړی په پشت رت
 چه غه شته همگی به شته
 د سړی په لمان معات دی
 د هر درد طیب حا ذقه
 عیغو ک نشته بی نصیه
 ای وهر چا ته قریبه
 هر چه ثبت خه په دوه داره
 نه فلک لمر قمر ستوری
 ای له هر چا تر کناره
 باد او به اور هم خا رو خو هکه
 په دوه کونو خه چه هست دی

واوری ووری په غرونه	خنی و باسی رو دونه
پرې ودان کړې د پر کبتونه	سیوې ونې شنه کبتونه
خوری یې چاربايان سرغونه	ر سوی منقوتونه
ای خالقي رازق بیچونه	بې ما نند ه بې چگونونه
هسې شه پروردگار یې	هسې تقع رسا ن یار یې
هسی بخشند ه عفار یې	د هرد لده د لدار یې
هسی کمر ونی زیرمه کار یې	خطا بخش امر زگار یې
د همه عیب سنا ر یې	نمایند ه د پاک دیدار یې
د همه عیب سر پوښ یې	عطا پا ش و خطا پوښ یې
د همه عیب کنجی یې	د همه صدق پنجی یې
د همه مرک جا و جی یې	د هر چا مایه پو نجی یې
هم پنبه هم حلاج یې	هم دردسند هم (بې) علاج یې
با زی ته کمر یې نشته غیر	په کعبه کنبې هم په دیر
بازی ته کړې غیر نشته	له کعبه مسجد کشته
بازی ته کړې په دوه کونه	په غو شانه په غو لونه
با زی ته کړی یې عونه	له قارون هاما ن فرعونه
با زی ته کړی په غو شانه	بې پایا نه بی نسانه
سودا ته کړې مهر با نه	د ربه در له هرد وکانه
سودا ته کوی وود ه	له کافر تر سا جهو ده
قدرت کل ستا دی قادره	د وست پیدا کړی له کافره
قدرت ستا دی ذوالمنته	د وست پیدا کړې له دینمنه
قدرت ستا دی ذوالجلاله	عقیق لعل له جباله
قدرت ستا دی چه پیدا شو	له سنگ لعل هویدا شو
لعل پیدا له بد خشان کمر	په قدرت یې درخشان کمر
سنگ عقیق کړې ذوالمنه	په قدرت خپل له یمنه
کل پیدا کړې له کل خند	هچا نه زده له دې فته

هېچا نه زده دغه پوهه
 ستا قدرت دی مهر با نه
 ستا قدرت پيدا آدم که
 پرې دې نهی یاد غنم که
 په گناه دې متهم که
 مرا تپا دې دده کم که
 بیا دې غنوه په ندم که
 ستاکرم دی په عصیا نو
 اور دې نوی نو بیا رکه
 تا کریم کرم اظهار که
 ستاکرم بی حد دریا دی
 ستاکرم بی حده یم دی
 ستاکرم بی حد بحر
 ستاکرم پر ابراهیم و
 ستاکرم پرده قدیم و
 له آتشف خلاص سلیم شو
 نمرود دېر په زړه سقیم شو
 چه بی خلیل اورته نزدې که
 تا که حکم جبرئیل ته
 ورته وایه ستامدد شم
 خلیل وې نشته ستاکار هیڅ
 دوست حاضر دی ماوینینه
 ستاکرم په دوست بی حد دی
 ستاکرم بیا پسته خد دی
 خورشید روی سرو خوش قد دی
 لعل عقیق یاست له کوهه
 سپین سره زر یاست له کانه
 په جنت کبې دې محرم که
 ناجور دل دې دېر کرم که
 تېر غوکاله دې په غم که
 له شیطان سره دې سم که
 ورنژدې دې په کرم که
 عطا بخش د گنا ها نو
 تا کریم کرم نثار ده
 اور دې بیا پسته کلزار که
 رسید لی دهر چا دی
 پکې دې دېر بواره عالم دی
 رسید دی دهر شهر
 چه و تاته درست تسلیم و
 زغری تا کریم رحیم و
 شرمنده شیطان رجیم شو
 نوم بی بد په درست اقلیم شو
 اور بی بل په سرې لنبی که
 چه نژدې ورشه خلیل ته
 له غلیم سره دې بد شم
 تر دامیان نه و ستا چاره یش
 دی به خود ساز غورینه
 سزا کړونی دهر بد دی
 پر دوستانو بی عدد دی
 نه نېک و بد سپر مدد

ستا کرم پر اسماعیل و
 چاره تېزه شوه پرې پشه
 چه تا عنایت کو سفند که
 ستا پرلار د پرې بلا دی
 یعقوب شب روزبه تاسف و
 یعقوب شب وروز بهې انندو
 یعقوب شوی بهې بصر و
 چه بوی وبلو ددهسر پرې
 دلار هسې ده خونخواره
 له شیطان رد زیان کاره
 ته مدد شی مدد کار
 د کناه له درانه باره
 چه مدام ستا ثنا وایی
 ستا د در کوی کدایی
 فقیر ستا د در کدای دی
 ستا لرم بهې راهنمای دی
 شبکه تحت الثرای بهې خای دی
 پخپل سر دروسی خودرای دی
 بوخت دحرص په کل ولای دی
 فقیر ستا خېنتن بند یم
 ستا په امر آینه یم
 په تا زووم پاینده یم
 ته راسی زه کتنده یم
 هماسی هم خواننده یم
 که کریان اشک بارنده یم

چه بهې خلق کری سبیل و
 د ده غاړه نه شوه غوغه
 ابراهیم دوست دې خورسند که
 واره منعه به تا دی
 چه بېل شوې له یوسف و
 چه جدا خنې فرزند و
 چه بېل شوی له پسر و
 ژر بینایې شو بصر پرې
 پرسالک باندې د شواره
 ته مدد شی کرد کار
 ددې لارې له خار زاره
 دولت سپک خلاص کری غفاره
 هر صبا بېکا تا ستایی
 ورته وېنه رو بڼا بهې
 توکل بهې په تا خدای دی
 چه تانه وېنی پرې وای دی
 هم دنیا هم دین بهې بای دی
 بېل له پیر کاسل همای دی
 پکښې خو بڼلکه چار پای دی
 په تاست هم هست زنده یم
 بیا به تا و ته رونده یم
 په تا و لم زننده یم
 ز تا وایم گوینده یم
 هم سر و د هم سازنده یم
 کڅی خو بڼ شم په خنده یم

که رباب که سر ینده یم
 که طالب ستا جوینده یم
 که نادان که داننده دی
 په تا و ینی پیننده دی
 خوک خبر ستا له توحیده
 خوک خبر ستا له ویا له
 خوک خبر ستا له قدر نه
 چا زده ستا له حقیقه
 چا زده چا له دی حکمته
 چا زده چا له دي سور نه
 غفه زده داساغیت دی
 غفه زده داحقیقت دی
 غفه بوه په داحکمت دی
 غفه زده چه پیر کامل دی
 غفه زده چه مکمل دی
 چپرې زاغ چپرې بلبل دی
 دهر چا سره واصل دی
 څه پوښپری چه مضل دی
 غر حجاب دورا ندې خپل دی
 په خان به پیر زودې خپل دی
 تا غر کند عسی قدرت ده
 تا غر کند عجب حکمت که
 غفه یو دې که پرلارې
 یو نابت دې په سنت که
 خوک (له) چانه پدنه نه که

که صوفي رقتی کتنده یم
 که واحد ستا په منده یم
 که جن انس که پیر نه دی
 په تا وری سوته دی
 ای قا در تو انا مجیده
 بیچگو نه ذوالجلاله
 یکا نه خړه و حد نه
 بی و انا الله یعرفند
 چه کلیات یی بی شر کنده
 چه بی نایه دی عیخ پته
 چه خبر له مهیت دی
 چه خبر له سکونت دی
 چه تعجب یی له رویت دی
 حق پاس دوزیوشان شامل دی
 حق معیت پر حاریر دل دی
 بطره بحرشی جزو کل دی
 غفه زده چه اهل دل دی
 غر یفه پر آب و دل دی
 غدا پیری خوشا ن تل دی
 زده عیخ نه سوزی پر بل دی
 یو پر لار بل دې غلط که
 روغ دې درې او یا ملت که
 یو غلطی کا ندی چارې
 درست دې دو په ضلالت که
 نه له مان سره چه غه که

خوك نه بېله چا پاشر نه
درې او يا ملته كوره
درې او يا ملت بود غاړه
دوه او يا كړوه يكته لخته
يو قبول دواو يارد شول
دواو يا نېه سرد و دشوه
په حجاب له حنې دوو دوشوه
رد له دره د مېو د شوه
تاچه قهر خپل اظهار كه
كرم تا قا در قبول نه
نا قهار حكم پر باد نه
تاچه پو په ادم روح نه
تاچه در د رحم واز كه
تاچه حكم پرې كه كوره
كرم ستا ولايمو ته
اسماعيل چه مان قربان كه
يعقوب كم يو سلف سر نه
ايوب هم چه صبر دير كه
په بلا بې و كه صبر
ذكر يا لك په حيا و
هغه يو بې په اړه نه
دغه بل مور بې كړه يوره
عند وصبر كه د دواړو
نه بې اوه كه نه نعره

له خپل خان سره اذير نه
واړه خدای يو كډی و روره
په خوله يو بوی خدای واړه
خبر نه وی له نه پسته
له خپل خانه سره بد شول
روی كړ دانه له مقصوده شوه
دد وزخ لایق خلود شوه
په عذاب دښې داخل زود شوه
دلو ط فام دې زیر وزیر نه
سخت اهن دې پوست نرموم كه
نېست هلك دې تام دعاده
له طوفانه دې خلاص نوح نه
پراسمان ادریس پر اواز نه
ابراهيم خلاص شو له اوره
ا هن نرم شودا و د ته
تاگوسنند ورته عیان كه
تاكریم رحیم بیا ور كه
هسی نه تاكریم هیر كه
تا پرې رحم كه نه جبر
صا بر پر هره بلا و
پا ره بې دو با ره نه
سربې غوچ پرې كه په توره
چه زخمی كړ دسرك دواړو
نه بې كه گریبان پا ره

تاسيمان چه بزرگ خديو که
 ستا چه رحم بر موسی شو
 چه عیسی با انبیا که
 ستا کرم چه بر عیسی ته
 ستا کرم پر تپه دی
 چه میم زې شی احد دی
 سا حران له سحره زبته
 ستا کرم عیسی پیچده دی
 ستا کرم عیسی خودای دی
 ستا کرم هسی وافر دی
 په دنیا کا فرشیر از کړې
 پر مومن درزق دربند کړې
 د مومن کل سعادت دی
 نکیه یې پر صانع دی
 چه یقین یې په رازق دی
 په غیب رزق کریم ژوی
 له هغه لوریه حاصلبری
 دهغه رزق رزق کریم شو
 دهغه رزق کریم نوم دی
 عغه رزق یاد په ملوک دی
 رزق خلور وېشه عیان دي
 رزق کریم موعود بمقوم دی
 د موعود و عده بر حقه
 د حق امر تېز له برقه
 د موعود و عده بر پای
 په فرمان دي (یې) جن دیو که
 معجزه یې د عصا شو
 وناست نمات خای سما ده
 یې پروا ثوت وسما ته
 دده نوم محمود احمد دی
 دده نوم محمود احمد دی
 په گناه ولاړه وېهشت ته
 خطا بخش در (و) بد دی
 د عصا نو . نمای دی
 هم پر مومن هم پر کافر دی
 درزق در و رته دیرواز کړې
 په لقمه یې حاجتمند کړې
 لور و فقیری عادت دی
 په یو . لقمه قانع دی
 په وعده رزق واثق دی
 چه هېڅ شک به دده نه وی
 چه دده کومان نه کبیری
 چه درست حق و ته تسلیم شو
 چه یې حق موعود بمقوم دی
 چه په مشقت په د وک دی
 په کتاب کښې چه بیان دی
 ملوک رزق دچارم نوم دی
 د بمقوم سوکند یې رزقه
 هېڅ ولی نه دی یې خرقه
 رزق مدام ورځی له خدای

که صاحب دراست یقین یې
 که باو رډې پخپل خدای دی
 ډیر په رزق پسې مه دروسه
 دی ر سیر یې طلبه
 سو عود یې کسبه ر سیری
 هغه څه خبر له جبره
 هغه څه زده خبر څه وی
 په طلب به یې نه موسی
 له توبین له طلبه خلاص دی
 خرق عبادت دا ولېا دی
 استد را ج دې ایما نو
 انسان شو که ناری جن دی
 عیجن عصیان پمن دی
 له نبی له ولی غواړه
 که یې بیاسومی ډېر ویاړه
 سا کن به شه له دې لاره
 شک به خدای په رزق یوشان دی
 کبلی شوی په کتاب دی
 هم یې فرع یو هم اصل
 دهغه تو حیدر خای شی
 تو کل تو حید یې څه شته
 تو کل تو حید یې څه وی

دمو عود و غده رښتینې
 د مشو قسمت رښتیا دی
 که خبر یې له مشومه
 د مقسود رزق دی له ربه
 مملوک رزق یې کسبه کمیری
 چه خبر نه دی له جبره
 چه خبر له جبر نه وي
 که هرچندو رپسې دروسی
 دغه رزق د خاص الخاص دی
 معجزه د انبیا دی
 سحر دی د کافرانو
 خنې لري شو خچن دی
 دوی دواړه دروغجن دی
 معجزه کرامت دواړه
 دی برحق شوي تر غاړه
 شه طا لب پسې ژاړه
 شک به رزق دې ایمان دی
 تو کل تو حید یو باب دی
 تو کل تو حید یو فصل
 چه یې تو کل پر خدای شی
 چه باو ر یې پر خدای نشته
 چه یقین یې پر خدای نه وی

المقطعات

اول شوی د حق به نام دی
 هغه کار یې نا تمام دی
 اول نام د حق و لونه
 بر خیل دل باندې کړه بله
 پرې یاک نوم د خستن یاد که
 خل غمگین زړگی پرې نند کړه
 توفیق و غواړه له خدا یه
 د خبر و (ول) له خدا یه
 اسم الله ستا ل کنجی ده
 صدق یا د شوی ینجی ده
 د حضور پا ک نوم دی
 هغه غیز به جهان کوم دی
 مدام ذکر د مولی که
 غولغر کند غولک یې خفا که

آغاز د هرې چا رې
 چه پرې نام د حق یاد نه شی
 هر چه چا چه کړې آغاز
 هر نفس د یوه دذ در
 هر چه چا چه کړې عارفه
 د حق یاد د بنادی کان دی
 هر چه چا چه کړې بنیاده
 هغه چا به ستا پوره شی
 بسته در پرې پرانست کبری
 لکه کذب چه یه لک شی
 د همه کشا یش اصل
 چه دده اسم نه لولی
 هر یو غیز چه پیدا شینه
 غافل هېڅ نشته له ذکره

د حق نوم به یوه دی
 خان پرې وسوزه تمام خپل
 د حق اسم پاک بچد
 چه خسته به دواړه کونه
 مخه کس له کناه پاک شی
 لکه روح لطیف باقی شی
 ده د کمال په یاد کښې اوسی
 ته یې جزو یې حق کل دی
 چه جز موجود نه په کل کښې
 یوه اورې یوه وینې
 چد فانی که خان په خدای کښې
 شاخکی ورغی تر سیند بحر
 شاخکی ورغی تر بحر
 اوس یې شاخکی ولې وېولی
 هر یو غیز چه موجود کورې
 چه پیدا له آبه نه وی
 داو بو ژوند پرېا د شی
 حقیقت د غیز کوره
 حقیقت د هر غیز حق دی
 یواحد دی تجلا که
 تجلا که یواحد دی
 په دات بوشان محیط شوی
 له موسی فرعون بوشان
 دا خبر د قرآن دی
 دا د معرفت خبره
 عارفان پرې ښه پوهیږی

تار بکی ورغښتی
 داپند واخله دا ورپښتی
 یې پایانه لوی درباب دی
 کل ددې دریاب حباب دی
 چه تل لولی دغه اسم
 دغه عسی خپتو له جسم
 هم به تل هم به بلبل ښه شی
 به تل یاد به تل، کل ښه شی
 صدر حمت بو هغه باندی
 پورته ښکته وروسته وړاندې
 هغه وکښه کانا مل دی
 جز یې شاخکی ولې بولی کل دی
 ور به سر یگا نه ضم شو
 اسم جسم یې دا یم شو
 پیدا یې دی له آبه
 هغه نیست دی یې حسا به
 دباد خوږ و ندون جانان دی
 و عارف و ته عیان دی
 موجود هېڅ نشته یې خدایه
 خود په خود په دواړه سرا به
 و خپل خان ته په څولونه
 له موسی هم له فرعون
 پخپل ذات شوی محیط دی
 نه د کثر نه د محیط دی
 په محیط په کنز کښې نشته
 د مشر ک تر فهم ز شته

له محیط له شزه نه ده
 پر کتاب چا تم کوښلی
 نفس (و) کو دیرز کا نو
 لوی پادشاه دی په معنی نشی
 نورانی غیب لیکر دی
 دالیکر مومنان کوری
 داغیبی لیکر و کوره
 چه په غیب باور نه که
 باقی ملک جنت باغونه
 ایمان راوړه مسلمان شه
 مسلمان کافران کوره
 پاک جنت د مسلمانو
 چه حجاب له میان واخلی
 چه آداب ستوری تاریکشی
 چه بیادی به که هغه ورځ
 گناه کار به عذاب پیری
 داصفت دپاک رسول دی
 داصفت د پیغمبر دی
 داصفت د خدای دوست دی
 داصفت دی له احمده
 دده نوم دی خدای ستایلی
 دی شهنش د دنیا دین دی
 لمر د شرع د آئین دی
 دی رحمة العلمین دی

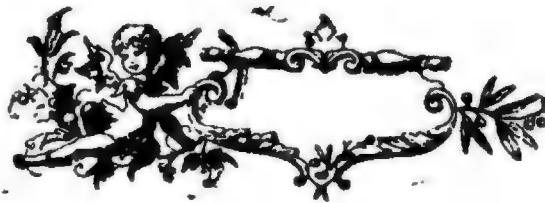
د اویا زبیری له دله
 مینده لیری نه دامله
 دباطن غیب لیکر دی
 چه بی دا لیکر پیغمبر دی
 دیرز کا نو شاه یاره
 په حجاب دی له نفاړه
 په قران لم برا ندادی
 دغه ایمان پر باد دی
 واره غیب دی باور که
 شک کوسان نه زبیر لره
 واره غیب لره دروسی
 کافران به د ورځ موسی
 حقیقت به درس معلومی
 چه تاریک آفتاب نجوم شی
 هغه ورځ به د قیامتوی
 دنیکا نو به راحت وی
 چه ظاهر باطن قبول دی
 چه دجن و انس رهبر دی
 چه حشره مغز بی پوست دی
 چه یو یار دی له احمده
 په تورات انجیل کبی کنبلی
 سر حلقه د نبین دی
 لوی در یاعز د یقین دی
 تر همه خلک مهین دی

دی خاتم المر سلین دی ✓
 دی معشوق دهر نازنین دی
 دی ظاهر باطن متین دی
 بهترین هم بهترین دی
 دده یا رروح الامین دی
 دل پیدا دده له نوره
 دل پیدا دده له خا نه
 بر آسمان بی نوم احمدی
 خلاص له دې دواړو احدثی
 دی پادشاه ملک لوانین
 دی صاحب د حر مین
 د با بکر صدیق عین
 پیغمبر و هم یا و عین
 علی ز و م بی و ا شین
 جد بز و گک حسن حسین
 شاه د عرش زمین ما بین
 چها ر تن بی اما مین
 یاد اول امام اعظم دی
 بل مالک صاحب احکم دی
 حق پرې ختم نبوت که
 د کل انبیاؤ پېشوا دی
 امتی چه بی علما دی
 دده د کشف تر میان و ریت حق
 ر عنمای دا صفیا دی
 دی سراج دا ولیا دی
 دده نور واره عالم شو

په تن پس په روح پیشین دی
 هم اول هم آخرین دی
 پت احوال ورته مین دی
 پاس تر عرش خلوت نشین دی
 مبرا له قهر و کین دی
 جن و انس، دیو، پری، حور
 او وه خمکی نه آسما نه
 کوز پر خمکه نه دی
 ملک بی لوی ازل ابد دی
 په فرمان بی خا فتن
 دی سا جد د نبیین
 د عمر عا دل غینین
 د عثمان صاحب نورین
 د حضرت باز پ و زین
 د ده حسن حسین سپین
 عبا ر حمزه بی عین
 صدر حمت پر ده فی لدارین
 شافعی دا نا عالم دی
 بل حنبل امام اسم دی
 سخا خلق هم فتو و ت که
 ر عنا بی صاحب هدا دی
 برا بر له انبیاء دی
 ور که مهر نبوت حق
 بهترین د انبیا دی
 د همه جهان ضیا دی
 عرش کرسی لوح قلم شو

چه اول دې نور موجود شو
 و خالق ته په سجود شو
 په دې پر و میا شتو قرن کل
 په دېر کاله په خضوع دېني
 چه دېر کاله خو بش په راز شو
 خدای دی نور لکه عمر میاشت که
 چه خړل مخ یې وړ غر کنند نه
 غرخ یې و که اووه واره
 غر نظر چه برې مزید شو
 غر نظر چه برې انعام شو
 دایو نور دی غر څه کېږي
 که اووره شی و تعیږي
 که انسان شی دېر پوځیږي
 که درخت شی و درېږي
 که شی ځمکه، نه و پیږي
 په همه ستر کو بینا شی
 ځم پیا له طبایح گړی شی
 همه انور دی چه عیان شي
 دایو نور شیش و ادريس شو
 دایو نور حوا آ د شو
 هم عاصی هم په ندد شو
 دایو نور دنوح کشتي شو
 دایو نور دی ابراهیم شو
 دایو نور شاهد محبوب شو
 و خالق ته په سجود شو
 په سجده و یې سنا ل
 استاد و په ر کوع دېني
 په تشهد عمر تمام و
 یر است (یې) فرض نماز شو
 په حضور یې دده داشت نه
 نوري سست خوشحال خورسپند نه
 شو او و نه لاله اشکزار
 سر فر ستوری پدید شو
 غر شجنت نرسی یې نام شو
 ر نکته غیز ځني : غیږي
 که باران شي و ور پيږي
 عدا نور دی چه و پيږي
 که چار پای شی روان پيږي
 همه انور دی چه پو ځيږي
 په همه غور و شنوا شی
 دام، مرغ، دیو، دد، سپی شی
 غر در یاب ځمکه اسمان شی
 هم داود، سلیمان، یلقیس شو
 دایو نور واره عالم شو
 غر کرسی لوح و قلم شو
 هم د نوح مدد پستی شو
 اسما عیل اسحاق لریم شو
 هم یوسندی عم یعقوب شو

دا یو نور مو سی عیسی شو
 که حسن چنید حبیب شو
 که سری شپلی با یزید شی
 شمس تبر بزم که ملا زو شی
 که عید لقا در جا می شی
 که دا نور خیر البیان شی
 که همدی شپین زبان شی
 دایو نور دی چه خنجر شی
 دایو نور دی چه دلیر شی
 دا یو نور شا هد رعتا شی
 دا یو نور مجنون لیلی شی
 دا یو نور دلیر زیبا شی
 که په دا شک کهې احو له
 که په دادې شکدی وروړه
 که په دا دې شک شی یاره
 یو نس ذکر یا یحیی شو
 که ذوالنون بیمار حبیب شو
 که محی الدین فرید شی
 که احمد جام یې نوم شی
 که سعدی که نظا می شی
 و غز کوی په خولسان شی
 تیغ سراج بایزید روینان شی
 خای شمشیر چبری سپر شی
 بنا بسته تر لمر مهر شی
 پنا یسه لکه غز را شی
 غم و امت عاشق تبدا شی
 و عاشق نه په خندا شی
 پا څه نور نا مه ولو له
 را شه نور نا مه و دوره
 نور نا مه ښه که ټکراره

د رسول الله صلى الله عليه وسلم د معجزاتو په بیان کښی

د دعوات خوان دحشرات و	دی داعی د تل ذرات و
یزغاله سوسمار حصات و	چه یې گواه د معجزات و
د عده تریش نه میا نه	یوه ورځ وه ښه روښانه
ورسول ته و دریدی	ابو جهل و ورغلی
په پټ حال واړه دانا یې	وې (یې) ته رسول د خدای یې
خاوره سیمه زړه وانه دی	وايه پټې په لاس غمدی
چه پټ ستایه لاس وانه دی	رسول وې زه وایم غمدی
رسول د رښتیا نه نه یه	یاد دې ووايي زه غمدی
دا چه تا ووی اظهردی	ابو جهل وې بهتر دی
په پټ حال څرکند مخبردی	پاک رسول د خدای قادر دی
خدای په خپل قدرت کویان	سنگ رېزه کړ ژر عیان
الا الله د رې پیلې	لا الله یې و وینې
دښه خدای په در قبول دی	مهد د خدای رسول دی
خدای به غوغ دده لنگي که	چله ده غوک دښمني که
ابا بکر یې د لدار شو	له دښمن چه به فرار شو

چه حضرت ننه په غار شو
 خدای رحیم یې غم خواړ شو
 چه لښکر تشنه یې اب شو
 یار سول ات یې اب شوه
 ور سول ره دروړی
 رسول کوتې پکښې کښېښوي
 له اژکوشت یې پیدا اب شو
 خټکه یې کړه سرا به
 عسی چا رسخی و غاب که
 عسی چار نبي سرور کړه
 دده د لطف ترسمان یې نور و
 حق بری ختم نبوت که
 گنج العارفین یې نام شو
 نن می زړه له خنې گنج که څو وینا
 یو عجب بیا یسته نور و بيماله
 نه یې رنگ نه یې مثال شته نه یې لوری
 هم کامل هم مکمل او هم غنی و
 د غفلت او دانسیان اثر پرې نه و
 لوی علیم چه خپل ذات و نه منظر که
 چه غنی اوبې نیاز پر ذات نظر که
 چه دغه رڼا څرگنده شوه صبا شو
 لوح نلم بهشت دوزخ له د څرگند شو
 عین اعیان ملک و ملک و ملک و صاحب
 عناصر و طبایع نا رو نعیم شو

عنکبوت یې پر ده دا رشو
 سنگ کو تره مار یې یار شو
 واره ده و ته مات ب شو
 لښکر یې او بو خراب شوم
 دد په جام کښې و اېسلی
 مرا تګوشت یې او به پر ښوي
 درست لښکر یې پرې سیر اب شو
 د یو څو غوړ په له آبه
 په جام اب لښکر سیر اب که
 په جام اب سیر اب لښکر کړه
 نبوت هر و و رو و
 تم یې خلک او نتوت که
 داکلام دولت له تمام شو
 مخنی گنج د بې شریکه یې عمتا
 منزله له سبز و سرخ هم بیضاء
 پالک سا ده او منزله و تعالی
 پالک له فقره له نقصا نه له فنا
 دی علیم او هم خیر و تو انا
 یخباره شو پر خپل ذات باندی شیدا
 د احمد نورو مخنی گنج و رڼا
 هر چه ولده یې رڼا شوه هویدا
 عرش کرسی اثنا بسا و ارض و سما
 رعد و برق زاله و برف زمهریر و ما
 هم جماد نبات حیوان شو هیولا

هم نبي اوهم ولي هم غوث و قطب
 د جنان او جمالي هم يې له جماله
 هر يو نسل د خپل اصل من بهر
 صاد يې صدق دال دليل و نه با ور كړه
 يې با ري اوقاف قايم به دغه دين شو
 د عادل عمر هم غلو و حرف چهار و صف
 عين يې عدل الف امرد آسردى
 دال دليز اولام لا مع هم پيلو ان
 د عثمان دصو رت حرف يا دشوى پنج دى
 عين عالم او ث ثابت د حق به اسر
 ميمه منبر الف امير نو ن نيا زى و
 د على حرفو نه درى دى دري گو هر
 عين عالمي لام يې لوى دا انجى و
 عيجا نى يكه تا ز او جان با زو
 چه كليات دده له فريضه نه مفيش سو
 گنج په قلب صديق مفتاح ددغه گنج و
 ترينه صندوق عمر فتاح ددې صندوق و
 د گنج شرحه عثمان عيان پر كل عالم كړه
 عيسى وېش كه دى خازن دده گنج و
 په سر توى يې يار ان هم نوراني و
 ابى بكر شيخ كبار معدن و قار و
 دى صادق حد يق امام با تحقيق و
 هم قابل رفيق قاتل كفر زنديق و
 نا ميد عتيق تحقيق خيرا البشر و
 هم دى بار غار هم معدن الاسرار و

هم مشر لك هم منافق هم عصيا
 كافر ان اوسضان يې له جلالت و پيدا
 بېخيل ذات يې هر خوك نه اقتدا
 خكه صدق د اول نه ابتداء
 خكه يا دشو صديقي او احبا
 د لالت دهر يودى جدا جدا
 ده پر خپل فرزند خيځه نه كړه روا
 په قونى با ننگ نماز نه اشكارا
 دا پنج حرف پنځه گنج دى اخفا
 درست قران دده په زړه لښي و جا
 خكه بلند نه كسې لويېنا
 هر گو هر دده لوى لرى دا علا
 په لوى عرش باندې دده نصب لوا
 پيلو ان د پ عيان و يې همنا
 د مخفى گنج په رسول لښي واخفا
 د گنج قلف يې به دغه مفتاح كه ورا
 مخفى گنج يې پر عالم كه اشكارا
 دده زړه د حق ديوان و مصفا
 خپل قسمت له دې عالم موندنه جدا
 حميده و صف يې ظاهرو او بينا
 هم په غار كښي يې رفيق و هم سوا
 و حضرت يې ايمان و رور يې گوا
 نېره آرزو دده له جنك و له غزا
 هم د مومنانو دى و امرا
 خكه دى له دوست په غار كښي و عمرا

هر چه پير و صديق له دى زنديق دى
 پر سنا دى پر سلك او اب ثواب دى
 دى امير قائل مرتاب زين الاعجاب و
 دى "توبه صدق ثواب هم به راستى و
 د فضل راسته لار د ضمانت ده
 د مهدي يوراست لار د هدايت و
 محمد خاتم رسول اول اخرو
 دى نبى هم پيغمبر او هم مرسل و
 هم هادي دهدايت (و) هم ولي و
 هم اول اخرو هم ظاهر باطن و
 چه احمد نبى آغا زير جهان و كه
 پر آسمان دده نوم احمد يا د پيري
 تحت الشراخالم (بي) بولي چه محمود دى
 چه سيمين او اووى حك لا حد نو
 چه سيمين او او دده له اسم حكه شو
 حضور (ي) بي له خيل خدايه سره وشوه
 غرايب دسموات بي ور غر كند كړل
 هم له عرش كرسى جنت نعيم خبر شو
 كه په زر زبان بي زرو صف ناكړه
 هم آسرو هم ناخي و هم معطى و
 خلو ر ياري پيشوا و خلقاو و
 خلو ر يار دني ددين چراغ دى
 هره چاري او لوالامر هم وارث و
 هر سړى چه پير وي د خلو ر يار كه

دا حديث دى له حضر ته مجتبا
 له جمله اهل اسلام له ماله تا
 مجاور مسجد محراب منبر قبا
 چه نبى له كذا به وحي دى ارا
 پر دالار پيا بر اير خي دمسوا
 منزلگا د ده يو جنت الما و
 په اول اخر دده بي ري ننا
 اولو العز د او خا تم دانبيا
 هم داعى هم سراجى هم مقتدا
 هم ناخر منظور شاهد هم منجلا
 دده نوم په خلو ر اسمه مسما
 پر زمين محمد الا صفصا
 په احد نام نا بت شوى ماورا
 وديدن و ته بي ته با له خدا
 و سراجو ته روان شوي ربا
 هم اسماء د ملايكه دانبياء
 كه در خوبلند با لا و هم صفا
 هم واقف له بيت المعذور له منتها
 حقه ثوابه دده نه كړاى شم ادا
 خكه امر دده و كه پر خلفا
 كو نبي كوشى داست و مقتدا
 اهل دين بي نور دى له ضيا
 هم ولي او هم هادي هم مهتدا
 بي كوما نه هغه پيا سو نده هدا

چه پر چاباندی اقرار له چا منکر شو
 دوش په عدا ب ښه بڼه بډه اېدا
 څلور ياره څلور ورځ د اسلام دی
 په څلور ورځ د اسلام ښه بڼه بډه
 رسول و نه چهار ياري يې و منف
 پوست و باخ و بر ښه بڼه بډه
 رسول ذات دی چهار ياري چارمنج
 خاک و آب و باد اش سره سوا
 رسول سخ دی چهار ياري عضو
 د حديق حرف څلور دی څلور و صنه
 دى امير المؤمنين ابن الخطاب و
 چه غيرت که له عمره خای سفر شو
 بر منبر باندي سېده دى خطبى و
 پس سلام دى بر ملک منان ياد سوي
 دى مير امان حافظ لسان ياد سوي
 هم حبيب رحمان د جمن دشيطان مطلق و
 به حيا عسى مشهور و نه باور کړه
 دى امير المؤمنين ابن عفان و و
 درچه بغض له عثمان ابن عفان که
 بالک رسول ده ته ذو النورين و بلی
 يووزر د جبرئيل چه ما نظر ده
 ده جنت پوري و کوت چه مکتوب و
 دى رفيق دا نبيا و هم زما دی
 پس سلام عليك يادشوی پر علی دی
 دى فاضل د باب الخير و باور و ډه
 دى دعلم باب هم در يادا سرار و
 هر چه بغض له علی که له نبی نه
 دعلی له فضله کوره نبی څه وي
 لا فتا الا علی دى ياد کړه دى

دوش په عدا ب ښه بڼه بډه اېدا
 په څلور ورځ د اسلام ښه بڼه بډه
 پوست و باخ و بر ښه بڼه بډه
 خاک و آب و باد اش سره سوا
 غوره سر کړی پوزه خوله شوی کړی
 دهر حرف يې ښه بڼه بډه
 عمدی معنی الاسرار لمن يرا
 الهی زما قبوله کړی دعا
 ښه بڼه بډه دى رسول عمر باد دى ښه
 چه غنى با حيا و نا سجا
 هم جامع تر آن هم مالک الغنا
 هم ناسل ايمان يادشوی يې ریا
 چه ملک به لده شوه که (حيا)
 هم دعلم پوهې شخو هم صفا
 به اخر به له مولی موسی سرا
 له سادق يې باور و ډه نه له ما
 د عثمان نوم شو زما (و) نه نما
 هم دعرش په ساق مکتوب و داسما
 چه روان شوه داد جنت الما و ا
 دى امير المؤمنين ابن عفان و
 پهلوان دى يې همتا عند التوا
 داحديث دى مذکور کړی مصطفىا
 و اوړه هغه چه خصم له انبيا
 که طالب يې د زړه نهم کړه و ما
 هم لاسيف الا ذوالفقار که يا

دی شجاع هم مبارز هم پهلوان و دده ضرب و مخ په مخ نه په هماغه
 دی نې ورو ریاد کړی باور و کړه هم په سړای داخورت هم په دنیا
 یس له مدحې د چهار یار و حق راځی وی له حسن حسین شاهان با و نا
 دوی دواړه نور العین دېا ک نې و و هم نسی امام دیکت بخت و شهید ا
 هم مقتول او هم مېنول او مرحومین و و مظلومین و و دظالم و پیدا
 دوی دواړه نېره دېا لښی و و تر زندان دمر نصی نور د زهرا
 چه امام حسن حسین یې شهیدان لېل ددو زخ عذاب یې نه و لږه جرا
 پس له د یو صدر رحمت دده په تړه وي پر حمزه عباس پر دواړو یې خطا
 هم رحمت پر تايح مهاجرین وي هم رحمت پر انصا رباندي هم عطا
 هم رحمت پر نا بعین ابرار اخیاروی تر غیا مت سلمه تسلیم دا ید اېدا
 پر غرواړه رحمت و ترا بده ډېر کثیرا کړ چه نه شی غدا
 تر مومن چه پیر وی دوی نه که له سختی کچه به دی شی یې نوا
 را فضی او خا رجی بله ولاړشی پس له مرگه سخت عذاب دده سزا
 تر سړی چه له وارثا نوا تکار نه جهنم یې ما و او وی اېدا
 اطیعوا الله و اطیعوا الرسول و اوله او د ریم یې اولوالا مرثا را
 خر چه اسیر و امر و نه منینه یې کومان دی عاصی و روسیا
 هر چه لاری یې وی له خدایه موندلې که نیک بخت یې و رپسې کړه اقتدا
 انماعت دحقې لاری پر نا فرض و نه غافل یې اعراض کړه له جهلا
 دخاتم او د جماله نې وارث و که دې بنادی شی نرینه وی اقتدا
 و دالت دغار فانو و که و حق ته مشنا فان له خیمه یاره له اشنا
 نومانی دحباب یې درست له دله واخست له شها سره نېل راز دغر فا

ای میر خانا قسمت شوی په ازل دی

! انتها را جمع همیش د ا بندا

پاک کنج مخی چه ظهور و نه په خوشاڼه
 لون لون خلک په وجود را غل
 هم و اوت دا نیا و هم ولی و
 مصطف په دند ی و هم په فارسی و
 په خور لطفه یی خیرال بیان توره
 نه اسا دی نر میان او نه تالت و
 مسرتب په منامات او مناول و
 دما یت دینی انیا کا نای ظهور
 شه دیان دفرش واجب دعوتام که
 رهنمای هم دجنان هم دا نسان و
 چه عجیب مظهر د اعجاز و کرامات و
 که مزار که دو مزار که دری هزار واره
 که عجب دحق کرم یردا مظهر و
 حقیقت دده سبب کسې د بد رو
 چه نه سببه دسورت په صفات راغی
 اتر بابا یر نه خواست له رشوت بویه
 مجرمان غاصی دحق به عذاب دینی وی
 بابا وی دستا حاکم دو غل نه دی
 شپړ د رخت ... ومانه که نر زنده
 مسکین وی ادب حیا له امره بویه
 بیایې د هغه بزرگمی واره زماوه
 که زمیری درته ... که ته بزرگسپې
 تر هغه یس بابا روان و شپړ درخت شو
 پس له هغه پاک مسکین ورته حاکم شو

دل ایا په ظهور را غل نه تیا نه
 سا مظهر دامل انم وینم روپا نه
 هم عادی دغه ایت و په خوشاڼه
 هم په زبده د غور هم دا قضا نه
 چه نازل سو(د) روپان تله مسیحا نه
 په طریق دا انیا راغی له رحمت نه
 موافق هم نه حدیث هم نه قرآنه
 مرتب له سرطو حکم نه از دانه
 مرتب له مسحبت سنت انسا نه
 معارض نه ده سمیرلی نه اغوا نه
 چه نصیر د الهام نه و نه یزدانه
 بویه بویې الهام راغی له وحدانه
 که سابع یی ته یی و تقویه نه مانه
 شپړ درخت ورته ... که دما خانه
 له بابا بادی مدعی شو زما خانه
 سر کړول په ناروان که له جهانه
 دسولی عذاب غورنگه خوالوانه
 ای نر زده ادب شرط دی سنا له مانه
 زه عسی رنگ بزرگ یم یی کومانه
 دغه امر دی راغی له مولی نه
 که بزرگسپېا و سرخه تر شپړ زیا نه
 یا درخت درته ... که سهر با نه
 نه ... ته تواضع له ده عیا نه
 درست ... یی ورته وده له وینه

یوسفزی عالم پیشو ور نه پخه کړه
 میا په قهر و کړ به ته پشې ووي
 بیا یې وې که ته رښیا کامل برحق یې
 چه یې خواست په خدای کریم پورې نېول
 میا مسکین په ختوت ناست په حق یې راز که
 بل پاک مظهر د میا شهید وینه
 میان باره باره پخه پر بووت
 درې لرتنه یا چنار کړته ورنه روان شو
 د میان که لیا پر بیابان وه
 نا گمان روښان له غیبه ور غر گندشو
 میا عجب په صورت د هراشیا سرک و
 یاز دمه له ور نه بیان اسم اضم شو
 ده هزار که دوه هزار که درې هزار واره
 یاز دمه له یې په لوت اسم دخل نه که

سر له دغه هر زره شوه ور کویانه

نن هغه موسی تر عرسالک نیک بخت شو
 د غنمت په خواب ویدنه شه غافل شان
 نصیحت به د کامل پرې اثر نه کا
 مرتبه د آخرت به چیرې موسی
 معنوی صورت چه شته په خای چه م و
 سرگ ژوندون ترې برابر ویره یې نه شی

روح جاری تل دحان باتی هیڅ پاک یې نه شته

د فقیر دولت که زوی د صورت رخت شو

هغه کس چه پیدا کړی وی یز دان کوډ
 په غنطه لاریه دروسی جاو پدان کوډ (۲)
 تربیت به د کامل پرې اثر نه کا
 همیشه به روا نیری په گومان کوډ

(۱) داغزل دالف،ک په نسخه کې نشته.

(۲) داغزل دالف،ک په نسخه کې نشته.

ورتگون به و دوزخ ونه ژر ژر یوخی
 د گناه کسوف خسوف به یې مخ پر که
 بیا دل پر طریق سم برابر دروسی
 بادشاهی دتو حیدلوی لارې پر بیوی
 منافق جلی کویدی خکه کویدی
 دازل به ورځ چه خدای کړی نیک بخت وی
 سم ثابت به د استاذیه امر موسی
 عاشقان به زړه نوی سر نه نه کا
 د محبوب غشی مژگان ابرو لمان کوو

چه دوی لاری شی ښکاره یونی ول لېن رخ

د فقیر دولت خدای کین مه ډر روان کوو

چاچه وا خست په سحر شام د زلفو
 اندیښنه دده هوس له زړه کا لري
 نگینه د سعادت د شنه کس شوه
 که خفه وی چه چمار به خپل مقام کي
 چه بې زده کړه فراری له روغو خلکو
 نور د یو نسی لاس و پښی دشایخو
 هر مجلس چه اراسته په گفت و کوی وي
 که هر څو متکبر صاحب عزت وی
 په خپل کور کي به آرام مقام کاچیري
 که هر څو گیاه د باغ و صحرا ډیر دی
 بوی یې خکه همیشه تر دوی پخواخی
 لکه تور ابر ښکاره شی په آسمان کی

ستایش به دا همیش مدام د زلفو (۱)
 څوک چه بند شو به حقوق دام د زلفو
 چه همیش به پری ورځی سلام د زلفو
 زده یې نیمه به هوس په نام د زلفو
 خکه ورک شو تراری آرام د زلفو
 ما نیولی دی په لاس زمام د زلفو
 ده پری غوږ کړی دوی به کا کلام د زلفو
 شکسته به وی ولار غلام د زلفو
 چه په دروړ ته ولاړ اعلام د زلفو
 په سنبلو کښی مونږ نده تی کام د زلفو
 چه وکاندی په عاشق پیغام د زلفو
 هسې شافې وی سپین مخ مقام د زلفو

د فقیر به اوس همیش دیار صفت کا

چه یې و ناره په زړه احرام د زلفو

د عشق درد دی بی پایانه الغیث
 بی علاجه بی در سانه الغیث (۱)
 کل هر کز بی خاره نه وی
 اشنا بی ده له هجرا نه الغیث
 شاه له خونه خا نه خو بر (وی)
 بی پروا دی له ستانه الغیث
 دا شنا په یاد او ندی یم
 رستیا ننا هم بی جانه الغیث
 د عشق درد به هغه وینی
 چه خبر نه وی له خا نه الغیث
 د فقیر دولت فریاد دغه دی

چه مقصود بی بی نبتانه الغیث

دا دنیا ده بی وفا نیمه یی ډوله
 مارغی یچی نمر خا نه پریوانه ډوله (۲)
 په مثال د نوی کرداب خلکت پکښی دی
 مگر یو یو او بازو وزی له دې ګو ډوله
 مسافر په سرای کې ناست بی سبا کوچ دی
 نن دو خه و تپه خپله ګنده ګو ډوله
 بردالارې په چرمه تیریدل ګران دی
 سبکت نه بار د تعلق کوز کړه له سونډه
 په فردا به دخا صا نو په حساب بی
 که و پشته د شرک کړې نن له سروسونډه
 درست جهان ورته روښانه آینه شوه
 چه بنیا د بی د ګو مان و کمښ له سونډه
 که دنیا آب حیات جهان پرې پورشی
 بی یقین دخان دښمن پر لاره خو لږی
 چه د دیو شیطان له امله وی ناری دی
 اخروم به پری او به (و) غښی نه شی
 که خور الک بی برنج یخنی وی ډکه کو ډوله

تایب شه د سرک شدت یاد که دولته

چه تلخی بی زیاده ده له مرچه سونډه

ای د دین په بنایسته چارو کې ښه
 د معنی په فهم کم په صورت غټه (۳)
 به ظاهر جامه فقیر په خوی بخیل بی
 لکه نغبتی په ایره تازه سکر و ټه
 ته چه اوس در ریاضت په تاو پوخ نه شوی
 د جحیم پر بڼ به ستړی شی له ټه

(۱) داغزل دالف، لا په نسخه کی نشته.

(۲) داغزل دالف، لا په نسخه کی نشته.

(۳) داغزل دالف، لا په نسخه کی نشته.

دابتد کي چه ته په رسم په ریا لري خپل عادت د عبادت لري چغیا
 ښه سړی دسړی خوش دپاره بند یې
 نه ناپوه چه خپسر لوی وینی په خته

نه دې خپله (زړه به) څه وایمه چاته چه دزړه مننه له چادی بر چا زیاته (۱)
 دازما محبت واره پر خپل یار شو اوس د یار محبت و جاروت و ماته
 له دې خپلې رضا عسی رنگ فانی شوم چه نفی معنی راو نه اثباته
 دل زری مې و نظر ته آیند سی به هر څه کي یو اشنا وینم مخ رايه
 بهتر حضر و ما عسی او به را کړی د سکندر ساکونه اوینم یې سر آبه
 چه تومان د کوه طور پر نښه و - واری ناری آورم و موسی ته
 په نیستی کي د هستی معنی وینم یو باقی مخ یې غر گند ده و فغانه

دابی مننه زړه یې جام لکه دجه دی

یکسني وینم اووه څمکي معا وانه (۲)

(۱) داغزل دالف، ل په نسخه کي نشته.

(۲) دالبیروني کتابغني په نسخه کي «هماواته» راغلي دي خو دلته «سماواته» معنی

ورسره مناسبه ده ځکه نو سماواته ولیکل شو.

ممنه او کورودانی

ای مطبعی لاندی کا رکوونکو زموږ ددې اثر په چا یو او کي له

ډول وېر او زیاړنه ډډه نه ده کړی :-

ښوونکي پدې ډول ښاغلي انجینر میر جمال الدین حدري

- د مانوتا ټیپ آمر ښاغلي عبد الصمد «امیری» .

- د مانوتا ټیپ ټی ما سورین ښاغلي غلومیر احمد نبی «اطرائی» محمد هما یون

نقی « غلام فاروق » وغا » او محمد نسیم « شهرزاد » .

- د مانوتا ټیپ سر سر تېن ښاغلي غلو حیات الله خان او محمد کریم افضل زاده

- د مانوتا ټیپ سر تین ښاغلي عبد الرزاق معین زی ، عبد الها دی

ی ، عبد الجلیل شیر محمد نوری ، عبدالغفار ، عبدالاحد او شکر محمد .

- د لښوونکي پدې ډول ښاغلي عبدالطیف .

- ماشین کاران ښاغلي غلام قادر او زیاړ محمد .

په دې ترتیب له دې ټولو ښاغلي څخه ددوی د زیاړ او څښ

کو او ددوی ته کورودانی وایو ، همداراز د ماشینکارانو د

څلي عبد الوهاب توجه او پاملرنه د یادونې او کورودانی وړ ده .

د چاپي تير و تنو سمون ليک

له معو هغو سر « سر » چه د چاپي غلطيو او تير و تنو د سخنيوي په برخه کې شوي دي او تر ممکنه حده پورې زيا رايستل شوي دي چه د ديوان په متن کې چاپي تير و تنې يا تي نه شې بيا هم ځيني چديې تير و تنې غلطې او د تورو او وتني په ديوان کې شته چه له محترمو لوستونکو څخه د بخښنې په غوښتلو سره عياله لوستو تر څو له لوستلو څخه د سخته بې سمې کړي .

نوم	سم	مخ	کرنه
خاودو	خاورو	۵	۱۰
د نان	کان	۵	۲۰
نخن	نخن	۵	۲۱
نه کمپړي	نه کمپړي	۶	۳
سجبان	سجبان	۸	۷
آينه	آينه	۱۴	۱۶
کم ته	کم	۱۵	۲۱
د خوي خوښ پوي	د خولي خوشبوي يې	۱۷	۱۰
د سمو گرو	د سم و غرو	۲۲	۲
ازعماسه	ازعماسه	۲۲	۱۲

نام	سم	مع	گزینه
روغنگری	روغ لری	۲۳	۹
په سو	پسو	۲۵	۱۷
معنر	معنور	۲۶	۱
تبع	طبع	۲۶	۸
غورزی	غورزی	۲۶	۱۵
پهر ده	په خر ده	۲۷	۱۲
ناز پرور	ناز پرور	۲۷	۲۰
نیم	نیم	۲۸	۲
رحیم	رحم	۲۸	۱۶
په سین	پسین	۲۸	۱۹
عبادت	عبادت	۲۹	۱
ورس	اورس	۲۹	۶
ددریاسان به	ددریاسان	۳۰	۵
زنار	دناز	۳۲	۶
گونه	گو مانه	۳۲	۱۰
مرخی	میرخی	۳۲	۱۳
عماد	عمان	۳۳	۵
بر ده	برك	۳۳	۱
سبندی	سبق دی	۳۵	۱۷
سردان	سرداران	۳۶	۱۱
گرای	گرای	۳۶	۲۳
سلمانی	سلمانی	۳۷	۲
من رانی	من رانی	۳۷	۱۳
محبوب	محبوب	۳۷	۲۱

کرته	مغ	سم	نام
۱	۳۹	جميعه	جميعه
۱۹	۴۱	انافاس	انافاس
۹	۴۲	چيچي	چيچي
۲	۴۳	لمرتياره	نور تياره
۸	۴۳	ساقی دی	ساقی د
۲	۴۶	پسو	په سو و
۱۲	۴۶	صبور ه	صابوره
۱۴	۴۷	انگوره	انبوره
۱۵	۵۱	حوا	حواه
۳	۵۲	په کل صورت	په کل
۵	۵۲	بیمار	بیما
۱۲	۵۲	گذاهان بی	گناهان
۲۰	۵۳	حجایت	خجالت
۷	۵۴	پا لیزه	پا کیزه
۱۰	۵۴	نور دی	نورد
۳	۵۴	کنز آ	کنذا
۱۱	۵۵	په هر شان	پهرشان
۶	۵۶	کثرت	کسرت
۶	۵۷	خنی	غینی
۱۸	۵۹	پیشینانو	پیشنانو
۶	۶۱	طمع	تمع
۱۸	۶۱	عصا	اعصا
۱۶	۶۲	مونده نه شي	سند نه شي
۸	۶۳	په دل	پدل
۱۹	۶۳	شمشیر	شمیر

م	م	مخ	کریه
ار	گوزار	۶۳	۱۹
جودددی	ترک جودددی	۶۴	۱۵
مود	پرینبود	۶۵	۲
انما	دامام ما	۶۵	۳
ی	ریتینی	»	۲۰
ه	یگانه	۶۸	۱۰
تاندی	کوتانه دی	۶۹	۱۱
نخله	زرخله	۶۹	۱۵
:	ایاته	۷۲	۱
تری	کل	۸۰	۲۲
پاندی	چوتری	۸۱	۶
لته (م)	غیزباندی	۸۳	۱۲
پ	دولته	۸۵	۲۰
شی (۶)	کوت	۸۵	۲۲
وردیله	درشی (م)	۸۵	۲۲
یوخی	کورايله	۸۶	۱
مکشیطان	پریوخی	۸۶	۱۲
پات	مکشیطان	۸۷	۱۲
په خلوت	ثبات	۸۷	۱۵
خنواره	په خلوت	۸۹	۲
مخ	په خواره	۸۹	۱۰
حوال	خرمخ	۹۳	مخ یومکمل غزل
کری	احول	۹۳	۱
بازی	کری	۹۴	۹
پوشته	بازی	۹۵	۱۵
	پوشته	۹۶	۱۱

گرام	سم	منع	گرمینه
زغانده	رغانده	۹۶	۱۹
احداده	اهداده	۹۷	۱۰
غیرت	عبرت	۱۰۱	۱۸
اشدادباندی	په اشدادباندي	۱۰۲	۳
ژرمشکل	ژرمشکل	۱۰۳	۶
وخیز	وخیزه	۱۰۴	۵
پری	پری	۱۰۶	۴
می	می	۱۰۶	۴
خنی	خنی	۱۱۲	۱۷
چه حق	چه حق ووی	۱۱۳	۱۱
زورنو	زورنو	۱۱۳	۷
تیز پر	تیز پر	۱۱۸	۵
مسبب	مسبب	۱۲۰	۱۸
مستیزی	مستیزی	۱۲۱	۲۰
قتیر	قتیر	۱۲۶	۴
هنر	نر	۱۳۰	۱۶
پالد	پاك	۱۳۶	۲
باد ر	بار	۱۵۱	۱۴
دیدنه	دیدنه	۱۵۵	۱۴
جه بشکاره	جه بشکاره	۱۵۷	۱۵
روخانی	روخانی	۱۵۷	۱۵
سر	سره	۱۵۸	۵
گور	گور	۱۶۴	۴
پیدشی به پشی کینی	پیداشی به پشی کینی	۱۷۶	۳
کاپایا دگاله رشی	کاله یادگارشی	۱۷۷	۲۲
حاصل	حاصله	۱۸۱	۷
جابجا	جابجاده	۱۸۱	۹
مراد	مراده	۱۸۱	۱۰

کر بنه	مع	سم	نا سم
۱۰	۱۸۲	یکانگی	یکانی
۲۱	۱۹۳	و که	و ته که
۱۳	۱۹۵	له مرگه	له مگه
۲۰	۱۹۵	دینه	دینه
۱۵	۱۹۶	رو بنانی	روحانی
۱۵	۱۹۶	رو بنان	رو بنل ن
۱	۱۹۹	لدونی	له دونی
۱۶	۲۰۲	له حکمه	حکم
۱۹	۲۰۶	توانگری	وانگری
۱۱	۲۰۸	رؤفه	رو و فه
۱۵	۲۰۸	پوفه	فوفه
۱۲	۲۰۹	وجود	جود
۱۱	۲۱۳	پرانزی	پراثر
۱۲	۳۲۱	ایشوینه	ایشوینه
۱۲	۲۱۳	لازیات	لازیت
۱۳	۲۱۵	تسلیمه	تسلیمه
۲۱	۲۱۵	لثیم	لیم
۱۸	۲۱۶	و کره	و کره
۱۷	۲۱۹	هارون (د سر کښې په معنی)	..ن
۲۳	۲۱۹	تغرون	تغرون
۱۳	۲۲۱	وېشون	وېشون
۲۵	۲۲۱	در	دار
۱۲	۲۲۳	غبر	غیر
۱۴	۲۲۷	سراب	سجراب
۷	۳۰	پيرو	سپرو
۵	۲۳۳	راضی	رضی
۷	۲۳۳	کار و بار	کار و بار و ته
۱۵	۲۳۵	نهان	نهال
۲۲	۲۳۵	پیدا	پید
۱۴	۲۳۷	فکر	فز
	۲۳۷	نیکخوا	نیکخوا

کربنه

منج

سم

نام

۱۳

۲۳۸

کپی

کری

۱

۲۳۹

یامته

یاست

۲

۲۳۹

یاسته

یاست

۸

۲۳۹

عاصیانو

عصیانو

۱۶

۲۳۳

و یلاره (قصه، اراده)

دی لاره

۹

۲۳۶

به

پو

۸

۲۳۸

عج

مد

لغات نامه

معنی	لغات
	(الف)
د تودو سیمو یوه خوږه سیوه چه د سیمو یې بڼه یې د جنغوزی غوټې ته ورته ده .	ناناس
هندارم آینه .	ارسي
(ع) صراحی .	ا بریق
(پ) پایه ؛ مقام .	ارونج
(؟)	ابلوچ
(پ) خوشي او خوشحالی .	انند
(ع) د تودو سیمو یو ډول توره ونه ده .	ابنوس
(پ) ف) جمعه	ادینه
(پ) پتک	اور پېټی
(پ) سزا ، جزا	اهداد (هداد)
(؟)	او جاج
(ع) نیلم ریښه	او صاص
(؟)	الیان
(ع) گوتي	اصبعین
(ع) هوتکی ، قشر	ادیم
(پ) یوالمحینی، بې اولاده	اکړ
(پ) ارغنجې، الوچې	ارغنجا
(:) کومه ونه ده	ارغنی
	(پ)
(ع) د موسیقۍ رباب وزمه آله عود	بربط
کومه ونه ده .	بدهل
(پ) دېهل په شان ونه ده چه په تودو لمخایو کې ښه کیږي	بر
(پ) غنبدل تاوول	بتل
(پ)	بلودل

معنی	لغات
(پ) تاوول، نغبتل	بلمنل، بلمیر دل
(پ) گناه، جرم	بزه
(پ) لویی، ویارمن، مغرور، مفتخر	به
(پ) مورنی	برغو
(پ) حریم، سرانند	بخن
(ف) چمتووالی، اراده	بسچ
(ع) عیش، چمچه	بطالت
(ف) سعوی کار، هغه چارچه دیو هی او شعور له مخې کیری	بشول
(پ) علاف، داوړ و پلورونکی، هتیوال	بانییا
(ع) لوړ، جگړه، مسک	باسق
(ع) راشی	بق
(پ) بوه و نه ده	برپړه
(ع)	بشکول
(پ) لوتل، گاهوه (یو لونی دی)	بدنم، بدنی
(ف) بیزو، شادی	بوزینه
	(پ)
(پ) بلیر، تاوول، نغبتل	پلاول
(پ) د سفر سامان، د کوچ سامان هغه سامان چه د کوچ نه تر مخه	پرتل، پرتل
چیرته لیږلی شی.	
(پ) پت پت کول، طبقه طبقه کول	پتل
(پ) پری، لری	پیانده
(پ) پیدا یښت، پدیده	پېښو (د شی به زور)

معنی	لغات
(پ) شوکاري کول، مېشوکی پرې لگول	پر عتل
(پ) دسربین و نه	پلیونه
(پ) سفر، تگ منزل	پند
(پ) دناروغی د کو ما حالت، مجاز، خنکدن،	پر غز
(پ) مشوره، مصلحت،	پرین
(؟)	پک
(؟)	پونجي
(پ) پینگری	پچول
کو مه میوه ده	پوت
(پ) پنډه، داوړاچولو پنډه	پوند
	(نم)
(پ) ترته دغلي اچولو پوزی	تراپ
(ع) په تجویلسره لو ستل	ترتیل
کو مه و نه ده	تېهول
(پ) مرسته، یې گټې پور، ویش، حسابی ویش	تویغ
(پ) تپی، د اوسپنې تپی	تېغنه
(ع) فردکول	تفرید
(پ) تن، سینه	تجور
(پ) سیانی، دلیکلوتور رنگ	توری
(پ) شپول، منډو	ترگ
(پ) جل، استسقام هغه تنده چه په ډیرو او بونه ما تیری	تنده غره
(پ) موتی دغارویو یو ډول ناروغی ده.	ترگ
(پ) آس خغلول	تېزل (تېخل)
(پ) پینگری	تونده (تونوی)

معنی	لغات
	(ج)
مانی، قصر	جوسق
(ه) ممکنه میوه ده	جمنی
(پ) یوده ول چاره چه په اسساکی پته وی	جمدر
(ع) گونگت	جمل
(؟)	جاوچی
(پ) په خورو کینی دغور یو اچولو خاورین یاسر گین	ججری
(؟)	جوسری
(؟)	جگ :
	(پ)
(پ) دنه، حوض	چوهی
(پ) شوخ، رند، ورا نکار	چمند
(پ) یوده ول میوه ده	چربینی
(؟)	چوند
(پ) پنه، موچنه	چنه :
(ه) وړوکی	چوت
(پ) یوده ول کچری شری ده.	چلکت
(پ)	چربخی
(پ) دالوچی په تان میوه داره ونه ده خو میوه بی توره او -	چری
	(خ)
(پ) یوازی گویی هجر د.	خیره
	(خ)
(پ) یو تر بله	مخبله
	(ح)
(ع) لککیری	حبل المتین

معنی

(پ) وچی مندتی شکر

(ع) وركنومی بی نومہ کیدل

(!) ؟

خروس ، چرگ

(؟)

(ع) کودی ، کودری

(پ) محان لاپهل محان

(پ) ختمین

(پ) اس

خوریان

(پ) رپر ، تکلیف

(پ) بودول دشو بودوسول دی

(پ) تنگه ، پیسه

(پ) زکام ، والگی

(پ) ددرلودلو دملطقی ماضی مفرد فعل دی

(ف) محناور ، دارونکی محناور

(پ) په دتوکول تاختول، شړل

(پ) دانوس دغلی دندافی وسیله

(پ) میراث میرات

(پ) (؟)

(پ) هندو ، نامسلم

(رانی)

(ع) سرپ ، قلعی

ص

لغات

معنی

رعونت	(ع) ناهومی ، کم عقلی
راگ	(پ) یوډول پرتوگ چه له و ژغنو څخه تیار پری
و غام	(ع) دور ، ایر
رغندل	(پ) میډه کول ، وره کول
رز	(ف) محلی ، تاک
(ز)	
زخې	(پ) زخمي زخمي یوډول بوتی دی چه دپسری په لومړیو وختو کې دغرو په لمنو کې شین کیږی او بیخ یی خورل کیږی
زغم	(پ) ساتلی محفوظ ، بچ
زلیچه (زلوچه)	(پ) قالینه قالینچه
(ژ)	
ژاژ	(ف) اېلته چتي خبره
ژغر	(پ) ژغورنه
ژغری	(پ) پروا ، پاک
(س)	
ساره	(پ) ساره
سرب	(پ) دلنهي دکورنی ډېره لوړه ونه ده .
ساطر	(غ) لویه چاره دقصابانو چاره
سراغوج	سړی
سرکه	(؟)
سلخ	(ع) کوتل دپوسکی وېستل
سری	(پ) سپنگیر ، کروړه
سرادق	(ع) پرده ، خیمه
سالموس	(ف) منافق ، دوه مخی

معنی	لغات
	(س)
(پ ه) عاشق ، دناوی داوطلب هغه څوک چه په کو مه پیغله	سجن
مین وی خو لاپه نامه یی نه وی.	
(پ) سری ، کروړه	سپنگېر
(ع) چروکی	سکینه
(ع) بریت	سبلیت
(پ) هضمیدل ، زغمیدل	سهیدل
(ف) تودلی	سترده
	(ش)
(؟) چالاکی ، چابکی	شکول
(؟) نری او په ، په سلواغه کی پاتی شوی او به.	شول
(؟)	شانزی
(ع) ساتونکی ، پیره دار .	شحنه
	(بن)
(پ) دینوون دانې اوښوون .	ښوولنی
(پ) یوه غرنی ونه ده چه ښوی ژولن سور لړگی لري .	ښیروه
	(ص)
(ع) سختیدل ، کلکېدل .	صلايت
	(ط)
(ع) توپ ووهونکی لکه د بلخ یا چرک .	طیفور
	(ع)
(ع) وراغ ، کارغه ، کاغی	عسس
(ع) نسک ، میسور	عدس
	(غ)
(ع) تیاره ، د کراړې شومې تیاره	غسق
(پ) حبیب	غوتی

معنی	لغات
(پ) غیجہ، ٹنگلی خر	غویج
(پ) غلیچ زورور قوی	غولیچ
(؟) یوہ ہندی ونہ دہ چہ دختکی غوندی میوہ نیسی.	(ف)
(ف) زورہ لہ کارہ وتلی	فلسفہ
(ع) قطعاً، ہیشکلہ	فرتوت
(ع) لمبہ	(ق)
(پ) غرنی بوتی دی چہ بیخ یی خورل کیوری.	قتی
کو مہ ونہ دہ	قبیس
کومہ ونہ دہ	(ک)
کومہ ونہ دہ	کدبولہ
(؟) کو مہ ونہ دہ	کتل کتھل
(پ) یوہ ٹنگلی اغزنہ ونہ دہ چہ پہ شگلنو اوو چوٹایو کنبی	کرنی
شنہ کیوری	کمرک
(؟)	کربشار
(؟)	کرپہ
(؟)	کواتل
(پ) مانی .	کوسان
(پ) غونج مجاز آبدیخی بدرنگ	کتگرہ
(م) عمل او کردار	کلوج
(پ) کتاہ ولی.	کرتوت
(پ) ژوہ	کنبکولہ
(پ) ستمبول	کانگہ
کوم بوتی دی	کالکوندی
	کودہ

لغات

معنی

(؟)	کونیار
کوم بوتی دی	کت
(؟)	کرین
(پ) سپاه ، راتلونکی ورځ	(ک) گانده
(پ) گرداب ، وړه	گونده
(؟)	گهت
(؟)	گوپال
(؟)	گهر ، گهري
	(ل)
(؟)	لوخز
(؟)	لودغ
(ف) دبا دامو حلوا	لوزینه
	(م)
(پ) ايله بيله ، فقط ، مټې .	مټ
(ع) چوغلگر ، رفتار ، تګ	مواس
(پ) سپینې می ، سپین دال	مهی
(پ) مزه اخیستل ، خوند اخیستل ،	مزل
(ع) لینده	مجن
(پ) فیخ ، سته	مونه
(پ) مونه ی	مونه
(پ) جنبش کول ، لځای په لځات حرکت کول.	منجېدل
(پ) مټ ، داو بو مټ	مات
(پ) دوښمنی	میرغی
(پ) لتون ، طلب ، کومک.	مرسته

لغات

معنی

سبزا بڻي	(پ) کومه ميوه ده .
(ن)	
نقوتان	(پ) متونکی ، اوریدونکی .
نازنگ	(پ) یو کوچنی ځنگلی بوتی دی چه خوږی او سرې دانې لري .
نوسل	(پ) نوسل یادول ، نوم اخستل .
(و)	
وریت	(پ) څرگند ښکاره ، په ډاگه
ورم	(پ) نصیحت ، مسون
ویلاړ	(پ) عزم ، اراده ، نیت
وت	(پ) کڼه ، سوړی
وشن	(ع) خیری
ورغ	(پ) کارغه ، کوږاغ ، کاغی
وراده	(پ) وروینه ، ودره د څرمنې پړی
(ه)	
منه	(پ) انه ، ضعیف ، کمزوری ، میده
هټ	
هټ	(پ) هټی ، دوکان
هزبر	(ع) زمري
هارون	(پ) سرکښی ، خپلی ، اجوج